

PAX

ČASOPIS PRO PŘÁTELE LITURGIE A ŘÁDU SV. BENEDIKTA

XII. ROČNÍK



Leden — Prosinec

1 9 3 7

Vydává Opatství Emauzské v Praze

OBSAH XII. ROČNÍKU

P. Justín Albrecht O. S. B.:

Znovuzrození z vody a Ducha
Sv. 31, 57, 69

P. Benedikt Baur O. S. B.:

Úterý třetího týdne po Veli-
konocích 55
Středa čtvrtého týdne po Sva-
tém Duchu 87

Adolf Kardinál Bertram:

Dům Boží a brána nebes . . 145

P. Řehoř Böckeler O. S. B.:

Umění žít 113
Nebýt ničím a přece vším . . 129
Ano nebo ne? 164

Dr. Alfred Fuchs:

Eucharistické hymny sv. Tomá-
še Akvinského 132

P. Štěpán Hilpisch O. S. B.:

Tutilo, benediktinský mnich ze
St. Gallen 89

Karel B. Hroch:

Svatost duchovní zralosti . . . 2
Síla křesťanské rodiny 18
Duchovní život a introity . . 180

Min. rada Jan Kakš:

Svatý Prokop a Vyšehrad . . . 97

Josef Klement:

O našich kalendářích 42, 59

P. Basilius Lang O. S. B.:

Deo gratias 120

Jakub Leclercq:

Liturgická zbožnost 123

Robert Mäder:

Katolická akce a liturgie . 141, 147

Prof. Bedřich Malina:

Liturgické předpostí 6

Liturgie doby postní 21
Kadidlo v liturgii 99, 115

P. Prokop Ptáček O. S. B.:

Sváty Benedik 71, 91, 102
Liturgická díkůčinění doby ad-
ventní 170

P. Emanuel v. Severus O. S. B.:

Žehnání rytíře 75

P. Marian Schaller O. S. B.:

Meditace pro Nový rok 1937 . 1
Velikonoční radost 33
Nový život 49
Zrození Církve 65
Apoštolská knížata 81

Dp. Josef Škrášek:

Církevní hymny (překlad) . 9, 34,
50, 66, 83, 166, 184

P. Bernard Velíšek O. S. B.:

Starozákonní misionář 40
Květy ze zahrady svaté Církve 161
Immaculata 177

Fr. Maurus Verzich O. S. B.:

O nočních vigiliích sluhů Bo-
žích (překlad ze sv. Niceta) . 26
Sv. Ambrože kniha o Tajem-
stvích (překlad) . 138, 154, 173, 187

B. Welzel:

My jsme všichni obětní dar . 157

Anonym:

K slavnosti Zjevení Páně . . . 4
Různá výročí 13
Prosebná modlitba 17
Preface 45
Eucharistie 62
Budoucí liturgické reformy . . 105
Zázrak Boží 111

Program IV. Liturgického týdne . 79

Z benediktinského řádu 47, 78, 94

Církevní hymny (abecední pořad přeložených hymnů):

Ad regias Agni dapes (50) - Aeterne Rex altissime (67); - Audi benigne Conditor (10); - Aurora caelum purpurat (54); - Beata nobis gaudia (86); - Ex more docti mystico (11); - Jam Christus astra ascenderat (85); - Jam sol recedit igneus (166); - Lustra sex qui jam peregit (38); - O sol salutis, intimis (12); - Pange, lingua, gloriosi corporis mysterium (168); - Pange, lingua, gloriosi, lauream (36); - Rex sempiternae caelitem (52); - Sacris solemniis (184); - Salutis humanae Sator (66); - Summae Parens clementiae (166); - Tu Trinitatis Unitas (167); - Veni, Creator Spiritus (83); - Verbum supernum prodiens (186); - Vexilla Regis prodeunt (34).

Autoři, jichž knihy byly posouzeny:

a) P. Theodor Bogler O. S. B. (47); - Dr. František Ciněk (48); - Philip Hughes (95); - P. Albert Kuhn O. S. B. (47); - P. Hugo Lang O. S. B. (48); - Dr. Karl Leimbach (47); - P. Peter Lippert S. J. (78); - P. Dr. A. E. Mader (48, 78); - C. C. Martindale S. J. (95); - Johann Michael Sailer (48); - Ildefons Kardinál Schuster O. S. B. (48); - Bl. Jindřich Suso (78); - A. Tanqueray a Jean Gautier (47); - Dr. Tihamér Tóth (78); - E. I. Watkin (94); - E. Raitz von Frenz (č. 8); - Jolana Genelyová (č. 2); - P. Thoma Villanova Gerster a Zeil O. M. Cap. (č. 6); - N. V. Gogol (č. 2); - Waldeemar Gurian (č. 8); - Dr. Hans Ed. Hengstenberg (č. 5); - Francis Hermans (č. 9); - Dr. Josef Holzner (č. 7); - Dr. Jos. Hronek (č. 10, 11); - Otto Karrer (č. 1, 10); - F. R. Könekamp (č. 4); - Willibald Lauck (č. 8); - Paulus Lieger O. S. B. (č. 2); - Peter Lipert (č. 5); - P. Seraphinus a Loiana (č. 6); - Benedictus Henricus Merkelbach O. P. (č. 3); - Mgr. Milot (č. 9); - Aloisius Moretti (č. 2); - Hermann Muckermann (č. 3); - Dr. Aug. Neumann (č. 5); - Maria Pürner (č. 4); - Robert Valery-Radot (č. 3); - Dr. Theodor Rall (č. 7); - Elisabeth v. Schmidt-Pauli (č. 1, 2, 4); - Wilhelm Sieber (č. 1); - Karl Standacher (č. 5); - Dr. Anton Stonner (č. 4); - Francisco Ter Haar CSsR. (č. 6); - Dom Anschaire Vonier (č. 9); - Eugen Walter (č. 11); - Franz Johann Weinrich (č. 11).

b) Na obálce byly posouzeny knihy od těchto autorů:

Jos. Aertnys CSsR. (č. 2); - Benedikt Baur O. S. B. (č. 11); - Ivo Benedetto (č. 7); - Dr. P. Urbanus Bomm O. S. B. (č. 4); - Linus Bopp (č. 3); - Henri Bremond (č. 4); - Heinrich Brinkmeyer (č. 10); - F. A. Brockhaus (č. 6, 8, 12); - P. Fulbert Cayré (č. 9); - Dr. František Ciněk (č. 1); - P. Notker Dudli O. S. B. (č. 2); - P. Daniel Feuling O. S. B. (č. 4); - Thomas Fischer (č. 4); - Msgr. R. Fontenelle



Ročník XII.

Leden 1937.

Číslo 1.

Meditace pro Nový rok 1937

Nevítáme jej s číšemi vína v rukou!

Nechvějeme se při pomyslení, jaká neštěstí a jaké nepříjemnosti na nás čekají!

Netážeme se věštkyň a proroků, jaké budou naše osudy!

Neohlížíme se po mocných tohoto světa, kteří se domnívají, že v jejich rukou a v jejich vůli je zapsáno, co se stane!

Na prahu Nového roku stojí přečistá Panna, na jejichž loktech leží Ten, jenž ovládá všecko, jež musí všecko poslouchat, před nímž se sklánějí všichni nebeštané, pozemštané i pekelníci.

Jemu dala Ona dnes veřejně jméno Ježíš-Vykupitel, kterým byl nazván od Anděla, prve než se začal pod Jejím neposkvrněným Srdcem.

Do Její největší blízkosti se postavíme a s Jejím Synáčkem budeme se učit dělat krůčky po cestách Páně.

U nich se budeme zdržovat ve dne v noci. Dráha našeho života nebude ve tmách a mlhách. Nebudeme se bát strašidel v noci, ani střel nepřátel ve dne.

Nic nám neuškodí na tomto světě, pakli budeme milovat Ježíše.

I kdyby nám bolesti a muka vynutily slzy z očí, srdce naše bude jásat: „Ať žije Ježíš-Král!“

Skrze Ježíše, s Ježíšem a v Ježíši budeme na všecko myslet, mluvit a jednat — a Nový rok jsme přinutili, aby nám vysypal v náruč všechny květy, drahokamy a slasti Nebes!

Může nám někdo nabídnout více?

S Bohočlověkem budeme o jeho svátcích a slavnostech spolu prožívat Božské synovství, učit se mravům nebeských dědiců a očekávat slavnou hodinku návratu do domu Otcovského.

U Jeho Matky budeme hledat útěchu, všecku svou zábavu a ochranu před zlem. Nezapomeneme jí toho nikdy, že po Ježíši nás Ona nejvíc miluje!

Liturgie nás rychle naučí tomuto pokornému a dětinně bezstarostnému životu v blízkosti Ježíše a Marie.

Redaktor zve k této blažené pouti všechny své ovečky z minulého roku a vyzývá je, aby přivedly s sebou i jiné, které v úzkostech a starostech hledají nivy nebeské!

Jako své novoroční blahopřání předkládám modlitbu, kterou se Církev sv. modlí na Nový rok:

Bože, jenž jsi plodným panenstvím blahoslavené Marie lidskému pokolení udělil dar věčné spásy, dej, prosíme, abychom poctívali, že se za nás přimlouvá ta, skrze niž jsme zasloužili obdržeti původce života, Pána našeho Ježíše Krista, Syna tvého.

Amen.

P. Marian Schaller.



Svátost duchovní zralosti

E. Vachek napsal román „Nepřítel v těle“. Četl jsem o něm rozličné kritiky. Lahodné jako první jahoda i pošurné jako podzimní vítr. Přečetl jsem si také ten román. Dal mi mnoho látky k přemýšlení. Postavu emigranta Hamana rozšiřuji do všeho lidstva.

Všichni jsme emigranty ze slabosti Adamovy a ze slabosti vlastní. Zařizujeme se sice na tomto světě s takovou jistotou, jako bychom nikdy neměli být ze země vytrženi, ale nezapřeme v sobě emigrantskou rozpolcenost. Někde v zapomenutém záhybu srdce je jistě touha po pravé vlasti.

Haman prchá před vlkodlakem. Má utkvělou myšlenku, že je pronásledován. Všude se bojí. Nikde si není jist. Sám sebe obklopuje vlastními nedůvěřivými pohledy. Prodává svůj život strachu a vzrušení, které strach přináší.

Lidstvo, toho druhého Hamana, vypudil z vlasti skutečný vlkodlak. Od té chvíle prchá lidstvo před hříchem. Bojí se hříchu, i když jej vyhledává a k němu se řítí. Bojí se spravedlnosti.

Charakteristické rysy tohoto útěku můžeme pozorovati u mladých lidí. Rozpolcenost se položila do všech jejich činů. Nejsou spokojeni s životem. Nedovedou život uchopit. Zdá se jim, že lidské prsty nestačí na jemná vlákna, která se kolem nás mihnou. Na jednom pohybu záleží vše. Nikdo ty prsty necvičil. Nikdo jim to nepověděl. Proto se jim nedaří život uchopit. Život kolem nich mizí a mladí jsou nešťastní. Jsou živi bez života.

Naříkají, že život je složitý. Že se v něm nelze vyznat. Utíkají k jednoduchému. Příroda se jim zdá být vysvobozením. Tam není spletnosti. Tam je naplnění života. Květina, brouček, pták i zvěř tam dosahuje svého cíle. I mladý člověk se tam chce vyžít. Ctižádost dokonalejšího obratlovce mu stačí. Musíme to umět pochopit. Je v tom reakce proti složitosti života. Mládež ji luští po svém. Neříkáme, že správně.

Jiní hledají vysvobození v revoluci. Společnost je shnilá. Má všelijaké závazky. Vyžaduje ohledy. Spoutává. Revoluce přinese osvobození. Uvolní všechny latentní síly lidské. Člověk se bude

moci projeviti po svém. Mládí se tak rádo oddává snům. Co na tom, že skutečnost je jiná. Že záchvat revoluce mine jako hořečka. Že přijde vystřízlivění. Nové povinnosti a ohledy. Často větší a těžší, než byly dříve. Sen revoluce je krásný.

Třetím nestačí ani příroda, ani revoluce. Snaží se zmařit sami sebe. Přejít v nic. Myslí, že tím definitivně sčítují s životem. Vraždí se.

A tak útěk před vlkodlakem se u většiny mladých projevuje jako útěk před křížem. Je to podivné jen na povrchu. Uvnitř je logika. Kříž je jediná zbraň proti vlkodlaku. Zbraň, kterou by mohl být potřen. Zbraň, kterou však není lehké nositi. Která není pro parádu, jako jiné odznaky.

Zbraň, kterou dává mladým do ruky Církev při svátosti biřmování. To jsme si o této svátosti dosud nemyslili. Ve škole jsme sice slyšeli hodně podobná slova, ale nemyslili jsme na ně. Nesnažili jsme se jim víc a líp rozumět. A když přijel biskup do osady, mysleli jsme si, že tam přijel pro tu slavobránu a slavnostní oběd. A ti, co se dali biřmovat, že se hlavně těší na pěkný dárek od kmotra.

Zapomněli jsme na seslání Ducha Svatého. A přece Duch Svatý sestupuje při této svátosti na nás, aby nás posílil. Podle dnešní praxe spadá většinou udělování této svátosti do věku dospělosti, nebo těsně před dospívání. Tedy do nejdůležitějšího období lidského. Do jara lidského života. Jaro síly strádá. I jaro lidského života musí strádat síly. Fysické i mravní. Jinak by nebylo úrodné léto lidského života.

Strádat síly není snadné. Svět volá po rozptylu. Tělo volá po zapomenutí víry, která je hlavní překážkou vlkodlaka.

V této době přichází k nám Duch Svatý, aby posílil naši víru. Nejlepší obrana je útok. Kdo chce mládím projít bez úhony, kdo nechce ztrácet, ale získávat, musí útočit. Musí svou víru dostatečně vyznávat, pro ni pracovat a podle ní být živ. To je nejlepší obrana.

Svátost biřmování je svátost duchovní zralosti a mužnosti. Nesmíme se potáceti, chceme-li být křesťany. Nesmíme se poddávat nepříteli. Připravovat mu půdu ve svých myšlenkách. Nesmíme marnit čas ostříháváním svých vlasů a vousů, aby nás nepřítel nepoznal. Svátost biřmování vtiskuje naší duši nezrušitelné znamení bojovníka Kristova. Od té chvíle budeme vždy známí nepříteli. Od té chvíle se od nás požaduje boj a ne útěk.

Nestačí hrdinství teprve na prahu vlasti. Nestačí Bohu nabízet několik posledních chvilke našeho živoření. Bůh nás křtem svatým pozval k svému dětství. Svátostí biřmování činí nás dospělými dětmi, bojovníky. Nemizí naše láska k Bohu jako k Otci. Přistupuje k ní povinnost dospělých. Lásku osvědčovat činy.

Biřmování je posvěcení křesťana na laického apoštola. Biřmování je povolávací lístek ke Katolické akci. Mýlí se, kdo čeká, až ho pozve některý církevní hodnostář. Byl už pozván Duchem Svatým při biřmování. To je legitimace Katolické akce.

Práce na rozšíření království Božího je nejdříve prací na vlastním posvěcení. Proto je tolik potřeba prositi za dary Ducha Svatého. Náš duchovní růst nebude bez vlivu na růst království Božího. Vyzbrojeni vyjdeme na cesty a mezi ploty. I tam musí být hlásáno království Boží.

Moudrost Ducha Svatého dá nám správně cíl chápati. Cíl práce, cíl života. Dá nám i touhu po jedině správném cíli.

Rozumu dar naučí nás rozuměti vůli Boží a slovu Božímu. Chápati, co je potřebné v naší době, v okolnostech a prostředí, ve kterých my žijeme. Naučí nás podávati ruku Prozřetelnosti.

Dar rady nenechá nás v pochybnostech. Ukáže cestu. Poradí prostředky a způsoby práce.

Dar síly nám dá vnitřní vyrovnanost. Abychom i ve štěstí i v neštěstí zůstali neochvějni. Spoléhali víc na Boha než na lidi. Odlávali pokušením a svodům. Tělu, zlatu i proslulosti.

Dar umění, abychom svou životní úlohu dobře uměli a dobře ji prováděli. S pečlivostí umělce, který si ponechává své myšlenky, ale vtěluje je v slova, tón, kámen, na plátno. Abychom nezapomínali na modlitbu. Anežka Montepulciánská říkala při modlitbě: „Učím se své úloze.“ Modlitba nás opravdu učí žít a dobře žít, protože nás učí žít s Bohem.

V pravé zbožnosti musíme žhavit svou duši, má-li svítit a rozlévat jas.

A Boha stále musíme mít se synovskou bázni před očima, abychom nenáviděli hřích a milovali dobro.

Tak velikou svátostí je biřmování, udělované vzkládáním rukou biskupových a mazáním sv. křížem. Tak mnoho znamená pro náš život. Sjednocuje naši rozpolcenou bytost k jedinému životu z Boha a v Bohu.

Svatý Jan pod Skalou.

Karel Hroch.



K slavnosti Zjevení Páně *

Mudrci v Betlemě představovali povolání pohanů (národů) k světlu Evangelia. Jednání Mudrců nám ukazuje vlastnosti, jaké má mít naše víra.

Zvláště nápadná jest ušlechtilá věrnost této víry. Jejich věrnost k vnuknutím milosti je obdivuhodná. Pochybnost nemá nejmenšího

* Článek je vzat z knihy „Paroles de vie en marge du Missel“ od Dom Columbana Marmiona. Tato kniha je vlastně výběrem ze všech jeho spisů. Dílo opata Marmiona, jež je rozšířeno v 100 tisících výtiscích, je opravdu pokladnicí hlubokých a vznešených myšlenek čerpaných z pramenů liturgie. Tato knížka umožňuje nyní přátelům Marmionovým odnésti si pro každý den několik myšlenek, jež čerpají svou sílu z Misálu. Kniha kapesního formátu má 488 stran. Cena 15 belg. fr. Abbaye de Maredsous 1937.

přístupu do jejich duše. Bez uvažování ihned se rozhodnou k vyplnění svého plánu. Poslouchají bez odkladu a vytrvale volání Boží. „Viděli jsme jeho hvězdu na východě, a přišli jsme; vydali jsme se na cestu ihned, jakmile se nám ukázala.“

V tom jsou nám Mudrci vzorem.

Posloucháme-li hlasu Božího věrně, jdeme-li důstojně vpřed, oči upřené na hvězdu, jako Mudrci, přijdeme ke Kristu, jenž je životem našich duší.

A ať byly jakékoli naše hříchy, naše chyby, naše bída, Ježíš nás přijme s dobrotou. On kdysi slíbil: „Všichni, které Otec přitáhne ke mně, přijdou ke mně, a toho, jenž přijde ke mně, neodmítnu“. ...

Ten, jenž dal zazářiti hvězdě, aby přivedla Mudrce k Jeho kolébce, osvítil je nyní sám. Z toho důvodu poznali v tomto Dítětku svého Boha.

Evangelium nám neříká nic o jejich řeči, ale dává nám zprávu o jejich nejvznešenějším úkonu dokonalé víry: „A padše, poklonili se Dítětku.“

Církev svatá chce, abychom se zúčastnili toho klanění Mudrců. Když nám v Evangeliu dává čisti zvěst o tom, nechává nás poklekat, aby se naznačilo, že i my věříme v božství betlemského Dítka.

Pokloňme se mu s hlubokou vírou. Bůh žádá od nás, abychom, pokud jsme na zemi, celou činností svého vnitřního života směřovali k sjednocení s ním ve víře.

Víra je světlem, jež nám dává viděti Boha v Dítětku Panny, slyšeti hlas Boží ve slovech vtěleného Slova. Víra nám dává následovati příklad Boha v jednání Ježíšově a nechává nás přivlastniti si nekonečné zásluhy Boží v utrpeních a zadostiučiněních toho, jenž byl člověkem jako my.

Dary, které přinášejí Mudrcové, jsou plny symbolismu.

Zlato, nejdražší z kovů, je symbolem království; jinak značí lásku a věrnost, již je každý povinen prokazovati svému knížeti.

Kadidlo je všeobecně uznáváno jako symbol úcty vzdávané Bohu; ono se obětuje jen Bohu.

Konečně Mudrcům bylo vnuknuto, aby přinesli myrhu. Tento dar značil, že Kristus byl člověkem, ale člověkem schopným utrpení, jenž měl zemřiti jednoho dne. Myrha značila též ducha kajícínosti a sebeobětování, jenž měl býti význačnou známkou života učedníků Ukřižovaného.

Také my, kdykoli se přibližujeme ke Kristu, přinesme mu dary jako Mudrcové, jež by byly hodny toho, jemuž je přinášíme. Obětujme mu zlato životem plným lásky a věrnosti. Darujme mu kadidlo tím, že budeme věřiti v jeho božství a že je budeme vyznávat klaněním a modlitbou. Přinášejme mu myrhu, spojujíce svá pokoření, svá utrpení, své bolesti, své slzy s jeho pokořením, utrpením, bolestmi a slzami.



Liturgie předpostí

(Septuagesimy, Sexagesimy a Quinquagesimy.)

Neděli Septuagesimou (Devítníkem) počíná vzdálená příprava na největší svátky celého církevního roku: velikonoce; možno tudíž považovati tuto neděli za vstupní bránu do doby velikonoční, jejíž přípravná doba trvá přes dva měsíce = 9 neděl.

Kající ráz projevuje se jak vynecháváním pravého projevu radosti Alleluja, tak jásavého zpěvu Gloria in excelsis Deo ve Mši sv. a jemu odpovídajícího chvalozpěvu v oficiu Te Deum. V oficiu vstupuje do popředí kající žalm 50. Miserere. Na venek projevuje liturgie ráz pokání barvou fialovou. Charakteristickým rysem oficia neděle Septuagesimy jest rozloučení se s alleluja v sobotních nešporách. S vynecháváním tohoto radostného a jásavého výkřiku v době od Septuagesimy počalo se v Římě; v 6. lekci na svátek sv. Řehoře I. čteme, že tento papež nařídil: „Ut extra id tempus, quod continetur a Septuagesima et Pascha, Alleluja diceretur.“ Není však svědectví o praktikování toho nařízení před 9. stol.; jedině koncil v Cáchách r. 816 v kan. 30 praví: „Ut Alleluja in Septuagesima dimittatur.“ V misálu gothském není nad to ani zmínky o třech nedělích před Quadragesimou; misál mozarabský zná jedině neděli před Quadragesimou pod názvem Dominica ad carnes pellendas. V Řeholi sv. Benedikta se nečiní zmínka o vynechávání alleluja od neděle Devítník; říkalo se až do I. neděle postní.

V Římě se dalo propouštění alleluja v poslední antifoně nešpor sobotních, poněvadž officium neděle počíná teprve kapitualem. V Ordo Rom. kanovníka Benedikta neříkalo se alleluja již po verši „Deus in adjutorium“; pět žalmů nešporních je tam pod jednou antifonou „Voca operarios“. V některých chrámech se vynechávalo alleluja až po kompletáři, někde se říkalo sice ještě v neděli Devítník, avšak ve feriálním oficiu po neděli této bylo vynecháno. Alexander II. nařídil pak, aby se všude vzhledem k jednotě vynechávalo alleluja od neděle Devítník a na jeho místo v oficiu se říkalo Laus Tibi, Domine, Rex aeternae gloriae (Chvála Tobě, Pane, Králi věčné slávy), aby to se říkalo latinsky, co se říkalo hebrejsky.

V dnešním oficiu loučíme se s alleluja v nešporách při Benedicamus Domino, k němuž se připojuje dvojí alleluja a zpívá se jako o velikonocích. Je to slabá upomínka na slavné kdysi „propouštění“ alleluja v nešporách a okázalého se s ním loučení. Toto loučení se „depositio“ dalo se ve středověku v německých a francouzských chrámech velmi slavně; ba dokonce byla složena zvláštní „officia allelujatica“. Na př. v rukopise chrámu v Auxerre ze 13. stol. (Blume: „Des Alleluja Leben, Begräbnis und Auferstehung, Stimmen aus Maria Laach“ 1897, str. 429—433) vystupuje v antifoně k Magnificat personifikované alleluja: „Mane apud nos hodie, Alleluja, Alleluja, et crastina die proficisceris, Alleluja, Alleluja,

Alleluja; et dum ortus fuerit dies, ambulabis vias tuas, Alleluja, Alleluja, Alleluja." Podle Blumeho mají tato Alleluja-oficia svůj původ v ritu mozarabském; jisto jest, že jsou původu velmi starého, neboť Amalar se o nich zmiňuje a je vykládá ve svém spisu „De Ordine antiphonarii“ (cap. 30). Podle augšpurského Diurnale (1584) měly feriální žalmy sobotní před Septuagesimou jako antifonu tři až čtyři alleluja; jako hymnus se zpívalo: Cantemus cuncti nunc melodum Alleluja. V katedrále v Toul konal se ještě v 15. stol. „pohřeb“ alleluja; choroví hoši vynášeli po noně obraz nebo loutku, představující alleluja; z choru k pohřbení v křížové chodbě, při čemž se nesly všechny věci jako při pohřbu: světla, svěcená voda a kadidlo. Ještě bizarnější obyčej panoval v jednom francouzském chrámu, kde ranami vyháněli choroví hoši z presbytáře slaměného panáka, na němž zlatými písmeny bylo napsáno Alleluja.

Všechny tyto obyčeje mají, jak vykládá Durandus, původ v tom: „quod diligimus et in thesauro cordis recondimus, sicut amicum iter longinquum profecturum saepe amplectimur, et ejus os, faciem et caetera osculamur — co milujeme a v pokladu srdce skrýváme, jako přítele nastupujícího dalekou cestu často objímáme a jeho ústa, obličej a ostatní líbáme.“ (VI. c. 24., n. 18.)

Struktura církevních hodinek této neděle a dvou následujících je tatáž jako o nedělích postních až na hymny, které jsou tytéž jako v officium per annum.

V I. nokt. neděle Devítník se počíná čísti kniha Genesis a tím celé Písmo svaté. Způsob tento je jistě vysokého stáří, neboť již sv. Jan Chrysostomus káže v době před velikonoce na témata, vzata z Pentateuchu.

Poněvadž velikonoce jsou věnovány památce vykoupení, ukazuje kniha Genesis, proč bylo potřebí tohoto vykoupení, neboť se hříchem prvního člověka přišel hřích a smrt na svět. Podle P. Suitberta Bäumera (*Geschichte des röm. Breviers*, str. 276) čtení knihy Genesis a vůbec počátek čtení Písma sv. na tuto neděli má jiný, vnější důvod. Poněvadž v klasickém starověku počínal nový rok 1. březnem, odpovídal počátek čtení posvátných knih počátku nového roku. Janův kvatembr, který padá obyčejně na počátek března, koná se podle Gelasiana „mense primo“. Ve statutech Lanfrankových (cap. I. art. 5.) se nařizuje, aby se čtlo v době od Septuagesimy do velikonoce pět knih Mojžíšových, knihy Josue, Soudců a Ruth (Oktoteuch).

V Paříži a četných jiných chrámech byla první lekce: Praefatio S. Hieronymi in Pentateucum. Responsoria I. nokt. jsou z knihy Genesis; Mikrologus je připisuje papeži Alexandru II. Ve II. nokt. je výklad sv. Augustina o prvotním hříchu (*Enchiridion*). Ve III. nokt. je homilie sv. Řehoře na Evangelium. V Ordo Rom. kanovníka Benedikta je vzato prvních šest lekcí z knihy Genesis, 7. a 8. lekce výklad epištoly a 9. lekce teprve homilie na Evangelium. Od této neděle neříká v nedělním officiu (přirozeně i ve feriálním, kde *Te Deum* je jen v době velikonoční) *Te Deum*. V ře-

holním oficiu benediktinském a cisterciáckém se však říká Te Deum v oficiu nedělním po celý rok. V chrámu sv. Martina v Tours se říkalo Te Deum až po neděli Smrtnou, podle vzoru řeholního officia.

K chválám se neříkají ž. „Resurrectionis“ 92. a 99. ze schematu prvního, nýbrž ž. schematu druhého. Na místo žalmu Dominus regnavit je kající Miserere a na místo Jubilate žalm Confitemini z Primy nedělní. Amalar hledá důvody k ospravedlnění volby těchto žalmů (50. a 117.): „První žalm vykládá bázeň, kterou máme mít jako hříšníci před pomstou Boží; z lítosti nad hříchem má vzniknout láska, z lásky pak důvěra, se kterou se máme blížit k Bohu.“ Pravý důvod jest však hledati v tom, že se původně říkaly tyto žalmy ve chválách a také i v primě, která se nazývala „Altera matutina“; teprve později se ustálily žalmy pro chvály a primu. Pořad žalmů, který jest nyní od Septuagesimy, pochází ze starší doby. Žalmy 92. a 99. jsou v primě na místo žalmu Confitemini a tím jí dodávají zvláštního rázu trvajících až do neděle Květné.

Antifony k žalmům laudálním jsou psalterální (vyňaté ze žalmů samých). Zvláštní antifony mají malé hory jsou utvořené z evangelia nedělního.

Ve feriálním oficiu po neděli Devítník jsou k Magnificat vlastní antifony (mimo pátek), vlastní antifony byly i k Benedictus.

Ve Mši sloužené v barvě fialové není Gloria, místo Alleluja po Graduálu je Traktus.

Statio Septuagesimy bylo u sv. Vavřince.

Neděle Sexagesima (I. po Devítníku) má tentýž řád, jako Septuagesima.

V I. nokt. pokračuje se ve čtení Genese; čte se historie druhého věku o potopě. Radulf z Tougern praví, že responsoria, odpovídající lekcím o potopě, zavedl Řehoř VII., předtím se opakovala responsoria z předcházející neděle.

Kollekta (orace) této neděle se vztahuje k sv. Pavlu, poněvadž v Římě bylo statio u sv. Pavla za hradbami, kde sloužil papež Mši sv.; také epištola vypráví o pracích, námahách a utrpení Apoštola národů. Tento mešní formulář, který byl vlastně proprium Ecclesiae Sti Pauli, přenesen byl do jiných mimořímských chrámů, které přijaly římské officium mimo Kluniáckých, v jichž misálu změněna jest orace, na místo „Doctoris gentium“ se říká „gratiae tuae protectione“; poněvadž tento den nemá mimo Řím žádný vztah k sv. Pavlu.

Ve II. nokt. jsou lekce sv. Ambrože o arše Noemově; sv. Ambrož tam podává definici člověka: „Homo enim definitur animal vivum, mortale, rationabile (rationale) — člověk je tvor živý, smrtelný a rozumný.“ Ve III. nokt. výklad sv. Řehoře na Evangelium: Exiit, qui seminat seminare semen suum.

Neděle Quinquagesima (II. po Devítníku).

V I. nokt. se čte historie o Abrahamovi. Ve 2. responsoriu v I. nokt. jsou slova: Tres vidit et unum adoravit; nejsou vzata z Písma sv., nýbrž je to vlastně výklad sv. Augustina. II. nokt. obsahuje

výklad sv. Ambrože o Noemovi; III. nokt. má homilii sv. Řehoře na Evangelium.

Prastarý byl obyčej počínati ihned po této neděli půst; ukazuje to životopis sv. Oldřicha, biskupa z 10. stol.: *Mos est Clericorum Dominica ante Quadragesimam carnes manducare et deinceps usque ad Pascha devitare.* Koncil v Clairvaux r. 1095 za Urbana II. stanoví: *Nemo clericorum a Quinquagesima carnes comedat.*

V četných chrámech se konaly již v minulých stoletích zvláštní pobožnosti, aby odvrácena byla mysl věřících od hříšných radovánek masopustních. Sv. Karel první nařídil, aby se tyto dny konala čtyřicetihodinová pobožnost; z Milána se rozšířila zásluhou jesuitů po Francii a jinde. Koná se na památku čtyřicetidenního postu Páně, nebo 40 hodin od smrti do vzkříšení Páně. V Paříži byly veliké průvody věřících, aby bylo dosaženo dovolení požívati v postě pokrmy z mléka (*lacticinia*).

I v našich krajinách v přechetných chrámech koná se na neděli *Quinquagesima* a ve dvou následujících dnech výstav Nejsvětější Svátosti. Účel netřeba vykládati.

Sádek u Poličky.

Bedřich Malina.



Církevní hymny

IV. Doba postní.

Doba kajícího a přípravy na nejsvětější dny v církevním roce. Kajícího je pro člověka nesoucího v sobě smutné dědictví hříchu Adamova jediné bezpečnou cestou vedoucí zpět do ztraceného ráje. Je to jediná, pravá cesta vedoucí k svatosti. Naše přirozenost je sama sebou nemocná a nese v sobě zárodky všech duchovních nemocí. Není ani třeba, aby nás ďábel pokoušel, neboť máme věru sami tu hroznou moc: zahubit sami sebe. A chceme-li uzdravit svou nemocnou přirozenost, musíme se podrobiti léčení — a tím je mrtvení. Na každé stránce Evangelia naleznete pro to důkazy. Celý život Ježíšův je vlastně jen samé mrtvení: mrtvení těla, chudoba, vnitřní útrapy, opuštěnost, protivensství. A proto i my „povždy nosíme mrtvení Ježíše Krista na svém těle, aby i život Ježíšův se zjevil na těle našem“ (2. Kor. 4, 16). Myšlenka tato proplétá se liturgií doby postní, jí nesou se i hymny postní doby. V hymnu k nešporám prosíme o příspěvní a milost Boží k vytrvalému boji proti zlým svým náklonnostem. V hymnu na Jitřní vybízí nás básník k svědomitému zachovávaní postu, k vnitřnímu i vnějšímu umrtvování, k lítosti nad hříchy. Hymnus k Chválám je prosycen důvěrou

v pomoc Boží. Je výronem žhavé touhy po brzkém příchodu Slunce spásy.

41. Audi, benigne Conditor.

Hymnus k nešporám. Od sv. Řehoře Vel. († 604).

Audi, benigne Conditor,
nostras preces cum fletibus
in hoc sacro jejunio
fusas quadragenario.¹

Slyš, Tvůrce plný milosti,
jak lkáme k tobě v lítosti,
jak vylévá svou bolest ret
v čas postní po dni čtyřicet.¹

Scrutator alme cordium,
infirma tu scis virium:²
ad te reversis exhibe
remissionis gratiam.

Tys milostivý Soudce náš,
neb naši křehkost² dobře znáš:
hle, my se k tobě vrátili,
nuž odpusť, čím jsme zhřešili.

Multum quidem peccavimus,
sed parce poenitentibus:³
ad nominis laudem tui
confer medelam languidis.⁴

A třebas mnohý je náš hřích,
rač ušetřit nás kajících,³
a svého jména k oslavě
lék skytni naší únavě.⁴

Concede nostrum conteri
corpus per abstinentiam,
culpae ut relinquunt pabulum⁵
jejuna corda criminum.

Kéž milost tvá nás posílí,
vzdor těla bychom zkrotili,
by srdce v hrůze před hříchem
se vyhýbalo svodům všem.

† Praesta, beata Trinitas,
concede simplex Unitas,
ut fructuosa sint tuis
jejuniorum munera.

† To jediný, dej, Bože náš,
jenž v osobách třech přebýváš,
by klidil každý v hojnosti
pak ovoce své střídmosti.

Amen.

Amen.

¹ Výklad počtu 40 dní postu viz u následujícího hymnu v poznámce.

² Infirma virium = infirmas vires.

³ Srv. slova žalmisty Davida: „Žertvou Bohu milou jest duch zkormoucený, srdcem zdrceným a pokorným, Bože, nepohrdáš“ (Ž. 50, 19). „Dokonale obmyj mne od mé nepravosti a očisť mne od hříchu mého. Jsemť zajisté si vědom své nepravosti a na mysli mi tane hřích můj bez přestání!“ (Ž. 50, 5.)

⁴ Srv. Ž. 50, 16: „Zbav mne krevní viny, Bože můj, spasný Bože, a můj jazyk s veselím bude slaviti tvou spravedlnost. Pane, rozvaž rty mé, i budou ústa má hlásati tvou chválu!“

⁵ Pabulum = píče, strava. Pabulum culpae = pokušení, svody.

42. Ex more docti mystico.

Hymnus na Jitřní. Od sv. Řehoře Vel. († 604).

Ex more docti mystico
servemus hoc jejunium,
deno dierum circulo
ducto quater notissimo.¹

Zvyk tajemný jak učí nás,
tak svěťme tento postní čas,
jenž desíti dní čtyřikrát¹
kruh známý bude probíhat.

Lex et prophetae² primitus
hoc praetulerunt, postmodum
Christus sacravit, omnium
rex atque factor temporum.

Již Proroci a Zákon² sám
kdys uvedli půst tento v běh,
pak posvětil jej Kristus Pán,
Kráľ světa, Tvůrce časů všech.

Utamur ergo parcius
verbis, cibus et potibus,
somno, jocis, et arctius
perstemus in custodia.

V svém mírněme se jednáni:
jak v jídle, pití, ve spaní,
tak v žertech svých a mluvení
a dleme více na bdění.

Vitemus autem noxia,
quae subruunt mentes vagas:
nullumque demus callidi
hostis locum tyrannidi.

Vše stranou, co nám škodívá,
co bludnou duši podrývá,
a nedopustme, by nás lstí
v své strhl d'ábel otroctví.

Flectamus iram vindicem
ploremus ante Judicem,
clamemus ore supplicii,
dicamus omnes cernui:

Hněv utišme nám hrozící,
před Soudcem z duše chvějící
svou všechnu bolest vylejme
a v pláči k němu volejme:

Nostris malis offendimus,
tuam, Deus, clementiam,
effunde nobis desuper
remissor, indulgentiam.

Ó Bože, hle, my zlobou svou,
jsme uráželi lásku tvou;
rač na nás vylít v hojnosti
své odpuštění s výsosti.

¹ „Cur in abstinentia quadragenarius numerus custoditur, nisi quia virtus Decalogi per libros quattuor Evangelii impletur? Denarius enim quater ductus in quadragenarium surgit.“ (Sv. Řehoř Vel. In Evang. 2, 24, 4; 2, 31, 6.) Pro podobnost tohoto úryvku s první slohou bývá za autora hymnu označován sv. Řehoř Vel.

² „Zákon a Proroci“ jest název pro Písmo sv. Starého zákona. Srv. „Mojžíš se postil 40 dní, stejně i Eliáš. Sám Pán náš Ježíš Kristus zachoval tento počet dní postní doby. Mojžíš zastupuje Zákon, Eliáš proroky.“ (I. lect. fer. VI. Quat. temp. Quadr.).

Memento, quod sumus tui,³
licet caduci, plasmatis,⁴
ne des honorem nominis⁵
tui, precamur, alteri.

Laxa malum, quod fecimus,
auge bonum, quod poscimus:
placere quo tandem tibi
possimus hic, et perpetim.

† Praesta, beata Trinitas,
concede simplex Unitas,
ut fructuosa sint tuis
jejuniorum munera.

Amen.

Věz, že jsme tvými dítkami,³
byť slabostmi jsme zmítáni,⁴
čest jména svého nedej v plen⁵
nám nepřátelským mocnostem.

Již odpusť nám zlo spáchané,
dej hojně dobro žádané,
bychom ti byli příjemní
jak nyní, tak v den poslední.

† To jediný, dej, Bože náš,
jenž v osobách třech přebýváš,
by klidil každý v hojnosti
pak ovoce své střídmosti.

Amen.

43. O sol salutis, intimis.

Hymnus k Chválám. Od neznámého autora ze VI. stol.¹

O sol salutis, intimis,²
Jesu, refulge mentibus,

Ó Slunce spásy, Ježíši,²
již svitni v niter zátiší,

³ Abychom naklonili Boha k své prosbě, připomínáme, že jsme jeho dítkami, byť jsme tak křehcí a tak naklonění ke hříchu.

⁴ Plasma, plasmatis, slovo řecké: dílo, výtvor. Srv. Ž. 118, 73: „Manus tuae fecerunt me et plasmaverunt me.“

⁵ Honorem nominis tui = čest svého jména. Člověk, rozumný tvor, je pro svou vznešenost a krásu mu vrozenou, ctí svého Stvořitele. Prosíme tedy Boha, aby nevydával člověka v moc d'áblou. Srv. „Nedávej ctitelů svých dravcům, a na život svých utiskovaných nezapomínej nikdy!“ (Ž. 73, 19.) „Dravci“ = duchové temnot.

¹ Srv. Schulte I. c. 169. Vanderstuyf I. c. 29.

² Hymnus má mnoho variantů. Jeden z nich zní:

Jam Christe, sol justitiae,
noctis recedant tenebrae,
nunc mentis eat caecitas,
virtutum lux ut redeat.

Quiddamque poenitentiae
da ferre licet grandium
majore tuo munere,
quod demptio sit criminum.

Da tempus acceptabile,
et poenitens cor tribue,
ne nos vacuos transeat
hoc quod benigne praerogas.

Dies venit, dies tua,
in qua reflorent omnia:
laetemur in hac ut tuae
per hanc reducti gratiam.

Te rerum universitas
clemens, adoret, Trinitas,
et nos novi per veniam
novum canamus canticum. Amen.

dum nocte pulsa gratior
orbi dies renascitur.

Dans tempus acceptabile,
da lacrimarum rivulis
lavare cordis victimam,
quam laeta adurat caritas.

Quo fonte manavit nefas,
fluent perennes lacrimae,
si virga poenitentiae
cordis rigorem conterat.

Dies venit, dies tua,
in qua reflorent omnia;
laetemur et nos in viam
tua reducti dextera.

Te prona mundi machina,³
clemens, adoret, Trinitas,
et nos novi per gratiam
novum canamus canticum.

Amen.

Kroměříž.

když prchla noc a milý všem
se světu rodí nový den.

Čas dáváš plný milosti,
dej, aby v slzách lítosti
byl obětní náš obmyt dar,
ježž zažehne pak lásky žár.

A odkud hřích svůj pramen bral,
dej, zdroj slz aby vytékal,
až naše vzdorné útroby
prut pokání si podrobí.

Den nový, den tvůj, vchází svět,
zas všechno bude jeden květ;
ať v našich očích vzplane jas
neb ruka tvá nás vede zas.

Laskavý Bože na nebi,
tě v pokoře svět velebí;
my milostí tvou vzkříšení
ti pějem v novém nadšení.

Amen.

Dp. Jos. Škrášek.



³ Machina mundi = stroj světa, řad světů.

R Ů Z N Á V Ý R O Č Í

Sté výročí francouzské benediktinské kongregace. V září bude tomu sto let, co papež Řehoř XVI. bulou „Innumeras inter“ založil galskou benediktinskou kongregaci. Současně bylo též obnoveno starodávné benediktinské opatství Solesmes. Jak vznik francouzské benediktinské kongregace, tak nový rozkvět opatství Solesmes jsou velmi úzce spojeny se jménem opata Dom Prospera Guérangerova. Prvý základ pro klášter v Solesmes byl položen v roce 1010. Od r. 1664 klášter přijala do správy kongregace

sv. Maura. Maurini spravovali solesmanský priorát až do r. 1790, kdy všechny řeholní ústavy byly zrušeny. Již v r. 1817 snažili se někteří benediktini z kongregace sv. Maura klášter obnoviti, ale toto dílo bylo Prozřetelností Boží vyhrazeno až Dom Prosperu Guérangerovi. Narodil se v Sablé r. 1805 z velmi zbožných rodičů. Po gymnasijských studiích v Anvers vstoupil do semináře v Le Mans. Již tehdy v něm vzklíčila zvláštní láska k liturgii, a aby se jí mohl cele věnovat, chtěl se oddat životu řeholní-

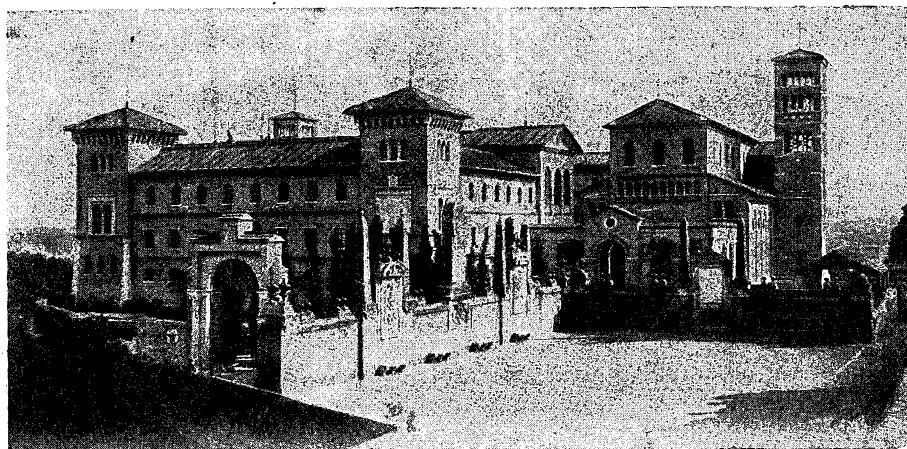


Solesmes za opata Guérangera.

mu na Monte Cassinu. Své přání prozatím však nemohl splnit. Dne 7. října 1827 byl vysvěcen na kněze a ještě téhož dne odebral se do slavného kláštera Marmoutier a prosil Pána Boha za obnovení řádu sv. Benedikta. Nedlouho potom spatřil po prvé Římský misál (ve Francii téměř každá diecéze měla svůj vlastní) a ten se mu z četných důvodů velmi zamlouval. V lednu r. 1828 dosáhl od biskupa svolení užívati Římského breviáře a tím byl učiněn počátek návratu liturgie galikánské k jednotné liturgii římské. V roce 1831 byl dán do veřejné dražby klášter Solesmes. D. Guéranger nechtěl dopustiti, aby tento starý klášter přišel do cizích rukou. V polovici července 1831 odebral se do Solesmes, aby si prohlédl klášter a sloužil tam Mši sv. Byla to první Mše od r. 1791. Dík nově ke cti Neposkvrněné Panny Marie konané od sestry Navštívení v Le Mans a zásluhou četných dobrodinců sehnal D. Guéranger potřebný obnos a 14. prosince toto památné místo zakoupil. 19. pro-

since schválil ndp. biskup D. D. Carron konstituce. Od té doby za přijatá dobrodiní v Solesmes zvláště uctívají Neposkvrněnou Pannu Marii a Nejsvětější Srdce Páně. Dne 11. července 1833 vdp. Filip Menochet byl delegován biskupem, aby do Solesmes uvedl pět kněží. Od toho dne všechna liturgická officia byla konána římským ritem až do 15. srpna 1846, kdy bylo zavedeno officium benediktinské. Řeholní oděv přijali 15. srpna 1836. Dom Prosper Guéranger složil řeholní sliby v Římě u sv. Pavla jako syn sv. Otce Benedikta 26. července 1837. Papež Řehoř XVI. zvláštním dekretem z 1. září 1837 klášter Solesmes určil za základ nové benediktinské kongregace gallské a týmž listem označil Dom Guérangera za prvního opata solesmenského a představeného nové kongregace. Den ten zůstane pro francouzské benediktiny vždy památným.

Řím. Dvojnásobné jubileum benediktinské koleje S. Anselmo. S. Anselmo bu-



Kolej S. Anselmo na Aventině...

de vzpomínati letos 250. výročí svého založení a 50. výročí svého obnovení. Byl to papež Innocenc XI., jenž bulou „Inscrutable“ 22. března 1687 položil první základy k nynější benediktinské koleji. Kolej měla svůj první stánek u S. Calisto a byli v ní vychováni klerici cassinské kongregace. První období koleje sahá až do r. 1840, kdy pro nepokojné doby úplně zanikla. Na přání papeže Pia IX. opat ze S. Paulo v Římě pokoušel se v letech 1867—1868 o její oživení. Měla již tehdy z ní být utvořena mezinárodní benediktinská kolej. Přece však jen dvě opatství, Solnohrad a Lambach, poslala své kleriky do Anselmiana, jež však po vpádu Piemontčanů v roce 1870 bylo opět uzavřeno. Teprve papež Lev XIII. položil nový pevný základ k mezinárodnímu benediktinskému učilišti v roce 1887 a spojil s ním sídlo opata-Primasa, jenž je zástupcem celého benediktinského řádu v Římě. V roce 1896 byla kolej umístěna v nové výstavné budově na Aventinu. Z desíti posluchačů, jež měla kolej koncem 17. století, vzrostl jejich počet desetinásobně a kromě benediktinů studují tam četní externisté. O významu koleje svědčí nejlépe řada vynikajících mužů, kteří tam pů-

sobili ve všech obdobích. Stačí na př. jmenovati P. Alexandra Mariconda z Neapole, jenž své řeholní sliby složil v r. 1687. Byl žákem prvního profesora Anselmiana P. Alexandra Lellia z Vignatis a později ujal se sám profesorského stolce a pro svůj věhlas byl konečně povolán jako profesor theologie na universitu v Neapoli. Roku 1713 stal se biskupem v Trientu a tuto diecési spravoval blahodárně po 13 let. Jiným věhlasným mužem je P. Jan Křtitel del Miro, zprvu profesor theologie v Neapoli a v Benátkách a pak profesor církevního práva v S. Anselmo. Zvláštní zásluhy získal si oživením studia řecké literatury v cassinské kongregaci a papežem Innocencem XIII. byl jmenován knihovníkem vatikánské knihovny a konsultorem Kongregace indexu. Později setkáváme se s ním jako s opatem v S. Callisto. Zemřel r. 1731. Dále možno sem zařaditi P. Antonína Orsati ze sv. Justiny v Padově, a profesora scholastické theologie Mikuláše de Tedeschi z Catanie, jenž v r. 1722 stal se arcibiskupem v Apamea, odkudž znovu zřídil klášter Sacro Speco v Subjaku a jenž papežem Benediktem XIV. byl povolán do Říma k hodnosti kardinálské. Zemřel r. 1741. Jako výtečný ka-

zatel proslul zvláště P. Marian Armellini, jenž od roku 1687 byl v St. Anselmo profesorem filosofie, roku 1722 stal se opatem v Sieně, později v St. Peter u Assisi a konečně v St. Felician ve Foligno. Svá cyklická kázání míval zvláště v Římě v St. Maria Trastevere, v Rieti, ve Viterbo, v Raveně a v Reggio. Stejně plodná byla i jeho spisovatelská činnost; jeho hlavním dílem je dvousvazková foliová Bibliotheca Benedictino-Cassinensis. Assisi 1731 a 1732. Později jeden svazek dodatků ve Foligno r. 1735. Tak mohli bychom jmenovati celou řadu učenců a vynikajících církevních hodnostářů. Stačí jen uvést ještě jména některých opatů, jako archeologa P. Benedikta Bachiniho, opata z Modeny († 1721), jenž byl učitelem Muratoriho, P. Erasma Gattola, archiváře kassinského a opata ze svatého Matouše v Gaetě, dále kardinály P. Leandra hraběte z Porzia, kardinála Quirini, mnicha z Florencie († 1755), slavného orientalistu F. Michelangelo Lucchi, jenž působil nejprve v Anselmianu a později byl profesorem orientálních jazyků na akademii ve Florencii. R. 1801 stal se kardinálem a prefektem Kongregace indexu. Největší okrasou Anselmiana je však P. Barnabas z rodu hrabat Chiaramonti, benediktin z Cesena, jenž v koleji sv. Anselma studoval a 9 let přednášel theologii až do r. 1785. Od papeže Pia VI. jmenován kardinálem, nastoupil po něm v roce 1800 na stolec sv. Petra jako Pius VII. — S obnovenou kolejí sv. Anselma je nerozlučně spojeno jméno opata primasa ndp. Hildebranda de Hemptinne, a kardinála Dusmet, podle jehož plánu byla vybudována nová kolej na Aventinu, dále jméno P. Vavřince Janssense, titulárního opata ze S. Petro in Monte Blandino a tajemníka Kongregace řeholníků. V exegesi vynikl zvláště P. Hildebrand Höpfl, v

tomistické filosofii P. Josef Gredt, jenž si získal světového jména, P. Chrysostomus Baur jako docent církevních dějin a mnoho jiných. O čilé vědecké činnosti svědčí nejlépe „Studia Anselmiana“ a četné vědecké knihy vydávané od profesorů tohoto benediktinského učiliště. Je si jen přáti, aby i dále se rozvíjelo toto středisko benediktinské vzdělanosti a plnilo tak úkol, jenž mu určili jeho zakladatelé a příznivci.

Emauzy. Třísté výročí příchodu španělských benediktinů. Léta 1636 a 1637 znamenala pro klášter na Slovanech nové vzkříšení k životu. Na místo nečetných slovanských benediktinů dne 15. dubna 1636 byli uvedeni do Emauz španělští benediktini. Pro klášter, který od válek husitských byl z části v sutinách, znamenalo to nové povznesení. V obnoveném opatském chrámu byl pak umístěn milostný obraz Panny Marie Montserratské. Milostná socha Matky Boží byla až do r. 1882 na hlavním oltáři, kdy ve zvláštním slavnostním průvodu, za účasti kardinála Schwarzenberka a četných církevních hodnostářů byla přenesena do zvláštní kaple. Od té doby rok co rok na svátek Neposkvrněného Početí sestupuje „Černá Madona montserratská“ se svého majestátního trůnu doprostřed krásně vyzdobeného choru, aby v slavných nešporách přijala sobě vzdávaný hold. Pak v slavném průvodu je nesená klášterní chodbou a kostelem a všude svou žehnající rukou rozsévá požehnání. Také této každoroční slavnosti zúčastňuje se obyčejně p. arcibiskup. A tak i loňského roku zavítal do Emauz J. Em. ndp. Karel kardinál Kašpar, aby dodal slavnosti většího lesku a zasvětil arcidiecési Nejsvětější Panně. Jubilejní slavnosti přinesení milostného obrazu do Prahy budou konány letošního roku.



Prosebná modlitba

Misál gotský: Na neděli postní.

Rogamus te, Rex saeculorum,
Deus sancte, jam miserere; pec-
cavimus tibi.

Ů. Audi clamantes, Pater al-
tissime, et quae precamur, cle-
mens attribue: exaudi nos, Do-
mine.

Ř. Jam miserere; peccavimus
tibi.

Ů. Bone Redemptor, suppli-
ces quaesumus de toto corde
flentes; requirimus, adsiste pro-
pitius.

Ř. Jam miserere; peccavimus
tibi.

Ů. Emitte manum, Deus omni-
potens, et invocantes potenter
protege ex alto, piissime.

Ř. Jam miserere; peccavimus
tibi.

Ů. Fertilitatem et pacem tri-
bue; remove bella, et famem
cohibe, Redemptor sanctissime.

Ř. Jam miserere; peccavimus
tibi.

Ů. Indulge lapsis; indulge per-

Prosíme tě, Králi věků, Bože
svatý, smiluj se již, zhřešili jsme
tobě.

Ů. Vyslyš volající, Otče veleb-
ný a oč prosíme, dobrotivě u-
děl, vyslyš nás, Pane.

Ř. Smiluj se již, zhřešili jsme
tobě.

Ů. Dobrý Spasiteli, zkroušeně
prosíme tebe upřímně plačice,
žádáme tě, pomoz milostivě.

Ř. Smiluj se již, zhřešili jsme
tobě.

Ů. Vztáhni ruku, Bože všemo-
houcí, a vzývající tě mocně o-
chraň s výšin, nejmilosrdnější.

Ř. Smiluj se již, zhřešili jsme
tobě.

Ů. Uděl hojnost, pokoj: zažeň
války, zabraň hladu, Vykupiteli
nejsvětější.

Ř. Smiluj se již, zhřešili jsme
tobě.

Ů. Odpusť klesnuvším, buď

ditis, dimitte noxia: ablue crimina; acclines tu libera.

R. Jam miserere; peccavimus tibi.

V. Gemitus vide: fletus intellige: extende manum: peccantes redime.

R. Jam miserere; peccavimus tibi.

V. Hanc nostram, Deus, hanc pacem suscipe; supplicium vocis placatus suscipe: et parce, piissime.

dobrotiv zatraceným, smaž viny, smyj hříchy, vysvobod' ty, kteří se sklánějí před tebou.

R. Smiluj se již, zhřešili jsme tobě.

V. Viz nářky, pozoruj pláč, vztáhni ruku, hřešící vysvobod'.

R. Smiluj se již, zhřešili jsme tobě.

V. Smír tento, Bože, od nás přijmi; přijmi usmířený zkroušených hlasy a odpust', tys velmi milosrdný.

Síla křesťanské rodiny

André Gide došel r. 1932 k přesvědčení, že náboženství a rodina jsou dva úhlavní nepřátelé pokroku. Duch rodiny podle něho se staví na odpor jednotlivci i státu. A jednatel slouží státu, když se individualisuje, a nikoli banalisuje. To jsou poslední slova Gidova individualismu, jak je patrný v knize „Nedokončení vyznání“, kde všechen svůj spisovatelský talent postavil otevřeně do služeb atomisace rodiny.

Rozbít rodinu bylo kdysi časovým heslem. Patří-li dnes toto heslo nenávratně minulosti, pak je zřejmo, že sama doba koriguje nesprávné názory pana Gida a ostatních, kteří vidí štěstí v tom, když se dva lidé, utvořivši rodinu, mohou zase rozejít.

Ale špatné názory na rodinu a na manželství budou ještě dlouho leptat i tam, kde nákaza koncem minulého století nepůsobila.

Jisto je, že rodina omezuje individualismus, individuální svobodu. Takový svazek mezi mužem a ženou, ve kterém by individuální svoboda každého z nich zůstávala nedotčena, nepodařilo se dosud vytvořit. Dobrý spisovatel stejně jako dobrý kazatel nesmí pak nikdy hřešit proti skutečnosti a zkušenosti. Takový svazek se však nepodaří vytvořit ani v budoucnosti. Komplexy psychického života, závislé na nestejně fyziologii, vytvoří vždycky z takového soužití buď rodinu, nebo její drastickou protivu.

Ti, kdož bojují za falešný individualismus v manželství, vedou člověka buď vědomě nebo nevědomě na stupeň živočišného nazírání na pohlaví. Rodině vytýkají, že banalisuje jedince a sami jedince přímo staví na roveň hovádka.

Konečné ústí společného života muže a ženy tak, jak jsme je označili, je přirozenou reakcí na nepřirozené snahy o rozbití rodiny. Společný život není myslitelný bez obětí. Snaha odpoutat se od obětí je stejně směšná, jako chuť vyvléknouti se z působivosti tíže zemské. Individualita není všechno. Individualita nemůže

znamenat takové rozpětí křídel, aby pod nimi všechno ostatní se dusilo a hynulo. I když připustíme na okamžik společný svazek individualisovaných jedinců, pak co nejdříve musí nastat jeho rozklad. Nebude místa pro vzájemnou pýchu. Zbude jen ošklivost a zášť. To je přece trochu málo potravy pro společný život.

Individualita se vysmívá oběti. Pohrdá jí. Je vidět, že nerozumí kráse. To je první trest za její pýchu. Krása je právě v oběti. Krása je v sebezáporu. Krása je tam, kde je schopnost omezení, kde je kázeň.

Je smutné, jestliže se jedinec v rodině banalisuje. Ovšem záleží na tom, co Gide za banalisaci považuje. Život nemůže mít denně románová vzrušení.

Život je často všední. Ba většinou je všední a zaprášený. Příliš často za svého života jíme tutéž polévku a opakujeme táž slova. V této všednosti však nelze vidět banálnost. Nebo je banální, mají-li se manželé ještě po hodně letech společného života rádi? Je snad banální, mají-li více dětí? Starají-li se upřímně a bez oddechu o lepší zítřek svých dětí? Slouží tím špatně státu?

Všednost života, opakování těchže radostí a těchže modliteb není ještě banálnost. To je stabilita života. Život se nemůže stále houpat. Jeho základna nesmí být tak proměnlivá, že by nebyla možnost spolehlivého kroku. Naše matka, která den co den ráno zpívala „Minula noční hodina“, nebyla banální. Krásu opakování není dáno každému uchopit a pochopit. Snad jen řeholníci mají lepší smysl pro opakování. Jinak málokdo si uvědomí, že každý den, byť se podobal předešlému jako vejce vejci, je nová příčka k cíli.

Náboženství také neříká, že jediným úkolem rodiny je mít děti. Kdo se pro to pohoršují, nesprávně se pohoršují a vnášejí banalitu tam, kde není. Je jistě prvním úkolem svátostného stavu manželského plodit nového člověka k přirozenému životu, ale jsou zde i jiné úkoly, které zdaleka vylučují možnost mluvit a psát o manželství jako o mašině na děti.

Příliš péče se věnuje zevnějšíku. Mluví se o tom, jaké měla nevěsta šaty, jak byl ustrojen ženich, kolik bylo hostí, kolik měli aut. Ale to všechno není při udělování svátosti manželství to nejpotřebnější. Mluví se také o tom, v kolik hodin byla svatba, jak dlouhý koberec byl natažen v kostele, kolik svíček hořelo a jaký pluvíál měl kněz. To však také ještě není to nejdůležitější. To jsou všechno formy, často závislé jen na plnosti kapsy. Ale při svátosti jde hlavně o plnost duše. Jde o to, jak je duše schopna přijmout milost potřebnou k novému stavu.

Na to se, bohužel, zapomíná.

Četl jsem kdesi, že palem našeho života je linie mezi Bohem a hmotou. Snad nejvýrazněji by si to měli připomenouti snoubenci a pak manželé.

Proto je život v manželství tak obtížný, že linie mezi Bohem a hmotou je úzká. Vedle je šíř a pohodlí cesty hmotou. Na opač-

nou stranu je duchovost Boha. Odtud ty naše výkyvy: tělo k hmotě, duše k Bohu.

Manželství je společná pout muže, ženy a dětí se stálým pohledem na život věčný. Je stálou školou, kde se učí jeden od druhého. Ze svátostné moci čerpají jeho účastníci sílu, aby se navzájem snášeli. Aby měli vzájemnou úctu. Aby snášeli potíže života. Kde vnější překážka stačí, aby se rozlomilo pouto lásky, tam nebyla láska. Láska je silná jako smrt a ne chatrná jako pilinami vycpaná hračka.

Takovéto spojení, rodina silná a křesťanská, je opravdu nebezpečím pro pokrok, jak napsal Gide. Je hrází každého rozvratu. Na ní si lámou zuby diktátoři všech směrů. Rodina, která slouží Bohu, nebude otročit lidským modlám. Taková rodina je silnější než každá pseudoindividualita. Je silná Bohem. Je silná Tím, který řekl: „Kde jsou dva nebo tři ve jménu mém, já jsem uprostřed nich.“ Gide ani nemusil psát, že nebezpečím pro pokrok je rodina a náboženství. Stačí napsat jen jedno. Právě náboženství je záštitou silných rodin. A není pevného rodinného života bez náboženství.

Gide vidí pokrok tam, kde se rodina rozpoutává a jedinec uvolňuje. Tyto názory opouští dnes už i SSSR. Každý rozumný stát vidí nesmyslnost atomisace rodiny. Proto se dělají pokusy slepit, co dříve rozbili. Manželství je však příliš subtilní a příliš málo banální, než aby se dalo lepit jen čistě mechanickými prostředky. Pořádné manželství vyrůstá z křesťanství. Buď tedy Krista, nebo nic.

Před tajemstvím svátostného manželství se skláněl už apoštol Pavel. Ti, kteří chtějí nějaké manželství a při tom vědomě přestřihují drát nabitý nadpřirozenou milostí, odcházejí někam na úřad a dávají se jen registrovat jako manželé, podporují vlastně všechny snahy po zničení manželství. Kde nebude zřetel k Bohu, tam nebude ani modlitba, aby Bůh zachovával v manželích život duše. Co tedy z manželství zbude?

Bůh zná lidskou slabost. Proto tak láskyplně vychází vstříc svou milostí. Nechce, abychom v manželství se stávali slabšími a přístupnějšími hříchu. Chce nás mít silné. Výchova dětí a společná cesta za velikým cílem není zábavná atrakce, na kterou by stačila razítka a dávka z úředního výkonu.

A nejkrásnějším vyvrácením názorů na banalitu manželství je modlitba katolických manželů: „Posvěcuj, Pane, naše spojení, vyrovnávej naše rozdělení, potěšuj naše útrapy, ved' nás k sobě, abychom ve spojení svém viděli spojení duše své s tebou po celou věčnost.“

Tu modlitbu si měl přečísti André Gide, než psal „Nedokončené vyznání“.

Tu modlitbu by měli znát ti, kteří ohrnují nos nad svátostí manželství.

Svatý Jan p. sk.

Karel Hroch.

Počátek a vstupní bránu do doby čtyřicetidenního postu tvořila od nejstarších dob první neděle postní, jak krásně vyjadřuje offertorium této neděle: „Sacrificium quadragesimalis iniiitii solemniter immolamus — Obět svatopostního počátku slavně přinášíme ...“ začínal tedy vlastní půst v pondělí po této neděli. Ponevadž vznikaly pochybnosti, že vlastně půst po odečtení 6 neděl, ve kterých se věřící nepostili, trvá jen třicet šest dní, přidány čtyři dny, aby bylo dosaženo úplného počtu čtyřiceti dnů. Toto prodloužení postu stalo se až po sv. Řehořovi I., který v homil. 6. na Evang. výslovně praví, že půst trval třicet šest dní. Nesprávně se tedy domníval Mikrologus, tvrdě, že čtyři dny byly přidány před sv. Řehořem. Z Regula Magistri (kap. 28) je vidět, že ještě v sedmém století počínala postní doba první nedělí. V Miláně pak až do doby sv. Karla počínal půst až v pondělí po první neděli. V Galii se počalo s postem od Popeleční středy počátkem 9. stol.; do svědčuje to Řehole Chrodegangova a koncil v Meaux roku 845. Popeleční středa jako „Caput ieiunii“ jest v římských ordines a sakramentářích 9. stol. Ve Skotsku byla až v 11. stol. přijata Popeleční středa jako počátek postu.

Způsob postu.

Podstatu postu tvořila zdrženlivost od masa a vína; sv. Jeronym v listu k Nepotianovi praví, že nejspornější půst je o chlebě a vodě; dovoluje však nemocným zeleninu, zřídka rybičky, a něco málo vína (v listu k Laetě). Také sv. Augustin nařizuje půst o chlebě a vodě: „Si Quadragesima sine vino et carnibus, non superstitiose sed divina lege servatur.“ (Contra Faustum c. 30.) Podobně svatý Basíl (Oratio de jejuniis) zakazuje víno a maso a také koření v době postní, vybízí lid k požívání zelenin a vody, „podle obyčejně lidstva před potopou“. Později přistupuje k zákazu masa a vína i zákaz požívání vajec, sýra a mléka. V Rouenu byla postavena od věřících, jimž dovoleno v postě požívatí másla, věž (zvonice), zvaná Butyri Turris (máselná věž). V Paříži konaly jednotlivé farnosti městské i předměstské průvody do katedrály na II. neděli po Devítňiku, aby věřící dosáhli dovolení požívatí v postě lacticinia — másla a mléka, s výjimkou sýra. (Pro indulgentia vescendi lacte et butyro tempore Quadragesimali.) Všeobecné předpisy, závazné pro celou církev, v této věci nebyly vydány; někde byl půst tak přísný, že se smělo požívatí pokrmů jen suchých; jinde, podle sv. Epifania Sokrata, mohli věřící požívatí masa ptačího. Jisto jest, že Řekové byli v postu přísnějšími, nežli bylo na západě.

V nejstarších dobách nebylo o nedělích postních postu; později však i tyto neděle byly považovány za dny přísného postu. Sv. Godefrid z Aniane vytýká četným biskupům své doby, že pořádají masité pokrmy o nedělích postních, a nařizoval zachovávat

půst o nedělích těchto aspoň takovým způsobem, jak se děje o dnech křížových, v pátku a sobotu po celý rok.

Na některých místech se zdržovali vedle požívání masa i mléka, másla, sýra a vajec jen dospělí, silní muži (*perfectae virtutis viri*). Sv. Beda (I. 3. cap. 23) praví o Ceddovi, biskupu anglickém, že požíval v postě denně jen jedno vajíčko a trošku mléka smíšeného s vodou, kousek chleba; jedl pak až večer. Eneáš Pařížský v traktátu proti Řekům (v 9. stol.) praví, že v Německu zdrženlivost od vajec a mléka byla dobrovolná; zachovávali ji jen zbožní muži.

Ujma — *ieiunium* pozůstává toliko v jednom jídle za celý den; jedlo se až večer, jak dosvědčují sv. Ambrož, Jeronym, Augustin, Kassian a jiní. Nepostil se ten, který jedl dříve, nežli večerní *oficium* (nešpory) bylo ukončeno. „*Nullatenus ieiunare censendi sunt, si ante manducaverint, quam vespertinum celebretur officium.*“ Nařízení, které dal svatý Benedikt svým mnichům v této věci, trvalo až do doby sv. Bernarda, jenž nařídil svým mnichům, aby se před dobou postní v dnech postních postili vždy až do Nony, v *quadagesimě* však aby se všichni, i věřící, postili do večera. Sv. Tomáš (2, 2, q. 147, art. 6) předpisuje, že je nutno v době postní požívatí jen jednoho pokrmu za den na základě všeobecného zvyku Církve, neboť jediné nasycení za den stačí k zachování zdraví i krocení těla.

Collatio (kollace = večerní občerstvení).

Až do 12. stol. jedlo se v postě na západě až večer. Mše sv. byla sloužena až po Noně, t. j. po 3. hod. odpo., nešpory se pak říkaly po přijímání. Ve 13. stol. nastává uvolnění od této přísné kázně: pokrm se požíval dříve, a to kolem Nony. Ve 14. stol. počato s *anticipací* Nony, která byla posunuta blíže k době polední. Století patnácté pak přináší převrat: nešpory jsou recitovány sice po Mši sv., ta však je sloužena již dopoledne; tím se stalo, že se jedlo již v poledne. V 16. stol. pak tvrdili již *theologové*, že možno v postě jísti již v 11 hodin.

Tato okolnost dala podnět ke vzniku druhého jídla pod názvem *collatio*. Začalo to nejprve tím, že pracující a unavení mniši mohli se občerstviti večer aspoň nápojem. Aby pak podle lékařské zásady středověké pouhý nápoj neuškodil, dovoleno bylo něco málo pojísti, jak dovolovaly některé řádové konstituce, podle nichž se v době postní konalo večerní čtení v *refektáři*, kdežto v jiné dny bylo v *kapitulu*. Po čtení bylo podáváno občerstvení. Způsob tento se nazýval: *ire ad collationem* — jíti ke čtení a výkladu. Název *kollace* stává se pak názvem malého občerstvení, postní večere.

Název *kollace* přichází již na *koncilu* v Cáchách r. 817 (kan. 12), který dovoluje mnichům jednou se napítí před *kompletářem* (v době postní) vzhledem k těžké práci. Také *Regula Magistri*, *Consuetudines Cluniacensium*, sv. Ivo, sv. Dunstan činí zmínku o večerním nápoji, nikoliv však ještě o večerním postním jídle. Tato *col-*

latio byl pohár vína nebo vody, který pili mniši před duchovním večerním čtením nebo po něm. Podle Statut řádu Premonstrátů, když bylo dáno znamení zvoncem ke kollaci, kráčeli řeholníci do refektáře; tam říkáno: Benedicite, hebdomadář dal znamení a řeholníci pili. To se dalo jen v době postní.

Doba postní dobou zvýšené duchovní činnosti.

Doba postní je však odedávna nejen dobou umrtvování těla postem, avšak i dobou zvýšené horlivosti náboženské.

Bylo předepsáno zpovídati se již týden před počátkem postu, jak předpisuje Theodulf z Orleansu ve svých kapitulariích před 9. stol. Štěpán Poncherius, biskup pařížský, nařizuje kolem r. 1500, aby se vyznání hříchů dalo na počátku postu a zapovídá v patnácti dnech velikonočních (sv. týden a oktáva velikonoční) slyšeti zpověď těch, kteří odkládali se sv. zpovědi až do Květné neděle. Svatý týden a velikonoční oktáva byla určena ke zpovědi těm, kteří se vyznávali na počátku postu.

Doporučovala se zdrženlivost manželská; z toho důvodu nekonalý se sňatky, jak zapovídá již koncil v Laodicei 370.

Na východě se dala v postě denně Synaxis, t. j. shromáždění věřících v chrámě; oficium a kázání. Sv. Basil (or. 2. de jejunio) napomíná věřící, aby aspoň denně dvakrát přicházeli v postě do chrámu, a to na ranní a večerní kázání. V podobném smyslu mluví sv. Jan Zlatoústý. Věřící přijímali v jednotlivé dny, avšak Mše sv. se na východě denně nesloužila, leč v sobotu a v neděli. Koncil v Laodicei praví: „Nesluší v Quadragesimě Chléb obětovati (panem offerre), leč v sobotu a v neděli.“ Koncil trulánský (kan. 51) dovoluje Mši sv. na svátek Zvěstování. V ostatní dny je Mše sv. předposvěcených Chlebů (Missa praesanctificatorum), jako v Církvi západní na Velký pátek. Tento obyčej byl zaveden i v Miláně, kde se nesloužila v postní dny všední Mše sv.

Také oficia byla rozmnožována. V životě sv. Oldřicha biskupa (10. stol.) se vypravuje, že denně se svými kanovníky v choru recitoval denní oficium, potom soukromně recitoval oficium bl. Panny Marie, sv. Kříže a Všech Svatých. V postě však po recitaci Matutina pokračoval ve svých modlitbách až ke znamení, kdy se začínaly Vigilie za zemřelé (hodinky), které spolu s chorem zpíval. Potom zpívali Primu a zůstával v chrámě modle se, až se kanovníci vrátili ke Mši sv., jíž se zúčastnil, líbaje ruku celebrujícího kněze. Po Mši sv. zpíval Terci; zůstal ve chrámě až k Sextě, po níž navštěvoval jednotlivé oltáře; u každých zpíval De profundis a Miserere. Potom se vracel do svého pokojíku, aby si umyl obličej a připravil se ke Mši sv. a recitování nešpor. V xenodochiu (chudobinci) navštěvoval chudé, z nichž vyvolil si denně dvanáct starců a myl jim nohy, uděluje každému denár. Teprve po kompletáři se vracel domů. Činil tak denně po celý půst. V postě byla povinnost officia daleko delší, nežli v jinou dobu, neboť se připojovaly hodinky za zemřelé, žalmy kající, graduální, preces atd.

Slavení svátků svatých v době postní.

Prastarý byl obyčej jak na západě, tak i na východě neslaviti a nekonati žádných svátků v době postní, jak předpisuje již koncil v Laodicei v kan. 51: *Quod non oporteat in Quadragesima Martyrum Natales peragere, sed Sanctorum commemoraciones in Sabbatis et Dominicis*. Nesluší se, jak zněla stará zásada, spojovati vážnost a smutek doby postní se slavností svátků. Tento kánon byl vždy v platnosti u Řeků, kteří slavili jediný svátek Zvěstování Panny Marie. Ještě ve 12. stol. v klášteřích „dobře uspořádaných“ se neslavily v postě svátky, nýbrž anticipovaly se před dobou postní v lednu a v únoru před počátkem postu. V Církvi západní ještě v 7. stol. ustanovuje koncil v Toledu 654 svátek Zvěstování Panny Marie konati osm dní před Narozením Páně. Radulf z Tongern dosvědčuje podobně, že se svátky dříve v postě neslavily: svátek Zvěstování byl před Narozením Páně (viz liturgii středy kvatembrové v adventě); sv. Řehoře Velikého 3. září, sv. Benedikta 11. července (přenesení). Když pak v Římě byl položen svátek Zvěstování opět na březen, také ostatní svátky byly restituovány, mimo svátek sv. Ambrože, který zůstal v prosinci, ač sv. Učitel tento zemřel 4. dubna.

Jan z Avranches praví, že se za jeho doby neslavily svátky po celou dobu postní, avšak v neděli se konaly připomínky těch svátků, které během týdne přicházely. Srovnejme praxi před 9. stol., v 16. stol. a naší době:

Sakramentář Gregoriánský a Comes Ady má pro březen tyto svátky: 12. března sv. Řehoře, 25. března Zvěstování.

Antifonář sv. Petra (poč. 9. stol.) má ještě 10. března 40 mučedníků a 21. sv. Benedikta.

Pius V. v reformovaném breviáři a misálu má mimo tyto čtyři svátky ještě 7. března sv. Tomáše a 19. sv. Josefa. Kalendář v naší době má místo 6 svátků v březnu již 15 svátků (resp. 16) duplex a semiduplex: 4. sv. Kazimíra, 6. sv. Perpetuy a Felicity, 8. sv. Jana z Boha, 9. sv. Františky, 17. sv. Patricia, 18. sv. Cyrilla Jerus., 24. sv. Gabriela, 27. sv. Jana Damascenského a 28. sv. Jana Kapistrána; pravidelně v březnu ještě Sedmi bolestí Panny Marie.

Řád benediktinský měl v březnu před reformou 21 svátků dupl. a semidupl. a 6 dní oktávy sv. Benedikta. Po reformě nyní má jen osm svátků duplex a 4 memorie; je-li již v březnu půst (jak to pravidelně bývá), pak i z těchto svátků duplex se stávají memorie a zůstávají jen 4 velké svátky: 12. sv. Řehoře V., 19. sv. Josefa, 21. sv. Benedikta a 25. Zvěstování; přiblížil se tedy velmi značně původní zásadě — co nejméně svátků v době postní, aby se officium de Tempore mohlo náležitě uplatniti. Grancolas (*Comment. in Brev. Rom. str. 268*) praví, že vlastně západní mniši nesou vinu, proč se opustila stará zásada — byla to snaha zmírniti půst i těžkou práci. Generální kapitula opatů Gallských 817 (kan. 46) osvobodila od postu řeholníky vždy, kdykoliv připadl v postě svátek

patronů: „Plenum officium agatur et bis reficiatur.“ Mimo kláštery byl však půst, i když připadl svátek.

Připadl-li v postě svátek dvanácti lekcí (duplex), praví ve svých statutách Lanfrank, slouží se dvě Mše: jedna ze svátku, druhá postní (de feria). V klášteřích cisterciáckých první ze dne, druhá ze svátku. Radulf z Tongeru uvádí, že za jeho doby v Římě byla Mše sv. ze svátku po Terci, Mše sv. postní po Noně. V mnohých pak klášteřích se sloužily v postě denně tři Mši sv.: první po Terci za zemřelé, druhá po Sextě pro familiaribus, t. j. konventní, a třetí po Noně ze dne. O svátcích také tři: první ze svátku u hlavního oltáře, druhá postní (de jejunio) u jiného oltáře a třetí konventní u hlavního oltáře. Mše ze dne (de feria) byla v černé barvě, která nahrazena fialovou.

Klášter v Cluny obnovil kolem roku 1700 ve svém novém breviáři starý způsob, totiž nekonati v postě žádného svátku, avšak anticipovati svátky v únoru, po př. překládati je na dobu po velikonocích.

Zahalování obrazů a křížů rouškami.

Původně se zahalovaly oltáře a obrazy rouškami (velum) z praktických důvodů: aby zakryt byl lesk zlata a třpyt drahokamů. Některé koncily předpisovaly roušku postní (velum quadragesimale) před oltářem (koncil v Canterbury 1220, v Oxfordu 1287). Lanfrank předpisuje umístiti roušku v první neděli postní po kompleťtáři (Dominica prima Quadragesimae post Completorium suspendatur cortina inter chorum et altare); den nato se zakrývaly kříže a obrazy. Velká rouška před oltářem se odkrývala jen před proměňováním, o nedělích a svátcích; odstraňovala se ve středu sv. týdne při slovech pašijí: velum templi scissum est.

Dnešní předpis rubriky Římského misálu před nedělí Smrtnou: „Ante vespervas cooperiuntur cruces et imagines — před nešporami zahalí se kříže a obrazy“, je jedinou připomínkou toho, ce se udrželo z dřívějšího způsobu zakrývání a zahalování obrazů. V Německu bylo to tak zv. Hungertuch — hladové sukno, rouška, která se již počátkem postu zavěšovala před oltář a bránila věřícím a kleru, který nebyl u oltáře zaměstnán, v pohledu na oltář. Byl to obyčej běžný již v 11. stol. V našich chrámech se zakrývá obraz hlavního oltáře tmavomodrým nebo fialovým plátnem, na němž je kříž, již na Popeleční středu a zahaluje obraz až do Velkého pátku.

Sádek u Poličky.

Prof. Bedřich Malina.

My pak, jimž duchovně přítomen jest Kristus Pán, žijeme ve stínu Kristově. Proto praví Církev: „Ve stínu toho, po němž jsem toužila, sedím...“ Proto, ty, jenž jsi přijal obraz Boží, jenž máš s ním podobnost, není jej nerozumnou ohyzdností. Dílo Boží jsi; neříkej dřevu: „Otec můj jsi ty“, abys nevzal na sebe podobnost dřeva. (Sv. Ambrož.)

O nočních vigiliích sluhů Božích

(Řeč sv. Nicety z Remesiany.)

Noci místo odpočinku bývá často používáno k prodloužení denních rávovánek, nebo v dnešním životním shonu často též k usilovné práci. Církev od prvopočátku přerušovala noční klid, aby také v této době přinášela Bohu obět chvály. Zatím co někde právě v této době byl Bůh nejvíce urážen a zatím co po tmavé obloze kroužily třpytné světy zářných hvězd, křesťané uprostřed nočního ticha pěli chválu Bohu a zúčastnili se posvátných čtení. Krásným zbytkem těchto vigilií je liturgie ve svatvečer vánoční. Dnešní době, kdy lid již se neúčastní církevních hodinek, je slovo vigilie cizí. Víme však, že právě noční modlitbou byli sileni všichni svatí a opravdoví křesťané. Církev sice nežádá na nás této oběti, můžeme-li však noci použití k zábavě, pak především měli bychom ji též čas od času zasvětit Bohu.

Plný význam vigilií pěkně vyjádřil ve své řeči sv. Niceta z Remesiany v bývalé Dacii (nynější Bela-Palanka nedaleko od Niše v Srbsku). Biskup Niceta († po r. 414) nenáležel sice k vedoucím duchům starověku, ale přesto jeho pravý význam poznává se teprve nyní, když vědeckým badáním byly sebrány a kriticky vydány jeho spisy. Podle svědectví sv. Paulina z Noly, jehož byl Niceta přítelem, skládal tento biskup z Remesiany hymny a získal si zásluhy o církevní zpěv. Podle novějšího názoru, jež po prvé vyslovil Dom Germain Morin r. 1894 v Revue bénédictine, je Niceta autorem hymnu Te Deum, neb alespoň provedl jedno z nejdůležitějších upravení starého textu. Největším z jeho spisů je „Šest knih naučení pro uchazeče o křesť“, jež se však zachoval jen v zlomcích, mezi tím je též značný výklad křesťního vyznání víry. Kromě řeči „O vigiliích“ zachovala se nám též řeč „O dobrodiní vzdávání chvály Bohu zpěvem žalmů“. „Knižka k pokleslé panně“ je snad identická s pseudoambrosiánským spisem „O poklesku panny zasvěcené“. Ostatně dílo sv. Nicety skýtá ještě mnohé záhady, jež snad rozluští příští badání. Ve všech jeho spisech zračí se praktický smysl a poučný ráz. Kritické vydání spisů opatřil A. E. Burn, Niceta of Remesiana his life and works. Cambridge 1905.

Hodno jest, bratři, a zcela přiměřeno, jakož i slušno, promluvit nyní a řeč pronést o svatých vigiliích, ježto si takovéto promluvy přejí bratři horliví. — Hle, noc jest temnotou těla, jež ve spánek svírá nejen lidi, nýbrž i veškeré živočichy, aby obnovili spaním své síly a aby bdíce, mohli snést námahy dne. Jak dobrý je Bůh, jež se tak postaral a jež tak ustanovil, aby člověk vycházející za svým dílem a za svým zaměstnáním až do večera (Ž. 103, 23), měl též co náhradu čas, v němž by si oddychl od těžké své práce a velké únavy.

Je známo mnoho lidí, kteří buď aby se zalíbili svým představeným, buď aby sami pro sebe dosáhli většího prospěchu, věnují část noci určitému zaměstnání a za zisk si to pokládají, že urvavše něco ze svého spánku, mohli pracovat. — Salomoun pak chválí ženu, která bdíc při světle lampy přede a tká vlnu. A poznamenává k tomu, že chvála z toho vzejde muži jejímu v branách a sláva

veliká. Jestliže tedy ti, kdož bdí za účelem opatření hmotných, t. j. k jídlu a odívání potřebných věcí, nejsou káráni, ba přímo jsou chváleni, oč více my máme milovat a zachovávat posvátné vigilie, užitečné vzhledem k tak duchovnímu zaměstnání, plné plodů modliteb, chvalozpěvů a čtení, aby se nám od Pána Boha odměny dostalo!

Ovšem, naleznou se takoví, kteří na tyto věci zehrají, ale to jsou lidé katolické víře a náboženství cizí. Však není se co divit. Neboť jak je možno, aby se bezbožným a světáckým lidem líbily věci nábožné? Zajisté, kdyby se jim líbily, byli by našimi, byli by jako my, křesťany.

Jestliže však naši to jsou, jež spásonosný úkon posvátných vigilii uráží, musím — abych se o nich nedomníval něco ještě horšího — mít za to, že jsou buď leniví, nebo ospalí, nebo jsou to starci, nebo nemocní. Jsou-li leniví, ať se zastydí; neboť na ně se vztahují slova knihy Přísloví Šalomounových: „Jdi k mravenci, lenochu; a pozoruj jeho cesty“ (Přisl. 6, 6). Jsou-li ospalí, ať se probudí, jak volá Písmo: „Jak dlouho budeš spát, lenochu? Kdy vstaneš ze své dřimoty? Trošku si ulehneš, trošku si pospíš, trošku složíš ruce, aby sis pospal a přijde na tě jako tulák bída, a nouze jako muž ozbrojený“ (Tamt. v. 9—11). — Jsou-li to však starci, kdo je nutí k tomu, aby bděli? Ačkoliv by měli právě vzhledem k svému stáří i bez nucení bdít a Pána Boha tím vroucněji vzývati. Mají tedy bdít alespoň v sedě, když nevydrží státi. Pakliže jsou to tělesně nemocní, tedy ať nezehrají na to, co sami konat nemohou; ba naopak, podle slov Prorokových ať slzami zkrápějí lůžko své a volají: „Pamětliv jsem tebe na mém loži“ (Ž. 62, 7). — Rovněž ať požádají bratry bdící, aby jim pomáhali svými modlitbami, aby tak s pomocí Páně jednou mohli pět na lůžku své nemoci: „Za jitra rozjímám o tobě, Pane, neboť ses stal pomocníkem mým“ (Tamt.). Neboť jinak bylo by pošetilé a od ducha zbožnosti na hony vzdálené, kdybychom, nemohouce sami běžeti, těm, kdož dobře běží, zazlívali; neboť i když jsme sami neschopni, máme se spolu radovat se schopnými, ne jim závidět. Jako totiž ten, kdo souhlasí se zlým skutkem, je účastným viny, tak smíme též doufat v účast na slávě, souhlasíme-li s dobrem. Jedny korunuje dílo samo, druhé radostí naplňuje (jejich) dobrá vůle.

A věru, ani slabým, či nemocným nemá být obtížným a nesnadným dvakrát týdně, v sobotu a v neděli, věnovati jistou část noci službě Boží; vždyť jest to jakýmsi očišťením ostatních pěti dnů a nocí, kdy jsme zatíženi ztmulostí tělesnosti své, nebo v záplavě záležitostí světských se potácíme. — A nikdo ať se nestydí za svatou horlivost o své posvěcení, když přece ani nešlechtníci se nerdí studem, páchajíce činy ohavné. Právem tedy praví Písmo v Příslovích: „Jest stud, který přivodí hřích“ (Sir. 4, 25). Za dobrý totiž čin se stydět je hřichem právě tak, jako je záhubou za zločin se nestydět. — Svatí-li jste, milujte posvátné vigilie; abyste bdíce, opatrovali poklad svůj a tak sami ve svatosti se zachovali. — Hříšníci-li jste, tím více pospíchejte, abyste bdíce a Boha vzývající

očištění byli; abyste bijíce se v prsa často volali k Pánu, z celého srdce říkajíce: Od skrytých vin mých očisti mne, Pane, a od cizích mne ochraňuj (Ž. 18, 13). Nevím pak věru, zda ti, kteří již touží po očišťení od vin skrytých, budou chtítí těmitěž vinami (znovu) se poskvrnití.

Věc sama si, drazí, žádá, abychom se krátce zmínili o důstojnosti vigilií, o jejich starobylosti a užitečnosti; jakákoliv námaha zajisté s větší chutí se podstupuje, postaví-li se před oči její užitečnost. — Starodávný je posvátný obyčej vigilií, kteréžto byly předrahým pokladem všem Světcům. Tak prorok Isaiáš volá k Pánu, řka: „Pro tebe bdí za noci můj duch, ó Bože, neboť světlem jsou mi na této zemi tvoje přikázání“ (Is. 26, 9 podle Sept.). — David pomazaný olejem důstojnosti královské i prorocké takto pěje: „Hospodine, Bože spásy mojí, ve dne volám i v noci před tebou“ (Ž. 87, 2). A opět dí: „Pamětliv jsem byl za noci jména tvého, Pane, a ostříhal jsem zákona tvého“ (Ž. 118, 55). Možná však, že takto pěl leže na svém lůžku; a to myslili někteří lenivější, že dostačí, bude-li se totiž každý prostě na svém loži modlití či žalm si pobručovati. I to je chvályhodné, neboť spasitelné je vždy a všude Boha býti pamětliv. Že však je lepší vstáti a před tváří Páně prodlévati, o tom slyš jiné slovo téhož proroka, jímž ukazuje, jak čas, tak i postoj prosebníka: „Za noci“, praví, „zdvíhejte ruce svoje ve svatyni a dobrořečte Pánu“ (Ž. 133, 2). A aby předešel domněnce, že snad pouze večerní hodiny jsou zvány „noci“, praví: „O půlnoci vstával jsem, abych ti díky vzdal za soudy spravedlnosti tvojí“ (Ž. 118, 62). Hle, zde máte jak udán čas, tak i ukázanu horlivost ve vstávání, s níž máte Bohu pěti chválu.

Dokonce, uvažují-li o úmyslech Světců, cosi ještě většího a obtížnějšího se mi objevuje, něco, co je nad síly lidské přirozenosti, se mi před oči staví; slyš téhož Proroka, jak pěje: „Zda vstoupím na lůžko odpočinku svého, zda popřeji snu očím svým a víčkám svým usnutí, či spánkům svým odpočinutí, dokud nenaleznu místa pro Hospodina, stánek pro Boha Jakobova?“ (Ž. 131, 3). Kdo by nežasl nad tak velikým odevzdáním se duše do lásky Boží, která si dokonce veškeren spánek, bez něhož, jak známo, lidské tělo chřadne, úplně odepřela, dokud by on, král a prorok, nenalezl místa vhodného pro stavbu svatyně Hospodinovy? — To má být pro nás močným povzbuzením, abychom, chceme-li sami být posvátným místem Božím a jeho stánkem a chceme-li na věky býti jeho chrámem, jak apoštol Pavel prohlašuje, řka: „Vy jste chrám Boží“ (II. Kor. 6, 16), pokud jen můžeme, abychom podle příkladu Světců milovali posvátné vigilie, by neplatilo i o nás: „Spánkem usnuli a nenalezli ničeho“ (Ž. 75, 6); nýbrž naopak, radostně ať jedenkaždý z vás již zvolá: „V den soužení svého Boha jsem hledal, za noci zvedal jsem k němu ruce svoje a nebyl jsem zklamán“ (Ž. 76, 3), neboť „dobré jest chváliti Pána a prozpěvovati jménu tvému, Nejvyšší, aby zrána zvěstováno bylo tvoje milosrdenství a za noci věrnost tvoje“ (Ž. 91, 2, 3). Tak a podobně Světcí oni tak často a tak krásně pěli a sepsavše nám zanechali, abychom my,

jejich potomci, příkladem jejich byli povzbuzeni k slavení — i v noční době — posvátných bdění naší spásy.

Než od starého přejděme k novému, od služebníků Zákona k služebníkům Evangelia, aby vznešenost vigilií byla i Novým Zákonem dotvrzena. Anna, dcera Fanuelova, vdova, nevycházela z chrámu ni ve dne ni v noci, trvající neustále na modlitbách a v postech. V Evangeliu čteme, jak oni svatí pastýři, zatím, co stráž noční konali nad svými stády, zasloužili si spatřiti zářné anděly a první uslyšeli zvěst o Kristově na zemi zrození. — Konečně celé učení Spasitele samého zdali nepovzbuzuje ku bdění všechny posluchače, ať už je to v podobenství o rozsevači, kde praví: „Když lidé spali, přišel zlý člověk, nasek kroužky a odešel“ (Mat. 13, 25); kteřížto, kdyby byli bděli, sotva by byl mohl zlý člověk kroužky naseti; ať už to je (na onom místě), kde praví: „Bedra vaše budete opásána a držte lampy hořící v rukou svých; budete jako ti lidé, kteří očekávají pána svého, až se vrátí ze svatby. Blahoslavení jsou oni sluhové, jež Pán při svém příchodu nalezne, že bdí“ (Luk. 12, 35—37); „a ve večerní-li“ — praví — „hodinu přijde, či o půlnoci, či při kuropění a nalezne je bdící, blahoslavení jsou“ (Mark. 13, 35). „Tak i vy budete připraveni, neboť v hodinu, které neznáte, Syn člověka přijde“ (Mat. 24, 44). A nejen že slovy k bdění povzbuzoval, nýbrž i příkladem slova svá stvrdil. Svědčí zajisté Evangelium, že ponocoval Ježíš, trvaje na modlitbách Božích (Luk. 6, 12). Ponocoval ne pro sebe, nýbrž abychom my věděli, co jest nám činiti. — On kárá Petra v době svého utrpení, říká: „Nemohl jsi jedné hodiny bdíti se mnou?“ A potom praví ke všem: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení“ (Mat. 26, 40, 41). Tato slova, tyto a podobné příklady, koho by — prosím vás — nebyly s to vzbudit i z hlubokého, i smrti samé podobného spánku?

Těmito slovy poučení byvše a těmito příklady posílení i svatí apoštolové bděli a vigilie ustanovili. Apoštol Petr je v žaláři za noci od anděla vzbuzen, a branou železnou, jím samým mu otevřenou, přijde do domu Mariina, kde jsou mnozí shromážděni — samozřejmě ne spíce, nýbrž trvající na modlitbách. — Tentýž apoštol ve svém listě praví: „Střízliví budete a bděte, neboť nepřítel váš, ďábel, jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by pohltil“ (I. Petr 5, 8). O Pavlovi a Silovi se připomíná, že když byli dáni do vazby, jejich spoluvězňové slyšeli kolem půlnoci, kterak, modlíce se, pěli hymny (Sk. ap. 16, 25n); tu náhle nastalo zemětřesení, zachvěly se základy vězení, brána se sama otevřela a okovy se všech ihned spadly. — Tentýž apoštol Pavel, maje odcestovati z Troady, mluvil až do půlnoci ve večeradle, kde bylo rozžato mnoho světél. Tu mladík Eutychijs, jenž za dlouhé řeči Pavlovy byl přemožen spánkem, svezl se s okna a spadl s třetího poschodí a byl přinesen mrtev; ihned jej (Pavel) vrátil životu, a když byl až do svítání kázal, dal se pod vedením Božím na cestu (Sk. ap. 20, 7—11). — Jak výrazně a jak často tentýž apoštol nabádal k zachovávání vigilií! Tak v listě k Soluňským praví: „Proto nespěme

jako druzí, nýbrž bděme a budme střízliví! Neboť kdo spí, spí v noci, a kdo se opíjí, v noci se opíjí. My však, kteří náležíme Bohu, jsme střízliví.“ A končí podivuhodně: „Ať již bdíme, ať spíme, spolu s ním žijme“ (I. Sol. 5, 7—8, 10). Ke Korintským pak píše: „Bděte, stůjte pevně u víře, silni buďte a jednejte mužně“ (I. Kor. 16, 13). Tak píše i k Efeským: „Modlete se v Duchu v každý čas!“ (Efes. 6, 18). Ve svém seznamu ctností umisťuje též vzor bdělosti a raduje se z užitku, jaký mají Korinťané z častých vigilií.

To nechť stačí jako důkaz důstojnosti a starobylosti posvátných vigilií. Zbývá ještě, abychom se — jak jsme byli slíbili — poněkud zmínili o jejich užitečnosti; ačkoliv tuto užitečnost lze spíše slavením jich prožívat, než slovy mluvícího vyjádřiti. Neboť (jen) okoušením lze poznati, „že příjemný je Pán“ (Ž. 33, 9). Kdo tedy okusil, chápe a cítí, co špíny se sebe shazuje konáním vigilií, jak hrozné tuposti myslí se zbavuje, jak veliké světlo osvětluje duši bdící a modlící se, jaká milost, jak posvátné Navštívení radostně prochvívá všechny údy bdícího. Bděním zbavujeme se veškerého strachu, nabýváme důvěry, trestáme tělo, zlé sklony odumírají, cudnost se upevňuje, mizí pošetilost, přichází moudrost, mysl se bystří, bludu hrot se otupuje, příčina všech hříchů, ďábel, mečem ducha se zraňuje. Co je více potřebné nad tyto plody, co je více užitečné nad tento svatý zisk, co je příjemnější nad toto veselí, co blaží více nad toto štěstí? Tak dosvědčuje i Prorok, jenž na počátku svých Žalmů líčí muže blahoslaveného; a vrchol jeho blaženosti vyjádřil v tomto verši: „V zákonu Páně rozjímati bude dnem i noci“ (Ž. 1, 2). Pravda, užitečné jest rozjímaní ve dne konané, dobrá je modlitba za dne slavená, avšak mnohem milejší (Bohu) a mnohem účinnější je noční rozjímaní; neboť za dne doléhají na nás nutnosti všeho druhu, naše zaměstnání rozrušuje usebrání myslí, spousta starostí rozptyluje naše smysly; noc však je čímsi tajemným, noc je plna klidu a vhodná k modlitbě, příhodná k vigiliím, ježto člověka, prostého všech pozemských zájmů, v usebrání myslí, celého staví před tvář Boží. Z toho důvodu ďábel, všeho Božího chytrý napodobovatel, jako byl vložil do svého kultu posty, panictví, prázdny a lichý křest, tak rovněž, aby napodobil tuto posvátnou službu, přidal ke svým pustým hodům též noční obřady a vigilie. Pročež naši věřící, když už je není možno k slavení svatých vigilií přimět z důvodu starobylosti jejich ustanovení, ať alespoň neříkají, že něco takového nenáleží k věcem Božím, když přece vidí, kterak téhož úkonu používá náš nepřítel a protivník; neboť jistě by jich zlostník onen nenapodoboval k našemu oklamání, kdyby nevěděl, že jsou milé Bohu a slavicím je že nesou požehnaní.

Avšak, drazí, kdo očima bdí, ať bdí též srdcem; kdo se v duchu modlí, ať se modlí i myslí; neboť nepřináší příliš užitku, bdí-li kdo očima a duchem napolo spí, když přece právě naopak o Církvi praví Písmo: „Já spím, avšak srdce moje bdí“ (Píseň písní 5, 2). Rovněž na to je především třeba dbáti, aby naši bdící neměli pře-

mírou pokrmu či nápoje obtíženy vnitřností, aby snad nevydávali zvuky svědčící o nestrávenosti pokrmů a o nadměrné dávce nápojů, a tak abychom nejen nebyli nepříjemni sobě samým, ale abychom nebyli též shledáni nehodnými milosti Ducha Svatého. — Řekl muž jeden, mezi duchovními Pastýři vynikající: „Jako kouř zahání včely, tak nestrávených pokrmů vrhnutí odvrací a odpuzuje milosti Ducha Svatého (Sv. Basil V.). — Proto, majíce slaviti Boží tajemství, máme se především připraviti zdrželivostí, abychom bez poskvrnění a připraveni mohli bdíti; rovněž tak nechť každý zažene myšlenky zlé, aby, jak čteme, „nestala se nám modlitba hříchem“ (Ž. 108, 7), budeme-li bdíti špatně. Neboť jsou též zlořečené vigilie, zlým činům sloužící, jak čteme v knize Přísloví: „Oddálen jest spánek od očí jejich. Neulehnou totiž, dokud zločinu neprovedli“ (Přís. 4, 16). — Než, daleky, daleky budete takovéto vigilie od tohoto shromáždění; spíše ať srdce všech, kdož bdí, zavřeno je pro ďábla a otevřeno Ježíši Kristu, bychom srdcem zachovávali, co rty pronášíme. Tedy příjemné budou Bohu naše vigilie, kdy spasitelné bude naše ponocování, bude-li kon služby naší s příslušnou bedlivostí a čistou zbožností před tvář Boží přinesen.

To dostačí k objasnění vážnosti, starobylosti a posvátné užitečnosti vigilií. — „Milost Pána našeho, Ježíše Krista, budiž s vámi všemi“ (2. Kor. 13, 14). Amen.

Řím.

Přeložil fr. Maurus Verzich.



Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

S ů l.

Kněz podává křtěnci špetku svěcené soli a praví: „Přijmi sůl moudrosti. Uveď tě skrze milost Boží k životu věčnému. Pokoj s tebou.“ Není to pouhý bezobsažný obřad, nýbrž jím skutečně ve spojení se sv. křtem byl vložen do naší duše zárodek pravé moudrosti. Ta spočívá hlavně v tom, že stále jasněji poznáváme, že v křesťanském životě nezáleží v první řadě tak na vědění, jako na jednání. Co pomohou všechna poznání nejhlubších tajemství Božích, když člověk podle těchto poznání nežije! A je to též tragikou našich křesťanů, že se nechají klamati svými vědomostmi a nevidí nedostatek pravého, podstatného křesťanského života.

Co polovičatosti, bázlivosti, farizeismu, nepravdivosti, pýchy, nelaskavosti je často u těch, kteří si velmi zakládají na tom, že disputují o theologických speciálních otázkách. A jak často zklamou tak zvané zbožné duše. Chybí tu moudrost.

Touto solí duše získala nárok na pokoj Boží, právo na pomáhající milosti Boží, aby ve svém náboženském životě zachovávala po-

řádek a tak žila v pokoji. Tento pokoj podle učení sv. Tomáše a sv. Augustina je *tranquillitas Ordinis*, spokojenost plynoucí z toho, že se člověk snaží zachovati pořádek. Pořádek vzhledem k posledním a nejvyšším věcem, jenž záleží v tom, že se člověk snaží uvažovati o myšlenkách Božích v těchto věcech.

V jednotlivostech jsou nám líčeny účinky této soli ještě v modlitbách, které jsou pronášeny při jejím svěcení a v modlitbách, jež následují po podání soli.

Svěcením sůl stává se svátostí k zahnání zlého ducha. Všem, kterým tato sůl při křtu sv. byla podána, stala se skrze Ježíše Krista dokonalým lékem, a to nejen přechodně, když byla podána, nýbrž její účinek zůstává v nitru člověka. Shledáváme-li proto v životě mnohých křesťanů tak mnoho duševně chorobného, nezdravého, přepjatého nebo zakrnělého, pak spolovina záleží též v tom, že tito lidé nemají ponětí o duchovních silách, jež přijali s křtem sv., že nemají ponětí o léku této soli, působícím po celý život.

Požítí této soli dává nám nárok na to, abychom nehladověli nadarmo po nebeském pokrmu, nýbrž abychom tento pokrm obdrželi a zcela zvláště nemá nás nechat lhostejnými, nýbrž má nás zcela naplniti svými účinky. Neboť účinky tohoto pokrmu jsou zcela obdivuhodné: Dává svatou horlivost. Křesťanský život nevěle se líně a bez energie jako nějaká řeka, která nemá žádný spád, nýbrž jest naplněn Kristem, je pln nadšení pro Krista, lásky ke Kristu. V duši žije zvláště naděje. A to naděje, jež se nepohybuje jednostranně v budoucnu, nýbrž jež již má svátostné splnění. Proto jest plna radosti. Bezradostný, bruchivý, ponurý život křesťanů jest známkou, že nevědí o účincích této soli.

A tato sůl uschopňuje každého po dobu jeho žití ke svaté službě Boží, takže se touto službou chlubíme, že se radujeme z toho, že jsme otroky Ježíše Krista. Víme, že přijímáme teprve tehdy pravou svobodu, svobodu dítek Božích. Naopak, ten, kdo se stydí za to, že jest služebníkem Božím, kdo pod záminkou klamné svobody chce se vymaniti ze služby Kristu a jeho Církvi, ten stane se otrokem, otrokem okolního světa, otrokem lidí, a ne v poslední řadě otrokem vrtochů, náruživostí a hříchů.

A konečně požítí této soli ve spojení se křtem dává nárok na zaslíbenou věčnou odplatu. Tak mnozí křesťané jsou zcela lhostejní vzhledem na Boží zaslíbení. Neberou je jako skutečnost, žijí proto celé dny, jako by tato zaslíbení neexistovala. Jiní věří v ně, mají však pocity méněcennosti. Nepokládají se za hodné, chybí jim pravá důvěra.

Spolovina je v tom, že nevědí o síle této soli, která jim byla podána na křtu svatém.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

Pravý půst jest útěk před hříchem, přerušeni špatných náklonností, láska k Bohu, horlivost v modlitbě, slzy se zkroušeností a péče o chudé, jak Kristus přikázal v Písmu.

(Z řeckého Triodion.)



Velikonoční radost

„Pán vpravdě vstal z mrtvých, aleluja.“

(Velikonoční invitatorium.)

Vesel se, nebes Královno, neboť ten, kterého jsi byla hodna nésti, vstal z mrtvých, jak byl řekl, aleluja, aleluja, aleluja!

Radujte se všichni, kdož jste plakali u paty kříže!

Hlídači hrobu Kristova prchají zděšeni, když s těžkého kamene padají jistící pečetě a z temného nitra vystupuje Slunce lidstva. Běží, aby bezdeši vyprávěli svým farizejským najimatelům, jakého zázraku se stali svědky.

Rota farizeů se strachy chvěje a podplácí žoldnéře, aby se nikdo nedozvěděl, nač se tolik těšili Proroci!

Svaté ženy se vracejí od hrobu a s očima radostí rozšířenými a se rty, které se sladkým vzrušením chvějí, vyprávějí o prázdném hrobu a o svědčících andělech.

Pokořený a kající Petr, jakož i čistý Miláček Páně zvěstují ostatním svou úžasnou zprávu.

Polekané stádce Kristovo začíná volně oddechovat a jeden přes druhého se vyptává, pláče, směje se a blahem malátní.

Totoť jest den, jež učinil Pán!

Pojďme a radujme se v něm!

Kristus vstal z mrtvých! Tedy i my budeme jednou věčně žít!

Aleluja, aleluja, aleluja!



Církevní hymny

IV. Doba postní: Pašijový a Svatý týden.

Stojíme na prahu nejsvětějšího úseku církevního roku. Již se blíží okamžik, kdy spatříme Beránka na dřevě kříže. Proto se celá Církev ponořuje v rozjímání o utrpení Páně. Připomíná nám, za jakou cenu jsme byli vykoupeni a čeho jsme vykopením dosáhli. Za cenu nejsvětější Krve byl shlazen hřích všech lidí. Ale Kristus Pán nejen že hříchy naše smazal, nýbrž i získal nám nový, nadpřirozený život. Tak se stal kříž praporem, jenž vítězně Kristus Pán třímá v rukou v boji proti smrti a ďáblu, stal se záchranou archou, stal se stromem života. Tuto myšlenku zdůrazňují i hymny pašijové doby. Vedle hlubokého smutku a bolesti vyzařuje z nich radost doby velikonoční, při vzpomínce, že kříž je největším požehnáním lidstva.

44. *Vexilla Regis prodeunt.*

Hymnus k nešporám. Od Venantia Fortunata (530—600).¹

Vexilla Regis prodeunt,²
fulget Crucis mysterium,³
qua vita⁴ mortem pertulit
et morte vitam protulit.

Prapory Krále vlají již,²
a tajemný v dál září kříž,³
smrt na němž Život⁴ podstoupil,
a smrtí život vykoupil.

Quae, vulnerata lanceae⁵
mucrone diro, crimum
ut nos lavaret sordibus,
manavit unda et sanguine.

Hrud', kterou proklál ostrý hrot,⁵
by z hříchů všech a nečistot
nás poskvrněné obmyla,
krev svatou s vodou vylila.

¹ Hymnus byl zpíván po prvé, když ve slavném průvodě byla nesena část sv. kříže do nového chrámu v Poitiers 19. listopadu 568. Venantius Honorius Clementianus Fortunatus narodil se r. 530. Studoval v Ravenně. Na přímluvu sv. Martina byl uzdraven z těžké oční nemoci. Na prosbu královny sv. Radegundy, vdovy po králi Chlotarovi I., složil hymnus k počtě sv. kříže. Na sklonku svého života byl vysvěcen na kněze a ustanoven brzy nato biskupem v Poitiers.

² Narážka na slavnostní průvod, v němž vpředu před křížem neseny bývaly prapory. O tomto zvyku zmiňuje se přítel a současník Fortunatův Řehoř, biskup z Toursu. (Hist. Franc. V, 4.)

³ „Tajemný kříž“ — tajemný ve své vznešenosti a velikosti.

⁴ „Vita“ = „Život“ = Kristus Pán, zdroj všeho života. (Srv.: „Já jsem Cesta, Pravda a Život.“ Jan 11, 25.)

⁵ Původní text zněl: Quo, vulneratus insuper
mucrone diro lanceae,
ut nos lavaret crimine,
manavit unda et sanguine.

Impleta sunt quae concinit
David fideli carmine
dicendo nationibus:
Regnavit a ligno Deus.⁶

Arbor decora iet fulgida,
ornata Regis porpura,
electa digno stipite
tam sancta membra tangere.

Beata, cuius brachiis
pretium pependit saeculi,
statera⁷ facta corporis,
tulitque praedam⁸ Tartari.

O Crux, ave, spes unica,
hoc Passionis tempore,
piis adauge gratiam,
reisque dele crimina.

Te, fons salutis, Trinitas,
collaudet omnis spiritus,
quibus Crucis victoriam
largiris, adde praemium.⁹

Amen.

Tak splněno, co David král,
svou věrnou písni opěval,
všem hlásaje to v světa kruh,
že s dřeva vládnout bude Bůh.⁶

Ty strome zářný, vznešený,
v nach Krále králů oděný,
jen tvému kmeni dána čest
ty nejsvětější údy nést.

Tys šťasten: Světa výplata
je v náruči tvé rozpjata,
tys vahou⁷ těla učiněn,
bys vyrval peklu jeho plen.⁸

Ó kříži náš, všech naději,
buď zdráv, a zbožným hojněji
dej v bolestný čas milost svou
a zbav již hříchu duši mdlou.

Tvor každý chval tě v nadšení,
ó Bože, spásy prameni!
Jimž slávu kříže udílíš,
dej odměnou kdys nebes říš.⁹

Amen.

⁶ Narážka na Ž. 95, 10. Dnešní text Vulgáty zní: „Commoveatur a facie eius universa terra, dicite in gentibus, quia Dominus regnavit.“ Chybí tam tedy slova „a ligno“. V původním textu slova tato pravděpodobně byla. (Srv. Schulte 137.) V některých latinských žaltářích, jak Tertullián, Laktantius, Arnobius, sv. Augustin, Kassiodor a sv. Lev připomínají, slova byla. Sv. Justin (v Dial. cum Tryphone c. 73) vytýká Židům, že slova ἀπὸ τοῦ ξύλου vynechali.

⁷ Statera“ = váha. Kříž je přirovnáván k váze, na níž zavěšeno tělo Kristovo, aby se poznalo, zda je dostatečným výkupným za lidstvo, jež bylo podrobeno moci pekelné.

⁸ „Praeda“ = kořist, plen. Lidstvo stalo se pádem Adama kořistí pekla.

⁹ Poslední dvě sloky nejsou pravděpodobně od Venantia Fortunata. Před opravou zněly:

O Crux, ave, spes unica,
hoc Passionis tempore,
auge piis justitiam,
reisque dona veniam.

Te summa, Deus, Trinitas,
collaudet omnis spiritus,
quos per Crucis mysterium
salvas, rege per saecula.

45. Pange, lingua, gloriosi lauream.¹

Hymnus na jitřní: Od Venantia Fortunáta (530—600).

Pange, lingua, gloriosi
lauream certaminis,
et super Crucis trophaeo
dic triumphum nobilem,
qualiter Redemptor orbis
immolatus vicerit.

Zapějte, rty, píseň vroucí
o přeslavném zápase,
o trofeji kříže skvoucí
pějte hymnus v úžase,
že Spasitel v mukách mroucí
nám pomohl ke spáse.

De parentis protoplasti
fraude Factor condolens,
quando pomi noxialis
in necem morsu ruit,
ipse lignum tunc notavit,
damna ligni ut solveret.

Zželelo se Stvořiteli
lidí, jež had oklamal,
že se smrti člověk celý
pro jablko zaprodal,
a proto hned stromu velí,
by s nás škodu stromu sňal.

U Venantia Fortunata poslední sloky znějí:

Aroma fundis cortice,
vincis saporem nectaris,
iucunda fructu fertili
plaudis triumpho nobili.

Salve ara, salve victima
de Passionis gloria,
qua vita mortem pertulit
et morte vitam reddidit.

Mimo to u Fortunata nadbytečná druhá sloka:

Confixa clavis vulnera
tendens manus, vestigia,
redemptionis gratia
hic immolatur hostia.

¹ O skladateli tohoto hymnu viz poznámku u hymnu předešlého. Třebaže někteří skladatelé připisují tento hymnus jiným autorům, přece se zdá, že skladatelem byl přece jen Fortunatus. (Srv. Drevés-Blume, Ein Jahrtausend lat. Hymnendichtung, Leipzig 1909, str. 36 a nn.; Vanderstuyf l. c., str. 20 nn.; Cl. Blume, Unsere liturg. Lieder, Regensburg 1932, str. 195 nn., Kayser, Beiträge zur Geschichte und Erklärung der ältesten Kirchenhymnen, Paderborn 1881, str. 142 a nn.; Schulte l. c. 174 a j.) Dlouho byl za autora pokládán Claudius Mamertus, který se narodil r. 473 nebo 474. Tak: Pimont l. c. III., 47—76 Ceillier, Auteurs sacrés, tom. 10, ch. 18, 14; Gerbert, Bähr, Tillemont a j.) Odvolávali se na svědectví sv. Sidonia, přítele zmíněného Mamerta. Sv. Sidonius zmiňuje se sice ve svém dopise k Mamertovi o jeho hymnu, ale z jeho slov nedá se vyčísti, že běží o náš hymnus. Místo v dopise zní: „Jam vero de hymno tuo si percunctere quid sentiam, commaticus est, copiosus, dulcis et quoslibet lyricos dithyrambos amoenitate poetica et historica veritate supereminet.“ (Sidon. lib. 4, ep. 3.) Naproti tomu celý křesťanský starověk připisuje hymnus Fortunatovi. Námitka, že hymnus je příliš krásný, než aby mohl býti složen Fortunatem, je bezpodstatná. Uvážíme-li, že hymnus vznikl za těchže okolností jako předcházející, totiž na prosbu sv. Radegundy k oslavě ostatku sv. kříže,

Hoc opus nostrae salutis
ordo² depoposcerat,
multiformis proditoris
ars ut artem falleret,
et medelam ferret inde,
hostis unde laeserat.

Quando venit ergo sacri
plenitudo temporis,
missus est ab arce Patris
natus orbis Conditor
atque ventre virginali
carne amictus prodiit.

Vagit infans inter arcta
conditus praesepia,
membra pannis involuta
Virgo-Mater alligat,
et Dei manus pedesque
stricta cingit fascia.

Bychom byli tak spaseni,
věčný řád² to žádal sám:
zrádcovo ať zlé umění
umění zas svede v klam,
ať se odtud lék pramení,
odkud škůdce škodil nám.

Proto, když se přiblížila
plnost času svatého,
poslal Otec s nebes sídla
Tvůrce světa širého,
Boha v těle, jež zrodila
Panna z lůna čistého.

Lká, nařiká hošík malý
v úzkých jeslích ležící,
Panna-Matka v plénky halí
údy něhou zářící,
ručky, nožky svému Králi
vkládá v závoj hřející.

jež jí daroval pro chrám v Poitiers císař Justin a císařovna Sophie a který byl proslaven zázraky, uznáme, že tato okolnost působila mocnou inspirací na básníka.

O kráse hymnu praví učený Daniel: „Hymnum supra positum in pulcherrimorum numero recensendum esse, id nemo infitias ibit, nisi qui, quae sit vis et natura sacrae poëseos, prorsus ignoraverit.“

V hymnu se střídají dvě metra: „Metrum trochaicum dimetrum acatalectum Alcmenium“ a „metrum trochaicum dimetrum catalectum Euripedeum“. Téhož metra užil i sv. Tomáš Akv. při svém hymnu: „Pange, lingua, gloriosi Corporis...“

Fortunátův hymnus „Pange, lingua“ je v breviáři rozdělen na dvě části. První část se modlí na jitřní, druhá v chválách. Básník opěvuje v hymnu vítězství Spasitelovo nad hříchem a ďáblem. Opěvuje dřevo kříže, nástroj našeho vykoupení. V první části líčí úradek boží o vykoupení lidstva a narození Spasitelovo. V druhé části, v hymnu „Lustra sex“, velebí kříž, jehož „plodem“ byli jsme vráceni Bohu.

² Věčný úradek boží vykoupit lidstvo. Ďábel svedl lidstvo tím, že svedl Evu, a tím i Adama, aby jedli plod zakázaného stromu. Bůh vykoupil lidstvo též „plodem“ stromu-kříže. V hebr. výraz 'es značí jak strom, tak i dřevo. Ďábel svedl prvního člověka Istí. Bůh nemohl použít Isti ani lži, aby vysvobodil lidstvo z poroby, do níž se samo bylo uvrhlo. Dává však ďáblu uváznouti ve vlastních nástrahách. Ďábel, který tolik vynaložil, aby přivedl Ježíše na kříž, je zdroen pohledem na „požehnaný plod“ pnící na dřevu kříže, z něhož vytryskl pro lidstvo pramen spásy.

† Sempiterna sit beatae
Trinitati gloria,
aequa Patri, Filioque
par decus Paraclito,
unius Trinique nomen
laudet universitas.
Amen.³

† K Trojici ať nadšeného
zpěvu tryská věčný hlas,
stejný Otci, Synu jeho,
Duchu buď, jenž těší nás,
věhlas jména přesvatého
zněj vesmírem v každý čas!
Amen.³

46. Lustra sex qui iam peregit.¹

Hymnus k chválám. Od Venantia Fortunáta. Pokračování předešlého hymnu.

Lustra sex qui iam peregit,
tempus implens corporis,
sponte libera Redemptor
passioni deditus,
agnus in Crucis levatur
immolandus stipite.

Když dokonal rok třicátý,
naplniv tak těla čas,
Vykupitel láskou jatý
dal se mukám na pospas,
hle, Beránek rozepiatý
na kříži pní místo nás.

Felle potus ecce languet,
spina, clavi, lancea,
mite corpus perforarunt,
unda manat et cruor,
terra, pontus, astra, mundus,
quo lavantur flumine.

Napojen byv žlučí, zmírá;
něžné tělo, svatý bok,
hřeb, trn, kopí rozedírá,
že krev s vodou splývá v tok,
zem, svět, hvězdy, moře širá
smývá krve veletok.

Crux fidelis, inter omnes
arbor una nobilis,
silva talem nulla profert,
fronde, flore, germine,
dulce ferrum, dulce lignum,
dulce pondus sustinent.

Věrný kříži, nenajde se
nikde strom tak vznešený,
podobný ti v žádném lese
není květem, větvemi:
sladký kmen na hřebích nese
nejsladší plod na zemi.

³ Hymnus neprodělal celkem žádných změn. Důležitější varianty jsou:
První sloka v některých rukopisech zní:

Pange, lingua, gloriosi
proelium certaminis,
et super Crucis trophaeum . . .

V druhé sloce čteme u některých kodexů místo „in necem morsu ruit“ podobné „morsu in mortem corruit“ nebo „morte morsu corruit“.

Ve čtvrté sloce místo „carne amictus“ nacházíme též „caro factus“.

Pátý verš páté sloky má variant „et pedes manusque crura“.

Některé kodexy mají místo poslední sloky dvě sloky docela odlišné.

¹ V této části básník, uchvácený pohledem na umírajícího Spasitele, zpívá v mystické extasi jeden z nejkrásnějších hymnů, jež máme v breviáři, hymnus o sv. kříži. Velebí sv. kříž, nástroj našeho vykoupení, zdroj veškeré milosti, jenž zachraňuje dodnes nás, „vyhnané syny Eviny“, a převáží rozbouřenými vlnami života do věčného přístavu.

Flecte ramos, arbor alta,³
tensa laxa viscera,²
et rigor lentescat ille,
quem dedit nativitas,
et superni membra Regis
tende miti stipite.

Sola digna tu fuisti
ferre mundi victimam,
atque portum praeparare
arca mundo naufrago,
quam sacer cruor perunxit⁴
fusus Agni corpore.

† Sempiterna sit beatae
Trinitati gloria,
aequa Patri, Filioque
par decus Paraclito,
Unius Trinique nomen
laudet universitas.
Amen.⁵

Velký³ strome, větve sehní,
uvolní svou tuhou dřev,²
a vrozenou tvrdost zjemní
a ji v měkké lože změň,
bys uchystal na svém kmeni
údům Krále tichý sen.

Za hřích světa obět nésti
za hodna tys uznán sám,
i ve věčný přístav vézti
trosečníky jako prám,
krví Páně, jenž ku štěstí
přesvatou byl vymazán.⁴

† K Trojici ať nadšeného
zpěvu tryská věčný hlas,
stejný Otci, Synu jeho,
Duchu buď, jenž těší nás,
věhlas jména přesvatého
zněj vesmírem v každý čas!
Amen.⁵

² Tento verš možno vztahovati jak na útroby Spasitele, tak „útroby“ = dřev stromu. Většina exegetů kloní se k tomu, že zde běží spíše o dřev stromu. (Srv. Schulte l. c. 183, Albin l. c. 170, Blume l. c., str. 195, Vanderstuyf l. c. 83.)

³ Altus = vysoký, vznešený. Překlad „velký“ má obojí význam.

⁴ Aby do lodi nevnikala štěrbinami voda, bývá vymazána smolou a sírou. Sv. kříž, záchranná archa, byl však vymazán nejsvětější krví. Proto je nejbezpečnějším plavidlem na vlnách života.

⁵ Tato část doznala už větších změn než část předešlá. Varianty:

První sloka v některých kodexech zní:

Lustra sex qui iam peracta
tempus implens corporis,
se volente natus ad hoc,
passioni deditus,
agnus in Cruce levatur
immolandus stipite.

Původní znění druhé sloky:

Hic acetum, fel, arundo,
sputa, clavi, lancea,
mite corpus perforatur,
sanguis, unda profluit . . .

Starozákonní misionář

(Prorok Jonáš.)

V poslední modlitbě při svěcení popelu na Popeleční středu vzpomíná Církev pokání obyvatelů města Ninive a vyprošuje nám podobnou milost kající. V této modlitbě není prorok Jonáš jmenován, ale uvádí se jeho jméno tím slavnostněji v evangeliu na středu po první neděli postní (středa Suchých dnů). Tam vytýká Pán Ježíš přísnými slovy některým ze zákoníků a farizeů jejich nevěru, když pokrytecky žádali na něm znamení: „Pokolení zlé a cizoložné žádá znamení, a znamení nebude mu dáno, leč znamení proroka Jonáše. Jako totiž byl Jonáš v břiše ryby tři dni a tři noci, tak bude Syn člověka v nitru země tři dni a tři noci.“ A hned potom se také zmiňuje o pokání obyvatelů města Ninive: „Mužové ninivětští povstanou na soudu s pokolením tímto a odsoudí je, neboť učinili pokání na kázání Jonášovo, a hle, více než Jonáš jest tuto.“

Konečně v pondělí po neděli Smrtné (páté postní) je při mši svaté čtení z proroctví Jonášova, totiž o jeho kázání v Ninive a o pokání ninivetských.

Jonáš patří k tak zvaným malým prorokům. Jeho proroctví je na pátém místě. Pocházel z Get-Ofer (hebrejsky: Gath hachéfer), hodinu severně od Nazareta; byl tedy z Galileje. Proto je ku podivu, že odpůrci Kristovi ve veleradě židovské tvrdili, že z Galileje nepovstává prorok (Jan 7, 52). Nyní sluje ono místo Mešhed. Na okrouhlém pahrbku stojí čtvercové domky a mezi nimi jsou fíkové a olivové stromy. Kromě toho jsou tu živé ploty z obrovských kaktusů. Mohamedáni zde mají malou mešitu, která, jak oni tvrdí, stojí nad hrobem proroka Jonáše. Když sv. Jeroným tudy doprovázel zbožnou římskou matronu Paulu na její pouti po Svaté zemi, našli tu křesťanský chrám nad hrobem prorokovým. Byla patrně stará židovská tradice, že prorok Jonáš byl pochován na tom místě.

Proroctví Jonášovo je kratinké; sestává jen ze čtyř kapitol. V první kapitole se vypravuje, jak Hospodin poručil Jonášovi, synu Amatiovu, aby šel do města Ninive, a kázal tam, jak Jonáš chtěl utéci na lodi do Tarsise, jak při hrozné bouři byl podle vlastního přání vržen do moře a pohlcen velkou rybou. V druhé kapitole čteme, že Jonáš byl v břiše ryby tři dny a tři noci a že se modlil v břiše ryby k Hospodinu. Jeho modlitba je v téže kapitole uvedena a obsahuje kromě vlastních slov Jonášových slova několika žalmů. Jonáš končí svou modlitbu slibem: „Já však s hlasem chvály obětovati budu tobě: cokoliv jsem slíbil, splním. Spása jest u Hospodina.“ Hned za modlitbou následuje poslední verš této kapitoly: „I přikázal Hospodin rybě, a ta vyvrhla Jonáše na pevninu.“

V třetí kapitole se vypravuje, jak Hospodin znova rozkázal Jonášovi, aby šel kázat do Ninive a jak Ninivětští přijali jeho kázání. Jelikož právě této kapitoly použito v misálu za čtení v pondělí po neděli Smrtné, podáváme ji celou. „Hospodin oslovil Jonáše po

druhé takto: Vstaň, jdi do Ninive, města velikého, a kaž tam, co ti ukládám. Vstal tedy Jonáš a odešel do Ninive podle slova Hospodina; bylo pak Ninive město veliké, na tři denní pochody. I počav Jonáš první denní pochod ve městě kázal takto: „Ještě čtyřicet dní a Ninive bude vyvráceno.“ Ninivští však uvěřili v Boha, vyhlásili půst a oblékli se v žinice od největšího až do nejmenšího. Když totiž dostala se ta řeč ke králi ninivskému, vstal se svého trůnu, odhodil svůj háv, oblékl se v žinici a sedl si do popela; dal také provolat v Ninive toto: Z rozkazu krále a knížat jeho budiž přikázáno: Lidé i dobytek, skot i brav ať ničeho neokusí; ať se nepasou a vody ať nepijí. Oblečení buďte žinicemi lidé i dobytek, volejtež k Hospodinu, co mají síly, a každý ať obrátí se od cesty své zlé, od nepravosti, která lpí mu na ruce. Snad obrátí se Bůh a odpustí; snad zanechá přísného hněvu svého a nezahyneme. Když viděl Bůh skutky jejich, že se odvrátili od cesty své zlé, smiloval se nad neštěstím, kterým byl jim hrozil a neučinil ho.“ V misálu jsou poslední slova této kapitoly krásně upravena takto: Když viděl Bůh skutky jejich, že se odvrátili od cesty své zlé, smiloval se nad lidem svým Pán Bůh náš.

Ve čtvrté kapitole se vypravuje, jak se Jonáš hněval, místo aby se radoval, že Bůh odpustil Ninivským. Ve své modlitbě k Hospodinu vycítá mu jeho převeliké milosrdenství. Hospodin ho kárá: „Hněváš se právem?“ Ale Jonáš trvá na svém. Vychází z města, udělá si stánek proti východní straně a sedí pod ním ve stínu, touže spatřiti, co se stane městu. Hospodin dal vzrůstí nad jeho stanem břečtan (podle novějšího překladu s k o č e c), který chránil Jonáše před slunečním úpalem... Jonáš měl z břečtanu velikou radost. Ale Bůh nastrojil druhého dne při východu jitra červa, který se zavrtal do břečtanu, že uschl. Když pak vzešlo slunce, přivolal Hospodin žhoucí vítr a slunce pražilo na hlavu Jonášovu a bylo mu horko; i přál si, aby umřel, řka: Lépe jest mi umřítí, nežli živu býti. Tu se tázal Bůh Jonáše: Právem-li se hněváš pro břečtan? Odpověděl: Právem se hněvám až k smrti. I řekl Hospodin: Ty žalost máš nad břečtanem, o němž jsi nepracoval, aniž jsi učinil, aby vzrostl, který za jednu noc vypučel a jedné noci zašel; a já bych neměl soucit míti s Ninivem, městem velikým, v němž jest více nežli stodvacet tisíc lidských bytostí, jež nedovedou rozlišovati pravici od levice, a množství dobytka?

Tak končí proroctví Jonášovo. K tomu dobře poznamenává jeden z našich zasloužilých překladatelů a vykladačů Starého zákona, Dr. Hejčl: „Náhly konec knížečky působí hluboký dojem. Jonáš mlčí a tím ukazuje, že se podrobuje úradku Prozřetelnosti, která chce, aby i pohané živi byli. Možno v tom spatřovati pokyn, že i Židé svým časem ochotně schvalovati budou tento záměr všeobecné Boží lásky.“

Ještě několik slov o povaze Jonášově. Divíme se jeho umíněnosti, ba odporu vůči rozkazu Božímu? Pak vzpomeňme, že jeho poslání mezi ostatními proroky bylo nezvyklé. Kdežto ostatní proroci bývali poslání jen k národu izraelskému, Jonáš byl poslán k ná-

rodu cizímu, který kromě toho býval krajně nepřátelským k národu izraelskému a tím také k jeho Bohu. Vždyť v osmém století před Kristem byla část izraelského národa assyrským králem Salmanassarem (Sargonem) odvedena do zajetí. Mezi těmito zajatci byl tentokráte Tobiáš, který byl odveden právě do města Ninive. Dále vzpomeňme, že dar prorocství, jakož i ostatní milodary, nečiní člověka lepším nebo dokonalým. O tom se docela jasně vyjádřil sám Pán Ježíš, když ve svém kázání na hoře prohlásil: „Mnozí řeknou mi v onen den: Pane, Pane, zdali jsme ve jménu tvém neprorokovali, a ve jménu tvém zlých duchů nevymítali, a ve jménu tvém mnoho zázraků neučinili? A tehdy ohlásím jim: Nikdy jsem vás neznal; odejděte ode mne, pachatelé nepravosti“ (Mat. 7, 22 a 23).

Vzdor své židovské úzkoprsosti byl prorok Jonáš jistě věřící, ano nábožný Izraelita, a proto sluší jej připočísti k spravedlivým Starého zákona, které v předpekli navštívila duše Kristova po jeho smrti na kříži, a které oslavený Vykupitel při svém Nanebevstoupení vzal s sebou do nebe. Proto zahrnujeme také proroka Jonáše mezi ony svaté patriarchy a proroky, které vzývá Církev ve své litanii o Všech Svatých: Všichni svatí patriarchové a proroci, orodujte za nás.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.



O našich kalendářích

Když vlaštovky odlétají, objevují se u nás nové kalendáře. Nejprve ty knižní, které dnes jako před sto lety mají podobu almanachů (ročenek), t. j. blahopřejných knížek, kterými se nespočetné ústavy a spolky ucházejí o pravidelnou podporu a dar jednou za rok. Které se opozdí, ochudí se, neboť s blížící se zimou ukazují se nové a nové kalendáře, koupené i darované, vnučené i potřebné. Jak pestré jsou jejich tvary, jak rozličné účely! Od jemných, přepychových kalendářů pro kabelky paní k nespočetným kapesním kalendářům, určeným snad každému povolání, až k reklamním plachtám v kancelářích, vše neúprosně slouží měření času, v němž letíme do věčnosti.

Je to podivné, liberalisticko-pohanský svět uprostřed nejistot a zmatků drží se kalendáře, to jest rozdělení roku katolické Církve.

Přes marné úsilí rozdělit rok jinak, kalendář římskokatolický ovládl a vede naše časy.

Ještě do 1489 začínaly kalendáře současně s církevním rokem, neboť měly oznamovati dny svátků Páně a svatých. Pozvolna vedle vlastní kalendářní části (kalendaria, kalendáře v užším slova smyslu)*

* Jen o této části vlastní budeme uvažovati.

vníkaly do těchto knížek starosti světské v radách zdravotnických (minucí), v pranostikách rolnických, zprávách a předpovědích povětrnostních, v poučeních astrologických a nakonec i v seznamech jarmarků.

S postupujícím protestantismem bledly dni zasvěcené památce svatých na osvícenské připomínky všelijakých historických událostí nebo osob světských.

Je zásluhou i českého modernismu, že pod rouškou překladu cizích jmen světců zaplavily se kalendáře Míro—, Vlasti, Boji—, Božimily, —slavy, Alenkami, Květuškami, Světluškami, Pěvuškami atd.

Účinek toho cítíme v babylonské změti dětských jmen, ověnčených zdánlivým vlastenectvím. To nejsou staročeská jména světců křesťanských.

Kalendáře, třeba se drží pevné stavby katolického církevního roku, daleko jsou od jeho ducha a vnitřní náplně. Zdánlivě zachovávají rozdělení, ale k Církvi obracejí se zády. Vždyť musí projevit dojemně a opatrně snášenlivost a popřátí v kalendáři místa také ostatním, třeba nekřesťanským vyznáním a jejich svátkům. Tím zastíňují světlo, provázející pout katolíka církevním rokem.

Pozorný pohled do nynějších kalendářů (v užším slova smyslu) ukáže jejich povrchnost, nejasnost, ba i ledabylost. Chtěje si ověřiti svou dlouholetou nespokojenost s nimi, prohlédl jsem loni i letos asi 15 různých kalendářů vydáním i tvarem, mezi nimi pro srovnání Caecilienkalender r. 1883 a americký kalendář „Katolík 1936“, vydaný českými benediktiny v Chicagu.

Z rozboru podávám několik poznámek, jež by mohly ukázati na cestu zlepšení a obnovy.

Kdo si pozorně všiml většiny kalendářů, podiví se, že spaly půl století, nic se neměnice a tak zaspaly liturgickou reformou Pia X. — Dokazuje to německý Caecilienkalender z r. 1883 (určený liturgickému zpěvu a proto liturgii blízký). Od dnešních kalendářů se téměř neliší, ba překvapuje, že má i naše národní světce, ač je vydán v Řezně.

Naše kalendáře (kalendaria) vyhovují sice lidové představě, že má kalendář ukazovati svátek nějakého světce, ale v dnešní jeho pestrobarevné mosaice špatně rozeznáváme jasný obraz „díla spásy“ v církevním roce.

Při dnešní ubohosti náboženského vzdělání nejširších vrstev kalendářní údaje jejich nic neprospějí náboženskému životu. Proto se nikdo nezaradoval, ani nepohoršil, když se přes noc v nich objevila jména česká. Máme starobylé české tvary cizích jmen: Jiří, Krištof, Kateřina, Havel atd. Vytvořila je století ve vývoji naší řeči. Kdo však pozná ve Vlastimilu sv. Patrika, ve jménu Pravomil slavného světce Justina, kdežto Pravoslav je Justus. Chápeme, že tvary Ctibor, Ctirad, Ctislav, Rostislav, Hostivít, Světluše, Květuše a p. daleky jsou tradice české i katolické. Není náhodou, že se o zčeštění jmen světců souhrnně pokusil Dr. K. Farský. Nám zůstanou do jisté míry známkou vědomé osamocení a úzkoprsosti.

Ještě horší vadou je ledabylost kalendářů. Všecko tam bývá pečlivé: východ a západ slunce na minuty, termíny cenných papírů a losů, lhůty k přiznání daní, soudní a školní prázdniny. Na vše je dost místa, jen pro vlastní kalendář (kalendarium) má stačit to poslední. Z celé stránky, určené 1 měsíci, připadá na kalendář i se sloupcem data, dobře měřeno, jen čtvrtina. A v kalendářích nástěnných, zvláště poznámkových méně než třicetina. Prázdnou civí z nich veliká číslice a jméno dne. Katolíku zbývají nesrozumitelné zkratky, na př.: Hip. a K., Tib. a Zuz., Pet. v R., Ben s br., Abd. a Sen., Prot. a H., Zj. s. M., Zas. P. M. a p.

Je-li kalendář určen všem, i méně vzdělanějším, a těch je v náboženském ohledu dost, pochybuji, že jsou takové údaje srozumitelné. Nejsou-li, pak jsou bezvýznamné a němé.

Katolické uvědomění nedá se už zpět stlačit na niveau liberální lhostejnosti a bagatelisování duchovního života, jaký proudí v Církvi a jehož fáze jsou kalendářem vlastně připomínány. Z toho plyne požadavek: „Kalendářní údaj musí býti srozumitelný, úplný a přesný.“

Přesnosti vadí špatné datum a zkreslené jméno. Tak jsem našel na př. svátek sv. Tomáše z Villanovy 18., 22., 25. září, sv. Hedviky 15., 16., 17. října, bl. Zdislavy 1., 2., 6. ledna a 30. května a t. p.

Jak nedbale jsou tištěna jména. Nejsou to chyby sazečské, ale rozpaky způsobené neznalostí 1. pádu.

Z četných příkladů: 22. VI. čteme Pavlína namísto Paulina, biskupa; 10. VII. je Rufiny a nikoliv Rufa. Plno chyb vzniká neustálým tvarem v 1. pádu. Proto tolik zmatků a jazykových chyb v 2. pádu. Na př. čteme Basila, Basilia, Basilida, jinde Maxima, Maximina, Maximiana, nebo Hilaria, Hilariona.

Některé tvary ukazují na zkrácený a česky upravený 1. pád. Na př.: Vitala, Vitališe; Basilida, Basiliše; Liboria, Libora; Kanisia, Kaniše, Venancia, Venance; Eleuteria, Eleutera a j. v. Národní hrdost nutí, aby bylo jméno jazykově ustáleno a správně skloňováno; to přispěje k žádoucí přesnosti a jasnosti.

Tyto ledabylosti ve zkratkách a chybách jmenných pramení ve špatné znalosti kalendáře. Podle starokřesťanské tradice bývalo vzpomínáno téhož dne několika světců, zvláště mučedníků. Je nutné jmenovati je všechny, pokud nejsou spojeni v slovo hromadné „druhově“. Všimněte si: sv. Fabián a Šebestián jsou mučedníci z různých let, sv. Vincenc a Anastasius z různých století a zemí. Odedávna vzpomínala Církev několika světců současně v jednom dni, buď že byli uctíváni v jedné svatyni, ale i ty, kteří byli pochováni v několika chrámech.

Tak na př. v červnu slavíme v některé dny vždy 4 světce najednou, 10. července dokonce 9 světců. Tu se ukazuje nutnost nového požadavku: Kalendáři (v užším slova smyslu) buď věnováno dostatek místa, aby byl úplný a důstojný.

Jest zajímavé, že tak učinil americký kalendář „Katolík“, který každodenně připomíná nezkráceně aspoň 4 světce, jak je pozna-

menává Martyrologium den ke dni. Tím učiněna průrva do kustosí a podceňování kalendářních údajů, ale i naznačena cesta, kudy přejíti od zastaralých kalendářů ke kalendáři církevnímu, platnému podle reformy Pia X.

Poslušnost i úcta k radostné a universální jednotě soustřeďuje se v 3. požadavku:

Kalendář řidiž se platným kalendářem liturgickým (direktářem), aby se stal obrazem i kompasem liturgického života v Církvi. (Dokončení příště.)

Kralupy n. Vlt.

Josef Klement.

Preface

Hodno a spravedlivě jest, slušno a spasitelné, abychom ti zde vždy a všude díky vzdávali, Hospodine svatý, Otče všemohoucí, věčný Bože, skrze Krista, Pána našeho, jenž nevinně jsa pro bezbožné chtěl trpěti a za zločinné nespravedlivě býti odsouzen. Jehož smrt hříchy naše smyla a jehož zmrtvýchvstání otevřelo nám brány nebes. Skrze nějž milosrdenství tvé zkroušeně žádáme, abys nás dnes od hříchů očistil, zítra pak pokrmem velebné Večeře nasýtil, dnes abys přijal vyznání našich vin, zítra pak udělil vzrůst darů duchovních, dnes abys přijal oběť našeho postu, a zítra pak nás uvedl k hodům nejsvětější Večeře, skrze téhož Krista, Pána našeho. Amen.

Ambrosiánský Misál.

Z BENEDIKTINSKÉHO ŘÁDU

Půlnoční v Emauzích. Jak je většině čtenářů známo, loňského roku byla z našeho opatského chrámu vysílána půlnoční Mše sv. a Chvály rozhlasem. Kromě dopisu od jednoho posluchače z Irska přišel nyní též dopis z Francie z Grenoblu tohoto znění: „Důstojný pane, jsem věrným posluchačem pražského rozhlasu a měl jsem radost z toho, že jsem zachytil ve svaté noci vánoční obdivuhodnou gregoriánskou Mši, po níž následovalo mohutné a slavné officium Chvál, které ve mně zanechaly velmi hluboký dojem. Poněvadž jsem nevěděl, odkud pochází onen přenos, dopsal jsem do pražské rozhlasové stanice, jež mi velmi laskavě odpověděla. Pomocí seznamu benediktinských opat-

ství, jež jsou roztroušena téměř všude po Evropě, jsem zjistil, že se jedná o opatství Emauzy, Panny Marie Montserratské v Praze, které náleží ke kongregaci beuronské. Obracím se proto na njdp. opata tohoto opatství, abych mu podal zprávu o pocitech a liturgické radosti, kterou zakusil jeden katolík ve Francii, jenž je současně též oblátem sv. Benedikta. Liturgická radost a nadšení, slova jsou nedostatečná k zhodnocení patřičnému těch mnišských chorů, kůrů andělských, zpívajících v universální řeči chvály Kristu zrozenému. Domníval jsem se, že byste byl šťasten, důstojný pane, kdybyste věděl, že v té noci vánoční jeden francouzský posluchač, díky obdivuhodným vlnám, sdílel ty-

těž pocity křesťanské i řeholní se syny velkého Patriarchy mnichů. M. George Bonne, oblát O. S. B."

Benediktini v Manille a na Filipínách. Naše čtenáře bude jistě zajímati, že benediktinské opatství Panny Marie Montserratské v Manille na Filipínách má ve svém krásném gotickém chrámu, dobudovaném r. 1926, hlavní oltář zasvěcen Pražskému Jezulátku. Tento pěkný oltář, celý z mramoru, má kromě milostné sošky po stranách ještě sochy sv. Benedikta a sv. Scholastiky. Více než před 40 lety přišli Benediktini z Montserratu na Filipiny, aby položili tam základy k novému klášteru a ujali se tamních misí. Předtím působili tam jako misijnáři Jesuité, kteří pak přenechali své působíště synům sv. Benedikta. Při jejich příchodu bylo tam již deset misijních stanic. Benediktini zřídili u svého kláštera kolej sv. Bedy, jež již v r. 1905 měla 250 žáků a posluchačů. Mimo to v desíti misijních stanicích obstarávali duchovní správu 73.200 duší. O rozkvět benediktinského kláštera v Manille má nemalé zásluhy anglický Benediktin Msgre Ambrož Agius, apoštolský delegát na Filipínách a titulární arcibiskup Palmyry. Jeho 7 let působnosti v Manille (1904 až 1911) bylo požehnáním i pro tamní benediktinský klášter. Roku 1904 z kláštera v Manille byl učiněn konventuální převorát a konečně r. 1924 byl povýšen na opatství Panny Marie Montserratské. Prvním opatem byl zvolen P. Raymund Salibas. V roce 1924 P. Augustin Costa, tehdy ještě konventuální převor, získal pro klášter rozsáhlé pozemky v nové čtvrti města, na nichž pak v dvou následujících letech byly vybudovány rozsáhlé budovy — kostela, kláštera a koleje sv. Bedy. Kostel v gotickém slohu je dosti prostranný; má 50 m délky a 20 m šířky. Opatství, jež mělo v r. 1935 celkem 38 členů, má zde

rozsáhlé pole působnosti. Kromě výchovy 650 posluchačů koleje obstarává správu jednoho veřejného oratoria, kláštera Benediktinek a dvou řeholních nemocnic.

Obraz sv. Benedikta do Addis Abeby. Opati ze Subiaka a z Parmy z radosti nad vítězstvím v Habeši rozhodli se darovati pro hlavní chrám v Addis Abebě obraz sv. Benedikta. Jeho provedení svěřili malíři Bice Valde z Reggio v Emilii. V pozadí obrazu jsou hory Taleo a Sacro Speco, posvěcené kdysi působností patriarchy a hory Affilani s krajem Affile (otčinou to habešského místokrále, maršála Graziani). Z tohoto pozadí vystupuje vysoká a velebná postava sv. Benedikta. Obraz byl 6. prosince minulého roku slavně posvěcen v katedrále sv. Ondřeje v Subiaku od ndp. biskupa-opata ze Subiaka, J. Exc. Vavřince Salvi.

Njdp. opat Valentin Kohlbeck zemřel. Před ukončením čísla došla nás smutná zpráva, že opatství sv. Prokopa v Lisle v Americe dne 18. února ztratilo svého Otce opata. Njdp. Valentin Kohlbeck narodil se r. 1864 v Chalupách v Čechách. Klasická studia konal v koleji sv. Vincence v Americe. Řeholní sliby složil v r. 1883 a na kněze byl vysvěcen r. 1887. Život jeho byl úzce spojen s rozvojem opatství sv. Prokopa, stejně jako klášterní koleje a tiskárny. V roce 1914 bylo přeneseno opatství z Chicaga do Lisle. Již tehdy měl v něm opat Jäger zdatného pomocníka. Později r. 1919 byl zvolen opatem koadjutorem. Opat Kohlbeck byl mlčelivý, ale pracovitý a vytrvalý, všem klášterním podnikům vždy stál v čele. Jeho smrt je pro opatství jistě velkou ztrátou. V Pánu zesnulý slavil r. 1933 zlaté profesní jubileum a letos v listopadu měl slaviti zlaté kněžské jubileum, jež, jak doufáme, bude slaviti před tváří věčného Kněze v nebi. R. i. p.

P. Theodor Bogler O. S. B., Soldat und Mönch. Ein Bekenntnisbuch. Köln, Verlag J. P. Bachem 1936. 80, 360 stran. Sedmnáctiletý gymnasista s urychlenou maturitou, s celou svou třídou dobrovolně do světové války, 13. srpna 1918 již praporčíkem, na západní frontě v boji, 1915 v bitvě u Mazurských jezer po prvé raněn, brzy nato jako nejmladší poručík těžce raněn po druhé, 1917 zas ve Francii a po třetí raněn a vyznamenán Železným křížem I. třídy, 1918 demobilisován, 1919 propuštěn z vojenské služby. Doma v rodině nalézá po válce bídu, proto odchází do Weimaru do továrny na keramické výrobky, hněte hlínu, obsluhuje pece, maluje nádoby, stává se mistrem, 1922 vstupuje v stav manželský, 1925 je vdovcem, evangelík, krátkou dobu dokonce členem zednářské lóže, po krutých bojích vstupuje do Církve katolické, 1927 do benediktinského kláštera v Maria Laachu, 1932 se stává knězem. — Kdo prošel takovouto životní drahou, ten může psát „knihu vyznání“. Ale spisovatel líčí svůj světský život jen na nemnohých stránkách. Téměř celá kniha jest věnována životu v klášteře. Tam pozná čtenář řád sv. Benedikta v celém jeho zřízení až do podrobností, a to ne v suchopárných výkladech, nýbrž tak, jak vše prožil muž, který tolik prožil před vstupem do kláštera. Duše vypravovatele uchvátí záhy duši posluchače.

Opat Arnošt Vykoukal.

A. Tanquerey et Jean Gautier, Pour ma vie intérieure. Abrégé de théologie ascétique et mystique a l'usage des pieux fidèles et des militants de l'action catholique. No 669. Un volume in-12 de 654 pages. Tournai (Belgique), Desclée & Cie. Broché, Belgas 4.— — Přízeň, jaké se těšil Tan-

quereyho: Précis d'ascétique et mystique, přiměl autora, aby z této knihy učinil stručný výtah pro širší vrstvy lidu. Poněvadž sám toto dílo nemohl splnit, svěřil je svému příteli Msgre Janu Gautierovi, profesoru katolické university v Angers. Přehled, jak jej zpracoval prof. Jean Gautier, nechává všechny sporné otázky stranou a též různé vedlejší názory týkající se mystiky a chce být jen praktickým vůdcem v duchovním životě a na cestě dokonalosti. Toto nové vydání je rozšířeno o zvláštní pojednání o Mši sv.

Kuhn Albert, Grundriss der Kunstgeschichte. 6., erweiterte Aufl. VII. u. 384 Seiten mit 728 Textillustrationen Einsiedeln, Verlag Benziger. Geb. Fr. 9.60. — Kniha není výtahem z velkého autorova díla „Allgemeine Kunstgeschichte“, nýbrž je dílem zcela novým a uceleným. Jedině rozdělení díla a mnoha vyobrazení, arci v přiměřeně zmenšeném měřítku, jsou převzata z velkého 5svazkového díla. Jen ten, kdo zabývá se po celý život dějinami umění, mohl směstnati na tak málo stran tolik látky. V novém vydání je přidáno pojednání o nejnovějším umění. Obzvláště dobrý papír umožnil, že malá vyobrazení jsou jasná a bezvadná. Úprava je pěkná; knížka může být krásným dárkem ke každé příležitosti.

Dr. Karl Leimbach, **Die Bücher Samuel.** III. Band, 1. Abteilung des Sammelwerkes „Die Heilige Schrift des Alten Testaments übersetzt u. erklärt.“ XIV u. 234 Seiten. Bonn 1936, Peter Hanstein. Brosch. RM 7.80, Gebunden RM 9.60. — Kniha svým slovem a úpravou odpovídá úplně ostatním svazkům bonnského komentáře Písma sv. o účelu tohoto díla. Vědecký materiál je omezen na míru nejmenší. Poznámky a výklad pod čá-

rou nabývá tím ucelenosti a přehlednosti.

Johann Michael Sailer, Priester des Herrn. 224 Seiten. München, Verlag „Ars sacra“, Josef Müller. Auslandspreis RM 2.10. Je jistě velkou zásluhou vydavatele a nakladatelství, že vydalo tuto knížku. Neboť myšlenky Sailerovy o knězi, vzdělání kněze, životě kněze, působení kněze u oltáře, na kazatelně, ve zpovědnici, ve společnosti — jsou vždy nové a moderní. Vybrané texty ze spisů Sailerových mohou být pomůckou knězi k rozjímání a současně též ke zpytování svědomí. Životní osudy Sailerovy mohou dodat nové síly mnohemu zklamanému a ztrácejícímu odvahu.

P. Leo Aicher.

Ildefons Kardinal Schuster, Ewiges Reich. Grundwahrheiten des Christentums. Übersetzt von P. Richard Bauersfeld O. S. B. Innsbruck, Verlagsanstalt Tyrolia. 162 Seiten. Regno di Dio nazývá autor svůj spis. Obsahuje řadu asketických promluv, které měl jako opat ve Sv. Pavlu v Římě před inteligencí. Základy duchovního života jsou tu podány ve stručnosti, ve spojení s myšlenkovým okruhem učení sv. Pavla, Církevních Otců a liturgie Církeve sv. Překlad je učiněn podle druhého vydání. P. L. Aicher.

P. Hugo Lang O. S. B., Christus in unserer Mitte. 126 Seiten. Regensburg 1936, Friedrich Pustet. Kart RM 2.50. Geb. RM 3.30. Kniha obsahuje sbírku promluv, které byly konány v říšském rozhlase v Mnichově. V době, kdy na mnohých místech Kristova osoba a dílo jsou pokládány za bezvýznamné, nebo dokonce lidu škodlivé, kniha chce ukázat vzor dokonalého člověka právě na Kristu, jenž přes svou jedinečnou osamocenost za svého života „dovedl ceniti velmi dobře dobrodiní vzácné rodiny, měl porozumění pro povahu muže i povahu ženy a obzvláště pro přirozenost dí-

těte“. Ve svém poměru k Otci, k přírodě, k lidem, k tělu, k pozemským statkům, ke státnímu zřízení — ve všem je nedostížitelným vzorem a příkladem. Řeč i sloh jsou vznešeného předmětu důstojné. Krátce je to knížka, která si zaslouží nejen zběžně být přečtena, ale pozorně uvážena.

P. Leo Aicher.

P. Dr. A. E. Mader S. D. S., Rom in Bildern. Mit erklärenden Texten. 40. 184 Seiten. Mit 104 ganzseitigen Tiefdruckbildern u. 3 Karten. Leinen RM 7.50. München, Verlag „Ars sacra“ Josef Müller. — Kniha svými krásnými vyobrazeními ukazuje nám památky po někdejší slávě antického Říma a zvláště pak rozvoj a krásu Říma křesťanského, jeho jedinečné památky stavitelské, sochařské a malířské. V poznámkách Dr. Madera je zachycen v stručných rysech dějinný vývoj tohoto střediska a srdce křesťanského života. Kniha bude těm, kteří jednou Věčné město spatřili, nejlepší upomínkou, a pro ty, kterým se nedostalo ještě toho štěstí, jakou si náhradou a bude též v nich podněcovati touhu po vykonání zbožné pouti k hrobu Knížat apoštolských.

Dr. F. Cinek, Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku. IV. díl. Proprium sanctorum. (Od počátku května do konce listopadu.) Dr. Cinek stvořil opravdu monumentální dílo liturgické v naší mateřtině. Ukázal jím, jaké obrovské duchovní bohatství je skryto v mešní knize Církeve katolické. Není životnějších rozjímání než ta, která jsou vybírána z misálu a breváře. Látka k nim je tvořena samým Duchem Svatým. Není lahodnější a životodárnější potraviny duchovní. Českým katolíkům bylo dílem Cinkovým otevřeno mnoho sladkých pramenů a ukázáno nepřeborné množství krásy a absolutního umění. Pilnému a zbožnému spisovateli a učenci budiž od nás všech vřelý dík! P. M. Schaller.



Nový život

Kristus vlastní mocí vstal z hrobu.

Nejtěžší kámen, nejpevnější pečeti, nejbedlivější stráž nemohla zadržeti v temnotách hrobu toho, jenž se do něj dobrovolně nechal položit.

To nebyl žádný těžký úkol pro toho, jenž z nicoty vykresal nesčetné životy, jenž do prázdnoty zavěsil myriady třpytných hvězd, jenž ze seménka do země vloženého dává vypučeti nejněžnějším květům.

Hle, z hrobu na Kalvarii vychází Život sám, objevuje se Slunce všech sluncí a line se vůně nejlibějšího Květu!

Celé toto strhující divadlo stalo se pro člověka, který vyšel z ne-skonalé dobroty Boží, byl posazen do rozkoše Ráje, byl hýčkáán něhou nebes a za všechno to se odměnil naplitem do Boží tváře.

Na to nemohl být jiný ortel než smrt.

A přec milosrdenství Boží vymýšlí Vtělení a smrt nejkrásnějšího Syna, aby proradné pokolení lidské mohlo žítí dále.

Nedovedli jsme si vážití života, jež jsme obdrželi v Ráji; poznáme konečně svou cenu, když jsme se zrodili znovu v bolestech a smrti svého Vykupitele?

Budeme dále ještě nenávidět svou duši a vrhat ji hříchů do ohně pekelného, když Syn Boží si jí cenil tak, že pro ni trpěl všechno, co pojem bolesti zná?

Kristus už nikdy nezemře! Čerpejme z jeho otevřeného boku mízu svého nového života!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Církevní hymny

V. Doba velikonoční.

Kristus Pán vstal z mrtvých. Zmrtvýchvstání bylo jeho největším triumfem nad všemi nepřáteli. Bylo vlastně triumfem celého lidstva, vysvobozeného z otroctví zlého ducha. Byla zlámána otrocká pouta, pod nimiž úpělo lidstvo po celá století, a vrácena byla nám odměna čekající nás v nebesích. S radostí slavíme proto velikonoční hostinu u nebeského Beránka.

47. Ad regias Agni dapes.¹

Hymnus v době velikonoční k nešporám. Od neznámého skladatele z VI. století.

Ad regias Agni dapes,²
Stolis amicti candidis,³
post transitum maris Rubri,⁴
Christo canamus principi.

Při hodech² Krista královských
v bělostném³ rouše jako sníh,
když Rudým mořem⁴ přešli jsme,
knížeti Kristu zpívejme.

Divina cujus caritas
sacrum propinat sanguinem,
almique membra corporis
amor sacerdos immolat.

Ta láska jeho zvedá k rtům
nám číši krve nejdražší,
a údy těla za pokrm
kněz-láska tobě přináší.

Sparsum cruorem postibus
vastator horret angelus,
fugitque divisum mare,
merguntur hostes fluctibus.

Veřeje krví ztropené
v andělu Zhoupci budí strach,
pryč prchá moře zdvižené,
zlé vojsko tone ve vlnách.

¹ Každodenně se obnovuje hostina Beránkova na oltáři. Toto tajemství, zvl. v době velikonoční, nás upomíná na starozákonní velikonoce a na události s nimi spojené: na anděla, který ušetřil domů pomazaných krví beránka velikonočního, na přechod Izraelitů Rudým mořem a zničení jejich nepřátel. To vše je jen matným náznakem všeho, co pro nás učinil náš Beránek velikonoční, Kristus. Krví jeho byli jsme vykoupeni z otroctví pekel, smrt ztratila pak pro nás „svůj osten“, a nám bylo zpět vydobyto ztracené dědictví. Shromažďujeme se kolem velikého bojovníka a vítěze, abychom společně s ním vítězně vtáhli do bran věčného království.

² O jakou hostinu zde běží, vysvětluje druhá sloha.

³ Verš připomíná novokřtěnce, kteří za časů prvotní církve přistupovali na Bílou neděli v bílém rouše k sv. přijímání.

⁴ Přechod Rudým mořem byl předobrazem sv. křtu. Srv. 1. Kor. 10, 1—2: „Otcové naši všichni byli pod oblakem a všichni prošli mořem, a všichni v oblaci a moři byli pokřtěni v Mojžíše.“

Jam Pascha nostrum Christus
est,⁵
paschalis idem victima,
et pura puris mentibus
sinceritatis azyma.

O vera caeli victima,
subiecta cui sunt tartara,
soluta mortis vincula,
recepta vitae praemia.

Victor, subactis inferis,
trophaea Christus explicat,
caeloque aperto subditum,
regem tenebrarum trahit.

Ut sis perenne mentibus
paschale, Jesu, gaudium,
a morte dira criminum
vitae renatos libera.⁶

⁵ Srv. 1. Kor. 5, 7: „Vždyť i náš beránek velikonoční jest obětován, totiž Kristus.“

⁶ Málokterý hymnus byl tolik změněn za opravy Urbana VIII., jako tento hymnus. Původní text byl mnohem prostší, ale zpěvnější a měl mnoho asonancí:

Ad coenam Agni providi,
et stolis albis candidi,
post transitum maris rubri.
Christo canamus principi.

Cuius Corpus sanctissimum,
in ara crucis torridum,
cruore eius roseo
gustando vivimus Deo.

Protecti Paschae vespere
a devastante angelo,
erepti de durissimo
Pharaonis imperio.

Nám beránkem je Kristus sám,⁵
i velikonoční slavností,
on čistým srdcím uchystán
co přesný chléb jest věrnosti.

Ó nebes pravá oběti,
jíž poddán jest král podsvětí,
smrti jsou pouta zlomena,
všem přichystána odměna.

Hle, Kristus, dobyt pekla bran,
vítěznou vztyčil korouhev,
a otevřev ráj dokořán,
tmy krále táhne v okovech.

Bys velikonoční radostí
kdys v nebesích byl, Jezu, nám,
nás vzkříšené svou milostí
před hroznou smrtí hříchu
chraň.⁶

Jam pascha nostrum Christus est,
qui immolatus agnus est,
sinceritatis azyma
caro eius oblata est.

O vere digna hostia,
per quam fracta sunt tartara,
redempta plebs captivata,
reddita vitae praemia.

Consurgit Christus tumulo,
victor redit de barathro,
tyrannum trudens vinculo
et paradisum reserans.

Quaesumus auctor omnium,
in hoc paschali gaudio
ab omni mortis impetu
tuum defende populum.

(Blume, Unsere liturg. Lieder, 185/186. Anal. Hymn. 51, 87; Breviarium Monasticum.)

† Deo Patri sit gloria,
et Fillio, qui a mortuis
surrexit, ac Paraclito
in sempiterna saecula. Amen.

† Zněj Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Duchu, který těší nás,
ať ozývá se v každý čas. Amen.

48. Rex sempiternae caelorum.¹

Na jitřní. Z V. stol. od neznámého skladatele.

Rex sempiternae caelorum,
rerum creator omnium,
aequalis ante saecula
semper Parenti Filius.

Ó nebes Králi přesvatý,
jenž vše jsi stvořil slovem svým,
jsi stejné s Otcem podstaty,
i pravý vždy jsi jeho Syn.

Nascente qui mundo faber
imaginem vultus tui
tradens Adamo,² nobilem
limo jugasti spiritum.

Když rodil se svět s úsvitem,
tu podobu svou, Tvůrče, vryv
v tvář Adamovu,² spojils v něm
zář ducha s prachem zemských
niv.

Cum livor et fraus daemonis
foedasset humanum genus,
tu, carne amictus, perditam
formam reformas artifex.

Když nato podlým satanem
lští lidský rod byl zohaven,
ty v tělo oděn, mocí svou
mu vracíš krásu ztracenou.

Qui, natus olim e Virgine,
nunc e sepulchro nasceris,
tecumque nos a mortuis
jubes sepultos³ surgere.

Jsa z Panny kdysi narozen,
se rodiš z hrobu v tento čas,
a těm, jež tlačí v zemi sen,
již velí z mrtvých vstát³ tvůj hlas.

¹ Hymnus velebí Krista, že vzal na sebe lidské hříchy a vykoupil lidstvo svou smrtí.

² Srv. Gen. 1, 26: „Učiňme člověka k obrazu svému,“ řekl Bůh, když stvořil člověka. Hříchem, k němuž svedl ďábel Evu a Eva Adama, člověk v sobě tento obraz Boží znetvořil, takže přestal být takřka „obrazem Božím“. Syn Boží ve své lásce a milosrdenství v člověku obraz ten zase přetvořil (reformavit).

³ Srv. Řím 6, 3–4: „Aneb nevíte-li, že my všichni, kteří jsme byli pokřtěni v Krista Ježíše, v jeho smrt jsme byli pokřtěni? Byli jsme tedy s ním pohřbeni skrze křest ve smrt, abychom tak, jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slávou Otcovou, i my vedli život nový.“ T. j. křtem sv., jsme tak v úzké spojení vešli s Kristem pro hříchy lidstva umírajícím i pohřbeným a tedy i z mrtvých vstalým, že jako bychom s ním srostli v jedno, spolu s ním zemřeli duchovně vzhledem k hříchu, a to za tím účelem, abychom také s ním vstali k životu novému „slávou Otcovou“, t. j. slavným činem Boha Otce.

Qui, pastor aeternus, gregem
aqua lavas baptismatis,
haec est lavacrum mentium,
haec sepulcrum criminum.

Nobis diu qui debitae,
Redemptor, affixus cruci,
nostrae dedisti prodigus
pretium salutis sanguinem.⁴

Ut sis perenne mentibus
paschale, Jesu, gaudium,
a morte dira criminum
vitae renatos libera.

† Deo Patri sit gloria,
et Fillio, qui a mortuis
surrexit, ac Paraclito
in sempiterna saecula. Amen.

Svých ovcí pastýř nebeský
křtu vodou smývá poklesky,
hle, koupel čistá myšlení,
všech hříchů a vin pohřbení.

A sám se nechav přibíti
na kříž, jenž dávno hrozil nám,
že chtěl nám ráje dobýti,
svou krví splatil naši daň.⁴

Bys velkonoční radostí
kdys v nebesích byl, Jezu, nám,
nás vzkříšené svou milostí
před hroznou smrtí hříchu chraň.

† Zněj Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Duchu, který těší nás,
ať ozývá se v každý čas. Amen.

⁴ Původní text hymnu se podstatně od dnešního lišil. Obsahoval 17 sloh:

O rex aeternae, Domine,
rerum creator omnium,
qui eras ante saecula
semper cum Patre Filius.

Qui mundi in primordio,
Adam plasmasti hominem,
cui tuae imaginis
vultum dedisti similem.

Quem diabolus deceperat,
hostis humani generis,
cuius tu formam corporis
assumere dignatus es,

ut hominem redimeres
quem ante iam plasmaveras,
et nos Deo conjungeres
per carnis contubernium.

Quem editum ex Virgine
pavescit omnis anima,
per quem et nos resurgere
devota mente credimus.

Qui nobis in baptisate
donasti indulgentiam,
qui tenebamur vinculis
ligati conscientiae.

Qui crucem propter hominem
suscipere dignatus es,
dedisti tuum sanguinem
nostrae salutis pretium.

Nam velum templi scissum est
et omnis terra tremuit.
Tu multos dormientium
resuscitasti, Domine.

Tu hostis antiqui vires
per crucem mortis conterens,
qua nos signati frontibus
vexillum fidei ferimus.

Tu illum semper a nobis
repellere dignaveris,
ne unquam possit laedere
redemptos tuo sanguine.

49. Aurora caelum purpurat.

Hymnus k chválám. Snad od sv. Ambrože.¹

Aurora caelum purpurat,²
aether resultat laudibus,
mundus triumphans jubilat,
horrens Avernus infremit.

Rex ille dum fortissimus
de mortis inferno specu³
patrum senatum liberum
educit ad vitae jubar.

Cuius sepulcrum plurimo
custode signabat lapis,
victor triumphat, et suo
mortem sepulchro funerat.

Qui propter nos ad inferos
descendere dignatus es,
ut mortis debitoribus
vitae donares munera.

Tibi nocturno tempore
hymnum deflentes canimus:
Ignosce nobis, Domine,
ignosce confitentibus,

quia testis et index es,
quem nemo potest fallere,
secreta conscientiae
nostrae videns vestigia.

Tvář nebes již se zardívá,
vzduch písněmi chval zaznívá,
svět tóně v moři radosti,
jen peklo zmírání úzkostí.

Vždyť onen Vládce srdnatý
z umrlčí pekel komnaty³
dnes zástup otců v jasnou říš
do rajských slastí vede již.

Ač balvan bránil z hrobu ven,
ač stráží hrob byl obklopen,
přec vítěz z něho uniká
a smrt v své hrobce zamyká.

Tu nostrorumque pectorum
solus investigator es,
tu vulnerum latentium
bonus assistis medicus.

Tu es, qui certo tempore
daturus finem saeculi,
tu cunctorumque meritis
justus remunerator es.

Te ergo, sancte, quaesumus,
ut nostra cures vulnera,
qui es cum Patre Filius,
semper cum sancto Spiritu.

Gloria tibi, Pater, sit,
gloria Unigenito,
una cum sancto Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

¹ Tak soudí Schulte, l. c. str. 194; Vanderstuyf, str. 35, a j.

² Hymnus na vzkříšeného Vykupitele. Básník líčí nám Krista jako triumfátora, který s celou slávou, v průvodu vysvobozených otců, přichází do svého nebeského království. Po dnech smutku nastaly dni největší radosti. Musíme zemřít hříchu, abychom mohli věčně slavit Kristovo vítězství.

³ Předpekli, v němž spravedlivci Starého zákona čekali na příchod Spasitelův a své vykoupení. Srv. Efes. 4, 8: „Vystoupiv do výše, odvedl zajatce, dal dary lidem“ (Sv. Pavel zde cituje žalm 67, 19).

Sat funeri, sat lacrimis,
sat est datum doloribus,
surrexit exstinctor necis,⁴
clamat coruscans angelus.⁵

Ut sis perenne mentibus,
paschale, Jesu, gaudium,
a morte dira criminum
vitae renatos libera.

† Deo Patri sit gloria,
et Filio, qui a mortuis
surrexit, ac Paraclito
in sempiterna saecula. Amen.

Dost jest již pláče, dosti běd,
dost naúpěl se žalem ret,
vstal smrti Zhoubce,⁴ žití Pán,
tak volá zářný anděl sám.⁵

Bys velkonoční radostí
kdys v nebesích byl, Jesu nám,
nás vzkříšené svou milostí
před hroznou smrtí hříchu chraň.

† Zněj Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Duchu, který těší nás,
ať ozývá se v každý čas. Amen.



Úterý třetího týdne po velikonocích

Ježíš — dobrý pastýř.

1. „Já jsem dobrý pastýř, aleluja.“ Těmito slovy Páně ozařuje a doprovází liturgie druhé neděle po velikonocích udílení svatého přijímání věřícím. „Já jsem dobrý pastýř, aleluja, já znám své ovce a znají mě mé, aleluja, aleluja.“ On zná a miluje nás, my ho známe a milujeme v tajemství Nejsvětější Svátosti, v Oběti a ve Svátosti (k přijímání).

2. V Oběti Mše svaté. Nic většího a obdivuhodnějšího nemohl nám dát než bílou, zářnou Hostii. V ní se nám dal on sám jako nedocenitelný, nad všechny pozemské statky a poklady ne-

⁴ Srv. 1. Kor. 15, 54: „Pohlčena jest smrt ve vítězství. Kde jest, ó smrti, vítězství tvoje? Kde jest, ó smrti, osten tvůj? Ostnem pak smrti jest hřích, a mocí hříchu je zákon.“ Ostnem, t. j. usmrcujícím, kterým smrt nabyla moci nad lidmi, jest hřích prvotní, skrze nějž přišla smrt na svět.

⁵ Původní text obsahuje 11 sloh. Ze slohy 5.—8. byl sestaven hymnus *Tristes erant apostoli*, z 9.—11. „Paschale mundo gaudium“, hymny pro svátky apoštolů v době velkonoční. Původní text prvních čtyř sloh zní:

Aurora lucis rutilat,
caelum laudibus intonat,
mundus exsultans jubilat,
gemens infernus ululat.

Cum rex ille fortissimus
mortis con fractis viribus
pede conculcans tartara
solvit catena miseros.

Ille, qui clausus lapide
custoditur sub milite,
triumphans pompa nobili
Christus surgit de funere.

Solutis jam gemitibus
et inferni doloribus.
„Quia surrexit Dominus,“
resplendens clamat angelus.

konečně vznešenější obětní dar, jenž v sobě uzavírá vše, z čeho nekonečný, svatý Bůh se může radovati a čím my můžeme mu vzdáti dokonalý, důstojný dík za vše, co pro nás učinil a neustále koná. Kdybychom neměli Nejsvětější Oběti, jak bychom mohli pak Boha důstojně, jak toho zasluhuje, ctíti, oslavovati, jemu děkovati, vzdávati mu dostiučinění za své hříchy? Jak bychom mohli dosáhnouti odpuštění a udržeti si milost, sílu a světlo? Jak bychom mohli vůbec dosíci cíl života věčného? „Já jsem dobrý pastýř.“ Dává nám Nejsvětější Svátost, obět Mše svaté. Co ho to stálo, aby nám dal Nejsvětější Eucharistii, svatou Obět! Nejprve musí se Syn Boží zjevit, sestoupiti s nebe a vzít na sebe oděv naší nízkosti. Po třiceti letech tiché přípravy vydá se na cestu za námi, zbloudilými ovce, aby nás vyhledal, získal a zachránil: v postu, modlitbách, obětech, sebezáporu, pokořeních, utrpeních, pracích a námahách všeho druhu, v oběti své vlastní Krve a Těla. „On mne miloval, a vydal se za mne“ (Gal. 2, 20). To vše činí, aby nám dal Nejsvětější Svátost, obět Mše svaté. „Poněvadž miloval své, proto jim dal největší důkaz své lásky“ (Jan 13, 1) v ustanovení Nejsvětější Eucharistie. „To je mé Tělo. To jest má Krev. To čiňte na mou památku.“ Obět Mše svaté obsahuje v sobě celý život a utrpení Páně, celý žár a plnost jeho Srdce, jeho oddanost k Otci, jeho lásku k nám, jeho zásluhy a svaté modlitby i díla a zpřítomňuje je na oltáři, ano činí je naším majetkem, abychom to jako svůj dar obětovali Otci, Obět klanění, díků, prosby, smíru. „Já jsem dobrý pastýř. Já dávám své Tělo za své ovce. Já znám své ovce“ a obětuji se za ně se stejnou láskou, se stejnou touhou je zachránit a posvětit jako na Kříži. „Já jsem dobrý pastýř.“

V obětní hostině svatého Přijímání. „Aleluja, aleluja. Učedníci poznali Pána Ježíše při lámání chleba“ (Luk. 24, 35; dva učedníci z Emauz). V liturgii jsme dnes učedníky. „Aleluja, já jsem dobrý pastýř a znám své ovce.“ Na křtu svatém nás přijal do počtu svých ovcí. Od onoho šťastného okamžiku vodí nás denně na dobré pastviny, jak jen on je dovede obstarat a naleznout. Neustále spočívá jeho milující oko na nás: Bez ustání mluví ve svých vnuknutích a podnětech k našemu srdci. Tisícerým způsobem a formami hledá odvésti naši pozornost, náš zájem, naši vůli a naše sklony od zlého a získati pro pravdu, pro Boha, pro dobro. On řídí náš vnitřní i vnější život v každém okamžiku tak, aby vše bylo k našemu nejlepšímu prospěchu. Ale to nestačí jeho pastýřské péči. On přichází ve svatém přijímání do naší duše a stává se sám pastvou, pokrmem naší duše. „Já jsem dobrý pastýř.“ On jest celý dobro, celý láska, zcela pečuje o mě, jest mně, nehodnému, zcela oddán. On mne nejen bere do své náruče, on mne zcela přijímá do sebe, abych spočíval na jeho srdci, ba dokonce abych jeho život, jeho jmění, jeho zásluhy, jeho oslavení a blaženost spolu s ním měl a požíval, a to již nyní působením posvěcující milosti ve svatém přijímání, a pak věčně, ve společenství nebeském. „Já jsem dobrý pastýř.“

3. „Já znám své ovce.“ Ano, Pane, ty znáš své. A to nejen

chladným věděním o mně, ne, ty je znáš se srdcem plným porozumění a účasti, plným zájmu, lásky a oddanosti a se skutkem nevýslovně se sklánějící dobroty: v Nejsvětější Svátosti.

„A znají mě mé.“ Pane, kéž bych tě vpravdě znal, dobrého pastýře, v oběti Mše svaté, v obětní hostině svatého přijímání, v tichu svatostánku! Kéž bych tě více, lépe znal! Kéž bych ve všem, co den přináší a mi ukládá, jasným okem poznával tvou pastýřskou péči a pastýřskou lásku! Kéž bych ji přijímal jako velkou skutečnost, ve které stojím a se pohybuji! „Znají mě mé, milují mne, jsou pozorní ke mně, hledí na mne, spojují se se mnou, věří ve mne, obětují se, stravují se pro mne!“

„Ó Bože, můj Bože, k tobě probouzím se s jitřenkou. Ve tvém jménu pozvedám své ruce, aleluja“ (Ofertorium). Jako v onom dojemném znázornění v katakombách ovečka malá a velká jsou k tobě — dobrému pastýři — obráceny, tak hledím i já k tobě vzhůru od časného rána. Tobě přináším oběť svých modliteb, svého klanění, své práce, svého utrpení. Tobě otvírají se všechna hnutí a pocity mé duše, tobě, dobrému pastýři.

Tento článek je malou ukázkou z knihy od Benedikta Baura OSB, právě vyšlé „Werde Licht“ II. Teil Osterfestkreis. 508 Seiten. Freiburg i. Br. 1937, Verlag Herder. In Leinen RM 4.40. Rozjímání úplně v benediktinském duchu čerpají z bohatství liturgie a přivádějí žiznicí duši prameny vody živé a nikdy nevysýchající. Knihu vřele doporučujeme.

Beuron.

P. Benedikt Baur.

Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

D ů m B o ž í .

To, o čem jsme mluvili až doposud, odehrávalo se u vchodu do chrámu. Nyní uvádí kněz křtěnce do domu Božího se slovy: „Vejdí do chrámu Božího, abys měl účast na Kristu pro život věčný.“ Kamenný chrám je zde symbolem duchovního domu Božího, Církve svaté. Přijetím do ní na křtu svatém je člověk tajuplně přijat do Krista a tím má tajuplně v sobě život věčný.

Od modlíci se Církve svaté z obřadů svěcení kostela nechme si vysvětliti co znamená dům Boží pro pokřtěného člověka.

Obřad svěcení kostela, slavnostní konsekrování domu Božího biskupem, náleží k nejslavnějším obřadům, jež máme v celé liturgii. Z tohoto bohatství můžeme zdůrazniti jen jednotlivosti. Ostatky svatých, jež mají býti umístěny v oltáři, v předvečer slavnosti jsou vystaveny na nějakém zvláštním místě a kněz modlí se před nimi hodinky. Zrána v den svěcení oblékne se tam biskup v posvátná roucha, zatím co kněží se modlí sedm kajících žalmů. Pak se jde k uzavřenému vchodu do kostela. Tam ke svolání Božího přispění modlí se litanii ke všem Svatým a posvěti se voda. Biskup kráčí pak třikrát kolem kostelní budovy a kropí zevně zdi touto

svěcenou vodou. Dříve než vkročí do chrámu, označí práh znamením kříže. Uvnitř kostela je vzýván Duch Svatý, ještě jednou se zpívá litanie ke všem Svatým. Pak píše biskup pastýřskou berlou řeckou a latinskou abecedu ve formě Ondřejského kříže na podlaže chrámu, jež za tím účelem byla posypána popelem. Nyní následuje svěcení Řehořské vody, směsi to vody, soli, popela a vína. Dříve než biskup oltář a dlažbu chrámovou pokropí touto vodou, jde ještě jednou ke vchodu a učiní nahoře i dole na portálu berlou znamení kříže. Nyní nejprve zmíněnou vodou učiní na oltářní desce na pěti místech znamení kříže, pak jde sedmkrát kolem oltáře a kropí jej se všech stran svěcenou vodou. Pak jsou zdi kostela uvnitř třikrát pokropeny Řehořskou vodou a též celá dlažba. Nyní jsou přineseny slavnostně ostatky. Před vejítím do kostela jde se s nimi jednou kolem celého chrámu.

Největší část konsekrace domu Božího zabírá svěcení oltáře. Ostatky jsou v něm uloženy a oltář je se všech stran okuřován. Oltářní deska je pomazána olejem katechumenů a křížem a kadidlo jest na ní spáleno. Oltář jest též nejdůležitější částí chrámu, protože se na něm slaví oběť Nového zákona. Svěcení oltáře jest přerušeno, aby stěny chrámu na dvanácti místech uvnitř byly pomazány křížem. Po svěcení přináší biskup na oltáři po prvé Nejsvětější Oběť.

Naznačili jsme jen ve velmi hrubých obrysech obřady svěcení domu Božího a nemohli jsme se při tom zmíniti o obdivuhodných modlitbách, které při nich jsou pronášeny.

K porozumění konsekrace chrámu musíme míti především na zřeteli to, nač již častěji zde bylo upozorněno, že u svátostin Církve svaté se nejedná o pouhé obřady a modlitby, jež by neměly účinku, nýbrž že svátostiny též uskutečňují, co je slovem a obřadem při nich vyjádřeno.

To předpokládá, že kamenná stavba biskupským slavným svěcením stala se stavbou Boží, jež jest určena k tomu, aby různým způsobem milostiplně působila na ty, kteří se v ní s náležitým duševním rozpoložením shromažďují ke chvále Boží. Jen některé z těchto účinků chceme zde zdůrazniti. Dům Boží sám o sobě jest místem, ke kterému zlí duchové nemají přístupu. Jest zde učiněn posvátný kruh, jež zlo nemůže překročit. To se stalo oním rozličným kropením svěcenou vodou a tím, že znamení kříže bylo autoritativně učiněno od biskupa na prahu i na dveřích. Chrám jest místem pokoje. „Věčný pokoj propujč, ó Věčný, tomuto domu, trvalým pokojem budiž Slovo Otce pro tento dům, pokoj uděl laskavý Utěšiteli tomuto domu.“ S Božím pokojem přichází plnost požehnání do chrámu, po případě do duše těch, kteří jsou v něm s pravou nábožností. Chrám jest stánkem Ducha Svatého, ano, příbytkem celé Nejsvětější Trojice. Svatý anděl Boží k ochraně spravedlivých stojí na stráž u vchodu. Vše špatné, vše zlé, všechny úklady nepřitele jsou od něj vzdáleny. To jest v rozličných modlitbách nejrozmanitějším způsobem vyjádřeno. Zcela zvlášť pěkně je to řečeno v modlitbě, kterou biskup říká, když pozna-

menal dveře hlavního vchodu nahoře i dole znamením kříže. „Na tomto dveřním prahu budiž nepřemožitelný kříž; obě veřeje buďtež označeny tvým milostivým nápisem. A pomocí plnosti tvého slitování nechť obyvatelé tohoto domu dosáhnou pokoje a hojnosti, umírněnosti a mravnosti, blaha a milosrdenství, denní nepokoje a protivenství nechť se od nich vzdálí. Nedostatek, mor, nemoc, neuduživost a dorážející zlí duchové nechť provždy ustoupí před tvou přítomností, aby na tomto místě vylitá milost tvého přebývání proudila až k jeho hranicím, až kam se prostírají přilehlá nádvoří. A všechny jeho výklenky i kouty nechť očistí koupel onoho proudu, aby zde byl vždy radostný klid, příjemná pohostinnost, hojné požehnání, nábožná uctivost a překypující spása. A kde bude vzýváno tvé svaté jméno, tam nechť se dostaví hojnost všech statků, a pokušení zlých nechť jsou zatlačena. A u nás nechť přebývá anděl pokoje, čistoty, lásky a pravdy, jenž by nás ostříhal ode všeho zlého, chránil a hájil: Skrze Krista, Pána našeho...“

Neměl by býti chrám vpravdě cílem našich přání a tužeb? Nemáme se modlití se žalmistou: „Jak milé jsou mi tvé stánky, ó Pane. Touží a umdlévá duše má po nich?“ Opravdu, kdo ve svätém duchu víry vstupuje do chrámu, toho to spojuje stále úzeji s Ježíšem Kristem jako zástava občanského práva v nebeském domu Božím.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.



O našich kalendářích

(Dokončení.)

Nejprve uvidíme změnu ve svátcích svatých. Starší jména a celé jejich skupiny (na př. známá květnová čtveřice: Pankrác, Servác, Bonifác, Žofie) zmizí nebo se změní, neboť nová doba s novými světci ukazuje nesmrtelnou slávu Církve a rozžehá jasnější světla do některých časů, aby přítomnu ukázala ve svatých velikost minulá.

Pro nápadnost připomínám, že už navždy zmizely z katolického kalendáře památky starozákonních proroků (Isaiáš, Daniel, David) a osob (Adam, Eva, Zachariáš atd.) s výjimkou rodičů P. Marie. — Starozákonní velikáni zůstávají jen ve čteních Písma svätého, jak je po celý rok v oficiu rozvrženo.

Nová doba žádá světců případnějších neb výmluvnějších. Vzpomeňme jen slavného Roberta Bellarmina, Řehoře VII., Jana z Vianney, Jana Bosko, Josefa Cottolenga, Bernadetu, Johanu z Arku a j. v.* — Někteří zastíňují světce dříve slavené, tak na př. sv. Cyril Jerusalemský Eduarda, sv. Monika Floriána, sv. Petr Nolasco do kalendářů vpašovaného Karla Velikého, jež Římská Církev svätým neuznala, atd.

* Z technických důvodů neuvádím dny svátků.

A což naši vlastenci(!), proč nenaléhají, aby po právu měl u nás kalendář i světce naše: bl. Jana Sarkandra (místo sv. Patrika), bl. Hroznaty, bl. Edmunda Kampiána, bl. Zdislavy Berků, sv. Klementa Dvořáka (jak píše amer. „Katolík“ důsledně místo latinisovaného Hofbauera). Proč nepřipomenouti slavnosti naše: Přenesení sv. Václava a Lidmily, svátek sv. Ostatků a jiné z našeho propria? Můžeme-li po desítiletí stále upozorňovati na Karla Velikého (dnes už zmizelého), mohli bychom s větším právem cti-hodnosti připomenouti našeho Otce vlasti, Karla IV.

Chceme-li tyto rozdíly dosavadních kalendářů od platného církevního vyrovnati, musíme každodenně označiti několik světců, a to podle pořadí novější, nynější a ostatní někdejší. Tím se docílí přesnosti a úplnosti a ocitneme se tam, kam míříme: k cestě, po níž Církev sama putuje ve své liturgické dráze okolo Světla světa.

Na té pouti jsou zřejmé pozvolné výstupy z dolin kajcnosti k výšinám tajemství. Po adventu vystupujeme k vrcholu vánočnímu, uctívající Zjevení se Boha v těle lidském. Po náhlém sestupu od neděle Devítiník pokorně jdeme údolím postu a temných srázů pašijového týdnu k mohutným velikánům: Vykoupení, Oslavení a Posvěcení. Zdá se, že od svátků svatodušních kráčíme stále blízko nebes, jež je pro nás otevřeno a tolika hvězdami Oslavených světců ozářeno.

V tom světle je i naše cesta vzhůru jasnější, bezpečnější a jistější. Pout naše takto chápána mění se ve skutečné communio sanctorum — obcování svatých.

To je ovšem možné stálo aneb co nejčastější účastí věřícího katolíka na liturgii mše svaté a svátostí.

Vzpomínám tu Msgra A. Kašky (z Kostelce n. O.) blahé paměti, který zcela v duchu liturgické výchovy Brynychovým „Oltářem“ šířené zavedl ve své farnosti ranní mši sv. již v 6 hodin. Tak mohli drobní řemeslníci a dělníci každodenně prožívat s úsvitem dne všechny důležité svátky a liturgické slavnosti pospolitě lidovým zpěvem při mši svaté a potom odejít za svým povoláním. Nezdá se vám vůbec, že je to i ovocem celého církevního roku, aby naše duše aspoň několik chvil byly vytrženy z údolí a stínu smrti k výšinám zdravého, křesťanského života, nasycovaného každodenně novými a novými prameny milostí z liturgického tajemství dne?

Tu už přestávají falešné stesky, že ty a ty svátky jsou „zrušeny“(!). Ve státě staly se dny všedními, nutíce občany k všední práci, ale v chrámech našich zůstaly nezměněny. Jsou přece i některé svátky „státem uznány“ (na př. Boží Tělo), ale průmyslové podniky i mnohých katolíků dopoledne je prací znesvěcují. A opět jinde čteme, že pondělí velikonoční je zvykový svátek(!). Jako by Církev v liturgii se podřizovala zvyku či návyku, když přece zná jen řád, tradicí apoštolskou posvěcený a podle něho nejen pondělí, ale i úterý velikonoční jsou stejně velké slavnosti.

Církev shovívavě vyňala některé svátky z 2. cirk. příkázání, ale její uvědomělé a hodné děti nepřestávají je slaviti ve svých farních chrámech. Ve východních Čechách na př. světívají „zruše-

né" svátky, zvláště mariánské, okázale bohoslužbami po celé dopoledne.

Což nedovedou duchovní správcové rozohniti své farníky k nové, vroucnější zbožnosti, aby se na př. den sv. Jana Nepomuckého v chrámech světil slavnými bohoslužbami za veliké a hrdé účasti věřících, protože věrných Čechů?

Zkrátka, aby věřící si živěji uvědomovali, že v některé dny Církev světí slavněji a velebněji, je nutno to vyznačiti v kalendáři. Požadavek ten zní: „V kalendáři buďtež rozdílným typem písmen vyznačeny všechny důležité svátky podvojně (duplex) I. a II. třídy i když nejsou státem uznány.“ — Provedení závisí na technickém stavu tiskárny. Vedle hlavní slavnosti, na př. oktávu, se uvedou obyčejným písmem ostatní památky, jež se toho dne v liturgii a diecési připomínají.

Dovedou-li nám kalendáře připomenouti svátky státní, na př. 1. V., 6. VI., 28. X., proč by katolík neměl věděti, co Církev slaví v těch dnech? O židovských svátcích kalendář pozorně označí, kolikátý je den svátků. Budou naše kalendáře stejně pečlivě udávat jednotlivé dny oktávu (osmidení) na př.: Zjevení Páně, velkonoc, svatodušní slavnosti, Božího Těla, N. Srdce, Všech svatých a j.?? Či nás nechá náboženská neuvědomělost krátkozrakými a národní vlažnost lhostejnými?

Proč na př. slaví jen na Moravě sv. Cyrila a Metoděje s oktávou, proč zrovna tak sv. Václava jen v Čechách? Dopravní prostředky zrušily někdejší přirozenou osamocenost diecézí. Není tedy rozumného a vážného důvodu, abychom v celém národě neslavili jedním srdcem a stejně a ve stejné dny památky světců z naší krve a tak docílili v liturgii duchovní unie celého národa.

*

Snahy po zlepšení kalendářů jsou naléhavé a samozřejmě všude tam, kam proniklo hnutí liturgické. Dokladem toho je na př. týdenní kalendář *Papicův* (vydávaný v Olomouci Cyr. Met. Maticí).

Dobře řízeny byly údaje v „Neděli“, péčí P. R. Schikory. Vzorem ovšem zůstane stále zdokonalovaný „Liturgický kalendář“ vydaný naším Paxem. Odmyslíme-li si u něho, že je určen k užívání misálku, mohl by se státi základem lepších kalendářů, jak jsem o nich uvažoval. Je zajímavé, že se liturg. kalendáři nepřibližovaly t. zv. katolické kalendáře (knižní), jež jsem prohlížel, ale nejvíce kalendarium „Batovcova politického kalendáře“.

Neslibuji si od těchto úvah zlepšení. Jsme u nás těžkopádní v rozhodování a Církev neposlušni. UVědomíme si, že v zemi tak hudební ani po 30 letech jsme neprovedli obnovu zpěvu liturgického, nechávající na katolických kůrech bujetí nevkus, libovůli, ba i vzdor proti církv. zákonům o posvátné hudbě.

** Kalendáře z 1937 neopírajíce se o liturgii nevědí nic, že svátek Zvěstování P. Marie a sv. Jana Nep. jsou přeloženy. Pro letos zmizely!!

Proto ještě dnes pošetilci hovoří o liturgickém hnutí jako o exotické květině. Tak i kalendáře, důležitý výchovný prostředek tohoto hnutí, změní se až po nových 50 letech.

Kralupy n. Vlt.

Josef Klement.

Eucharistie

I ti apoštolové, kteří nevěděli, co se právě stalo, pocítili, jak se ovzduší náhle uvolňuje. Snad nechal Jidáš dveře pootevřeny. Mistr sklonil své oči a všichni patřili na ten milý obličej, který nikdy nebyl týž, který byl bez ustání hned přísný, hned něžný neznámými nadlidskými city. Pak vzal Ježíš do ruky skývu chleba a rozlámav ji ve svých svatých rukou, rozdělával ji po kouscích se slovy:

— Vezměte, toto jest tělo mé.

A vzav kalich, poděkoval a dal jim — a pili z něho všichni — a řekl jim:

— Toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé. Vpravdě pravím vám: „Již nebudu pít z tohoto plodu vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu pít nový v království Božím.“

Jak tomu rozuměli ti, co jedli z toho těla a pili z té krve? Syn člověka byl s nimi, leže u stolu uprostřed nich; v té chvíli každý z nich pocítil, že se chvěje ve svém nitru, že jím cosi otřásá, že hoří jako plamen, který by jen občerstvoval a oblažoval. Tehdy po prvé se stal na světě zázrak, že má člověk toho, jež miluje, že se v něho vtěluje, jím živí, že je s ním jediné podstaty, že je přetvořen v jeho živoucí lásku.

A podle těch slov, která Ježíš hned mluvil, můžeme měřiti tu lásku, jež se rozlévala v apoštolech, neboť je nazývá svými „dítětkami“, je — lidi dospělé — drsné. A láska jako proud krve vyprýští náhle ze srdce, jež zakrátko bude prokláno kopím.

— Dítka moje, ještě maličko jsem s vámi. Budete mne hledati a, jakož jsem řekl Židům: „kam já jdu, vy nemůžete přijíti“, tak pravím nyní i vám. Příkázání nové dávám vám: abyste se milovali ve spolek. Po tom poznají všichni, že jste uředníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.

Pak obrátí se k Šimonovi. Této noci s řetězu bude puštěn kníže světa; a oni, ubohé dítka, budou tříbeni... A až přejde pokušení, bude na Petrovi, aby utvrzoval bratry své... Petr se rozhněvá a dokazuje, že on jest hotov jíti s Ježíšem třeba i do vězení, a třeba — i na smrt. A v tom okamžení Ježíš v duchu ucítí nejhorčejší kapku, které okusí z kalicha, jež mu bude pít. Neboť tento muž, ze všech nejstatečnější, za svítání třikrát ho zapře. I řekne mu to Ježíš tiše. Ale Petr je bez sebe svým odporem:

— I kdybych měl zemřít s tebou, nezapru tebe.

A všichni volali stejně jako Kefas. Vyskočili od stolu a obklopili

Ježíše, jehož pohled zalétal kamsi daleko nad jejich hlavy a zarazil se na onom nahém břevně, vztyčeném uprostřed noci tohoto světa, na onom kůlu, na němž záhy spočine. I pochopilo těch jedenáct učedníků, teď že je konec úsměvů a konec ohromování Židů zázraky. Marně se vzpírají: „Pane, hle, dva meče zde ...“ Ježíš pokrčí rameny: „Dosti jest!“ Ach, není jim třeba mečů, ale víry. „Nermutiž se srdce vaše ...“ Vědí, kam jde, teď znají jeho cestu ...

A naivní hlas Tomášův:

— Pane, nevíme, kam jdeš; i kterakž můžeme znáti cestu?

Až do konce chápou každé slovo v nejhmotnějším slova smyslu. I řekl Ježíš:

— Já jsem cesta, pravda a život; nikdo nepřichází k Otci, leč skrze mne.

A když Filip řekne: „Pane, ukaž nám Otce, a dostačí nám,“ Ježíš odpoví:

— Tak dlouhý čas jsem s vámi a nepoznali jste mne, Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce.

Ježíš se nehněvá pro tuto nevědomost, kterou nemohl přemoci, ale nad kterou zvítězí Duch Svatý! Malá skupinka se zúžila kolem něho. A všichni jsou jako lidé, kteří se bojí zemřít. Jsou jako děti, jež jsou postrašeny nocí. A Syn člověka, jehož láska se dříve rozlévala prudkými a trpkými slovy, nyní přemožen, zlomen dřív, než ho zasáhne první políček a dopadnou první rány metel, shromáždí je pod svá křídla a zahřívá je slovy, ve kterých předstihuje člověk Boha a Bůh člověka. Jaká to láska a jaká moc! I uvede je v tajemství jednoty.

„Nenechám vás sirotků, přijdu zase k vám. Ještě maličko, a svět již mne neuzří; vy však mne uzříte, neboť já jsem živ, i vy živi budete. V ten den vy poznáte, že já jsem v Otci svém a vy ve mně a já ve vás. Kdo má přikázání moje a je zachovává, ten mě miluje. Kdo však miluje mne, bude milován od Otce mého, i já budu ho milovati a zjevím se jemu.“

Hluboké ticho. Všechna bázeň spadla s učedníků. Jsou přáteli Ježíšovými, jsou spojeni s ním, jsou v něm. Jako by již ochutnávali hojnost toho dědictví, které jim slíbil: hřejivý mír.

— Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám; ne jako svět dává, já vám dávám. Nermutiž se srdce vaše.

Hodina se blíží. Nesmí již déle prodlévati na tomto místě. „Vstaňte a pojďme.“ I vyvedl je z místnosti, jen chvíli ještě postál v předsíni. Nikdy k nim nemluvil jako v noci této. Nyní vědí, že jejich přítel je Bohem a že Bůh je láska. A ten, co si položil hlavu na rameno Syna člověka, zachovává provždy každé jeho slovo.

— Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Jako mne miloval Otec, i já jsem miloval vás. Zůstaňte v lásce mé ... , aby radost má byla ve vás.

Čemu jinému měli porozuměti? Celý Nový zákon byl obsažen v tom jediném slově, které bylo nejvýš zprofanováno všemi jazyky světa: láska.

— Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako já

jsem miloval vás. Větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své nepřátele.

Oni si nevyvolili toho zbožňovaného Mistra; on si vyvolil je z toho vichření světa. Svět, který je zavržen, nenávidí je, jako nenávidí Krista; budou pronásledováni pro svou lásku, ale Duch Svátý bude nad nimi.

A těch jedenáct apoštolů je náhle zas plno bázně, neboť jim řekl: „Maličko a již neuzříte mne, a opět maličko, a uzříte mě...“ I chtěl jim Ježíš, pln soucitu, připovědít jejich radost, až zase budou jítí a pítí s ním, vzkříšeným:

— Vpravdě pravím vám: Vy budete kvíliti a plakati, ale svět se bude radovati; vy se budete rmoutiti, ale zármutek váš obrátí se v radost. Žena, když rodí, má zármutek, neboť přišla hodina její; když však porodila dítě, již nepamatuje na bolest pro radost, že se narodil člověk na svět...

A ta slova je zachvacují jako plameny. I volají takřka opojemi: „Hle, nyní mluvíš zjevně a žádného podobenství nepravíš; nyní víme, že znáš všechno... Věříme, že jsi od Boha vyšel.“

A Syn člověka teď se už neraduje z jejich jáсотu, třeba celá tři léta trpěl malostí jejich víry a jejich nechápavosti. Vzdychne: „Nyní věříte...“ A náhle tvrdým hlasem:

— Hle, nyní přichází hodina a již přišla, že se rozprchnete jedenkaždý do svého domu a mě samotna necháte.

Pak hned, vida ty zoufalé tváře, zmírní svá slova. Ne, nehorší se na svoje nejmilejší. Všechnu bědu, která je přepadne, již zná, snáší ji. Apoštolové budou nejslabší, stejně jako jejich k zemi sražený Mistr, již se jí rameny dotýká této noci. A přece — hle, jak náhle se vzchopí ten Nazareťan, ten ubožák, na něhož číhá branná moc, jak hrdě stojí ten Žid jsoucí mimo zákon, který bude poplván od svých strážců! Jak velitelsky zní jeho výzva, která se odrazí od jeho soudců, od jeho katů i od samého císaře Tiberia a zasahuje samotného andělského vítěze této noci.

— Důvěrujte, já jsem přemohl svět!

Vyňato z knihy: François Mauriac, Život Ježíšův. Podle druhého, doplněného vydání přeložili Miloš Krejza a Otto Albert Tichý. S reprodukcí kopie Rembrandtovy kresby na obálce vydalo v únoru L. P. 1937 nakladatelství „Vyšehrad“ v Praze jakožto 1. svazek prvního ročníku knih Katolického Literárního Klubu. Vytiskla Československá akciová tiskárna v Praze. Stran 272. Cena brož. Kč 30.—, váz. Kč 40.—.

„Pojďte, národové, k svatému, nesmrtelnému tajemství a k obětní hostině. Přístupme k ní s bázní a s vírou, přijměme s čistými rukama dar kajícího, neboť Božský Beránek se za nás Otci obětoval. Jemu jedinému chceme se klaněti, jej velebiti a s anděly mu pěti: aleluja.“

Eucharistická antifona z liturgie milánské.



Zrození Církve

O prvních svátcích svatodušních se zrodila Církev.

Její zakladatel sám sice přichází na svět v hluboké noci, v tichu tmy, jímž šelestí pouze z obrovských dálek třpytné paprsky hvězd.

Církev však se rodí uprostřed bílého dne, za hukotu a burácení vichru, jenž přichází z nebes. Plameny vyskakují nad hlavami učedníků, aby nápadným způsobem bylo signalisováno toto slavné narození.

Spasitel přichází na svět jako dítě, které je zcela odkázáno na péči a pomoc druhých.

Církev se rodí ihned dospělá, schopná okamžitého boje a zápasu s pekelnými mocnostmi.

Vydává se ihned na cestu, uchvacuje už v první den svého života duše tisíců.

Rozbíhá se do celého světa, aby shromažďovala úrodu do nebeských sýpek.

Neodpočívá ve dne v noci, žádná světová katastrofa jí neotřásá, neleká se muk a pronásledování.

Je stále činná; nestárne a nevadne. Nemá vrásek a kazů.

Nikdo jí nedovede zaplašit její radost.

Nikomu se nepodaří zkalit její svatost a čistotu!

Nikomu se nepovede jí otrást, neboť stojí na skále, chráněna jsouc božským Zakladatelem.

Jak jsme šťastni, že jsme dětmi takové Matky!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Církevní hymny

50. *Salutis humanae Sator.*

V den Nanebevstoupení Páně. K nešporám.¹ Asi z VI. stol.²

*Salutis humanae Sator,³
Jesu, voluptas cordium,
orbis redempti Conditor,
et casta lux amantium.*

*Qua victus es clementia,
ut nostra ferres crimina,
mortem subires innocens,
a morte nos ut tolleress?⁴*

*Perrumpis infernum chaos,
vinctis catenas detrahis,
victor triumpho nobili
ad dexteram Patris sedes.*

*Te cogat indulgentia,
ut damna nostra sarcias,
tuique vultus compotes
dites beato lumine.*

Ó lidské spásy prameni,
ó slasti srdcí, Ježíši,
tys tvůrce všeho stvoření,
zář milujících nejčistší.

Rci, jakou láskou překonán
jsi naše viny na se vzal,
a podstoupil smrt k vůli nám,
bys její kletbu s lidí sňal?⁴

Hle, vnikáš do tmy podsvětí,
tam lámeš pouta otroků,
co vítěz v nebi v zápětí
zas trůníš Otci po boku.

Ať donutí tě láska k nám,
bys zhojil naše slabosti,
a přijav nás pak v rajský stan
v nás zažehl slast věčnosti.

¹ Dříve zpíval se tento hymnus již v neděli první po velikonocích (v 2. nešporách). Tak udává Hymni et Collectae item Evangelia, Epistolae, Introitus, Gradualia et Seguentiae. Coloniae 1585. Citov. u Schultheho 198. Mone I 231 právem podotýká: „Hymnus pojednává o vykoupení pod zorným úhlem prvního a druhého příchodu K. P.“

² Kdy hymnus vznikl, nedá se přesně zjistiti. Daniel jej připisuje sv. Ambroži. Pod jeho vlivem i náš Sušil. Hymnus vyskytuje se v rukopisech X. stol. Proto jej Grandcolas pokládá za dílo sv. Bernarda. O autoru se nedá říci nic určitého. A poslední dvě slohy, níže uvedené, vyskytující se v některých pramenech francouzských, věc ještě víc komplikují, takže nevíme jistě, ani v kterém století hymnus vznikl. Většina exegetů se domnívá, že hymnus vznikl v stol. VI.

³ Sator = rozsevač, původce.

⁴ Srv. Isaiáš 53, 5: „Ale on byl raněn pro hříchy naše, roztloučen byl pro nepravosti naše, tresty pro naši spásu na něho dolehly, a jeho jizvami jsme uzdraveni.“ 1. Kor. 15, 55: „Pohlčena jest smrt ve vítězství. Kde jest, ó smrti, vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten tvůj?“

Tu, dux ad astra et semita,⁵
sis meta nostris cordibus,
sis lacrimarum gaudium,⁶
sis dulce vitae praemium.

Amen.⁷

Tys k hvězdám vůdce, pěšina,⁵
tys našich srdcí zářný cíl,
tys v žalu slast má jediná⁶
a v nebesích můj sladký díl.

Amen.⁷

51. Aeternae Rex altissime.

Na jitřní v den Nanebevstoupení Páně. Asi z V. stol.¹

Aeternae Rex altissime,
Redemptor et fidelium,
cui mors perempta detulit
summae triumphum gloriae.

Ó věčný Králi nejvyšší,
všech Spasiteli, Ježíši,
smrt přemožená slavný vjezd
ti připravila v kraje hvězd.

⁵ Srv. slova samého Spasitele: „Já jsem Cesta, Pravda a Život.“

⁶ Mat. 5, 5: „Blahoslaveni lkající, neboť oni potěšeni budou.“ Ž. 125, 5: „Kteří se slzami sijí, jásající budou žnouti.“

⁷ Původní hymnus byl přízvučný. Proto korektoři jej museli podstatně změnit, chtěli-li jej uvést na časomíru.

Před opravou zněl:

Jesu, nostra redemptio,
amor et desiderium,
Deus, creator omnium,
homo in fine temporum.

Ipsa te cogat pietas,
ut mala nostra superes
parcendo et voti compotes
nos tuo vultu saties.

Quae te vicit clementia,
ut ferres nostra crimina,
crudelem mortem patiens,
ut nos a morte tollereres.

Tu esto nostrum gaudium,
qui es futurum praemium,
sit nostra in te gloria
per cuncta semper saecula.

Inferni claustra penetrans,
tuos captivos redimens,
victor triumpho nobili
ad dextram patris residens.

Gloria tibi, Domine,
qui scandis super sidera,
cum Patre et Sancto Spiritu
in sempiterna saecula.

V některých francouzských pramenech z X. stol. vyskytují se mimo to ještě dvě slohy, záhadné svým původem:

lube, Redemptor omnium,
Hungrorum mala conteri,
et laude tui nominis
nos solve a periculis.

Discordes ad concordiam
tu revocare digneris,
ut pax per omne saeculum,
sit laus in ore pauperum.

¹ Jak Mone I 228 podotýká, skládá se pravděpodobně tento hymnus vlast-

Ascendis orbis siderum,
quo te vocabat caelitus
collata, non humanitus,
rerum potestas omnium.

Ut trina rerum machina,
caelestium, terrestrium
et inferorum condita,
flectat genu jam subdita.

Tremunt videntes angeli
versam vicem mortalium:
peccat caro, mundat caro,
regnat Deus Dei caro.

Sis ipse nostrum gaudium,
manens Olympo praemium,
mundi regis qui fabricam,
mundana vincens gaudia.

Hinc te precantes quaesumus,
ignosce culpae omnibus,
et corda sursum subleua
ad te superna gratia.

Ut, cum repente coeperis
clarere nubi iudicis,
poenas repellas debitas,
reddas coronas perditas.

Již vznášíš se zpět do výšin,
kam volala tě nade vším
moc daná tobě s výsosti
a ne jen z lidské milosti.

Hle, trojí říše stvoření:
ať na zemi či v podzemí,
či v nebesích říš blažená,
se vrhá na svá kolena.

A andělů zří s chvěním šik,
jak proměněn je smrtelník:
hřeší tělo, smývá tělo,
vládne co Bůh Boží tělo.²

Bud' stálou naší radostí,
mzdou sladkou v nebes výsosti,
ty, který řídíš světů běh,
a nejvyšší jsi slastí všech.

Ret vylévá ti proseb hlas,
bys veškerých vin zbavil nás,
a milostí svou srdce nám
bys obrátil zas k výšinám.

Až náhle v hávu královském
se zjevíš v mraku soudcovském,³
nám zasloužený promiň trest
a ztracenou vrať v nebi čest.

ně ze dvou hymnů, z nichž první (sloha 1.—4.) složil sv. Ambrož, kdežto druhý (5.—7. sloha) vznikl teprve v V. stol. Autor této druhé části je neznám. Jisté je, že znal Prudentiovy hymny, protože hymnus nese patrný vliv Prudentiův.

Hymnus popisuje v první části slavný příchod zmrtvýchvstalého Spasitele do nebes a oslavu jeho člověčenství. V druhé části zachycena je prosba srdce naplněného láskou k Božskému Spasiteli, aby milost Boží nás stále obracela k nebesům, abychom hledali svou útěchu jen v Božím srdci a našli jednu konečné své odpočínutí v nebesích.

² V originále místo jambu trochej.

³ Luk. 21, 27: „A tehdy uvidí Syna člověka, an přichází v oblaci s velikou mocí a slávou.“

Jesu, tibi sit gloria,
qui victor in caelum redis,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula.

Amen.⁴

Zněj tobě, Jezu, slávy ples,
jenž vracíš se dnes do nebes,
i Otci, Duchu, nechť náš hlas
zpěv chvály pěje v každý čas.

Amen.⁴

Olomouc.

Josef Škrášek.

Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

Modlitba.

Když kněz uvedl křtence do svatyně, modlí se jeho jménem s kmotry Vyznání víry a Otčenáš. Nynější křest je stažením toho, co se ve staré době v Církvi konalo po celé týdny. Při jednom ze shromáždění katechumenů byla jim svěřena modlitba Páně, při druhém shromáždění musili ji pak odříkati nazpaměť. Modlitba náleží zcela k podstatě pokřtěného. Nemůžeme dnešní křesťany ušetřiti předhůzky, že se již nedovedou modliti.

Nejlepším důkazem toho je stav dnešního křesťanství. Kdyby se uměli správně modliti, byl by stav zcela jiný. Člověk se sice

⁴ Původní text hymnu zněl:

Aeterne Rex, altissime,
Redemptor et fidelium,
quo mors soluta deperit,
datur triumphus gratiae.

Tu, Christe, nostrum gaudium,
manens Olympo praeditum,
mundi regis qui fabricam,
mudana vincens gaudia.

Scandens tribunal dexterae,
Patris, potestas omnium
collata est, Jesu, caelitus,
quae non erat humanitas.

Hinc te precantes quaesumus,
ignosce culpae omnibus
et corda sursum subleua
ad te superna gratia.

Ut trina rerum machina,
caelestium, terrestrium,
et infernorum condita
flectat genu jam subdita.

Ut, cum repente coeperis
clarere nube iudicis,
poenas repellas debitas,
reddas coronas perditas.

Tremunt videntes angeli
versam vicem mortalium:
culpat caro, purgat caro,
regnat Deus Dei caro.

Gloria tibi, Domine,
qui scandis super sidera,
cum Patre et Sancto Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

modlí celou řadu modliteb, ale chybí tu to, co nynější svatý Otec kdysi nazval duchem modlitby. Známe velmi málo poslední předpoklady modlitby. Proč byl náš Spasitel nazván velkým v modlitbě? — Proto, poněvadž On znal tyto předpoklady. Ve svém blaženém patření na Boha, jež měl již za svého pozemského života, viděl celou nekonečnou vznešenost a velikost Otce, viděl krásy své lidské přirozenosti, viděl ji však jako dar od Otce, viděl, že až do nejposlednějšího je závislý na Otci, ale viděl též, že právě to dodává nejvíce vznešenosti jeho lidské přirozenosti, a nutilo ho to přímo, aby to Otci vypověděl. To jest jeho život modlitby. Jeho skrytý život byl v podstatě životem modlitby. A když z poslušnosti k Otci započal veřejný život, musil se přímo odtrhnouti od svého života modlitby a opět a opět ho to nutká, když se za dne k smrti unavil, aby se v noci modlil.

My poznáváme svůj vztah k Bohu jen ve světle víry. U nás bude proto duch modlitby v poměru k víře. Do té míry budeme se správně modlit, pokud velká, silná víra bude jasně naši duši ukazovati onu oblažující závislost na Bohu. Poněvadž se nám často nedostává té pevné, nezdolné víry, proto i náš život modlitby je často plný ubohosti a činí nás každým okamžikem neuspokojenými. Jiným důvodem nedostatečného způsobu modlitby a odporu k modlitbě jest nesoulad mezi modlitbou a životem. U božského Spasitele byl v tom úplný soulad. Co svému Otci v modlitbě říkal, to také v životě plnil. Proto modliti se bylo mu radostí. Na naší duši se dosti často mstí to lživé, co povídáme v modlitbě Pánu Bohu.

Kristus je nejen prvý v dokonalosti způsobu modlitby, ale je i učitelem modlitby a vzorem pro každý správný způsob modlitby. Můžeme zcela klidně říci, že jen jeho modlitba platí dosud. Každá jiná modlitba musí býti ve spojení s jeho modlitbou. Můžeme plným právem označiti jako smysl Církve Kristovu modlitbu, ve všeobecném smyslu jako modlitbu slovní i modlitbu života a nás nebo spíše naši modlitbu uvésti ve styk s Kristovou modlitbou nebo také Kristovu modlitbu si přivlastniti. Vyvrcholením života Kristova byla Oběť na Golgotě. Mše sv. zpřítomňuje nám ve svaté Církvi Boží tuto Oběť. Křtem svatým však jsme s Kristem tajuplně spojeni, vstoupili jsme s ním do životního společenství. Proto jsme též tajuplně přijati do těchto modliteb Kristových při svaté Oběti. Podobně to platí též v ostatních svátostech. Ony jsou v prvé řadě Kristova modlitba, chvála Boží a tím i milost pro duši přijímajícího svátost i pro ty všechny, kteří jsou při udílení svatých svátostí účastni. Podobně platí o modlitbě brevíře.

To nám nebrání, abychom se modlili k našemu Pánu Bohu z vlastního přičinění vlastními slovy nebo užívajícíce starých modlitebních formulí. Musíme si býti jen vědomi, že nejvíce požehnání přináší nám Kristova modlitba ve zmíněném smyslu, a od ní teprve má svou cenu každá jiná modlitba.

Máme býti pamětlivi též toho, že křtem svatým byl nám udělen

duch modlitby, takže modlitba není v první řadě naším vlastním jednáním a námahou, nýbrž že můžeme se modlití působením milosti křtu svatého, jen když alespoň v tuto milost živě věříme a máme svatou touhu, aby v modlitbě v nás tato milost rostla.

My máme též při modlitbě dávatí najevo živého ducha víry tím, že zachováváme pořádek, že tedy naše modlitba je především chválou, klaněním a oslavou Boží, díkyčiněním za všechna nespočetná dobrodiní a milosti Boží. Pak bude spočívati i na naší prosebné modlitbě zvláštní požehnání. Obzvláště máme milovati a rádi se modlití Otčenáš, Sláva Otci, Gloria, svaté znamení kříže, vyznání víry.

Kdo se opravdu snaží dobře se modlití, ten bude na sobě stále lépe poznávati, jak pravdivé jest, co praví svatý Jan Zlatoústý: „Nad modlitbu není nic lepšího.“

Grüssava.

P. Justin Albrecht.



Svätý Benedik

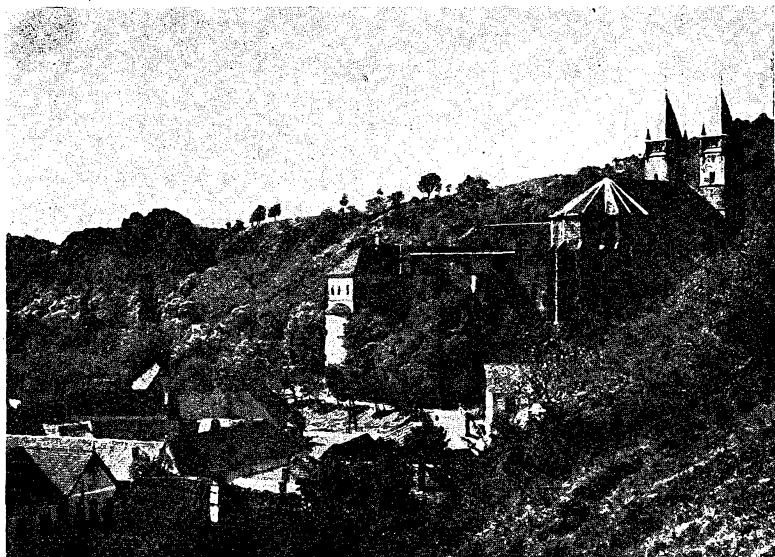
Z dějin bývalého benediktinského kláštera.

V malebném údolí hronském blízko maďarských hranic rozkládá se osada Svätý Benedik, obklopená kolkolem lesnatými vrchy. Jako mocný hrad vyniká nad ostatní krajinu bývalý benediktinský klášter s pěkným gotickým kostelem. Osudy tohoto kdysi kvetoucího opatství jsou většinou čtenářů asi málo známy, neboť dějiny Slovenska vyvíjely se odděleně od dějin českých.

Klášter byl založen od uherského krále Gejzy I. a byl zasvěcen P. Marii a sv. Benediktu. Pravděpodobně dal jej vystavěti buď ze slibu, aby se skončily bratrovražedné boje s bratrem Šalamounem, nebo k větší cti a slávě Boží a aby spasil svou duši. Se stavbou bylo započato asi již dříve, dokud byl úředním knížetem, neboť kostel byl vysvěcen již r. 1075. Obřady svěcení vykonal ostříhomský arcibiskup Nehemiáš. Král povolal sem Benediktiny. Je možné, že v tomto klášteře našli přístřeší mniši sázavští, slovanského ritu, když byli z Čech vypuzeni.

Původní kostel byl románskou basilikou. Byl o čtvrtinu kratší dnešního, ale byl o něco širší, neboť zabíral též část křížové chodby. Basilika měla tři lodě a byla opatřena dvěma věžemi. Kostel měl sloužiti hlavně řeholníkům, neboť okolí kláštera nebylo dosud obydlené. Ostříhomský kanovník Ferdinand Knauz objevil při vykopávkách r. 1882 základy tohoto původního kostela. Ale i nynější gotický kostel má některé stopy z původní stavby románské. Tak na př. v presbyteriu nad vchodem do sakristie jsou románské oblouky. Z toho je patrné, že při nové stavbě bylo použito některých

Svätý Benedik
od severovýchodu

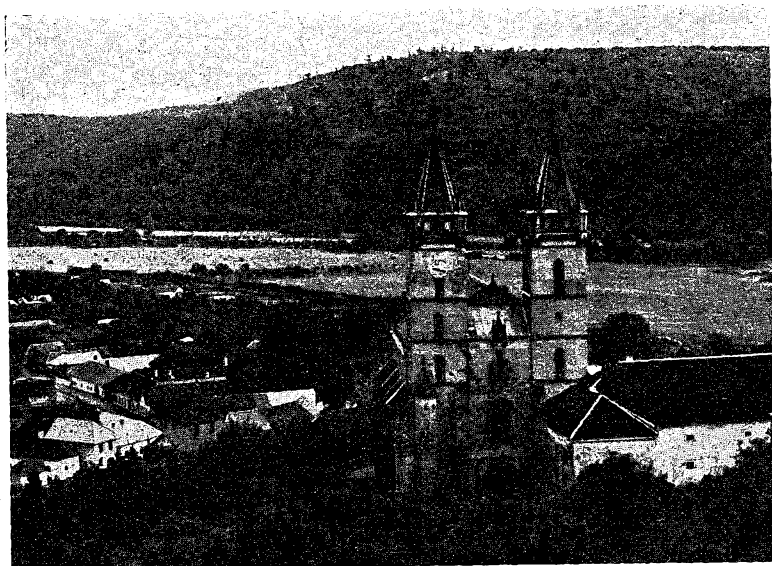


částí starých a pravděpodobně i sama sakristie a nad ní se nacházející kaple „Boží krve“ jsou původní.

S jakou nádherou se konalo svěcení kostela, vysvítá z toho, že kromě krále Gejzy I. byla přítomna celá řada velmožů a též četní biskupové. V listinných památkách kromě již zmíněného arcibiskupa Nehemiáše je uváděn ještě arcibiskup Dezider a biskupové: Áron, Franko, Gecticus, Lazar. Před tímto četným shromážděním biskupů a velmožů byla též čtena zakládací listina.

Král obdařil toto své veledílo také četnými pozemky. Pozemky, jež jsou uváděny v zakládací listině, nacházely se v stolicích: nitranské, trenčanské, tekovské, hontianské, novohradské, gemerské, novozámecké, zemplinské, užhorodské, boršovodské, satmarské, sabolčské, solnokské a bihárské. Mnohý snad užasne nad tímto rozsáhlým jméním, musíme však býti pamětlivi toho, že se jednalo tenkrát většinou o krajiny pusté, které teprve po dlouholeté námaze mohly přinést člověku nějaký užitek. Ostatně majetkové poměry se velmi brzy změnily. S počátku byly ještě rozmnoženy buď koupí nebo darováním, ale později z nich převážnou většinu ztratili.

Prvým známým opatem je Jindřich I. (1124). Jeho jméno je uváděno ve sporech s županem Otmarem, který zabral hory kolem kláštera ležící, aby na nich založil pole. Opat Jindřich I. odvolal se ke králi Štěpánovi II. a svou stížnost doložil i zakládací listinou a tak župan Otmar musil ustoupit. Štěpán II. dal pak listinu zakládací přepsati a znovu ji potvrdil. Různé její přepisy svědčí o tom, že častokrát byl učiněn pokus zabratí majetky klášterní. Opat Ivo prosí v r. 1209 dokonce papeže Innocence III., aby se ujal opatství a potvrdil jeho majetek. V témže roce dosáhl též na papežském vyslanci Gregoru de Crescencio pro opaty právo pontifikálií. V listině Innocence III. uvádí se již také obec, která vznikla pod klášterem a jež do 14. stol. byla nazývána „Betend“. Je tam též zmínka



Svätý Benedik
od jihu západu

o kostele sv. Jiljí, což je svědectvím toho, že tu byla již farnost. Za časů opata Tomáše poskytl král Ondřej II. této obci výsady, které měla jen královská města Budín, Pešť a Stoličný Bělehrad. Král Ondřej II. potvrdil r. 1217 znovu zakládací listinu a tento opis nachází se až dosud v archivu ostrihomské kapituly. Farní kostelík byl ohrazen zdí, jejíž zbytky jsou až dosud viditelné, na místě nynější školní budovy byla asi fara. Kostelík byl v 18. století přestavěn.

Tatarskými vpády počínají se pro klášter špatné časy. Tataři sice nezničili klášter, ale zpusťovali celé okolí. V těchto zlých dobách nacházelo okolní obyvatelstvo útočiště v dobře opevněném klášteře. Z let 1239—46 nemáme dochovány žádné zprávy. Sotva pomínulo tatarské nebezpečí vznikly pro klášter nové škody tím, že světští i církevní hodnostáři zabrali z velké části klášterní pozemky. Klášter měl až dosavad v uherských králích velké příznivce; tak na př. Štěpán IV. zdržoval se v r. 1270 v opatství. Vymřením Arpádovců opatství ztratilo své hlavní ochránce. Nesvorná uherská šlechta zmocnila se církevních majetků a zpusťovala je. V čele tohoto hnutí byl Matěj Čák Trenčanský. Když r. 1311 byl od papežského legáta fra Gentile stížen klatbou, z pomsty zpusťoval církevní majetky, zvláště ostrihomského arcibiskupa a nitranské kapituly. Tehdejší opat si stěžoval u rabské kapituly, že Matěj Čák vyvrátil ze základů hrad Březnici. Jinak však celkem majetek klášterní ušetřil, takže někteří historikové se dokonce domnívali, že opat svatobenedický žil s Matějem Čákem v přátelském poměru. Dokladů o tom nemáme však žádných a z toho, co jsme uvedli výše, je to málo pravděpodobné.

Za krále Karla Roberta nastaly pro klášter klidnější časy. Roku 1324 král dal přepsati zakládací listinu Gejzy I. a výsadní listinu Ondřeje II. a obě znovu potvrdil. Též papež Jan XXII. potvrdil všechny tyto výsady. Roku 1330 stal se opatem Sigfrid I., jenž se nejvíce proslavil ze všech svých předchůdců a který spravoval svatobe-

nedické opatství po 25 let. Roku 1332 byl pověřen spolu s opatem z Panonhalmy od papeže Jana XXII., aby svolali všeobecnou kapitulou. Když se tento pokus přes všechno dobré úsilí nezdařil, roku 1335 papež Benedikt XII. pověřil jej znovu, aby svolána byla kapitula, tentokrát byl však přibrán i opat batajský. Tato kapitula byla skutečně svolána a zmíněný papež r. 1337 přispěl též reformní bulou k novému rozkvětu benediktinských klášterů v Uhrách. Opat Sigfrid se přičinil také o to, aby tatarskými vpády zničená opatství monorodské, bučské, koložské, bizerejské a garabské byla opět navrácena řádu. Dvakrát byl v Avignoně u papeže (r. 1340 a r. 1344). Též u krále Ludvíka požíval velké vážnosti. Roku 1346 byl poslán s poselstvím do Anglie ke králi Eduardovi a královně Alžbětě. Při své mnohostranné vnější činnosti nezanedbával záležitosti svého kláštera. Získal opatství zpět četné rozchvácené majetky a uvedl je do pořádku. Roku 1347 vymohl u krále Ludvíka pro město Svätý Benedik právo jarmarečné. Roku 1355 byl Svatou Stolicí jmenován opatem v Panonhalmě, jež podléhala přímo pravomoci papeže. Zde působil jako opat ještě plných deset let.

Jeho nástupcové měli mnoho nepříjemných sporů o pozemky, zvláště též s arcibiskupem ostrihomským o majetek v Breznici, Rybníku a Nemciach, avšak papežská kurie rozhodla v jejich neprospekch. (Pokračování příště.)

Emauzy.

P. Prokop Ptáček.

Žehnání rytíře

V žehnání rytířů Církev žehná a světlí branný stav lidské společnosti. Ukruťnému zaměstnání se zbraněmi dostává se tak nadpřirozeného cíle, požehnanému rytíři udílí pak Bůh milost, aby i v tomto stavu se mohl státi svatým jeho říše. Žehnání rytíře podle nyní platného Pontifikálu není určeno jen pro rytíře, ale i pro všechny válečníky a vojíny. Svaté obřady mají následující pořadí:

Má-li býti svěcen rytíř, biskup po slavení Nejsvětější Oběti nebo v určenou hodinu zaujme místo na faldistoriu (přenosné křeslo) před oltářem a světlí nejprve meč, jenž se vytáhne z pochvy a je přinesen před biskupa. Po několika invokacích říká následující modlitbu:

„Vyslyš, prosíme, Pane, naše prosby a tento meč, jímž tento služebník tvůj touží býti opásán, rač požehnatí pravici své velebnosti, aby mohl býti ochráncem Církvě, vdov, sirotků a všech služebníků Božích proti zuřivosti pohanů a všech bludařů a nechť je k hrůze a strachu všem ostatním, kteří jej napádnou. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.

Požehnej, svatý Pane, všemohoucí Otče, věčný Bože, skrze vzývání svého svatého jména a skrze příchod Ježíše Krista, Syna své-

ho, Pána našeho, a skrze seslání Ducha Svatého Utěšitele tento meč, aby služebník tvůj, jenž dnešního dne tvou otcovskou laskavostí jím bude opásán, viditelné nepřátele přemohl, vítězství všude dosáhl a zůstal vždy nezraněn. Skrze Krista, Pána našeho."

Když se biskup pomodlil první verše ze žalmu 143: „Veleben buď Pán Bůh můj, jenž učí ruce mé boji,“ pokračuje dále:

„Svatý Pane, všemohoucí Otče, věčný Bože, jenž vše sám řídíš a správně pořádáš, jenž ke zkrocení zloby špatných a k ochraně spravedlivých užívání meče na zemi lidem svým spasitelným úradkem jsi dovolil, a chtěl jsi, aby byl zřízen rytířský stav k ochraně lidí, jenž jsi skrze svatého Jana vojínům, kteří k němu na poušť přišli, dal vzkaz, aby nikomu nečinili násilí, nýbrž s vlastní mzdou spokojeni byli; milosrdenství tvé, Pane, zkroušeně prosíme, aby jako jsi mladistvému Davidovi dal schopnost přemoci Goliáše a Judovi Makabejskému zvítěziti nad zuřivostí pohanů, kteří jméno tvé nevzývali, tak i tomuto služebníku svému, jenž nově klade šij pod jeho vojenské služby, udělil pro své nebeské milosrdenství sílu a odvahu k obraně svaté víry i práva, a rač mu uštedřiti rozmnožení víry, naděje a lásky, a dej mu bázeň před tebou spolu i lásku, pokoru, vytrvalost, poslušnost a dobrou trpělivost, a rač v něm vše náležitě vyrovnat, aby nikoho tímto mečem nebo i jiným nespravedlivě nezranil a vše spravedlivé a správné aby jím chránil, a jako sám od nižšího stupně k nové cti vojenské služby byl povýšen, tak aby, odloživ starého člověka se skutky jeho, oblékl člověka nového, aby se tebe bál a tak opravdově ctil, společnosti věrolomných lidí se varoval a lásku ke svým bližním rozšířil, představeného svého ve všem byl náležitě poslušen a své povinnosti ve všem spravedlivě vyplnil. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.“

Pak pokropí biskup meč svěcenou vodou a vloží jej do pravice rytíře před ním klečícího. Při tom praví:

„Přijmi tento meč ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého a užívej ho k ochraně své i svaté Církve Boží, k zastrašení nepřátel kříže Kristova a křesťanské víry a pokud lidská slabost dovoluje, nechť s ním nikoho nespravedlivě nezraníš: to nechť ti ráčí udělit ten, jenž s Otcem i Duchem Svatým žije a kraluje Bůh, na věky věkův. Amen.“

Potom je meč zastrčen do pochvy a biskup opásá rytíře, říkáje při tom:

„Opásej mečem bedra svá, udatný, a všimni si dobře, že Svátí ne mečem, ale vírou přemohli království.“

Nato rytíř vstane, vytasí meč a třikráte jím mužně zamává. Pak jej otře o levé ramě a uloží opět do pochvy. Biskup dá mu nyní políbení pokoje se slovy:

„Pokoj buď s tebou.“

Rytíř vytasí znovu meč, poklekne před biskupem a vloží jej do jeho pravice. Ten udeří ho s ním třikráte slabě na ramě a při tom praví:

„Bud' vojínem mírumilovným, hrdinným, věrným a Bohu oddaným.“

Když pak byl meč opět uschován do pochvy, biskup dá rytíři lehký políček, řka:

„Probud' se ze snu špatnosti a bdi ve víře Kristově i chvalné pověsti.“

Zatím co přítomní rytíři nově posvěcenému navlékají ostruhy, biskup říká antifonu:

„Krásný jsi postavou nad všechny syny lidské, opásej svým mečem bedra svá, nejmocnější.“

Nato se modlí:

„Všemohoucí věčný Bože, vylej milost svého požehnání na tohoto služebníka svého, jenž tímto výtečným mečem touží býti opášen, a jej, jenž spoléhá na pomoc tvé pravice, proti všem protivěm vyzbroj nebeskou zbrojí, aby v tomto čase žádnými nepohodami válečnými znepokojován nebyl. Skrze Krista, Pána našeho. Amen.“

Nově posvěcený rytíř políbí ruku biskupa a všichni odcházejí v pokoji.

Po církevním obřadu svěcení rytíře následovalo přijetí do rytířského stavu slavnostním úkonem pasování na rytíře, jež vykonal na nově posvěceném rytíři buď kníže nebo sám císař a král. Při slavnostní promluvě poukázal mladému rytíři na povinnosti a úkoly jeho stavu. Tak kdysi král český vykonal obřad pasování na mladistvém Vilémovi holandském, po jeho posvěcení na rytíře a při tom měl tuto promluvu:

„Ke cti všemohoucího Boha ustanovuji tě rytířem a přijímám tě s radostným blahopřáním do našeho společenství. Ale buď pamětliv, jak Spasitel světa pro tebe byl před veleknězem Anášem tepán, před Pilátem posmíván, bičován, poplván a před vším lidem obnažen, ranami poset a ukřižován. Doporučím ti, abys byl pamětliv jeho potupení, radím ti, abys na sebe vzal jeho kříž, napomínám tě, abys mstil jeho smrt.“

V knížce „Rittertum und Frauenehre“, z níž přinášíme tuto ukázkou, podává nám P. Emanuel spolu se svým řádovým spolubratrem P. Theodorem Boglem několik typických postav středověkých rytířů a urozených žen. Nevynikali jen vznešeností rodu, ale i svatostí života a urozeností ducha. Liturgický a kulturní rámeček, do něhož jsou tyto osobnosti vřazeny, dává knížce originální životný ráz. Knížka náleží do sbírky Heiliges Reich. Vydal F. Schöning, Paderborn. Cena RM 1.80.

Maria Laach.

P. Emanuel v. Severus.

Vládce nebes, Utěšiteli, Duchu pravdy, jenž jsi všude přítomen a vše naplňuješ, Poklade dobra a Dárce života, přijď a učiň si příbytek v nás, ty Dobrý, a očisti nás od všech poskvrn a nech naše duše věčně skryté!
Liturgie sv. Chrysostoma.

Modlitba za svět a Církev

Ježíši, Králi světa!
Prosím tě za naši strádající zemi.
Vysvobod' ji od hladu, nouze a nebezpečí.
Ukaž jí východisko z jejího utrpení.
Sešli jí pomocné síly svých nebeských zástupů.
Ježíši, Králi světa!
Prosím tě za naši katolickou Církev,
tvé svaté Tělo,
zachovej, osvěcuj a sil našeho Svatého Otce,
tvého zástupce na zemi.
Našeho biskupa, jenž nás tvým jménem řídí.
Vzbud' pracovníky pro svou vinici,
vzbud' apoštoly, kteří by tvou říši rozšiřovali,
vzbud' milující, kteří by tvou lásku nesli k lidem.
Vzbud' duše, které by svou velkomyslností
vyrovnaly všechny chyby,
které byly způsobeny tvému svatému Tělu.
Sešli s tohoto oltáře proud své milosti
všemi cévami své svaté Církve,
aby každý její úd vzplál novým žářem pro tebe,
našeho Krále a Pána. Amen.

Malá tato ukázka je vyňata z knížky **Elisabeth v. Schmidt-Pauli, Messbuch des neuen Menschen**. 64 Seiten. 8 Bilder von A. Dürer. München, Verlag „Ars sacra“, Josef Müller. In Leinen RM 1.90. — Tato malá knížka snaží se v rozličných parafrázích přiblížit modernímu člověku modlitby mešního formuláře.



Pozdrav a prosba

Vznešená Matko nebeského Spasitele, ty jsi ve svém nejsvětějším Synu vylila vonný olej do slitovánímhodných smrtelných ran, které Eva zasadila ke zkáze duší. Ty jsi nám přinesla vítěze nad smrtí, zakladatele nového života. Pros za nás u svého syna, Hvězdo mořská, Maria! Ty jsi prostřednicí života, zářnou okrasou a pojmem všeho vznešeného; pros za nás u svého Syna, Hvězdo mořská, Maria!
Sv. Hildegarda z Bingen.

Otto Karrer ve své knížce „**Unsere liebe Frau**“ (368 Seiten u. 25 Bilder in Kupfertiefdruck. München, Verlag „Ars sacra“, J. Müller. In Leinen RM 2.50), z níž je tato kratičká modlitba vzata, podává ve formě rozjímání nástin celého života Panny Marie. Dále jsou zde seskupeny modlitby liturgické, mešní formuláře jednotlivých mariánských svátků, hymny, antifony, různé modlitby světců k Panně Marii a konečně též lidové písně.

Dr. A. E. Mader, Rom, die ewige Stadt. 40. 24 Seiten Text, 81 Vollbilder. München, Verlag „Ars sacra“, Josef Müller. Auslandspreis RM 2.25. — Kniha vhodná pro poučení stejně jako i za upomínku na vykonanou pout do „Věčného Říma“. Slohem velmi živým podává zde autor stručný přehled památností z pohanského a zvláště křesťanského Říma. Krásná hlubotisková vyobrazení samá mluví velmi mnoho k srdci každého, jenž má pochopení pro umělecké památky. Kromě rozsáhlejší knihy od téhož autora „Rom in Bildern“, tato kniha je i svou cenou každému přístupná. P. Prokop Ptáček.

Po cestách mystiků k lásce Boží. Edice Krystal, Olomouc, str. 190, cena Kč 10.50. Pořadatelé této mystické sbírky vybrali mystiky z nejrůznějších století a duchovních škol a sestavili z nich mosaiku, hýřící duchovními krásami, které se však vlévají všechny do jednoho ústí Lásky Boží. Problém který se týká všech opravdových křesťanů: Jak nás Bůh miluje a jak my můžeme a máme milovati jeho, jak můžeme mu splatiti lásku jeho ve svém životě. Doporučujeme vřele toto dílko, v němž chtějí dominikáni ukázati, jaké poklady a krásy života má katolická mystika.

Bl. Jindřich Suso: Kniha o věčné moudrosti. Edice Krystal, Olomouc, str. 176, cena Kč 9.50. Olomoučtí Dominikáni nyní vydávají hlavní dílo Susonovo, ve kterém jest shrnuta celá jeho mystická nauka. Jsou to jeho rozmluvy s Bohem. Rozmluvy dýchají něhou a láskou. Jsou provanuty hloubkami opravdu katolickými. Jest to živá theologie, čerpaná z důvěrného spojení s Bohem. Kniha přesných

směrnic k Bohu, kniha dojemných rozhovorů milující duše s tím, který nejlépe rozumí člověku, protože ho stvořil, a který v tajemném ztišení se mu nejlépe sám zjeví.

Peter Lippert S. J., Aus dem Engadin. Briefe zum Frohmachen. 80. 168 Seiten u. 11 Bilder. München, Verlag „Ars sacra“, Josef Müller. Halbleder Auslandspreis RM 3.04. — Kniha není žádným cestopisem. Autor v dopisech kořeněných jemným humorem, čerpajících náměty z krásné horské přírody, přechází brzy v úvahy o tápání lidské duše. Dopisy zdánlivě úmyslně roztroušené tvoří v podstatě jeden celek. Děje se zde tichý boj mezi dvěma světy, mezi příroze- nem a nadpřírozenem, a jedná se zde o vykoupení. Nemocný přítel, jemuž jsou dopisy adresovány, potřebuje je více než kdo jiný. Kniha i celou krásnou výpravou bude působiti každému radost. P. P.

Dr. Tihmér Tóth: Vlastnosti Boží. (Nakl. „Vyšehrad“, Praha II., Václavská ul. 12. Str. 264. Cena váz. svazku Kč 35.—) Jako třetí svazek knižního souboru nejlepšího současného homiletika vychází dvacet kázání o Stvořiteli světa. Původní název svazku, který byl již dříve oznámen a zněl: Veliký Bůh, byl nahrazen výstižnějším názvem: Vlastnosti Boží, jenž lépe vyjadřuje obsah. Připojena jsou tři skvělá kázání na thema Eucharistie a výchova: 1. Jaký je cíl výchovy, 2. Jak pomáhá Eucharistie ve výchově a 3. Jak možno dosíci, aby si dítě zamilovalo Eucharistii. Zvláště vítána jsou pro naše duchovenstvo tři závěrečná kázání o J. Svatosti papeži Pju XI.

(Pokračování literatury na 3. straně obálky.)

ČTVRTÝ LITURGICKÝ TÝDEN

V OPATSTVÍ EMAUZSKÉM V PRAZE

od 18. do 20. května 1937

se schválením

J. Eminence KARLA KARDINÁLA KAŠPARA

knížete - arcibiskupa pražského

primasa českého

Pracovní program:

Úterý svatodušní, 18. května:

V 7 hodin:

Missa recitata (svatováclavská kaple v Emauzích).

V 8 hodin:

Zpívaná Terce, pontifikální Mše sv., Sexta (opatský chrám Páně v Emauzích, gregoriánský zpěv Benediktinů).

V 9.30 hodin:

Zahájení prací Týdne.

1. Církevní rok (Opat Arnošt Vykoukal O. S. B.).

2. Doba adventní (P. Dr. Silvestr Braitl O. P.).

V 15 hodin:

3. Doba vánoční (Prof. Bedřich Malina).

4. Quadragesima (Rektor semináře Karel Reban).

V 17.30 hodin:

Slavné nešpory a svátostné požehnání.

Ve 20 hodin:

Německá přednáška: Das Missale als Lebensbuch der Kirche (P. Justin Albrecht O. S. B.).

Středa suchých dnů svatodušních, 19. května:

V 7 hodin:

Missa recitata (svatováclavská kaple v Emauzích).

V 8 hodin:

Nona a slavná Mše sv. (opatský chrám Páně v Emauzích).

V 9.30 hodin:

5. Triduum sacrum (P. Method Klement O. S. B.).

6. Doba velikonoční (Msgre Dr. Josef Burýšek).

V 15 hodin:

7. Svatodušní svátky (Prof. Ján Jalovecký).

8. Misál (P. Marian Schaller O. S. B.).

V 17.30 hodin:

Slavné nešpory a svátostné požehnání.

Ve 20 hodin:

Německá přednáška: Das Gotteshaus im Leben des Christen (P. Justin Albrecht O. S. B.).

Čtvrtek svatodušní, 20. května:

V 7 hodin:

Missa recitata (svatováclavská kaple v Emauzích).

V 8 hodin:

Terce, slavná Mše sv., Sexta (opatský chrám Páně v Emauzích).

V 9.30 hodin:

9. Idea nedělí po svatodušních svátcích (ředitel semináře Dr. Josef Beran).

10. Kvatembry v Církevním roce (P. Dr. Konstantin Miklík C. Ss. R.).

V 15 hodin:

11. Panna Maria v Církevním roce (P. převor Dr. Augustin Schubert O. S. Aug.).

12. Svatí v Církevním roce (Spirituál prof. Dr. František Cinek).

V 17.30 hodin:

Pontifikální nešpory a svátostné požehnání.

Ve 20 hodin:

Přednáška o Církevním roce a lidových obyčejích (Antonín Šorm).

S Liturgickým týdnem je spojena výstavka literatury o Církevním roce.

Místo přednášek: přednáškový sál v Emauzích.

Účast na přednáškách za režijní příspěvek.



Apoštolská knížata

(K svátku sv. Petra a Pavla.)

Petr a Pavel, dvě různé povahy, a přec oba sloupy, na nichž stojí základy Církve!

Na nich ukázal Bůh, jak dovede svou milostí zpracovati lidská srdce. Žádá pouze jediné: poctivý úmysl.

Skála, na níž stojí Církev, zdá se pyšným lidem obyčejným šterkem. Petr byl zcela obyčejným nevzdělancem, rybářem, jenž rozumí pouze rybám a svým rybářským sítím.

A přec tento sanguinistický rybář stal se z milosti Kristovy lovcem nejdrahocennější kořisti, pro kterou sám Syn Boží sestoupil se svého nebeského trůnu, aby zachránil ty, kdož se Jím nechají zachrániti.

Proč Kristus neučinil Skalou panického Jana? Proč si nepovolal dříve učeného Pavla?

Lidská přání nejsou přáními Božími, cesty Boží často kříží cesty lidské.

Petr při veškeré své lásce k Mistrovi je zprvu skalou drobivou. Teprve milost ji prohněte a učiní z ní skálu tvrdší a zářivější démantu.

Horlivec, který tasí meč, aby se bil za milovaného Pána, a v zápětí nato podléhá v bojovnosti a věrnosti při všetečné otázce děvečky, není způsobilým materiálem pro základy Církve. Teprve pokora a sebezápor jej zpracují tak, aby se už nepohnul a aby si Pán na něm postavil budovu Církve, jejíž sláva sahá svým vrcholem až do nebes.

Teprve tehdy, když obrátí celou svou povahu, je schopen utvrzovat své bratry.

A proto pokorně i ve smrti se nechá obrátit a touží mít hlavu tam, kde dříve krvácely nohy drahého Ježíše, který jimi spojil zemi s nebem.

* * *

Pavel je ze zcela jiné látky. Rozum jeho je zbystřen ve školách slavných učitelů.

Povaha prudká, která u překážek nestane, nýbrž je hledí rozdrtit, a jako mocný uragán ničí všecko, co mu přijde v cestu.

Chce sloužit Bohu, je horlivější všech svých vrstevníků, a proto musí jeho rukou padnout všecko, co překáží slávě Boží.

Pakli představení synagogy nemají dost energie a prozíravosti, aby zašlápli to mladé hádě křesťanství, on si nedopřeje oddechu a bude je honit tak dlouho, až je úplně uštvé!

Tento horlivec, jenž se stravuje ve službách dobře myšlených, musí být překvapen světlem Božím, aby spatřil, že ničil, místo aby stavěl, že bojoval proti Bohu, ačkoli myslil, že bojuje pro Něho.

Ještě se mu dme hrud' spěchem, aby žádný z křesťanů v Damasku mu neunikl, a vtom spatřuje světlo, které mu prozáří cestu jeho počínání.

„Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ?“

To přec nemůže být jiný, než Bůh, jenž právě mluví! Jeho pozitivé, horlivé srdce to poznává! Musí mít jistotu a proto se odvažuje otázky:

„Kdo jsi, Pane?“

Jak se asi hroutil jeho zápal a spěch, když slyšel:

„Já jsem Ježíš, jehož ty pronásleduješ.“

To přec nechtěl — pronásledovat Boha — a proto se stejným zápalem a jako vichřice se žene nyní světem, aby sezval všechny národy ke službě Tomu, jehož dříve ve své nevědomosti pronásledoval.

Jak intensivně pracoval, tak prudce tryská teď krev jeho i v poslední vteřinu a vpíjí se do země, kterou chtěl získat celou pro Boha!

Emauzy.

P. Marian Schaller.



VI. Do ba svatodušní.

Památka na seslání Ducha Svatého. Událost tato spadá na tentýž den, kdy slavili Židé slavnost týdnů neboli letnic, řecky „Pentekoste“ (slavily se 50 dní po velikonocích). Byla to vlastně slavnost dožínková, poděkování za úrodu. Ještě jedna vzpomínka váže se na letnice: prohlášení desatera přikázání na hoře Sinai.

Odtud tolik narážek v liturgii na obě starozákonní události.

Pro slavnost svatodušní máme v breviáři tři hymny. Nešporní hymnus „Veni, Creator Spiritus“ připravuje naše nitra na milostiplný příchod Ducha Svatého. Je to prosba za požehnání a milosti. Ducha Sv. oslavujeme v něm názvy vzatými vesměs z Písma sv. Církev sv. chce, abychom tento hymnus recitovali co nejvroucněji, a proto přikazuje první slohu modliti se kleče. Hymnus se říká i v terci po celý oktáv místo hymnu „Nunc, Sancte nobis Spiritus“.

Jitřní hymnus „Iam Christus astra ascenderit“ opěvuje památ-nou událost na seslání Ducha Utěšitele.

Hymnus v chválách „Beata nobis gaudia“ se nese duchem obou předešlých hymnů. První část (1.—4. sloha) připomíná obsahem hymnus druhý, druhá část hymnus první.

52. Veni, Creator Spiritus.

K nešporám. Autorem jeho je pravděpodobně Rabanus Maurus († 856).¹

Veni, Creator² Spiritus,
mentes tuorum visita,
imple superna gratia,
quae tu creasti pectora.

Přijď, Stvořiteli² Duchu, k nám
a navštiv našich myslí chrám,
a vylej milost vznešenou
v hruď naši tebou stvořenou.

¹ Bäumer, Kirchenlexikon: Schulte 203, Dreves-Blume I, 80 a j. Monē (I, 242) připisuje jej sv. Ambrožovi, Schrod Karlu Velikému, Pimont: autor neznám.

Hymnus je napodobením hymnu „Veni, Redemptor gentium“, jak se někteří učenci domnívají. (Schulte I. c., Kupka 380 a j.) V kritickém vydání hymnů Drevesem a Blumem se klade vznik hymnu „Veni, Redemptor“ až do 13. stol. (Troparium z Tortosy.) Pak by byl vliv spíše opačný.

² U sv. Jana i u sv. Pavla je Duch Svatý líčen jako princip nového života, milost (Řím. 5, 5; 8, 14; 1. Kor. 2, 10; 3, 16), která nadpřirozený život v nás nejen působí, nýbrž i udržuje. Proto přísluší mu název „Stvořitel“. Ostatně již ve Starém zákoně slovo „duch boží“ (ruach elohim) znamená sílu, moc Boží, která působí a uděluje život přirozený. Srv. žalm 103, 30: „Emittes spiritum tuum, et creabuntur, et renovabis faciem terrae“. Jisté je však, že ve Starém zákoně neznačí slovo „duch“ Ducha Svatého, samostatnou osobu Boží.

Qui diceris Paraclitus,³
Altissimi donum Dei,⁴
fons vivus,⁵ ignis,⁶ caritas,⁷
et spiritalis unctio.⁸

Tu septiformis⁹ munere,
digitus paternae dexteræ,¹⁰
tu rite promissum Patris,
sermone ditans guttura.

Accende lumen sensibus,
infunde amorem cordibus,
infirmi nostri corporis
virtute firmans perpeti.

Hostem repellas longius,
pacemque dones protinus,
ductore sic te praevio
vitemus omne noxium.

Per te sciamus da Patrem,
noscamus atque Filium,
teque utriusque Spiritum
credamus omni tempore.

Ty Těšitel³ jsi nazýván,
dar⁴ udělený Otcem nám,
zdroj živý,⁵ oheň,⁶ lásky dech⁷
a pomazání duší všech.⁸

Jsi sedmitvárný⁹ v darech svých,
prst mocný rukou Otcových,¹⁰
tys přislíbený Otcem Host,
jenž udílí rtům výmluvnost.

Rač světlo v duších zažehnout,
vlít v srdce žhavý lásky proud,
a těla mdlého slabosti
svou posilovat milostí.

Rač vraha od nás zapudit,
dát našim srdcím pravý klid,
ať všichni pod tvým vůdcovstvím
se vyhneme všem svodům zlým.

Nás Boha Otce nauč znát,
nás nauč Syna milovat,
a v tebe, Duchu přemilý,
dej, abychom vždy věřili.

³ Paraclitus, z řec. παρακλητος = Těšitel. Tento název vyskytuje se u sv. Jana pro označení třetí božské osoby (Jan 14, 16; 15, 26; 16, 7. (Sv. Jan Zlatouústý k tomu poznamenává: „Spasitel nazývá Svatého Ducha, kterého přislíbil při svém odchodu, Utěšitelem, protože měl apoštoly zbaviti smutku.“ Řehoř Vel. (Hom. in cr. 2, 30, 3) praví, že v latině slovo paraclitus značí advocatus, tedy: přímluvce.

⁴ „Dar“ je jiný název Ducha Sv. (Efes. 2, 8). Dar pochází z lásky dárcovy; Duch Svatý, osobní dar Boží, vychází z lásky Otce i Syna.

⁵ „Zdroj živý“, název vzatý v evangel. sv. Jana 4, 14; 7, 39. Z Ducha Sv. vylévá se na nás milost, přinášející s sebou nový život.

⁶ „Ohněm“ bývá zván Duch Sv. pro účinky v duši. Jako oheň taví kovy a čistí je, tak Duch Sv. rozohňuje srdce, taví, čistí a povzbuzuje. Srv. Luk 12, 49.

⁷ „Láska“ sice označuje Boha všeobecně („Bůh je láska“ 1. Jan 4, 16), ale označujeme tak i samého Ducha Sv. pro jeho původ: Duch Svatý vychází ze vzájemné lásky Otce a Syna.

⁸ „Spiritalis unctio“, duchovní pomazání, protože posiluje nás zvl. ve svátosti bířmování a posledního pomazání.

⁹ Duch Svatý je původcem svátostí a sedmi svých darů. (Srv. Is. 11, 2.)

¹⁰ Ruka a hlavně prst je znamením moci a dovednosti. Srv. Luk. 11, 20 a Mat. 12, 28.

† Deo Patri sit gloria
et Filio, qui a mortuis
surrexit, ac Paraclito
in sempiterna saecula. Amen.

† Zněj Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Duchu, který těší nás,
ať ozývá se v každý čas. Amen.

53. *Iam Christus astra ascenderat.*

Na jitřní. Snad od sv. Ambrože.¹

Iam Christus astra ascenderat,
reversus unde venerat,
Patris fruendum munere,
Sanctum daturus Spiritum.²

Solemnis urgebat dies,
quo mystico septemplici
orbis volutus septies,³
signat beata tempora.

Cum lucis hora tertia,⁴
repente mundus intonat,
Apostolis orantibus
Deum venire nuntiat.

De Patris ergo lumine
decorus ignis⁵ almus est,
qui fida Christi pectora
calore Verbi compleat.⁶

Impleta gaudent viscera,
afflata Sancto Spiritu,
vocesque diversas sonant,
fantur Dei magnalia.

Již vstoupil Kristus k výšinám
v svůj nadhvězdný se vrátiv stan
by spolu s Otcem nebeským
dal svého Ducha věrným svým.²

Stál ve dveřích den slavnostní,
jenž, tajemný kruh sedmi dní
když sedmkrátě prošla zem,³
čas milostivý hlásá všem.

Dne třetí byla hodina,⁴
když tu svět náhle zahřímá,
a apoštolům zvěstuje,
že Svatý Duch k nim sstupuje.

To z mocné záře Otcovy
se lije oheň zlatový,⁵
jenž v duších, které k Pánu Inou
řeč zažehuje plamennou.⁶

Hrud' plní radost veliká,
když Svatý Duch v ni proniká,
již mluví v svatém nadšení
o dívech Božích na zemi.

¹ Schulte 207, Thomasi, Mone I, 239. Pimont a Dreves-Blume, II, 154, připisují jej neznámému autoru.

² Jan 16, 7: „Neodejdu-li, Utěšitel k vám nepřijde.“ Jan 14, 16: „Budu prositi Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby zůstával s vámi na věky.“

³ Letnice jsou 50 dní (7 × 7) po velikonocích. Odtud jejich název „Svátek sedmi týdnů“. Číslo sedm bylo Izraelitům číslem posvátným.

⁴ V orig.: Dum hora cunctis tertia.

⁵ Oheň značí zde Ducha Svatého, který vychází jak z Otce, tak i ze Syna.

⁶ Pauly překládá: „Mit feuriger Redekraft.“ Schulte zase: „... mit der Wärme des Wortes“, při čemž pod slovem „Wort“ rozumí Syna Božího (Logos). Ježto však v předešlém verši je o Kristu P. již řeč, stěží značí to slovo druhou božskou osobu.

Notique⁷ cunctis gentibus,
Graecis, Latinis, Barbaris,
simulque admirantibus
linguis loquuntur omnium.

Iudaea tunc incredula,
vesana⁸ torvo spiritu,
madere musto sobrios
Christi fideles increpat.

Sed editis miraculis
occurit et docet Petrus,
falsum profari perfidos
Joele⁹ teste comprobans.

† Deo Patri sit gloria,
et Filio qui a mortuis
surrexit, ac Paraclito
in sempiterna saecula. Amen.

I rozumí⁷ jim všechen lid:
Řek, Arab, Latin, Barbar, Žid;
je jímá úžas veliký,
že mluví všemi jazyky.

Tu nevěřící Židé jen,
vždy zarputilí v hněvu svém,⁸
hned apoštoly vinili,
že vínem se tak opili.

Než Petr slovy, zázraky
lež jejich staví před zraky,
a Joelem⁹ hned v zápětí
své tvrzení zas pečetí.

† Zněj Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Duchu, který těší nás,
ať ozývá se v každý čas. Amen.

54. Beata nobis gaudia.

Hymnus k chválám. Od neznámého autora asi z 10. stol.¹

Beata nobis gaudia
anni reduxit orbita,
cum Spiritus Paraclitus
illapsus est apostolis.

Ignis, vibrante lumine,
linguae figuram detulit,
verbis ut essent proflui
et caritati fervidi.

Zas v požehnaných radostech
se navrátil nám roku běh,
když Utěšitel Svatý Duch,
se v apoštolů snesl kruh.

Jak žhavý oheň rudě plál
a jazykům se podobal,
až v přívalu slov tonuli,
a žhoucí láskou planuli.

⁷ Noti (novi) zde ve významu rozuměti.

⁸ Vesanus = nezdravý, nerozumný, zuřivý.

⁹ Zmíněné místo u Joele zní: „Potom vyleji ducha svého na každého, kdo má tělo, prorokovati budou vaši synové i dcery vaše...“ (Joel 2, 28).

¹ Dreves-Blume II, 154. Schulte připisuje jej sv. Hilariovi.

² Narážka na jubilejní rok, milostivé léto, slavené po 50 letech. V jubilejním roce nabývali otroci svobody, promíjely se dluhy, zastavené statky se vracely zpět pravým majitelům. To všecko je však jen nástínem novozákonních událostí v den letnic. Tehdy se dostalo svobody celému lidstvu a bylo prohlášeno všem národům odpuštění hříchů a vykopení.

Linguis loquuntur omnium,
turbae pavent gentilium,
musto madere deputant,
quos Spiritus repleverat.

Patrata sunt haec mystice,
Paschae peracto tempore,
sacro dierum circulo,
quo lege fit remissio.²

Te nunc, Deus piissime,
vultu precamur cernuo:
illapsa nobis caelitus
largire dona Spiritus.

Dudum sacrata pectora
tua replesti gratia,
dimitte nostra crimina
et da quietia tempora.

† Deo Patri sit gloria,
et Filio qui a mortuis
surrexit, ac Paraclito
in sempiterna saecula. Amen.

Kroměříž.

Již mluví všemi jazyky,
že žasne zástup veliký;
za zpité vínem mají ty,
jež naplnil Duch přesvatý.

Tak učinila Boží moc,
po ukončení velkonoc,
když v okruhu dní posvátném
se smývá vina zákonem.²

Hle, Bože všeho stvoření,
dnes lkáme k tobě skloněni,
bys vylil na nás s výsosti
Svatého Ducha milosti.

Ty v posvěcená nitra již
proud milostí svých přivádíš;
dnes všechny hříchy odpusť nám
a vrať mír našim krajinám.

† Zněj Bohu Otci píseň chval,
i Synu, který z mrtvých vstal,
i Duchu, který těší nás,
ať ozývá se v každý čas. Amen.

Josef Škrášek.

Středa čtvrtého týdne po Svatém Duchu*

Láska a dostiučinění.

1. Jsme v oktávu svátku Srdce Ježíšova. V posvátné liturgii modlíme se na tento svátek: Uděl, prosíme, abychom, vzdávající mu (Ježíši) oddaný hold lásky své, také hodného zadostiučinění splnili povinnost (Modlitba). K nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu máme dvojí povinnost: povinnost láskyplné oddanosti a smíru.

* Tato úvaha je vzata z III. dílu knihy „W e r d e L i c h t“, jenž právě vyšel (XVI a 688 stran, Freiburg im Breisgau, Herder. Cena knihy v plátně RM 5.60). Kniha našla všude velmi radostné přijetí. Je psána jasným slohem, každému snadno přístupným, a při tom obsahuje velké bohatství myšlenek dogmaticky hlubokých a důležitých i pro praktický život. Tento díl probírá mešní liturgii doby po Sv. Duchu.

2. Služba lásky. Láska volá po lásce. Na lásku Ježíšovu, kterou uctíváme v symbolu Nejsvětějšího Srdce, odpovídejme svou „láskyplnou oddaností“. Ona znamená především vnitřní touhu po tom, aby Pán Ježíš byl poznán, ctěn a milován; radostné zalíbení na uskutečnění Jeho zájmů, na vítězství Jeho učení, Jeho Církve, Jeho milosti; vznešenou bolest při pohledu na hřích. Tato láska nás pohání, abychom k Němu šli s plnou důvěrou a vylili mu své srdce, abychom si Mu postěžovali na náš chlad, na naše chyby a nedokonalosti, abychom Mu předložili své námahy, svízele, obtíže a zkoušky a dětinně, s klidnou myslí abychom Mu vše přenechali. Ona jde o krok dále a činí z nás živý obraz Ježíšův, Jeho nitra i Jeho zevnějšku. Ona nás nutí k neustálé sebekázni a sebezáporu: omezujeme své požadavky; ovládáme své smysly; mírníme dokonce i své nevinné radosti. My se odlučujeme vnitřně, a pokud nám to naše povolání dovoluje, i zevně od tvorů. Sjednocujeme svou vůli v dokonalé shodě s Jeho svatým zalíbením. Nežijeme již z vlastního ducha, ale ve vědomé závislosti na Jeho duchu a pod působením Jeho milosti. Blaženi jsme, jestliže On zraní naši duši láskou tak, že ztratí zálibu pro vše, co není On a co k Němu nesměřuje. Šťastni jsme, jestliže On všechny naše myšlenky, pocity a skutky tak pronikne, takže nic jiného již neumíme, než hledatí Jej. A to tak velice, že se zřikáme každé jiné lásky; že každá jiná myšlenka zmizí z naší duše a On jediný zaujme zcela naši duši. „Žiji, ale ne již já, nýbrž žije ve mně Kristus“ (Gal. 2, 20). Ano, my mu zasvěcujeme svou lásku.

Služba smíru, odprošení, zadostiučinění za nás a za ostatní. Kdo Ježíše miluje, pocituje přirozeně spolu s Ním urážky, které se Mu dostávají. Tatáž láska, jež Ježíšovy zájmy činí též zájmy našimi, působí nám zármutek, když vidíme, že Ježíš jest urážen a pohrdán. Bereme si k srdci Jeho urážky. Bolí nás pro lásku, kterou Ho milujeme. Čím více víme, že Ježíš jest urážen a že jest s Ním nakládáno chladně, tím více nás to nutí, abychom Mu dokázali svou lásku. Tím pečlivěji chráníme se chyb a nevěrností, především všeho, co by mu mohlo působiti bolest. Tím více ukládáme si odříkání, pokání a sebezápor, abychom Mu v oběti dokázali pravost své lásky. Tím více se Mu klaníme a velebíme jeho vznešenost a plnost. Tím více prosíme za odpuštění a milost. Tím důkladněji konáme své práce, tím ochotněji přijímáme utrpení a zkoušky života z jeho ruky. K tomu všemu nás nutká láska k Ježíši, jenž nás tak miloval.

3. „Ubohý Ježíši!“ měl ve zvyku říkati sv. Alfons Maria Liguori. „Ubohý Ježíši! Kdo se stará o Tebe, o Tvé zájmy?“ Co vše učinil, aby získal naši lásku. Jak velice touží po tom, abychom Ho milovali! A my? Hledíme na kříž: a on námi nehne! Slyšíme o Jeho utrpení a smrti, a zůstáváme chladnými a lhostejnými. Poklekáme k modlitbě, a setrváme sotva čtvrt hodinky u Něj. Vidíme jiné hřešit, a nevšímáme si, že Ježíš jest urážen, jen když spásu své duše nevydáváme v nebezpečí. Řídké projevy lásky! Ježíš zaujímá zřejmě jen malé místo v našem srdci.

Svátek Srdce Ježíšova, a my jdeme svými vlastními cestami a plníme svou vlastní vůli. Naše snažení směřuje za tím, abychom upokojili svá přání a vše si učinili pokud možno lehkým a příjemným. Hledáme tělesné pohodlí a požitky. A náš duchovní život nemá spočívat v ničem jiném, než v bohaté míře vnitřní útěchy. Mluvíme o Srdci Ježíšovu, a přec hledáme ve všem sebe sami. Kde jest naše láska, kde jest síla našeho životního dostiučinění?

Beuron.

P. Benedikt Baur.

Tutilo, benediktinský mnich ze St. Gallen*

Blahoslavený Tutilo pocházel z alemanského rodu a přišel záhy do kláštera St. Gallen; byl proslaven jako výtvarný umělec a učitel hudby. Při tom byl mužem modlitby a svědomitého zachovávání řehole. Jeho blažené zesnutí událo se 27. dubna roku 909. Jeho jméno nachází se ve středověkých litaniích a též ve starém breviáři ze St. Gallen.

Dva přátelé a umělce, kteří žili jako spolubratři v témže klášteře St. Gallen, počítá Církev mezi své blahoslavené tím, že oba, jež v životě pojila věrná láska, spojila navzájem též ve společné účtě: Tutila a Notkera. Dobrá příroda obdařila téměř rozmařilým způsobem mnicha Tutila nejrozmanitějšími dary. Na rozdíl od svého přítele a spolubratra, drobného Notkera, byl co do postavy obr. Jeho mohutné, zdravím kypící a pěkně urostlé tělo převyšovalo všechny ostatní, a tak podobal se spíše rytíři nežli mnichu. Jeho duch byl vyzbrojen chytrostí, vtipem a schopnostmi pro umě-

* P. Štěpán Hilpisch ve své knize „In Zellen u. Klause n“ (Paderborn, 1396, P. Schöningh. Cena RM 1.80) načrtl nám několik postav svatých mnichů a poustevníků v jejich řeholním životě. Několik úvodních úvah přenáší nás do doby, kdy žili tyto svatí muži a zároveň seznamuje nás s klášterním lozduším. Obrázek mnicha Tutila je vyňat z této knihy.

ní všeho druhu. Ovládal štětec, dláto, pisátko a kladivo se stejnou dovedností. Nejraději měl však hudbu a rád přednášel v kruhu svých spolubratří za doprovodu harfy písně, jím samým složené nebo zkomponované. Jeho vlastní klášter stejně jako i kostely jinde měly umělecká díla vytvořená jeho rukou. V St. Gallen a v Mohuči vytvořil trůnícího Krista, v Metách obraz Panny Marie a v St. Gallen budily obdiv vyřezávané tabulky ze slonoviny na deskách Evangeliáře. Jeho umění sloužilo jedině Bohu a bylo tak zbožné a nitrné, že si lid vyprávěl, jak Bohorodička sama mu pomáhala při jeho díle. Jakkoli Tutilo celý byl umělcem a všecku svou lásku věnoval tomuto zaměstnání, přesto byl pravým mnichem, jenž chtěl sloužiti jedině svým spolubratřím, a jeho duše byla prosta všelikého přilnutí k výtvorům svých rukou. Žil stále v poslušnosti, a on, mnohými obdivovaný mistr, převzal často namáhavá poselství, když bylo třeba podati zprávu do sousedního nebo vzdáleného kláštera, doprovázel povozy při jízdě, pomáhal všude, kde bylo třeba pomoci.

Svědomitě zachovával předpisy řehole a zvyklosti a nikdy nedal přednost svému umění před službou v choru. Zaznělo-li znamení k hodinkám, tu ihned odložil dláto nebo štětec a spěchal k chvále Boží. Dějiny podávají zprávu jen o tom, že po celý život prostě a věrně prokazoval pokorné a nenáročné služby své klášterní družině, že byl celým mužem, jenž sloužil Jedinému a Nejvyššímu, Bohu, a jenž proto se stal velkým v říši Boží, v níž zajisté pokora dítěte nachází největšího ocenění. Mnich Ekkehard IV. ve svých klášterních dějinách zanechal naň skromnou a přece tak výraznou upomínku tím, že o něm praví:

„Tutilo byl dobrý a užitečný, muž se svaly a údy jako atlet, výmluvný, krásným hlasem obdařený, dokonalý umělec v řezbě, malbě i hudbě; hrával na strunový nástroj i na flétnu. Vyučoval též syny šlechticů v jedné z klášterních místností, od opata k tomu účelu určené. Zprostředkování zpráv obstarával rád a svědomitě jak v blízkou, tak i v dále. Rozuměl též stavbě a všem ostatním řemeslům. Vyznal se v jemné mluvě latinsky i německy, ve vážnosti i v žertu; byl takovým, že král Karel kdysi blahopřál tomu, kdo tak zdatného muže učinil mnichem. Stále byl horlivým návštěvníkem choru a po chorové modlitbě modlival se s opravdovou vroucností v kaplích kostela. V básnění a komponování byl mistrem.

Jednou prodléval Tutilo v Metách a byl právě zaměstnán hotovením obrazu Panny Marie. Tu přišli dva poutníci a prosili ho o almužnu. Když je něčím obdaroval, oba šli svou cestou dále a pravili jednomu knězi, který dlel nablízku: „Požehnaný jest od Pána onen muž, jenž nás dnes potěšil; ale pověz nám, jest to jeho sestra, ona vznešená krásná paní, jež mu je tak nápomocna a vše mu ukazuje, jak má udělati?“ Onen kněz se divil jejich slovům, neboť před krátkou dobou byl ještě u něj a žádnou paní nespatriil. Šel tam proto ihned sám a viděl na vlastní oči, co oba vyprávěli. Tu pravil jako oba cizinci: „Požehnanýs, otče, jenž takovou učitel-

ku máš po boku." Tu pravil nejprve, že neví, o čem mluví, ale pak mu zapověděl co nejpřísněji o tom vyprávěti. Když druhého dne slyšel, že se všude o této obdivuhodné věci mluví, odešel odtud tajně a nechtěl již v tomto městě pracovati. Poněvadž však zlatou desku zanechal nedokončenu, neví nikdo, kdo ji dodělal.

Maria Laach.

P. Štěpán Hilpisch.

Svätý Benedik

(Pokračování.)

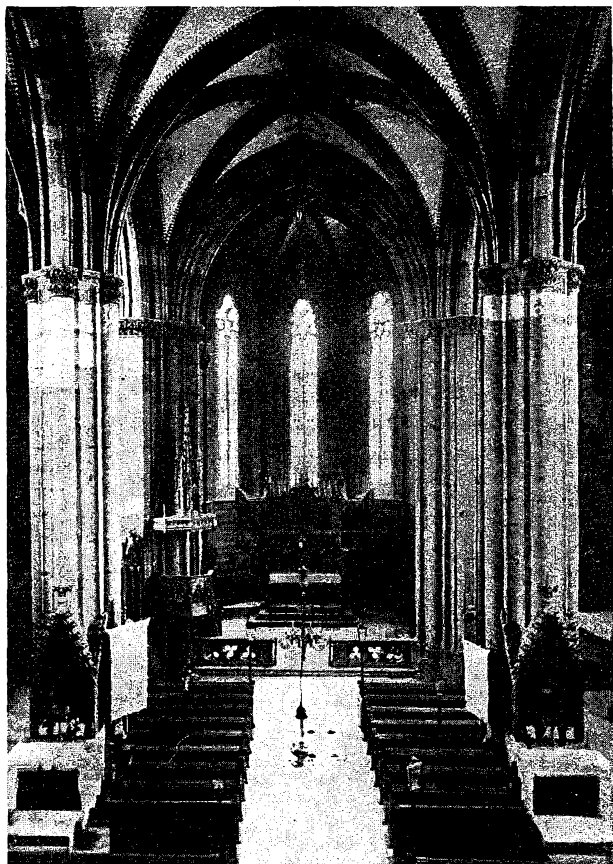
Koncem 14. století nastává pro klášter nové období. Kostel stářím a zvláště též loupeživými nájezdy Tatarů a Matěje Čáka značně poškozený podlehl úplně zubu času. Kdy se tak stalo, není nám známo. Jediným opěrným bodem pro nás je listina papeže Inocence VII. z 2. listopadu 1402, v níž vybízí věřící, aby něčím přispěli na stavbu kostela, jenž „propter vetustatem corruerit — pro své stáří se zřítit“. Papež udílí zároveň všem, kteří by něčím přispěli na vystavění klášterních budov, plnomocné odpustky. Kostel byl pravděpodobně v té době již vystavěný a tak zbývalo jen několik klášterních budov, které bylo nutno opravit nebo znovuvybudovat. Poněvadž o stavbě samé nemáme žádných záznamů, můžeme jen ze slohu usuzovat na dobu vzniku tohoto nového chrámu. Kostel podle restauračních plánů ukazuje na gotický sloh, jenž v Uhrách kvetl v druhé polovici 14. století, a proto někteří odborníci zařazují jej do let 1370—75. Nespatřujeme na něm bohaté ozdoby pozdní gotiky, ani četné rozčlenění vnějších pilířů. Avšak i tak některé části kostela, jako portál, obloukovitá žebra, okna a klenba, jsou velmi umělecky provedeny.

Poněvadž opat Sigfrid pečoval o vzkříšení některých opatství tatarskými pády zničených, proto je velmi pravděpodobné, že také on již počal s restaurací vlastního kláštera.

Tomu názoru zdá se nasvědčovati též jednotná úprava kostela. Portál, jenž jest bohatě vyzdoben, dostal pravděpodobně tuto výzdobu teprve v době pozdější. Mohutná kostelní stavba je pravděpodobně dílem několika desetiletí a byla započata za opata Sigfrida. Čtyři erby krále Ludvíka na kostelní klenbě dotvrzují nám rovněž, že kostel byl dostavěn před jeho smrtí (r. 1382). Zmiňuje-li se proto papežský list z r. 1406 „o stavbě a opravě kláštera“, pak se jednalo skutečně již jen o klášterní budovy, které stářím podlehly zčásti zkáze. Kdy stavitelské práce byly skončeny, těžko říci. Kostel byl dokončen určitě ve 14. století a vyzdoben pak v století následujícím. Dovídáme se na př., že Mikuláš Szentbenedeki, kanovník rabský, r. 1427 nechal postaviti křídlové oltáře ke cti Nejsvětější Trojice, Panny Marie, sv. Jiljí a Všech Svatých. Hlavní oltář mohl vzniknouti v letech 1430—50.

Za neklidných dob válek husitských opravy pokračovaly zvolna. Ačkoli opat Mikuláš III. svěřil jej do ochrany panu Michalovi Thermenimu, přece r. 1435, kolem 29. září, jej husité napadli a zapálili.

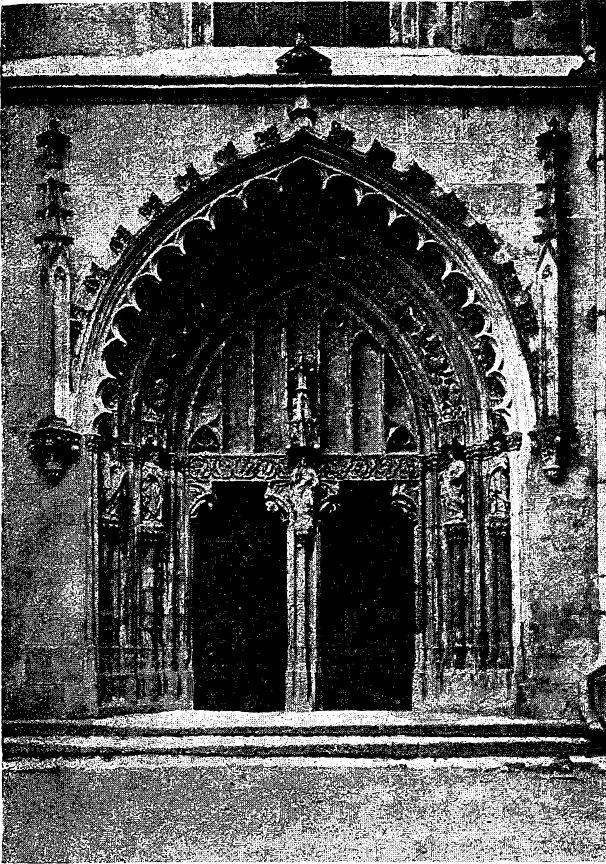
Vnitřek opatského chrámu
ve Sv. Benediku.



Sotva byl klášter znovu zřízen, opatství se octlo v novém velkém nebezpečí. Báňská města Kremnice, Zvoleň a Nové Bany r. 1442 klášter oblehla a celý jej spálila, a to jen proto, že se přidal na stranu krále Vladislava a ne královny Alžběty a kapitána Jiskry z Brandýsa. Opat Štěpán klášter opravil a opevnil, ale brzo potom zradou Matouše Csalkaiho, hradního velitele, dostal se klášter r. 1451 opět do rukou husitů. Koncem téhož roku vydobyl jej zpět Jan Hunyadi a navrátil jej řeholnímu konventu. I v následujících letech zmocnili se několikrátě vetřelci kláštera, jak nám to dosvědčují stížnosti u krále Matyáše. V té době ztratila se též původní pečeť klášterní, a proto král Matyáš r. 1462 na žádost opata Jana II. Szechiho ji obnovil. Bouřlivé doby 15. století zasadily řeholnímu životu smrtelné rány a ač za opatů Jiřího II. a Jana III. nastaly pro klášter klidnější doby, přece bylo všude znáti pozvolné stopy blížícího se úpadku.

Kostel za opata Jana III. byl dostavěn a 11. července 1483 posvěcen od milkovského biskupa Michala Thuroni. Král Matyáš daroval asi v té době klášteru relikvii „Boží Krve“, jak to dosvědčoval nápis na zvonu, jenž při požáru r. 1881 byl rozlit: „Ke cti Nejsvětější Krve Pána našeho Ježíše Krista. V hodině smrti chraň nás od nástrah nepřítelů. 1483.“

Opat Jan III. byl miláčkem krále, a proto se zdá, že byl zvolen na přání královské kanceláře. Majetkové poměry byly tehdy již v rozkladu. Jen s podporou krále podařilo se opatovi Janovi získati



Svätý Benedik. Portál opatského chrámu.

klášteru nové pozemky. Kostel nechal pokrýti břidlicí a dokonce měl i peníze na sepsání breviře. R. 1496 dal potvrditi králi Vladislavovi II. výsadní listinu Ondřeje II. a r. 1500 nechal schváliti též papežem Alexandrem VI. všechna práva a výsady opatství.

Po roce 1500 se ztratila zakládací listina Gejzy I. Část klášterních dokumentů dostala se totiž roku 1504 do cizích rukou a zakládací listiny se zmocnil jakýsi Ondřej Sári. Opat jej sice obžaloval u palatina Imricha Peranyiho, ale Sári k předvolání se nikdy nedostavil, a tak po roce 1507 není již o zakládací listině ani stopy.

Máme ještě další zprávy o činnosti opata Jana III. Tak se na př. dovídáme, že za něj byla proměněna horní sakristie, jež se zachovala z doby Gejzy I. v románském slohu a z níž vedly dveře do východního křídla kláštera, v kapli „Boží Krve“. Kapli posvětil roku 1489 nitranský biskup Řehoř. Opat Jan nechal též zhotoviti r. 1506 v kostele prvé varhany. Od něj snad pocházejí též věžní hodiny. Po smrti krále Matyáše nastaly pro opatství opět smutné poměry a klášter musel se brániti proti různým vetřelcům. To bylo též asi příčinou toho, že stavba křížové chodby musela býti přerušena.

Ze všeho, co jsme slyšeli o opatu Janovi, rádi bychom jej zařadili mezi jednoho z nejlepších opatů, nebýti různých stížností, jež zvláště v posledních letech měli proti němu řeholníci. Vůbec je zde viděti určité napětí mezi ním a řeholní družinou, opat nemá zde již ráz pravého otce rodiny. Snad to zavinilo již to, že byl dosazen

královskou kanceláří, ale hodně viny na tom měla i celá tehdejší doba se změnou světových názorů a náboženského smýšlení. Proto jeví se i v kázni určitý úpadek a počet řeholníků se zmenšuje.

Po smrti opata Jana jevíly se již patrněji stopy blížícího se zániku. Král Vladislav II. daroval klášter svému komorníku Štěpánovi Henzelffymu, konvent naproti tomu zvolil opatem Jana Chulaiho, jenž se po dvouletých sporech správy kláštera ujal r. 1512.

Rozváděti šířeji osudy kláštera v následujících letech, plných neklidu, nemá valného významu, neboť v těchto dobách o nějaké větší kulturní a umělecké činnosti nemohlo býti ani řeči a též opati byli většinou zcela zaneprázdněni jen spory. Po roce 1528 byl na čas klášter ve správě Thurocziho, později opět v letech 1530—35 byl v rukou Mikuláše Thurna, jenž se jej konečně za velké odstupné zřekl ve prospěch biskupa zengského Františka Jozefita. Pro majetkovou tíseň byl tento biskup nucen postoupiti klášter za příznivých podmínek arcibiskupu Pavlu Vardaimu. V roce 1549 uvádí se ještě jako opat Matěj Görög, děkan nitranský a kanovník ostříhomský, jež tam dosadil král, pod podmínkou, že si oblékne benediktinské roucho a že bude pečovati o dostatečný počet řeholníků k bohoslužbám. Proti tomuto ustanovení ohradila se však ostříhomská kapitula, která již po deset let spravovala se schválením krále opatství. Král skutečně 3. listopadu 1551 odvolal darování nitranskému děkanovi a ponechal opatství kapitule. Konečného potvrzení této změny ve správě někdejšího opatství dosáhla kapitula od krále Maxmiliána 21. ledna 1565. Tak končí se údobí tohoto kvetoucího opatství a nastává pro ně nová doba ve správě ostříhomské kapituly. Kdy odešli poslední mniši, není nám známo, neboť ještě po tom, když klášter již neměl opatů, po nějaký čas správcové se starali o udržování benediktinů, kteří by konali slavné bohoslužby. Později na jejich místo nastoupili světší kněží.

Velkou mezeru v dějinách tohoto krásného kláštera tvoří nedostatek dokladů o kulturní činnosti řeholníků, neboť listiny, jež se nám dochovaly, jsou většinou právního rázu a ty se nyní chovají v ostříhomsském archivu.

(Dokončení příště.)

Emauzy.

P. Prokop Ptáček.

L I T E R A T U R A

A Little Book of Prayers for Peace (Knížka modliteb za mír). Sheed & Ward, London. MCMXXXVII. Cena 1 S (jeden šiling).

Malá knížečka, o 40 stránkách, obsahuje vybrané modlitby, které buď vyslovují přímou prosbu za mír, nebo jich lze vhodně použiti jako modliteb za vyprošení míru. Na jedné z

prvních (nečíslovaných) stránek jsou dva verše (16. a 17.) 32. žalmu: Nespasí se král mnohým vojskem, a nezachrání se rek svou velikou silou. Nespolehlivý jest ke spáse kůň, nezachrání se svou velikou silou; — jakož i dva verše (8. a 9.) žalmu 19.: Jedni na vozech, druhí na koních; my však vzýváme jméno Hospodina, na-

šeho Boha. Oni svázáni jsou a padají, my však vstáváme a stojíme zpřímá. — Tyto verše jsou tisknuty veskrz v majuskulích. Autor knížčky chtěl patrně těmito verši žalmů vytyčiti heslo své sbírky modliteb a jako předmluva jsou uvedena slova papeže Benedikta XV. z doby světové války: Vyzýváme všechny lidi dobré vůle, aby usmířili Boží milosrdenství osobní modlitbou. Zveme všechny přátele míru ve světě, aby nám pomáhali uspišiti konec války.

Mezi modlitbami za mír je pak na prvním místě modlitba téhož papeže Benedikta XV., ale autor ji trochu upravil, jak upozorňuje v poznámce. K této modlitbě připojil první z přímluv z Velkého pátku, obsahující prosbu za pokoj a mír pro Církev a lidstvo. — Následuje řada modliteb z breviáře, antifony, několik žalmů, z nichž dva jsou upraveny, jakož i upravené litanie k Svatým, kteří se vzývají, aby prosili za pokoj: pray for peace. — V druhé části jsou vybrané modlitby z misálu a v třetí části modlitby k Panně Marii a k některým Svatým, kteří se zasloužili o pokoj mezi lidmi. Ke konci je překlad hymnu z nešpor oficia Krista Krále a preface ze Mše téhož svátku, a na konec několik výňatků z vánoční liturgie. Na dvou posledních stránkách jsou udány prameny.

Na titulu knížky není autor uveden, ale v předposledním seznamu knih firmy Sheed & Ward je jmenován jako autor E. I. Watkin, konvertita-laik, autor několika učených knih, na př. *The Philosophy of Mysticism* (r. 1920), *A Philosophy of Form* (1935) a *Men and Tendencies* (1937).

Meditations for Lent. From St. Thomas Aquinas (Rozjímání pro postní dobu. Ze sv. Tomáše Akvinského). Translated by Father Philip Hughes.

(Přeložil kněz Filip Hughes.) London. Sheed and Ward. 1937.

Tato rozjímání jsou částí dvousvazkového díla: *Medulla S. Thomae Aquinatis... Seu Meditationes ex Operibus S. Thomae depromptae*, které roku 1906 v Paříži u Lethiellieux vydal dominikán Fr. Mezard.

V této knížce malého oktávu, o 141 stránkách (cena vázaného výtisku 2 s. 6 d., t. j. půl třetího šilingu) jsou rozjímání na každý den, počínaje nedělí Devítník až do Bílé soboty včetně. Na konci každého rozjímání je udáno dílo sv. Tomáše, z kterého je rozjímání vzato.

Odporčovati tato rozjímání není snad zapotřebí. V životě duchovním nám bude každý světec katol. Církve spolehlivým vůdcem. Tím více se můžeme spolehnouti na Tomáše Akvinského, který má nejen titul „Svatý, nýbrž také „Doctor Angelicus — Andělský doktor“. Jeho scholastická metoda nemusí nikomu vadit. Možná, že ne jeden čtenář čas. „Pax“ má v rukou částí theologické Summy sv. Tomáše, které v minulých letech přeložili a vydali učené členové řádu sv. Dominika. Těm, kteří mají dostatečnou znalost anglického jazyka, doporučujeme také tato rozjímání co nejlépe.

The Mind of the Missal (Smysl misálu). By C. C. Martindale S. J., London. Sheed & Ward. 1937. 80, stran XII. a 276. Cena vázaného výtisku 3 s. 6 d. (tři a půl šilingu).

Na druhé stránce titulního listu čteme, že tato kniha byla po prvé vydána v červnu 1929; v novém, lacinějším vydání vyšla v únoru 1931; po třetí vytištěna v dubnu 1937. Jejím účelem jest učiniti misál lidu přístupným a srozumitelným tak, aby ho mohl používat jako modlitební knihy. Tento účel mají ovšem také překlady římského misálu, a dosáh-

nou ho snad tím spíše, připoji-li se k překladu vhodné poznámky. Angličtí katolíci měli již před válkou úplný překlad římského misálu ve velmi pěkné úpravě, v černo-červeném tisku. Kniha pátera Martindalea chce svými výklady a z části novými překlady usnadnit používání misálu, či lépe, uvést hlouběji do jeho smyslu. Třetí otisk knihy Martindaleovy jest jistě znamením, že se dobře ujala. Zdá se, že P. Martindale byl povzburzen k sepsání této knihy eucharistickým sjezdem v Sydney v Australii (1928), kterého se zúčastnil. Praví ve svém věnování, že ji napsal za své plavby z Austrálie do Aucklandu, města na severním ostrově Nového Zeelandu, kam ho pozval tamější katolický biskup, zatím zemřelý, Dr. H. W. Cleary, jemuž právě věnuje svou knihu. Již v tomto věnování ujišťuje autor, že jedinou tížďostí jeho knihy jest, „aby se čtenáři dostali ke Mši skrze misál: „Its one ambition is to reach Mass through the Missal.“ P. Martindale je tak přesvědčen o potřebě používání misálu, že prohlašuje tamtéž: „After all, as things are, no Missal, no Mass“: „Konečně, jak se věci mají, žádný misál, žádná Mše.“ „Hlavní věc je, sledovati Mši sv. nábožně a s porozuměním.“ Na to klade veliký důraz také v Úvodu, kde praví hned na začátku: „Jediná věc, kterou jsem měl na zřeteli při sepsání této knihy, je Mše a ti, kteří ji obětují (rozuměj: obětují s knězem). Největší událostí kteréhokoliv dne jest obětování Mše. Mše je s t úkon našeho Pána Ježíše Krista, kterým je přivlastňován duši každého úkon vykonaný jednou provždy na Kalvarii. Velmi mnozí nedovedou sledovati Mši, když jsou jí přítomni. Tím se stává, že úžasný úkon Boží přejde okolo nich nepostřehnutý a docela neoceňený (quite unappreciated). — Jed-

na možnost vyhnouti se tomu — a sice jediná — jest, zajímati se o Mši jako takovou, a o Mše, které se slouží každý den. Avšak tyto jsou v misálu. A proto je dobře znáti misál a věděti něco o misálu.

P. Martindale si rozdělil svou knihu na tři části. V první části, str. 1—50, pojednává o složení Mše (The Structure of the Mass). Zde má příležitost se stanoviska historického a archeologického podati vysvětlení o vývoji Mše nebo jednotlivých částí, o rozlišování Mše katechumenů a Mše věřících, zde uvádí a překládá preface i se zvláštními „Communicantes“. — V druhé části, nadepsané „The Year of Mass“ („Rok Mše“), str. 51—205, podává autor výklad o Mších doby adventní, vánoční, svátku Zjevení Páně, o Mších doby svatopostní (Lent), Smrtného a Svatého týdne (Passion-tide), doby velikonoční (Easter-tide), Svatodušního týdne a doby následující (Whitsun-tide and After). — V třetí části, nadepsané „Some Special Masses“ (Některé zvláštní Mše), pojednává autor o votivních Mších (str. 207—227), potom o Mších o Panně Marii a Svatých (str. 227—256), a konečně o Mších některých jiných svátků („Some other Feasts“), str. 256—276. Zde vykládá autor o společných mších (Commune Sanctorum) a pak ještě o některých zvláštních Mších, na př. na svátek sv. Augustina kanterburského (28. května), sv. Ignáce z Loyoly, sv. Aloisia z Gonzagy a na konec o nové Mši Krista Krále.

Těm, kteří mají latinský anebo latinsko-český misál, bude také kniha Martindaleova velmi užitečnou pomůckou, aby vnikli hlouběji do liturgických modliteb Církve a čerpali tím hojněji z pramenů Spasitelových, které máme zvláště v oběti Mše sv.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.



Svatý Prokop a Vyšehrad

(Ke dni 4. července.)

První, nejstarší zprávy o životě sv. Prokopa jsou dochovány v latinském „Letopise mnicha sázavského“. V této kronice, pocházející ze sedmdesátých let XII. stol., vypravuje se, že sv. Prokop „byl dobře znalý slovanského písma, před časy sv. biskupem Cyrilem vynalezeného a církevně dovoleného“ (podle překladu Peškařova).

Kde této znalosti sv. Prokop získal, mnich sázavský se nezmiňuje. O tom podává první zprávu teprve asi v pol. XIII. stol. dokončená latinská legenda svatoprokopská, která podle hlavního vydání r. 1721 otištěného v „Acta Sanctorum“, červenec, druhý svazek, zve se „legendou Bollandistů“ a jest hlavním pramenem všech ostatních pozdějších legend o sv. Prokopu.

V „legendě Bollandistů“ čteme: „Slovutní rodiče chlapcovi, vidouce milost Boží na něm se stkvíti, dali jej do učení na hrad Vyšehrad, kdež tehda kvetla proslulá škola jazyka slovanského“ (překlad Střížův). Tato zpráva legendy nemá v starých pramenech opory. Již Dobrovský v „Liter. Magazin für Böhmen und Mähren“ z r. 1786 a v „Kritischer Versuch die Geschichte des böhm. heil. Abtes Prokop von späteren Erdichtungen zu reinigen“ z r. 1827 prohlásil vypravování legendy Bollandistů o Prokopově slovanském učení na Vyšehradě za bajku. (Tuto bajku shledává Dobrovský také v české veršované legendě o sv. Prokopu v t. zv. rukopisu Hradeckém ze XIV. stol., ač příslušné staročeské verše podle textu latinské legendy složil a vsunul do svého vydání v Starobylyých skládkách Hanka sám.)

Fr. Krásl ve svém díle „Sv. Prokop, jeho klášter a památka u lidu“ z r. 1895 nevyklučuje sice možnosti, že se sv. Prokop učil ve slovanské škole na pražském Vyšehradě, ale připouští, že světec jistý čas prodléval v některém řecko-slovanském klášteře v Uhrách, snad na Vyšehradě nad Dunajem, kdež se v písemnictví slovanském vzdělával.

Fr. Robenek ve Vychodilově „Hlídce“ v článku „Sv. Prokop a tradice Velkomoravská“ dovozuje: Nic nám není známo o nějaké proslulé škole slovanské na pražském Vyšehradě v první polovici XI. stol. Učeliště sv. Prokopa leželo nepochybně daleko od jeho vlasti — v Uhrách na ohbí středního Dunaje, kde na jeho pravém břehu stával starý slovanský Vyšehrad s opatstvím, osazeným řeckými mnichy s obřady slovanskými. Tento klášter udržel se tam až do r. 1221, kdy na rozkaz papeže Honorio III. řecko-slovanští mniši byli nahrazeni latinskými.

V. Novotný v „Českých dějinách“, I., z r. 1912, pokládá zprávu legendisty, že se sv. Prokop naučil slovanskému písmu na Vyšehradě, za veskrze mylnou; došlo prý snad k tomu někde v Uhrách, ač prý také možno, že pokoutně udržely se někde v Čechách nepatrné zbytky slovanské liturgie a že ji sv. Prokop poznal zde.

V „legendě Bollandistů“ stává se sv. Prokop také kanovníkem vyšehradským. Vypravování o tom zní: „Kanovníci hradu Vyšehradu, vidouce blaženého Prokopa choditi v chvalitebném obcování, zvolili jej kanovníkem chrámu sv. Petra, ačkoli z veliké pokory se tomu vzpíral.“ Tato zpráva legendy jest anachronismus. Poukázal na to již Dobrovský v citovaných rozpravách a Krásl ve shora uvedeném spise. Sv. Prokop nemohl býti zvolen počátkem XI. stol. kanovníkem vyšehradské kapituly, ježto zemřel r. 1053 a kanovníci byli zavedeni na Vyšehrad až Vratislavem II. po r. 1070.

Julius Fejfalik v „Studien zur Geschichte der altböhmisches Literatur, I., Sanct Prokop Leben“, sv. XXX., r. 1859, ukázal, že v nalezeném jím rukopise starobrněnského kláštera augustiniánského, obsahujícím latinskou legendu o sv. Prokopu, která v podstatě se kryje s textem Bollandistů, snad jest jakýsi zárodek vypravování o sv. Prokopu jako kanovníku vyšehradském. Mnich sázavský píše totiž: (Sctus Procopius) „sclavonicis litteris a sanctissimo Quirillo episcopo quondam inventis et statutis canonice admodum imbutus“. Legenda brněnská z toho učinila „sclavonicis apicibus a sanctissimo Quirillo, episcopo Wellegradensi, admodum canonice imbutus“. Nepochopením slova „canonice“ vzniklo potom v legendě

Bollandistů „elegerunt in canonicum“ a přepsáním slova „Wellegradensi“ pak „castro Wissegradensi“.

Oba omyly, uvádějící sv. Prokopa ve spojení s Vyšehradem, též svědčí, že „legenda Bollandistů“ vznikala, majíc základ v „L-topise mnicha sázavského“, drahnou dobu od rozličných autorů, kteří ji měnili a doplňovali mnohdy zprávami historicky nesprávnými.

Praha.

Minist. rada Jan Kakš.

Kadidlo v liturgii

(Vývoj jeho užití a význam.)

Do výše vystupující vonný kouř kadidla je symbolem vroucích modliteb. Již staří národové pohanští užívali kadidla při bohoslužbách, kdy se spalovalo nejen kadidlo, ale i vonné byliny, jako obět bohům. Tak činili při veřejných i soukromých bohoslužbách Egypťané, Babyloňané, Peršané i Fojničané.

Řekové i Římané měli vedle oltářů obětních i oltáře menší (ora, focus), které stály obyčejně v místnosti (cella) před sochou boha, na nichž se zapalovalo kadidlo. U Římanů se používalo kadidla zhusta při obětování zvířete; nejprve se ustříhly chlupy na čele obětovaného zvířete, jakožto symbol posvěcení této oběti bohům, a spolu s kadidlem se vrhly na oltář do ohně. Vnitřnosti oběti pokropili kněží vínem a posypali kadidlem, položili na oltář a spálili; celé pak zvíře posypali kadidlem. V židovské liturgii má kadidlo veliký význam. Již Mojžíš nařizuje pečlivou přípravu kadidla: Vezmi si vonidel, myrrhové klovatiny, onysu (šechéleth = snad misky z lastur, které jsouce zapáleny, vydávají vůni), vonného zalbanu (chelbená = voňavá pryskyřice) a průhledného kadidla — všeho bude stejná váha — a udělej složení (kuřidlo), jak činívá mastičkář; vše budiž pečlivě smíšeno . . . Rozmělnivše v nejjemnější prach . . . (Ex. 30. 34. 36.)

Z tohoto pečlivě připraveného kadidla bylo povinností losem určeného kněze denně ráno i večer přinášeti obět vonnou na zlatém oltáři svatyně mezi sedmiramenným svícem a stolem. V den smíření bylo povinností velekněze, aby vzal kadidelnici, naplnil ji uhlím s oltáře, nabral do ruky kadidla, složeného z vonidel, vešel za oponu do velesvatyně a vložil na oheň vonidla, aby tak oblak dýmu naplnil slitovnici. (Lev. 16, 12.)

I při oběti suché se přinášelo kadidlo: Bude-li kdo chtítí Hospodinu přinéstí nekrvavou obětí suchou, ať přinese jenom mouku, naleje na ni oleje, naklade kadidla. (Lev. 2, 2.)

V prvotních dobách neznala liturgie křesťanská kadidla. Příčiny toho tkví jednak v tom, že křesťané přijali z liturgie židovské jen nejprimitivnější obřady synagogální, kde se oběti nepřinášely, jednak v tom, že kadidlo připomínalo pohanský kult a zvláště však za dob pronásledování opovrhovali kadidlem, poněvadž byli nuceni k odpadu tím, že jim bylo sypati kadidlo na oltář před sochami bohů. Jestliže však již ve druhém století bylo obyčejem používatí kadidla u pohřbů křesťanských, nesouviselo to s liturgií, nýbrž byl to vžitý kult privátní, všeobecně při pohřbech rozšířený. U Římanů se zapalovalo kadidlo před mrtvolou, při pohřbu, dále při spalování nebo pohřbívání mrtvoly, aby jednak zápach z mrtvoly byl odstraněn, jednak aby byli zahnáni zlí duchové. Jestliže křesťané používali kadidla při pohřbu, byla to síla tradice a obyčejů, které se dále zachovávaly, aniž by se tím hřešilo proti duchu křesťanství.

Sám Tertullián, tak zaujatý vůči všemu, co na modloslužby upomínalo, chválí tento obyčej. (Apol. c. 42.) Křesťané rádi a z lásky k zemřelým obětovali více kadidla, nežli toho bylo obyčejem při pohanských pohřbech. Tertullián (De idolol, c. 11) praví, že křesťané užívají „ad solatia sepulturae“. Při křesťanských pohřbech neseny v průvodu hořící svíce a zapálené kadidelnice za zpěvu žalmů a hymnů. Patří to prostě k obřadům pohřebním; proto právem vyčítá na koncilu v Chalkedonu (451) jáhen Ischyros patriarchovi Dioskurovi, že promarnil odkaz jakési zemřelé paní, že nebylo možno ani při pohřbu okuřovati mrtvolu její. Podobně i při přenášení ostatků užívalo se kadidla; sv. Řehoř Tourský († 593) praví, že ostatky sv. Lupicina přeneseny byly s hořícími svícemi a libou vůni vydávajícím kadidlem. I dnes v liturgii se používá kadidla při přenášení ostatků svatých v průvodu, když se světi kostel a při konsekraci oltáře. Zatím co biskup maže sv. olejem oltář, obchází kněz s kadidelnicí kolem oltáře a okuřuje jej. Dále se spaluje kadidlo pomocí malých svíček na těch místech, kde oltář byl pomazán, dokonce se vkládá do schránky na ostatky několik zrnek kadidla. Jsou to zřejmě reminiscence na bohatší používání kadidla v liturgii a na doby, kdy se kadidlu přikládal větší, zejména apotropeický význam (k zahánění démonů).

Kadidlo v křesťanské bohoslužbě.

Zapalování kadidla a okuřování při bohoslužbách stává se již ve čtvrtém století liturgickým obyčejem a slouží hlavně ke zvýšení lesku slavnostních bohoslužeb. Etherie či Silvie ve svém Putování na místa svatá činí zmínku o použití kadidla při bohoslužbách v Jerusalemě; praví, že při ranních bohoslužbách neseny byly do Anastase tři kadidelnice, aby celá svatyně byla naplněna vůněmi. Poutnice uvádí obyčej tento platný v Jerusalemě patrně proto, že se asi tohoto způsobu na západě neužívalo. Že se tak dále ke zvýšení lesku bohoslužeb, je viděti z toho, že ve všední dny se okuřování nedálo. Avšak i v Římě se záhy ujímá okuřování při bohoslužbách, neboť Liber pontificalis (Duchesne, L. P. I., 174) uvádí, že císař Konstantin daroval pro baptisterium v Lateráně thymiaterium (kadidelnici) z nejčistšího zlata, vážící 15 liber. Podobné drahocenné kadidelnice byly častým darem papežům. Papež Sergius I. († 701) dal zhotoviti sám kadidelnici zlatou a zavěsiti ji před obraz sv. Petra a Pavla, „v níž by kouř a vůně příjemná o slavných dnech při slavení mše sv. bohatěji vzdávána byla Bohu všemohoucímu“ (Sv. P. I., 374).

Okuřování se stává liturgickým úkonem; má sloužiti Bohu samotnému, nejen jak se dalo dosud, aby svatyně byla naplněna vůní. Ostatně již v pátém století má incensace význam liturgický, jak ukazuje Pseudo-Areopagita (De eccl. hierarch., c. 3),* kdež praví, že hierarcha (biskup) na počátku bohoslužby kráčí od oltáře až ke vchodu chrámovému s kadidelnicí, vykuřuje chrám a zpět se vrací. Je to úkon liturgický, neboť jej vykonává sám biskup.

Pseudo-Areopagita vykládá význam okuřování — a to je první liturgický výklad — které koná biskup: Také nade vše povýšená prabožská Blaženost vychází v boží dobrotě sama ze sebe (jako biskup od oltáře vychází), aby uzavřela společenství s těmi, kteří mají míti účastenství na jejích darech; přece však nepřekročuje meze svého podstatného, nehybného klidu a stálosti.

V té době nelze mluvit ještě o okuřování oltářů, třeba by sv.

* Dílo De ecclesiastica hierarchia patří liturgii antiochenské a vzniklo asi kolem r. 500. Spisovatel jedná o křtu, biřmování, mešní oběti, svěcení myronu (křížma), svěcení biskupa, kněze a jáhna, o žehnání mnichů a o liturgii pohřební. Až do vystoupení humanistů pokládáno toto dílo za spis Dionysia Areopagity.

Ambrož ve svém výkladu k Luk. 1, 11 (Zachariáš okuřuje oltář) o tom mluvil.

Řeckoorientálními obyčejí, zejména za doby byzantského panství, vniká do Říma jiný způsob užití kadidla — okuřováním vzdávají poctu i papeži. Ostatně způsob slavnostního okuřování souvisel s ceremonii veřejnými při vystupování římského magistrátu. Podle Momsena (Röm. Staatsrecht I, 2, 409) nebyly neseny před vynikajícími osobami jen pochodně, nýbrž i nádoby se žhavým uhlím. A také před papežem nebyly neseny jen svícny s rozžatými svícemi, nýbrž i kadidelnice, když vcházel do basiliky. Zmiňuje se již o tom Ordo Rom. I.: Podjáhen... s thymiateriem (kadidelnicí) kráčí před samým papežem a okuřuje ho. Je to úkon pocty. A tato pocta se prokazuje nejen papeži, nýbrž i biskupům. Na známé mosaice v San Vitale v Raveně, která představuje císaře Justiniána se dvorem císařským a sv. Maximiána, arcibiskupa, jsou znázorněni i dva jáhnové, z nichž jeden nese knihu evangelíí a druhý kadidelnici. Oba atributy patřily biskupovi jako významení, ač možno předpokládat, že je kadidelnice nesena vzhledem ke knize evangelíí, neboť Ordo Rom. I. předpisuje, jak je tomu i dnes, při zpívání evangelia ve slavné mši, aby se evangeliař okuřoval. V průvodu s knihou evangelíí nesena obvykle mimo svíce i kadidelnice.

Sloužila tedy incensace jako pocta papeži, biskupům i evangelii. Zvyk tento vzat z profánního užívání kadidla při slavnostních průvodech císařů a vysokých státních úředníků.

V pozdějších dobách, zejména od 11. stol., incensují se i osoby i věci, zejména však oltáře, nyní pak není slavnostní bohoslužba myslitelná bez kadidla. (Pokračování.)

Sádek u Poličky.

Bedřich Malina.

Svätý Benedik

(Dokončení.)

Ostřihomská kapitula, která od r. 1563 se stala trvalým majetníkem opatství Svätý Benedik, spravovala je pomocí prefekta. Místo řeholních kněžů, jichž v letech 1450—1539 bylo vysvěceno již jen 29, nastoupili kolem r. 1544 kněžů světských.

Svätý Benedik celou svou polohou měl pro okolí význam hradu a byl podle toho též opevněn. Měl též svého hradního velitele, vojenskou posádku, stejně jako i zásobu obranné výbroje. Posádka podle potřeby byla rozmnožována. Celý kraj mnoho trpěl

neklidnými poměry, zvláště válkami s Turky; ale i domácí války a i samo císařské vojsko byly pro krajinu mnohdy morovou ranou. Svätobenedický hrad sice odolával všem nepřátelským náporům, ale přec velmi trpěl stálými válkami a též úřad prefekta za těchto poměrů byl nanejvýš nebezpečný.

Kostel byl za posledních třech století několikrát opraven. Tak koncem 17. století, když nastaly klidnější doby, byl kostel zvenčí i zvnitřku obnoven. Práce ty byly kostelu však spíše na škodu, než k prospěchu. Prefekt Jan Martin Putanič začal tím, že nechal rozebrati hlavní gotický oltář a na jeho místo nechal postavití barokový, jímž zakryl skoro všechna tři okna v presbyteriu. Kam se poděl gotický oltář, nevíme, a nezachoval se nám ani jeho popis. Jedině z obrazů, jež se nyní nacházejí v arcibiskupském museu v Ostřihomě, lze souditi, že to byl oltář křídlový. Ve výklencích oltáře stály asi sochy patronů kostela: Panny Marie, sv. Benedikta a sv. Scholastiky. Tyto vzácné umělecké památky jsou umístěny na oltáři v severní lodi kostela. V té době byla též střecha na kostele a u hradu obnovena. Za tím účelem bylo r. 1699 koupeno 18.000 kusů břidlice.

*

Zubožený kraj koncem r. 1709 stihla morová rána, jež se z okolí Levic rozšířila až po Kremnici. Zemanstvo na stoličním sněmu r. 1712 učinilo proto slib, že vystaví na počest „Boží Krve“ kapličku, na místě, kde stávala dřevěná kaplička sv. Heleny. Mor skutečně přestal zuřit a stolice, věrna svému slibu, rozhodla se na sněmu 6. května 1712, že na stavbu kapličky uloží pětinasobnou daň. Na sněmu r. 1713 k tomu účelu stanovila nový poplatek a dne 2. a 3. května se usnesla, že stihne pokutou 12 zlatých každého, jenž by se provinil rouháním. Tento obnos měl býti věnován na stavbu župní kaple. Kaple byla skutečně ještě r. 1713 dostavěna. V roce 1714 na sněmu ve sv. Benediku 2. května stolice složila základní jistinu 1500 zlatých na výlohy slavností, které se tu měly každoročně konati 3. května. Do výloh bylo započteno udržování kaple a sloužení Mši sv. Obřady svěcení provedl dne 3. května 1716 kninský titulární biskup, ostřihomský kanovník Jiří Ghilányi.

Celá stavba je z kamene. Na hlavním oltáři byl původně obraz umučeného Krista Pána a po stranách sochy sv. Rocha a Šebestiána. Při opravě r. 1879 byl původní obraz nahrazen kopií krásného obrazu ukřižování na oltáři v ostřihomské katedrále. Kopii provedl malíř Jakobey. Kaple měla též své malé varhany, jež při opravě byly nahrazeny harmoniem. Asi sto kroků od kaple stávala i zvonice. Zvon r. 1880 pravděpodobně ukradli cikáni a zvonice koncem minulého století úplně zchátrala. Roku 1912 bylo oslavováno 200 let trvání této kaple. Dne 3. května měl slavnou pontifikální Mši sv. biskup Michal Bogisich a lid sešel se k této slavnosti ze širého okolí.

*

Hrad nezažil příliš změn. Třeba se však zmíniti, že r. 1724 byla obnovena velká jídelna a na stropě byla namalována bitva u Mo- hače. Malba byla zničena při požáru r. 1881.

Roku 1752 zřítilo se jižní křídlo kláštera. Prefekt Jiří Kušanic ne- chal tu na místo obydlí zříditi velkou sýpku na obilí, neboť v té době počaly nabývati zvláštní důležitosti trhy s obilím. Téhož roku nechal obnoviti i jižní stranu hradu.

Matěj Běl v popisu hradu z r. 1842 zmiňuje se o spouštěcím mostě a dále praví, že nad branou vypínala se věž se zvonem, na nějž se zvonívalo v určité hodiny, jak to bylo zvykem i v jiných hradech. Na jižní straně jsou dvě bašty. V menší jest koupelna a pod dlažbou jsou ohřivače na vodu. Ve větší jsou děla. Celý hrad je obehnán příkopem. Na blízkém vrchu je strážnice, jež se však již rozpadává.

Prefekt Jiří Rychvaldský, který přišel do Sv. Benediku 1. ledna 1766 a spravoval hrad po 8 let, věnoval zvláštní péči úpravě vnitřku kostela. Práce ty však byly konány úplně v duchu doby a rušily slo- hový soulad celé stavby. Místo gotických oltářů, které stály u paty pilířů, byly postaveny nové vysoké oltáře copového slohu. Na evan- gelijní straně nechal zhotoviti novou kazatelnu a též staré var- hany ze 16. století nahradil novými. Od té doby až do r. 1882 měl kostel 7 oltářů. Hlavní oltář byl zasvěcen sv. Benediktu, vedlejší oltáře na severní straně: Panně Marii, sv. Urbanovi a sv. Anně; na jižní straně: sv. Janu Nepomuckému, sv. Janu Křtiteli a sv. Jo- sefu. Též kaple „Boží Krve“ měla svůj vlastní oltář. Kromě sochy Panny Marie, jež se nacházela na oltáři v severní apsidě, byla sem přinesena za Jiřího Rychvaldského ještě jiná socha, jež byla pak umístěna v kapli „Boží Krve“. Sochu Bohorodičky vykopali kdesi ve Spiši a prodali jagerskému biskupovi Barkóczyemu, jenž ji vzal pak s sebou do Ostřihoma. Nyní je úplně obnovená.

Neblahým dílem 18. století je též vybílení kostela, jež pak bylo opakováno ještě před r. 1829. Tím způsobem byly zakryty tři staré fresky. Jedna, jež znázorňuje legendu o sv. Jiří, je na stěně severní lodi a po odstranění vápenné vrstvy je ji možno opět spatřiti, ostatní dvě: přechod Židů přes Rudé moře a bičování Krista Pána nebylo možno již zachrániti. Roku 1797 byl opatřen kostel mě- děnou střechou a věže zůstaly pokryty bílým plechem. O 40 let později musela být střecha opět obnovena. Při tom nějaký chytrý klempíř z Pešti nabízel se prefektovi, že staré, celkem děravé a proto bezcenné měděné krytí nahradí novým, železným, které třikráte na černo natře a za něj ručí 10 let. Za práci nežádal nic jiného, než staré měděné krytí. Prefekt nabídku přijal a můžeme si představit, co vyzískal takto klempíř.

V roce 1880 rozhodla se kapitula, že na opravu poškozeného chrámu věnuje 10.000 zlatých. Rok nato bylo skutečně s prací začato. Kolem celého kostela postavili lešení. Sotva se s oprava- mi začalo, vypukl v noci 21. července v městě požár. Vítr přenesl jiskry i na šindelovou střechu velké sýpky a ta byla brzy v jednom plameni. Uhasiti oheň bylo nemožno. Plameny se přenesly i na

střechu sousedící s kostelem a odtud na věže. Vrcholy věží úplně shořely a zvony se roztavily. Také kostelní střecha s lešením shořela na prach. Ostatní části kostela zachránili obyvatelé sousedních vesnic. Obnova kostela žádala nyní větších obětí a bylo též zhotoviti nové plány. Podle rozhodnutí památkového úřadu celá stavba měla býti navracena do stavu, v jakém se nacházela ve 14. století. Nejprve byla stržena křídlová stavba před kostelem, která bránila pohledu na krásný portál a staré opatské byty. Pak odbourali též poschodí nad křížovou chodbou spolu s přepážkami a zdí, která zčásti zakrývala velká okna. Nyní se přistoupilo k opravě pilířů zdi a věže.

Mnohem větší opatrnosti bylo třeba při opravě vnitřku. V severní lodi bylo třeba jedno žebro nahradit novým, neboť místo původního bylo tam dřevěné. Dveře do sakristie a křížové chodby zazděné v 16. století byly znovu probourány. Pilíř, jenž visel z oblouku u dveří sakristie, byl spojen s dlažbou. Pak postupně byla odstraněna vápenná vrstva, vyměněny oltáře, zasklena okna. Všechny restaurační práce vyžádaly si nákladu 167.000 zl. Kanovník Ferdinand Knauz, jenž řídil celou tuto velkolepou obnovu významné gotické památky, nechal též otevřít hroby pod křížovou chodbou, v nichž se v 16. a 17. stol. pochovávalo. Knauz nechal pozůstatky vyjmouti a pohřbiti na hřbitově ve společném hrobě. Náklad na jednotlivá okna věnovali kanovníci. Výdaje na opravu kaple „Boží Krve“ hradil Ferdinand Knauz. Celá gotická stavba chrámu spolu s bývalým opatstvím zaskvěla se v nové kráse. Zbývalo jen nyní ji znovu posvětit. Úkol světitele přijal na sebe sám kardinál a primas ostráhomský Jan Simora. Obřady se konaly na svátek sv. Michaela 29. září 1889 za velké účasti kněží, několika biskupů a ostatních církevních hodnostářů.

Kostel od té doby nedoznal důležitějších změn, třebaš Salesiáni, kteří jsou nyní majiteli bývalého benediktinského opatství, pozměnili poněkud okolí tohoto monumentálního památníku. Nový život řeholní zavládl opět v starobylých chodbách a klášter opět pro další léta nalezl své ochránce.

Emauzy.

P. Prokop Ptáček.

Budoucí liturgické reformy

Bula Divino afflatu papeže Pia X., vydaná 1. listopadu 1911, položila základ velkým liturgickým reformám. Reformy ty byly z části již vypracovány, z části však zůstaly otevřeným polem pro budoucí léta. Mezi tyto liturgické reformy v první řadě náleží úprava žaltáře, čímž byla značně usnadněna povinnost kněží při recitování ofícia, a na druhém místě stojí úprava kalendaria.

Zasvěcené kruhy, totiž přední liturgičtí pracovníci, byli záhy zpra-

veni o rozsahu těchto reforem. Jejich úkolem bylo proto informovati širší veřejnost. Roku 1912 vyšla v Paříži knížka od Dom Ferdinanda Cabrola „La Réforme du Bréviaire et du Calendrier“, která si vytkla podobný cíl. Nepodává však jen zprávu o těch reformách, které budou následovati v nejbližší době, ale i o tom, v jakém směru by měly být provedeny i jiné reformy. Některá z těchto přání byla skutečně uskutečněna, jiná však snad budou ještě dlouhou dobu čekati na své splnění. Dom F. Cabrol shrnuje tato přání ve článku „Les réformes futures“, jehož překlad uvádíme na následujících stránkách.

„Reforma žaltáře, jakkoli jest důležitá, jest jen reformou částečnou, volá za sebou druhé; jest to kámen očekávání, doufejme, že nebude čekati dlouho.

Musíme pozdraviti tento příslib. Nemáme té smělosti, abychom v této stati korektorům naznačovali cestu, kterou by měli směřovati v budoucnosti. Chceme jen udati čtenáři body, v nichž by se mohly státi opravy, a případně povzbuditi badání, jež by snad bylo takového druhu, že by poučilo i budoucí korektory.

Řekli jsme již dostatečně, co soudíme o zredukování četných svátků světců. Je zbytečné se k tomu vraceti.

Následkem tohoto potlačení svátků, mnoho legend o svatých zmizelo by z breviáře. Bylo by příhodné, aby byly opraveny ty, které zbudou? V tomto bodě nastaly největší obtíže a bylo to z obavy, jak se říká, před reformou velmi radikální, že jisté pokusy o reformu nedosáhly nikdy cíle. Zdaž neslyšel jsem říkati, že někteří radili, aby úplně a jednoduše byly vyškrtnuty všechny legendy, ať jsou jakékoli!

Zdá se mi, že v tomto bodu, by snadno mohlo dojiti k dorozumění, aniž by něco bylo opuštěno z práv kritiky a úcty ke svatým. Breviář není a nemůže být příručkou dějin.

A zde se obáváme, zdali si někdo nečinil ilusí. Kdyby chtěli míti u každého světce v breviáři poslední slova kritiky, léta badání by k tomu nestačila, a bylo by třeba k té práci použití celé koleje Bolandistů. Vše, co lze poctivě žádati jest to, aby zmizely legendy úplně apokryfní a bez jakékoli zajímavosti, a těch jest malý počet. Jsou též jiné, které, třebaže jejich obsah jest legendární, mají historickou cenu.

Kdyby chtěli na příklad redigovati čtení ze svaté Lucie, svaté Agaty, svaté Cecilie, podle událostí přísně historických, byli by domnívám se, ve velkých nesnázích. Došlo by se k chladné redakci, která by se podobala slovnímu procesu a padly by tomu za obět

v legendě všechny zájmy básnické a náboženské. Poněvadž všichni nebo téměř všichni se shodují o podkladu těchto legend, mohly by býti z části uchovány ve svém prostosrdečném podání, s připojením několika slov, aby je čtenář nepokládal za nezvratně historické. Prosté slovo pochyby by dostačilo, jako na příklad takové, ut fertur, ut aiunt, ut legitur, sicut in monumentis narratur — jak se vypráví, jak čteme, jak se vypráví v pamětech atd.

Dosáhli bychom tak výhody, že by byla uchována většina legend o svatých, podávaných ostatně velmi dobrou řečí a jež jsou vždy zajímavé, i když někdy se zakládají na pramenech málo historických. Malý počet oprav by dostačil, aby redakce byla spravena. Čteme vždy s radostí a užitkem „Zlatou legendu“ nebo „Kvítky sv. Františka“, a přec víme dobře, co z toho pokládáme za pravdu.

Někteří nás snad nazvou zpátečníky, ale já poznamenávám, že se zde setkáváme s kritikou, která nezdá se hřešiti přílišnou shovívavostí k legendám.

Pro homilie v třetím nokturu bude úkol jak se zdá snazší. Určitý počet jejich částí je apokryfní; byly již před dlouhým časem znamenány. Stačilo by je jednoduše a prostě vyškrtnout. Je jisté, že těmito homiliím chybí rozmanitost. Při nynějším stavu brevíře vracejí se tytéž homilie až padesátkrát za rok, ano i vícekrát. Kdyby byl vyškrtnut určitý počet svatých, nesáz by z části zmizela. Přesto bude třeba ještě obohatiti tuto zásobu lekcí. Nic nebude snazší, než nalézt v literatuře patristické, nyní mnohem lépe známé než v posledních stoletích, obdivuhodné stránky, jež by nahradily vhodně apokryfní lekce a dovolily rozmanitost i v samotném commune.

Půjdeme dále a navrhneme postup těm, kteří se obávají podstatnějších změn a kteří by se báli, aby tyto přídavky neučinily z brevíře knihu příliš velkého rozsahu.

Proč by nemohl býti učiněn zvláštní svazeček, neb alespoň oddělitelný s názvem homiliář, jehož užívání by bylo dobrovolné.

Toto opatření by bylo odůvodněno opatřením předchozím v římské liturgii. Oktavář jest kniha, jež obsahuje oficia pro určité dny v oktávu. Není závazná a proto i málo známá. Přesto je k službám těch, kteří jí chtějí užívati a v celku jest užitečnou liturgickou knihou.

Poněvadž otázka reformy Misálu je od vydání buly Divino afflatu stejně otevřenou, lze nyní hledati a předvídati v jakém směru se budou konati opravy. Omezení počtu svatých požadované již pro brevír, je ještě naléhavější pro Misál. Neboť zde „uhlazené roz-

luštění“ není k potřebě. Zůstane-li svatý v kalendáři s titulem duplex, je třeba zajisté sloužiti Mši sv. k jeho cti. Mimo to, poněvadž jen velmi malý počet svatých má Mše vlastní, upadáme opět, jak jsme poznamenali výše, do monotonie Mši v commune.

Omezení počtu svatých mělo by zde ještě tu výhodu, že by nám poskytlo příležitost sloužiti Mši sv. ze dne a že by vrátilo svůj význam těm částem oficia, jež byly zmenšeny v poslední době. To jest úplně shodné s duchem, který diktoval reformu v listopadu roku 1911.

Ale řekne se nám, padnete z Charybdy do Scylly, nebo spíše z Charybdy do Charybdy. Vy tvrdíte, že zaženete jednotvárnost Mši z commune, a budete míti každý den v týdnu ve většině případů stejnou Mši sv., totiž z neděle.

Kdybyste tomu chtěli odpomoci, dajíce pro každý den v týdnu jako v postě zvláštní liturgické části, dostaví se jiná obtíž, dáváte budoucím revisorům nesmírně velký úkol k vyplnění a odvažujete se toho, že by se zdvojnásobila kniha nynějších misálů, což by bylo rovněž nepohodlné.

Nebudu diskutovati o těchto dvou námitkách, které se mi přes to nezdají nevyvratitelné, ale řeknu jednoduše: nikdo ani z nejhornějších zastánců rozmanitosti nežádá, aby každý den v týdnu byl vybaven všemi liturgickými součástmi ke Mši sv. a officiu. Naskytují se však dvě rozluštění stejně praktická.

Mohli by se omeziti na to, aby složili jen officium pro středu a pátek. Tyto dva dny v týdnu jsou liturgickými dny par excellence v latinské církvi. Byly to již v samých počátcích, ve 3., ve 2. stol., a snad již v dobách apoštolských dni shromáždění, to jest dni postu a liturgie. Středa a pátek Suchých dnů zachovávají nám upomínku na starou liturgii. Nic by se více neshodovalo s duchem liturgie než vrátiti těmto dnům něco z jejich staré slávy. Pak by byli všichni spokojeni. Nikdo nemohl by si již naříkati na jednotvárnost oficia, kdyby se formuláře mešní střídaly třikrát za týden; a to by nebyl těžký úkol, ani přílišné přetížení budoucích misálů, kdyby tyto Mše byly opatřeny vlastními součástmi.

V případě, že by toto rozluštění zdálo se ještě velmi složité, předložili bychom rozluštění následující: stačilo by dáti Mším sv. v týdnu vlastní epištolu a evangelium. Každý den měl by tak liturgický ráz a látku pro kněžská rozjímání. Abychom našli tato čtení, bylo by jen třeba se obrátiti ke starým lekcionářům, které by poskytly v hojnosti látku. Nebylo by ani třeba, absolutně mluveno, uzpůsobovati misál. Homiliář o kterém jsme mluvili před chvílí, měl

by též epištoly a evangelia. A aby v povolení bylo postoupeno co nejdále, užívání tohoto lekcionáře nebylo by povinné, nýbrž fakultativní. To znamená, že by ho užíval ten, kdo by viděl prospěch v měnění jeho čtení.

Je třeba poznamenati, že s denním oficiem již před tím, než se z něj stala němá osoba, čemuž Jeho Svatost Pius X. opět učinil konec, bylo nakládáno již po dlouhá staletí s určitou přísností. Všichni liturgisté vědí, že reforma Řehoře Velikého obětovala velký počet liturgických formulí a zjednodušila slavnostní ráz a bohatství svátků v liturgických obdobích. Toto počínání, ospravedlněné dobou a okolnostmi, není třeba pokládati za absolutní pravidlo.

Před ním sakramentáře byly mnohem bohatší. Chceme-li se o tom přesvědčiti, stačí, abychom prošli sakramentář, zvaný Gelasianský. Nejlepší poučení pro dějiny liturgie, že oficielní kult není nezměnitelný. Co třeba vyžadovati od liturgických reformem jest to, aby se prováděly podle určitých zákonů, aby byly ospravedlněny dřívějšími. Omyly liturgických pokusů 18. století ve Francii, které by byly jistě vedly k pohromě, byly to určitě delší dobu novoty bez kořenů v minulosti, a které nebyly proniknuty pravým liturgickým duchem. Nyní, kdy ožívá horlení pro oficielní modlitbu a pro bohoslužbu a znamení této renesance přibývá, úsilí o obnovení liturgických forem je úplně ospravedlněno.

Zajisté i jiné reformy drobnější naskytnou se ještě budoucím reformátorům. Nebudem se zdržovati zde, abychom je všechny zde naznačili. Spokojíme se s vyslovením několika přání, která vyjádřili velmi často již jiní.

Hymny brevíře měly by býti studovány z toho hlediska zcela zvláště. Ty, které jsou v propriu de tempore, jsou v celku velmi pozoruhodné stejně svým stářím jako i svým provedením a svým symbolismem. Bylo by třeba, jak jsme řekli výše, aby zaujaly opět své místo vedle žalmů ze dne. Opravy, nazvané Urbana VIII. v XVII. století, byly prováděny od přísných humanistů, kteří neznali ani zákony poesie přízvučné a kteří chtěli surově vměstnati na Prokrustovo lůžko prosodie, lidovou poesii svobodně skládanou a řídící se jinými zákony. Výsledek toho byly hymny rázu znetvořeného, které nejsou ani poesii opravdu klasickou, ani poesii lidově melodickou. Nemají práva napravovati hymny Prudenciovy nebo Seduliovy nebo Bedovy, jako neměly práva nahraditi výrazy v homiliích svatého Řehoře, které se zdály býti psány latinou barbarickou, výrazy ciceronskými.

Hymny v commune sanctorum jsou celkem bez jakékoli literární

ceny, jako na příklad Jesu Redemptor omnium nebo Jesu corona celsior a nedoporučejí se žádným význačným jménem. Bylo by snadné nahraditi je jinými.

Revise textů bude nutnou pro všechny liturgické knihy, ano dříve než komise Vulgaty nám poskytne svou versi, což si vyžádá opravdu longum mortalis aevi spatium. Od nynějška jsou různosti v antifonách a responsoriích, právě tak jako text nového vatikánského graduálu na příklad se neshoduje s misálem. Dom Gospellier v citované poznámce zdůraznil několik z těchto odchylek. Rovněž byl zaznamenán dosti velký počet chyb proti liturgické tradici, obzvláště v moderních oficiích. Je snadno dovozovati z této práce, že studium liturgie, místo aby bylo na postupu, dalo se v posledních třech stoletích na ústup, a že pravý liturgický smysl se téměř ztratil.

Citujeme zde jeden příklad:

V propriu de tempore o nedělích po Svatém Duchu byl původně soulad mezi rozličnými částmi Mše svaté, epištolou, Evangeliiem, veršem k Přijímání a modlitbou. Následkem úprav, které přistoupily později v pořadí neděl, nastalo vybočení, část Evangelii není již ve vztahu k ostatním součástem liturgie. Nastala tím určitá nesrovnalost, kterou by bylo snadno opravit.

Necháme zatím stranou pontifikále a rituál. Ale Římské Martyrologium, po pracích a objevech posledních let, mělo by podstoupiti úplné přepracování.

Konečně, po příkladu jiných, odvážíme se požadovati latinský překlad žalmů, který by byl bližší hebrejskému textu. Nenaučíme něčemu nikoho, říkajíce, že nynější překlad se vzdaluje v dosti bodech od skutečného textu. Jsou zde protismyslné výrazy, které jsou nápadné již při pouhém čtení, ano celé stati, které je nsnadno vyložiti. Zdá se, že přišel okamžik ve studiu hebrejského textu žalmů a rytmické poesie hebrejské, aby byl učiněn překlad literárnější, přesnější a jenž by byl současně užitečným kazatelům i profesorům theologie, aby jim ušetřil to, co se duchaplně nazývalo „protismysl kazatelský.“



Zázraky Boží

Jsmo v měsíci červenci, měsíci žní a sklizně obilí. Prozřetelnost Boží opět se o nás postarala a svou všemohoucností každé zrno z jara zaseté proměnila v bohatý klas. Než, bohužel, velmi málo je dnes těch, kdo si jsou opravdu vědomi velikosti tohoto každoročního zázraku Božího. Sv. Augustin mluví o této skutečnosti ve svém výkladu Evangelia sv. Jana při příležitosti zázraku v Káni Galilejské.

Zázrak Pána našeho Ježíše Krista, jímž z vody víno učinil, není ničím podivným pro ty, kdož vědí, že jej **Bůh** učinil. Vždyť ten, jenž onoho dne stvořil víno při svatbě v oněch šesti štoudvích, jež byl předtím poručil naplniti vodou, je tentýž, jenž tak každoročně činí v révě. Jako totiž to, co služebníci byli načerpali do štoudví, vínem se stalo působením Páně, tak rovněž to, co mraky vylévají, vínem se stává působením téhož Pána. Tomu se však nepodivujeme, poněvadž se tak děje každoročně; obvyklostí svou pozbylo to obdivu. Přesto však pozornosti větší si to zaslouží než to, co se stalo ve štoudvích vody. — Kdo jest, jenž pozoruje činy Boží, jimiž je řízen a spravován celý tento svět, a neužasne a není přímo zasypán spoustou zázraků? Pozoruje-li sílu jediného zrna, či kteréhokoliv semene, — cosi ohromného tu jest, cosi hrozného pro pozorujícího.

Ale ježto lidé, k jiným věcem jsouce obráceni, ztratili s očí pozorování děl Božích, jímž by měli denně chválu vzdávat Stvořiteli, ponechal si Bůh takřka stranou jisté neobvyklé činy, jež by (později) vykonal, aby pomocí zázraků probudil lidstvo, jakoby spící, by Mu vzdávalo úctu.



Z B E N E D I K T I N S K É H O Ř Á D U

Opat Cabrol. Dne 4. června t. r. umřel v útulku pro nemocné, zvaném „St. Augustine's Nursing Home“, u moře, v hrabství Sussex, nejdůst. pán Fernand (Ferdinand) Cabrol, opat benediktinského kláštera sv. Michala ve Farnborough v hrabství Hampshire v Anglii. Narodil se v Marseilles 11. prosince 1855 a ve věku dvaceti let přijal roucho řádu sv. Benedikta v opatství Solesmes (Solém). Řeholní

sliby složil 29. září 1877 a na kněze byl vysvěcen 3. června 1882. Po několika letech byl jmenován převorem, kterýžto úřad zastával až do dne, kdy byl poslán do Anglie. Císařovna Eugenie si přála míti francouzské benediktiny u hrobu svého chotě, Napoleona III. ve Farnborough (Fánboro) v Anglii. Podařilo se jí je tam uvésti r. 1895, a již následujícího roku byl Dom Cabrol ustanoven

za převora nového kláštera. Když převorství ve Farnborough bylo roku 1903 povýšeno na opatství, byl převor Cabrol zvolen prvním opatem. R. 1924 mu byl přidělen jako opat koadjutor Dom Bernard du Boisrouvrai (Boaruvré), který se nyní stává jeho nástupcem.

Opat Cabrol vynikal jako historik a znalec liturgie. Již roku 1892 byl jmenován profesorem církevních dějin a patristiky (vědy týkající se církevních Otců), na katolické univerzitě v Angers ve Francii, kde přednášel tři roky. Kromě menších spisů vydal: *Histoire du Cardinal Pitra* (1893), *Etude sur la Peregrinatio Silviae* (1895), *Le Livre de la Priere Antique* (1900) a *Les Origines Liturgiques* (1906). Od roku 1903 redigoval široce založený „*Dictionnaire d'Archeologie Chretienne et de Liturgie*“; ve vydávání tohoto velkého díla pokračuje pozdější spoluredaktor a hlavní příspivatel, důst. Henri Leclercq. S jménem Cabrolovým se shledáváme také v knížkách, kterými se má liturgie učiniti přístupnou lidu. Tak napsal delší úvod k lidovému rituálu, který roku 1916 vydali mnichové opatství farnboroughského v řeči latinské s anglickým překladem. Ve svém úvodu podává opat Cabrol stručné poučení o rituálu (obřadní knize) a potom se stanoviska liturgického pojednává o jednotlivých svátostech, vyjma svěcení kněžstva, jakož i o některých posvátných úkonech, které jsou v úzkém spojení se svátostmi, na příklad o úvodu matek po porodu (ve spojení se křtem dítěte), o přijetí konvertitů (ve spojení se svátostí pokání), o sv. přijímání nemocných (ve spojení s nejsv. Svátostí oltářní), o kajících žalmech a litanii, o návštěvě nemocných, o modlitbách za umírající, o pohřebních obřadech včetně

o mši sv. za zemřelé (ve spojení se svátostí posledního pomazání), a konečně o žehnáních a svěceních, čili svátostnínách. — Na konci knížky je dodatek („Appendix“) o 66 stránkách, obsahující jako úvod (Introduction) na několika stránkách stručné poučení o obřadech mše sv., přípravné modlitby na mši sv. nebo sv. přijímání podle misálu (latinsky a anglicky) a konečně stálé části mše sv. (*Ordinarium Missae*, „The Order of the Mass“). — Mohli bychom věru záviděti anglickým katolíkům tento lidový rituál „*The Layfolk's Ritual*“, nejen pro jeho užitečnost, nýbrž i pro jeho velmi pěknou úpravu (kapesní formát, tisk černý a červený).

Za redaktorství opata Cabrola vyšla také, asi před dvanácti lety „*Liturgická modlitební knížka*“ („*Liturgical Prayer Book*“), obsahující kromě delšího úvodu o liturgii katolické Církve, o církevním roce, o liturgických knihách, o kostele a jeho zařízení, o liturgických rouších, o liturgických barvách, o oltářním prádle, o posvátných nádobách a o liturgickém duchu — nedělní primu, t. j. první hodinku, nešpory a mše na všechny neděle a větší svátky (počínaje svátkem II. třídy), obřady svátostí (vyjma svěcení kněžstva), hodinky za zemřelé a na konec různé pobožnosti, hymny a jiné zpěvy (na př. adventní zpěv „*Rorate coeli*“).

Povahu zesnulého opata Cabrola charakterisuje londýnský týdeník „*The Tablet*“ takto: „Jeho ryzí vlastností a jeho okouzující osobností získávaly lásku a obdiv všech, kteří měli štěstí se s ním setkat, a zvláště těch, kteří žili s ním v komunitě.“ — Pisatel těchto řádek měl také štěstí v Anglii poznati opata Cabrola a může bez výhrady potvrditi tuto charakteristiku. R. i. p.

Emauzy. P. Bernard Velíšek.



Umění žít

Makrobiotika — umění, staré tisíciletí: umění, prodloužit život. Kéž by to však bylo pouzř umění! Jest to však zároveň problém, jest to otázka; a dosud nikdo ji nerozřešil. Hledal se ochranný prostředek proti smrti; než k tomu bylo zapotřebí kamene mudrců, a toho dosud nikdo nenalezl. Psaly se tlusté knihy o reformě způsobu života. Vzávali dokonce samého d'ábla. — Dnes slovo „hygienu“ ve spojení se sportem a treningem je oním kouzelným slovem, jemuž lidé věří. Na jak dlouho?

Pravda, úmrtnost dětí se zmenšila, životní poměry i u chudších tříd se zlepšily. Avšak — známý jeden lékař v Kolíně nad R. zajímal se po celý svůj život zcela zvláště o otázku, zda se počet ročně umírajících lidí zmenšuje. Nakonec musil doznati, že — přes všechny vynálezy na poli věd týkajících se života a zdraví — přece jen toto číslo zůstalo nezměněno. Podaří-li se je zde snížit, stoupá hned jinde. Je-li objeven prostředek k uzdravení jisté, dosavad nevylečitelné choroby, ukazují se tím čteněji a tím zákeřněji nemoci jiné.

Děle tedy žít než naši předkové, se nám nepodaří. Kéž bychom alespoň žili šťastněji.

Problém „útěku z venkova“ nám ukazuje, odkud lidé své štěstí očekávají. Velkoměsta vzrůstají obřadně, vysávají pozvolna celou zemi. Tisíce možností rozptýlení, jež město, především ovšem velkoměsto nabízí, mají člověku dáti štěstí.

Proto již nikdo nechce zůstat na venkově. Avšak — kýžené štěstí nepřichází, ve velkoměstě nejméně. Statistika sebevražd mluví tu řečí výmluvnou. A k o n e c všech nadějí, všech odvážných pokusů?

— Pesimismus: to není život, jenž by byl hoden býti žit. — Je konec opravdu takový?

Ne! zní ozvěna a — rozřešení!

„To není žádný život, život jenž není žit pro Boha.“ Tak sv. František. A tak tu stojí a vztyčenou rukou ukazuje na toho, jenž řekl: „Proto jsem přišel na svět, aby měli život, a života plnost hojnou“ (Jan 10, 10). Na toho, jenž řekl: „Mne, zdroj vody živé, opustili a vykopali cisterny, cisterny děravé, jež vodu zachytiti nemohou“ (Jer. 2, 13). Na toho, jenž rovněž řekl: „Já jsem vzkříšení a život. Kdo ve mne věří, byť i zemřel, živ bude. Každý kdo žije a ve mne věří, nezemře na věky.“

Máme snad dále hromaditi slova, v nichž Syn Boží, Život Věčný, nám nabízí svůj vlastní život, život věčně trvajícím a věčně šťastným? — Ne! Vždyť tyto řádky nejsou zprávy pro ty, kdož „ve tmách a ve stínu smrti přebývají“ (Is. 9, 2), nýbrž pro ty, kdož „kráčejí ve světle Života“ (Jan 8, 12), kteří mají život, ale doposud snad se nestarali o to, aby si přivlastnili dokonalou plnost tohoto života.

Chápete, oč se tu jedná? Hleďte, tu je člověk, jenž má dostatek všeho, co jen země může dáti: pevné zdraví, příznivé vloh, úspěch ve všem, co podnikne, čestné postavení, bohatství a možnost ukojiti všechna svá přání. Neměl-li by být šťasten? — Jeden, jenž byl v tomto postavení a všech pramenů pozemského štěstí byl okusil až do sytosti, odpovídá nám: „Marnost marností a všechno je marnost!“ — „Byl jsem života syt; neboť jsem viděl, že vše pod sluncem je špatné a vše že je marnost a týrán ducha“ (Kaz. 12, 8; 2, 17).

Tu jsou jiní — ty náležíš k nim — jimž na jedné straně víra a zkušenost hlásá bezcennost a pomíjivost všech radostí pozemských, kteří na druhé straně již částečně poznali štěstí, jež prýští ze zřeknutí se světa a odevzdání se Bohu, avšak nemohli se dosud odhodlati k tomu, aby již jednou začli opravdově, aby se zřekli světa cele, cele se Bohu oddali, vše pouze od Boha očekávali. Nestojí ovšem osamoceni; mnozí jiní, ba i mnozí ze světců poznali a prožili jedenkrát tento stav nerozhodnosti; avšak našli v sobě též jedenkrát — alespoň ti druzí — potřebnou sílu a odvahu k rozhodnému „ne“ na jedné a k rozhodnému „ano“ na druhé straně. „Jak dlouho ještě chcete kulhati na obě strany? Je-li Jahve Bůh, následujte ho; je-li jím však Baal, tedy jděte za tímto,“ pravil Eliáš lidu. A lid nedal odpovědi (3. Král. 18, 21). Lid nedal odpovědi. Zde leží onen kámen, o nějž se láme každé kolo. Bůh tě volá, volal tě, jak často tě volal?! Ty však „neodpověděl“.

Hlas Boží není vřeštěním fanfáry, nerozléhá se po ulici, zaznívá jemně jako hlas vzdáleného zvonu hluboko na dně tvojí duše. Následuj ho a budeš ho slyšet častěji a vždy jasněji. Následuj ho a půjdeš, i když po stezce kamenité, vstříc svému štěstí. „Pojďte ke mně všichni, kdož pracujete a obtíženi jste a já vás občerstvím“ (Mat. 11, 28).

Máme nyní ještě pohledem zalétnouti k těm, kdož jako Malá Terezie ve vší prostotě mohli po pravdě o sobě říci: „Nikdy jsem Bohu nic neodepřela“ —? Měsíc srpen nám přináší slavný den Matky Páně, den jejího Nanebevzetí.

Byla ona jen tehdy šťastna, když se otevíraly portae aeternales, vítězné brány nebes? Zda zakoušela spolu se Synem jeho opuštěnost na kříži? Nevíme toho. Avšak, co nám světci i o té nejhlubší noci, do níž je ponořuje očištná vůle Boží, odhalují, je to, že i v této nejprudší bolesti nalézá se štěstí nevyjadřitelné. — „Ecce ancilla Domini — Hle, služebnice Páně.“ Jak že to řekl její Božský Syn? — „Mým pokrmem je konati vůli mého nebeského Otce.“ Znala Maria jiné radosti? Ona nepohlížela na sebe jinak, nestavěla se jinak, ničím jiným nechtěla být, než služebnicí Páně. A tím otevírá se jí velká perspektiva: Ona vidí Boha, pozoruje okem Boží Prozřetelnosti, t. j. okem věčnosti veškeren děj světa, i v nejbližším svém okolí. A — chápe. A — stává se moudrou. A — stává se šťastnou. Pro ty, kdo znají zákony stavby Boží a je si též přisvojují, stává se „kamenem úrazu“, „kámen úhelný“, qui facit utraque unum, jenž protivy nejrozdílnější, jako štěstí a bolest, sbratřuje, jenž propasti tisícileté překlenuje. Odpověz „ano“ ke všemu, co ti zjevuje vůli Boží, a poznáš, že život žitý pro Boha je životem štěstí již zde na zemi.

Neresheim.

P. Řehoř Böckeler.



Kadidlo v liturgii

(Pokračování.)

(Vývoj jeho užití a význam.)

Ordo rom. II. (n. 9) ustanovuje, aby byly kadidelnice přinášeny k oltářům a potom k věřícím, kteří měli kouř rukou k sobě přitáhnouti (ad nares hominum feruntur et per manum ad os trahitur — k chýpím lidí se nesou a rukou k ústům přitahuje). Ordo VI. (n. 9) mluvě o okuřování biskupa po Evangelii, praví, že biskup přijímá vůni kadidla. Podobně Innocenc III. (De sacro altar. myst. II. 48)

vykládá tuto incensaci jako přivonění ke kadidlu (episcopus thus odorat).

Okuřování osob se dalo a děje dosud podle řádu důstojnosti osob okuřovaných. Podle řádu Laonského ze 13. st. (Martène I. 608) okuřoval jáhen nejprve kněze, který však při tom klečel, potom klerik jáhna, precentora, děkana a naposled obě strany choru.

Pokud se týče sypání kadidla na žhavé uhlí, byl to úkol akolytů, později tak činil sám biskup. Ve středověku se tak děje s určitou formulí, která svým obsahem je formulí žehnání. Podle sakramentáře ze St. Denis (Martène I. 522) modlil se celebrant při vkládání kadidla na uhlí takto: „Vůní nebeského svého nadšení nechť rozžehne Hospodin a naplní srdce naše, abychom slyšeli a plnili zákony jeho Evangelia.“

Tím přestává býti okuřování úkonem čistě světským, sloužícím profánním účelům a stává se svátostí; tak dospívá kadidlo počátkem druhého tisíciletí k významu, jaký má nyní. Přispělo k tomu jistě srovnání náboženských úkonů starozákonních s obřady Církve, neboť vliv Starého zákona je zřejmý při incensaci oltáře.

Incensace v dnešní liturgii: A. Při Mši sv.

Při Mši sv. slavné se užívá kadidla třikrát: na počátku, při Evangeliu a obětování a mimo to při pozdvihování.

Na počátku Mše sv. pomodlí se celebrant stupňové modlitby, vystoupí k oltáři, políbí jej a vloží na žhavé uhlí tři lžičky kadidla, žehnaje je slovy: Od toho budiž požehnáno, k jehož cti budeš spáleno. Mlčky okuřuje předepsaným způsobem oltář, nejprve kříž a ostatky svatých, jsou-li na oltáři, pak celý oltář. Tato incensace na počátku Mše sv. je zřejmě pod vlivem bohoslužby starozákonní, kde velekněz nesměl vstoupiti do velesvatyně bez kadidla. Mojžíš (Lev. 16, 12—18) předpisuje, aby v den smíření vzal velekněz kadidelnici, naplnil ji uhlím s oltáře, nabral do rukou kadidla složeného z vonidel, vešel za oponu do velesvatyně, pak vložil na oheň vonidla, aby oblak dýmu z nich vycházející zahalil slitovnici. Z tohoto předpisu starozákonní liturgie plyne analogie pro kněze novozákonního, který svým svěcením stává se zástupcem Krista — nebeského velekněze, jenž svou vlastní krví jednou vkročil do velesvatyně. Novozákonní kněz okuřuje oltář v novozákonní velesvatyni. Podle Innocence III. (De sacro altar. myst. II. 14) a Duranda sypalo se kadidlo na žhavé uhlí již při slovech: Deus, tu conversus vivificabis nos (Bože, obrať se k nám a oživ nás), aby tím

srovnání starozákonního velekněze s celebrantem nového tím více vyniklo. Incensace na počátku Mše sv. nebyla v prvním tisíciletí známá, teprve v 11. stol. se s ní shledáváme. Ačkoli se Innocenc III. zmiňuje o této incensaci na počátku Mše, když se zpíval Introit, přece nebyla všeobecně rozšířena a také nebyla předeepsána určitá modlitba. Podle Jana z Avranches (P. L. 147. 38) okušoval kněz oltář říkáje při tom Gloria. Sikkard z Kremony (Mitrale III. 2) uvádí, že se při tom říkaly modlitby: *Dirigatur, Domine...* Durandus však sděluje, že se tak dalo beze slov.

Symbolický význam, který středověk v okušování oltáře viděl, tkví ve výkladu slov sv. Jana: „A přišel jiný anděl a postavil se před oltářem, maje zlatou kadidelnicí; i dány jsou mu zápaly mnohé, aby je položil z modliteb všech svatých na oltář, který je před trůnem Božím“ (Zjev. 8, 3—5). Anděl, jak vykládá Durandus (IV. c. 8. n. 2) je Kristus, který stojí před oltářem, t. j. před tváří Církve. Zlatá kadidelnice znamená jeho neposkvrněné tělo. Je proniknuta žářem, jako Kristus žářem lásky. Také Kristu se obětuje mnoho kadidla, to jsou modlitby věřících, aby je přinášel Otci svému nebeskému. Kněží jsou zástupci Kristovými, přinášejíce Bohu modlitby věřících. Jaké to vřelé napomenutí středověkého mystikaliturgika pro kněze, aby si byl vědom postavení svého jakožto prostředníka mezi Bohem a věřícími; pro věřící pak napomenutí, aby spojili své modlitby s modlitbami Církve, ty pak oplodněny jsouce milostí Boží, aby vystupovaly jako vonný dým k trůnu Nejvyššího.

Význam incensace je lustrální, t. j. očištný; incensace je sama o sobě velebným úvodem k Nejsvětější Oběti, neboť se přidružuje k modlitbám na počátku Mše sv., jež jsou přípravou a zároveň prosbou za očistu srdce. Kněz, okouřiv oltář, je naposledy sám incensován; přijímaje tuto poctu, připojuje prosbu za očištění sama sebe.

S tímto názorem shodují se i východní liturgie. V liturgii Jana Chrysostoma ke konci Proskomidie* okuřuje jáhen oltář, presbytář a celý chrám, říkáje při tom žalm 50. Incensace tato, spojená s kajícím žalmem 50, je zřejmě významu očištného. V liturgii Jakubově v Enarsi (je mezi Proskomidíí a čtením) se modlí kněz: „Přijmi od nás, svých nehodných sluhů, tento zápal k příjemné vůni; pro-

* Proskomidie je slavnostní přípravou obětních darů na počátku Mše, prováděná různými liturgickými úkony a modlitbami.

měň zlý zápach naší duše v libou vůni a posvěť nás posvěcující silou svého Přesvatého Ducha.“

Incensace při čtení sv. Evangelia.

Ač se záhy přináší k Evangeliu kadidlo, přece v I. tisíciletí nebyla kniha Evangelii okuřována. První stopy okuřování knihy Evangelii nalézáme u Sikkarda z Kremony a Jana z Avranches. V okuřování Evangelia je zřejmý symbol úcty ke Kristu, jehož nauka se v Evangeliu hlásá. Jako svíčky po obou stranách knihy evangelní jsou pro středověkého liturgika symboly Starého a Nového zákona, po př. Zákona a proroků, tak také kouř z kadidelnice vycházející znamená, že je nutno nejen naslouchati Evangeliu, ale i spojití s nasloucháním zbožnou modlitbu. Jiný symbol viděl středověk: hlasatel Evangelia rozšiřuje hlásání Evangelia libou vůní svým životem podle slov sv. Pavla (2. Kor. 2, 15): „Neboť jsme Kristovou vůní libou Bohu mezi těmi, kteří bývají spaseni, i mezi těmi, kteří hynou.“

Tato symbolika byla vyjádřena ve středověkých misálech ve slovech pronášených nad kadidlem: „Vůni nebeského nadšení svého nechť roznlítí v nás Hospodin a naplní srdce naše k poslouchání i plnění přikázání svého Evangelia.“

Ordo Rom II. uvádí, že po Evangeliu, když se zpívalo Credo, byla přinášena kadidelnice k oltářům a k lidu, aby si rukou vůni kadidla přitahoval.

Incensace při obětování.

Při obětování koná se ve slavné Mši sv. po třetí okuřování — je to incensace obětních darů chleba a vína. Kněz žehná kadidlo nasypané na uhlí těmito slovy: „Na přimluvu sv. Michala archanděla, stojícího po pravici oltáře zápalného, a všech svých vyvolených nechť ráčí Hospodin tento zápal požehnatí a za vůni líbeznou přimouti. Pro Krista Pána našeho. Amen.“ Pak okuřuje obětní dary: chléb a víno, slovy: „Zápal tento tebou požehnaný nechť vystoupí k Tobě, Pane, a sestoupí na nás milosrdenství Tvé.“ Okuřování oltáře děje se za recitace žalmu 140, 2—4: „Modlitba má se vznes jako vůně kadidla před obličej tvůj, pozdvižení rukou mých jako oběť večerní. Postav, Pane, stráž k mým ústům, pevné dveře ke rtům mým, aby se mé srdce neuchýlilo ke zlým slovům, k omlouvání hříchů.“

Tato incensace nebyla známá v prvotní Církvi; na západě se děje první zmínka o této incensaci až v 9. století. Amalar (De eccl.

off. III. 19) potvrzuje, že byl obyčej ve Francii přinášeti kadidelnici při ofertorní modlitbě, připomíná však, že se tak v Římě neděje. Také Ordo Rom. II. a VI. (z 11. stol.) neznají tohoto obřadu. Teprve Innocenc III. (l. c. 57) mluví o okuřování oltáře a zároveň uvádí dodnes obvyklý způsob okuřování darů: třikrát křížem a třikrát kruhem. V Ordo Rom. XIII. jsou při incensaci uvedeny modlitby v tom pořadí jako dnes. První modlitba: Na přímluvu sv. Michala jest v Misálech z 11. a 12. stol., taktéž: Zápal tento... (Incensum istud), avšak místo Michaelis stojí Gabrielis, poněvadž anděl, který stál po pravici oltáře zápalného vedle Zachariáše, byl archanděl Gabriel (Luk. 1, 11. 19.). Do 12. stol. se také říkalo — na přímluvu sv. Gabriela... Sotva možno přijmouti názor, že se tak stalo chybou písařskou, poněvadž bylo vždy hodně písařů i korektorů, kteří znali umění písařské. Změna textu zdá se, že se stala vlivem výkladu Zjevení 8, 3, podle něhož zde okuřující anděl je Michal, který požíval veliké popularity. Rupert z Deutzu (Comm. in Apoc. lib. V.) vykládá, že anděl okuřující oltář není nikdo jiný, nežli sv. Michal. Ostatně tento archanděl účinkuje již podle židovské tradice jako nebeský velekněz a podržel úkol tento v křesťanské tradici, přinášeje modlitby a přiváděje duše spravedlivých k trůnu Božímu. Úcta k sv. Michalu ve středověku byla veliká a když onen výklad stal se všeobecným, usoudilo se za vhodnější považovati Michala za onoho anděla, který okuřuje oltář. Při tom se zapomnělo na slova „stojícího po pravé straně oltáře zápalného“, která se hodí jen na Gabriela a vložití místo toho text: „stojícího před oltářem a majícího zlatou kadidelnici“ (Zjev. 8, 3).

Správný způsob čtení zachoval se v mnohých řádových misálech a ve většině francouzských, zatím co v Římě a na mnoha jiných místech byla slova: sv. Michala.

Návrh kardinála Thomassiho, aby se zavedl opět původní text, zamítla kongregace posv. obřadů (Catalani: Caerem. episc. I. 446). Tak obdržel omyl výslovnou autentickou sankci.

V incensaci obětních darů spatřoval středověk materiální obětní dar, tak jako ve Starém zákoně při oběti Mincha (Lev. 2. 11. n.) bylo Hospodinu kadidlo obětováno.

Okuřování při ofertoriu má velký symbolický význam: jest obrazem modlitby a duchovní oběti, která ve spojení s obětí oltářní má vystupovati k nebesům, jak vyjádřeno jest slovy žalmu.

Význam slov žalmu, který se modlil David prchaje před Saulem, je hluboký: kněz prosí, aby modlitby při Nejsvětější Oběti byly

u trůnu Božího milostivě přijaty, a to nejen jeho samého, ale i všech věřících shromážděných ve chrámu.

Je jisto, že na zavedení incensace obětních darů ve středověku měl vliv St. zákon: tak jako při přinášení suchých obětí se obětovalo kadidlo, tak také i při Oběti novozákonní naznačované obětmi starozákonními, se používá kadidla. Mojžš (Lev. 2, 14. 16) nařizuje: Přinášíš-li v (suchou) oběť Hospodinu prvotiny svých plodin, klasy právě uzrávající, upražíš je na ohni, rozmělíš jako se rozemílá mouka a tak budeš obětovati své prvotiny Hospodinovi; naleješ na ně oleje a nakladeš kadidla; jeť to (suchá) oběť Hospodinovi. Kněz zapálil z ní část rozemleté mouky, oleje a všechno kadidlo v obětní připomínku. Okuřování stává se obětním darem, neboť se kadidlo spaluje, t. j. obětuje, aby se vyprosila na Bohu milost. Tento smysl okuřování obětních darů je zřejmý v liturgii sv. Jakuba, kde kněz prosí, aby Hospodin vzal z jeho hříšné ruky toto kadidlo, jako oběť Abelovu, Noemovu... V syrské liturgii se pak modlí: „Přijmi tento čistý kadidla dým, který ti věřící synové obětují skrze ruce kněžské. Tento smysl obětní má i dnešní liturgie, jak to vyjadřuje modlitba: Na přímluvu...; ještě zřetelněji vystupuje význam oběti kadidla z Ordo Rom. XIII., který předpisuje, aby papež při slovech: Zápal tento..., zdvihl kadidelnici do výše, jako projev oběti Hospodinovi a potom teprve okuřoval obětní dary.

Při slavné Mši sv. okuřuje akolyta při pozdvihování Nejsvětější Tělo a Krev; úkon tento je znám již ve 13. stol. v řádě Dominikánů, všeobecně až v 17. stol., není doprovázen žádnou liturgickou modlitbou. Význam jeho týká se úcty Nejsvětější Svátosti.

Sádek u Poličky.

Prof. Bedřich Malina.

Deo gratias

Ve čtvrté knize Tomáše Kempenského o Následování Krista rozmlouvá křesťanská duše se svým Spasitelem takto: „Vždyť pocituji, že mi je v životě tomto zapotřebí nade všechno obzvláště dvojího, bez čehož by mi bídný tento život byl nesnesitelným. Držán jsa v žaláři svého těla vyznávám, že potřebuji dvojího: pokrmu totiž a světla. A tu jsi mně slabému dal svaté tělo své k posile duše i těla, a za svítlnu nohám mým postavil jsi slovo své (Žalm 118, 105). Bez toho dvojího bych ani nemohl žít, neboť slovo Boží jest světlem mé duši a tvá svátost je mi chlebem života (Jan 6, 35). To

dvojí lze nazvat dvěma stoly, které stojí s obou stran v klenotnici (Ez. 40, 39; 44, 19) Církve svaté. První z nich je stůl svatého oltáře, chovající posvátný chléb (I. Kor. 21, 4), to je drahocenné tělo Kristovo. Druhý je stůl zákona Božího, obsahující svaté učení, které vyučuje víře pravé a vede bezpečně až za záclonu, kdež je svatyně svatých (Žid. 9, 13). Díky Tobě, Pane Ježíši, světlo z věčného světla, za stůl svaté nauky, který jsi nám uchystal svými služebníky proroky, apoštoly a učiteli (Ef. 4, 11—12). Díky tobě, Stvořiteli a Vykupiteli lidí, jenž jsi na důkaz své lásky k celému světu přichystal večeři velikou (Luk. 14, 16) a při ní předkládáš za pokrm nikoli obrazného beránka, nýbrž nejsvětější tělo své a krev svou.“ Těmito slovy velkého mystika jest dán tak krásně a duchaplně výraz onomu zvyku, jež pěstuje Církev svatá již od prvých počátků ve své liturgii, že totiž vzdává díky Pánu Bohu za světlo a pokrm, za slovo Boží a chléb života.

Neboť když obec křesťanská shromážděná kolem oltáře Božího volala po přečtení epištoly a na konci Mše svaté jako odpověď na *Ite missa est* — Jděte, konec jest! *Deo gratias* — Bohu díky, bylo to totéž, co klade Tomáš Kempenský věrné duši křesťanské do úst, totiž díky za „stůl svaté nauky, který uchystal Bůh svými služebníky proroky, apoštoly a učiteli“ (epištola) a díky za „večeři velikou“ (*Ite missa est* — Jděte, propouštíme vás, když jsme byli dokončili nejsv. Oběť, při níž se předkládá za pokrm nejsvětější tělo a krev Páně), — pravím bylo to totéž, jenže s tím rozdílem, že se křesťané s tímto díkyčiněním neuzavírali jen do „komůrky srdce svého“, nýbrž že veřejně a takřka oficiálně, před tváří Církve svaté projevovali svůj díky, tím navzájem se podporující v radostném vyznání víry a v uznání skutečné potřeby „onoho dvojího, bez čehož by nám bídný tento život byl nesnesitelným: pokrmu totiž a světla“. Nelze naprosto nic proti tomu namítat, děkuje-li věrná křesťanská duše privátně, pro sebe, Pánu Bohu za všechna prokázaná dobrodiní, naopak, nutno si toho co nejvroucněji přát, protože každý člověk jest mravní osobností s vlastní odpovědností vůči Pánu Bohu. Ale je smutné, že křesťané zapomněli na to, že tyto jednotlivé osobnosti jsou členy svatého společenství Církve, která má i jako taková vzdávat Pánu poctu a díky, — nepozorovali, jak úpadek liturgické zbožnosti zároveň působí úpadek zbožnosti jednotlivců.

Bylo by proto v zájmu zbožnosti jednotlivců samých, kdyby se věnovala větší pozornost všem projevům liturgické zbožnosti, mezi nimiž zaujímají velmi četné a čestné místo *a k l a m a c e l i t u r*

gické. A právě aklamace „Deo gratias“ — „Bohu díky“ má v tomto smyslu veliký význam, že totiž pomáhala a pomáhá vzdělávat i pěstovat pravý typ křesťanské zbožnosti, ano křesťanského charakteru vůbec. Vždyť přesně vymezeného používání při bohoslužbách Církve sv. přešlo „Deo gratias“ i do mimoliturgického života a stalo se někdy i pozdravem křesťanů mezi sebou, připomínajíc jim tak i ve všedním životě povinnost vděčnosti k Pánu Bohu. K tomu, že formulka „Deo gratias“ se tak brzy vžila u křesťanů, zajisté přispěla též okolnost, že ji nalézáme nejen nescíslněkrát v podobném znění, nýbrž několikrát i doslova (srv. I. Kor. 15, 57; II. Kor. 2, 14) v Písmě svatém. A tam též nutno hledat její původ.

Ve Mši sv. nalézáme tuto liturgickou formuli, jak úvodem již sděleno, jako odpověď po přečtení epištoly a na konci Mše sv. po lte missa est. Deo gratias po posledním Evangelii má vyjádřit v první řadě dík za slovo Boží hláсанé tímto Evangelii, pak ale zvláště dík za Vtělení, o němž mluví sv. Jan na začátku svého Evangelia. Že po prvním Evangelii se říká „Laus tibi Christe“ a nikoliv „Deo gratias“, má podle liturgických autorů svůj důvod v tom, že v Evangelii mluví Kristus sám svým slovem anebo svými zázraky, kdežto v epištolách mluví apoštolové. V některých starých liturgiích, jako na př. v staré galikánské nebo mozarabské říkalo se „Deo gratias“ ihned po ohlášení titulu epištoly, načež se pak po přečtení jejím pravilo Amen. (Mabillon, De liturg. Gallic. lib. 1. c. 2. n. 10.)

Častěji než při Mši svaté používá se „Deo gratias“ v církevních hodinkách, totiž v matutině po všech lekcích (vyjma ovšem tři poslední dny pašijového týdne), pak po kapitulu a „Benedicamus Domino“ všech hodin a po Lectio brevis v primě a kompletáři.

Psátí o mimoliturgickém používání formule „Deo gratias“ znamenalo by psátí dějiny askese prvotní Církve, tak úzce je spjata tato formule s životem našich předků v Kristu. Vždyť „Deo gratias“ dávalo výraz onomu hlubokému citu vděčnosti vůči Bohu, kterým se tato doba vyznamenávala. Ve všech událostech životních, ať radostných či méně radostných viděli křesťané láskyplnou otcovskou ruku Boží, za vše, co Bůh poslal, upřímně děkovali, i za nějaký ten křížek, protože věděli, že i utrpení má pro křesťana velký výchovný význam a přibližuje jej Bohu. O takovém nazírání na utrpení dnešní slabošské pokolení nemá již ani ponětí a bylo by dobře, kdyby si dnešní křesťané přečetli tak na př. překrásnou homilii sv. Basilia Velkého o díkůčinění. Tu by se jim otevřely

oči a poznali by, co to znamená, nejen vyslovit formuli Deo gratias, nýbrž i podle ní žít až do posledních důsledků. Jest to dojemné, dočítáme-li se v dějinách, že mučedníci, byvše odsouzeni k smrti, když slyšeli rozsudek, zvolali radostně: „Deo gratias.“ Tak čteme v „Umučení Scillitanských mučedníků“, odsouzených roku 180 v Kartagu k smrti, že když byl prokonsul Saturnin přečetl rozsudek, Speratus zvolal: „Deo gratias agimus.“ A Nartzalus pokračoval: „Ještě dnes budeme mučedníky v nebi: Deo gratias!“ A když prokonsul pak dal rozkaz, aby byli odvedeni, všichni volali znovu: „Deo gratias.“ (A. Robinson, *The passion of S. Perpetua*. Cambridge, 1891, p. 116.) Jak lze vidět, těmto křesťanům náboženství nebylo jen okrasou života, nýbrž podstatou, obsahem. K témuž úsudku přijdeme, čteme-li u sv. Augustina (*Enarrat. in Psalm. 132*), že pravověrní křesťané, po každé když potkali svého spolubratra-křesťana, řekli Deo gratias, vzpomínajíce při tom všeho dobrodiní, jež působil a stále ještě působí Bůh v Ježíši Kristu na každém ospravedlněném. Jaká se tu zakládala vzájemná úcta na takovémto zvyku, je na bílé dni. Snad by posloužil takový zvyk i dnešním křesťanům k vzájemné úctě, zajisté by si pak také každý nechal na tom záležet, aby ten, kdo ho potká, nemusel říkat: „Bohužel“, nýbrž radostně: „Bohu díky — Deo gratias.“

Rozjímejme často o hlubokém významu krátké formulky Deo gratias, pak také pochopíme, že jest každému dáno prakticky provést slovo sv. Pavla: „Vždy se radujte, bez přestání se modlete, ve všem pak díky vzdávejte“ (I. Tess. 5, 16—18).

Emauzy.

P. Basilius Lang.



Liturgická zbožnost

Článek byl uveřejněn ve třetím svazku essayí z katolické mravouky, který má titul „Vie intérieure“ (402 str., Bruxelles 1936, Éditions de la Cité Chrétienne). Celá kniha jest velmi informativní a podává dokonalý obraz vnitřního života. Pozornost, jakou kniha věnuje lidskému jednání, veřejné modlitbě a zvláště liturgii i úctě Nejsvětější Svátosti, svědčí o tom, že kniha chce zachytiti člověka v jeho nejhlubším jádru a spolupracovati s hnutím Katolické akce a s hnutím liturgickým. Sloh je jasný a poutavý. Zmiňuje-li se autor v tomto článku o tom, že i liturgie může mít něco škaredého a nevkusného, má na mysli liturgii v nejšířším slova smyslu. Liturgie prožívá též svůj vývoj, jako i celá tradice křesťanská. Mnohé nevkusy, jako na př. různá votivní oficia (Ss. Lanoeae et Clavorum; S. Sindonis D. n. Jesu Christi), odstranila z liturgie již reforma Pia X. Jiné však ještě trvají. Liturgie sama ve svém jádru, a zvláště z dob nejstarších, má jedinečnou krásu.

Liturgie, oficiální bohoslužba Církve a její veřejná modlitba, mají svůj střed v oběti Mše svaté. Mše svatá a Eucharistie mají tak důležité místo v životě Církve, že by nebylo přespříliš zasvětit jim zvláštní pojednání. Ale k zakončení všeobecné kapitoly o veřejné modlitbě Církve, několik úvah o liturgické zbožnosti může nám býti již užitečno.

Liturgická zbožnost jest zbožností katolickou v nejlepším slova smyslu, neboť jest to zbožnost, kterou se spojujeme s Bohem jako údové Církve. Ve skutečnosti v liturgii spojujeme se s Církví v modlitbě, pomocí které ona se spojuje s Bohem.

Vezměme na příklad moderní příručky modliteb, ty formuláře, které nám dávali do rukou ještě před čtvrtstoletím a kde zbožní autorové shromáždili určitý počet povznášejících modliteb. Většiny z těch, které nejsou vzaty z liturgie, mohli by stejně dobře používatí protestanté, poněvadž se v nich nejedná než o duši a Bohu, a úplně se opomíjí lidský řád založený Kristem. Liturgická zbožnost naproti tomu jest především zbožností Církve, nacházíme v ní všude velkou myšlenku jednoty Církve s Kristem, skrze Krista s Bohem, a velkou myšlenku jednoty lidí v Církví.

Mimo to býti katolíkem znamená býti údem Církve; katolík nemůže se posvětit a spasiti sám. On se posvěcuje v Církví, ja účasten svátosti Církve, kterou posvěcuje svým vlastním posvěcením, jako i též poskvřňuje svými hříchy. Spasiti se, to neznámá ve vlastním slova smyslu sebe spasiti, běheme-li tento výraz doslovně, takže by obsahoval jen osobní spásu, která by abstrahovala od spásy ostatních lidí. Toto individualistické — nechceme-li říci přímo egoistické — pojetí spásy, není křesťanské. Vylučujeme-li spásu ostatních lidí při hledání své vlastní spásy, nespasíme se, neboť pohrdáme prvním ze všech přikázání, totiž přikázáním lásky k bližnímu; a to i tehdy, když předstíráme, že milujeme Boha ze všech sil, když předstíráme, že žijeme jen pro něj a pro dokonalost. Svatý Jan řekl: „Kdo říká, že miluje Boha, a nenávidí při tom svého bratra, jest lhář.“

Katolická ctnost, katolická zbožnost, obsahují proto v sobě vždy bližního. On musí býti smíšen s celým naším životem, se vším naším zaměstnáním, on musí proniknouti až do našeho vnitřního života. A bližní, to není to, či ono individuum; to není těch několik chudých, kterým já pomáhám, několik dětí, které vychovávám nebo několik pohanů, jimž pomáhám k obrácení tím, že dávám almužnu na misie; bližní, to jest lidstvo celé, které Církev má posvětit; to jest Církev, otčina duší a ohnisko božského života. Církev jest

otčinou duší; duše, které jsou mimo Církev, jsou ve vyhnanství; jen ty, které jsou v Církvi, mají účast na přednostech, které poskytuje otčina lidem.

Mimo to, když se spojuji s liturgickou modlitbou, účastním se života Církve, naplňuji se jejím duchem. Ve formulích liturgických modliteb nacházím všude onen duch společenství, který směřuje k posvěcení těla Církve, k posvěcení celého lidského pokolení spíše než k zájmům soukromým. Tento duch společenství jest tak silný, že čtu-li nebo rozjímám modlitby Mše svaté nebo breváře, jest téměř nemožné, abych se pohroužil do myšlenek na sebe samého; myslím zajisté na sebe, na svou ubohost, na svou potřebu Boha a na všechny veliké pravdy víry, které se mne týkají, ale tyto osobní zájmy jsou intimně spojeny s potřebami Církve samé, jejíž jsem údem, a s potřebami celého lidstva. A všude se vrací myšlenka na Boha a myšlenka na Krista, tvoříc tak podklad obrazu nebo poskytujíc světlo, které tvoří odstín obrazu.

Spojujíc se s Církvi v liturgické zbožnosti, má zbožnost se vměšuje do liturgického cyklu, jenž ji přivádí každoročně ke všem tajemstvím víry.

Jsou tam všechna tajemství. Nejprve skupina svátků, období ročních, jádro liturgického roku a slavností, připomínajících celé dějiny našeho vykoupení; advent, jenž nás vybízí, abychom se přenesli do dob, které předcházely příchod Spasitele, a abychom rozjímali o ubohosti člověka zbaveného Boha; Vánoce a svátky, které po nich následují, Zjevení Páně, Svaté Rodiny, Obětování, jež nám připomínají Vtělení Syna Božího a vybízejí nás k rozjímání o Bohočlověku; a půst, jenž předvádí veřejný život Ježíšův, období, ve kterém si Církev přeje, aby se stalo intenzivnějším vyučování křesťanské nauce a náboženský život, jenž pak směřuje ke Svatému týdnu a Velikonocům, vrcholu křesťanského roku a památníku podstatného úkonu vykoupení. Čtyřicet dnů doby velikonoční nás vybízí k rozjímání radosti a slávy vzkříšení, z níž máme učiniti svou radost a svou slávu. Pak přichází Nanebevstoupení, Svato-dušní svátky a doba po Svatém Duchu, která znázorňuje život Církve, kde se nachází se svátkem Nejsvětější Trojice, Božího Těla a svátkem Nejsvětějšího Srdce, jako by soubor celého díla Božího, jež pokračuje ještě ve svátcích svatých a končí na cestě k druhému světu svátkem Všech Svatých a Dušiček.

Ostatně po celou délku roku nám připomínají svátky svatých slávu Boží a Boží lásku uskutečněnou mezi námi; svátky nejsvětější Panny, Neposkvrněné Početí a Nanebevzetí, svátky apoštolů,

mučedníků, vyznavačů, Učitelů Církve, biskupů nebo prostých nevzdělanců, králů, panen i žen, které posvětily každý způsob života, svatí, kteří jsou rozestaveni ve všech stoletích a které vydávají všechny obydlené země. K tomu se druží ještě svátky Andělů a slavnosti připomínající posvěcení chrámů, domů zasvěcených Bohu. To vše jsou projevy chvály Boží na zemi. Jak by mohl člověk žít v tomto ovzduší, aniž by se nestal opravdovým křesťanem?

Projít každoročně v duchu liturgický cyklus, prožít s Církví drama vykoupení a drama věčné lásky Boží oprostující duše, od bídy hříchu, velkou epopeu, kterou jedině úmyslná prostota Evangelii a liturgických textů může vyjádřit, oživit ji každým rokem, to znamená naplnit svůj život velikostí a vznešeností, která vylučuje všechnu nízkost, všechnu mrzkost, všechnu egoism, všechnu přímý návrat k sobě samému. Kristus jest ve středu obrazu, Kristus se svým Otcem a svým Duchem. Svatí ho obklopují, všichni ti, kteří žili pro něho. My jsme pojeti do stopy této velikosti. My sami, my jdeme k druhému okraji, my se umístíme na svém místě pokorných služebníků, pokorných modlících se lidí, jako to dělali ve středověku dárcové obrazů, kteří sebe samy umístili v jednom z dolních rohů malby.

Liturgický rok dává tak našemu duchovnímu životu jediný rámeček, který mu zajišťuje normální rozvoj. Mnoho moderních pobožností tam nachází své místo bez obtíží, a liturgický duch, rozvinutý životem, který se utváří na liturgickém cyklu, dovoluje, aby byly zařazeny tyto pobožnosti na místo, které jim přísluší.

Co jest přirozenějšího než konati křížovou cestu na Velký pátek odpoledne, v hodinu, kdy Spasitel umřel? Co jest přirozenějšího, vyjma snad dobu velikonoční, než konati křížovou cestu v pátek, den utrpení Páně? Co jest přirozenějšího než konati hodinovou adoraci před Nejsvětější Svátostí na Zelený čtvrtek a vůbec každý čtvrtek večer, den to ustanovení Eucharistie?

Co jest pravidelnějšího než modlitba růžence doprovázená rozjímáním o tajemstvích života, smrti a vzkříšení Spasitele? Samozřejmě ovšem za těch podmínek, že nebudeme říkati tajemství růžence slavného o vánocích, tajemství bolestného na Hod Boží velikonoční a tajemství radostného na Velký Pátek. Čtenář zasvěcený do liturgie se usměje této myšlence; ale jsou ještě nesčetní křesťané, kteří světí Hod Boží velikonoční tím, že konají křížovou cestu a Hod Boží vánoční modlitbou bolestného růžence. V době, kdy jsem byl v semináři, téměř všichni seminaristé konali křížo-

vou cestu v neděli, a rozumí se též na Hod Boží velikonoční... Mluvili zatím mnoho o liturgii. Jak tomu asi je v prostředí, kde se o ní nemluví?

Můžeme dokonce zařadit do liturgického cyklu květen zasvěcený Nejsvětější Panně, toužící uctívat Matku Ježíšovu v době, kdy Církev obvykle slaví vítězství jejího Syna. Co se týče měsíce Srdce Páně, jest přirozené, že Církev, když byla prošla cyklus vykoupení, se soustřeďuje v závěrečné rozjímání lásky Boží.

Tak se v liturgickém cyklu sjednocují všechny pobožnosti a přivádějí nás k jedinému nutnému, k lásce Boží v Kristu a Církvi, a náš život vnitřní nabývá tak bohaté jednoty z rozmanitosti téměř nekonečné, celý jsa zavlažován duchem vpravdě Ježíšovým.

Liturgický rok poskytuje svůj rámeček našemu vnitřnímu životu; texty a obřady poskytují pokrm. Ne že bychom mohli vždy vystačit s texty a obřady liturgickými, ale ony nám poskytují pokrm, který musí být v první řadě pramenem našeho vnitřního života.

V liturgických textech odráží se duch Církve. Stykem s liturgickými texty jsme ve styku s myšlenkami Církve a s celou katolickou tradicí. Když listujeme v misále, všechna křesťanská století, celou křesťanskou nauku a celé křesťanské dějiny tam nacházíme.

Mešní Evangelia a slova proměňování, která jsou slovy samého Ježíše, i epištoly vzaté ze Starého zákona, nebo verše z žalmů a knih moudrosti, které připomínají přípravu na příchod Mesiáše, texty, které přicházejí ze svatých knih, v modlitbách svátků zcela nových, Krista Krále nebo svaté Terezie od Ježíška, v prefacích Krista Krále nebo pro Mši za zemřelé — všechna křesťanská století zanechala své stopy v misále, jako v těch starých chrámech, kde nacházíme základy staré římské basiliky, na kterou postupně všechny slohy nahromadily své klenby, lomené oblouky, hlavice, podpěrné pilíře, vlisy, kopule a špice.

Tak misál a celá liturgie shrnuje ve svých textech celý život Církve. Liturgie jest bezděčným výrazem křesťanské tradice, jejímž úkolem jest připojit přítomný věk k Ježíšovi. Vštěpujíc si liturgické texty, získáváme, aniž bychom to věděli a na to myslili, ducha Církve, křesťanský světový názor, ducha věčnosti, ducha Božího.

Stejně jest tomu s obřady. Užívání vosku pro svíce, a oleje pro svátosti i pro oltářní lampy, kadidla pro vůni, liturgická roucha: kasule, pluviál, alba, štola, vše to, co jest tradicionální a používá symbolismu vznešené krásy, a co nám přichází z prvních století, na čem však pozdější věky neopominuly zanechat své stopy, i to vše nám napomáhá, třeba v menší míře, podle stupně naší

chápatosti k tomu, aby chom přišli ve styk s křesťanskou tradicí, která nám ukazuje Krista v celé bohoslužbě Církve.

Většina z nás, je pravda, nemůže se dnes spokojit výlučně zbožností liturgickou, poněvadž tato liturgická zbožnost již z toho důvodu, že jest tradicionelní, není uzpůsobena pro to, co naše doba, co náš duch přináší zvláštního, náš osobní život nemůže se jedině živiti věčností. Musíme proto spojit tuto liturgickou zbožnost s moderní kulturou duše, kterou nám poskytují obzvláště moderní duchovní spisy, mezi nimiž jest tolik pozoruhodných děl. Ale tato moderní kultura duše pod trestem zbloudění musí býti spojena s hlubokým duchem liturgickým, jenž se s ní snadno dá uvésti v soulad.

Mohou ovšem býti přehnanosti v liturgickém duchu; někteří milovníci liturgie stávají se směšnými a připravují liturgii o vážnost, vzbuzující domnění, že život Církve spočívá téměř úplně jen na formě kasulí nebo v mystickém smyslu kamene oltářního. A jsou ještě jiní, kteří věří, že liturgický duch zavazuje k obdivování všeho, co jest liturgické, třeba to bylo zjevně škaradé. Neboť liturgie má své slabiny, jako vše, co jest lidské. Můžeme se však smáti těmto výstřelkům, jsouce sami velmi „liturgičtí“ a tato malá po-
divínství „liturgistů“ nemají v nás vzbuditi neuznání velmi čisté krásy a nevyčerpatelného bohatství katolické tradice, jejíž poklady jsou nahromaděny ve zděděné zbožnosti Církve.

Liturgie a liturgický duch nás ve skutečnosti vedou k modlitbě. Liturgie nás nejen učí dobře se modliti, ona nám dává katolického ducha, ona z nás činí dobré občany Církve.

Usměřňujíc našeho ducha ke Kristu, k Církvi, vnukajíc nám sociální smysl, který jest morálním smyslem křesťana, zapuzujíc co nejdále od nás zabývání se sebou samým, aby nás naučila žít v myšlence uskutečňování díla Božího na zemi, liturgie tím, že nás učí modlitbě, utváří současně našeho ducha. Vyjadřujíc rozmanitým způsobem, ale s přísnou přesností všechny myšlenky, to jest, celé učení, které jest základem křesťanství, liturgie nás činí pravověrnými. Navykajíc nás účastniti se oficia, liturgie nám vštěpuje myšlenku, že věřící jsou v Církvi činnými údy. Přispívá tak k celé naší křesťanské výchově. Ten, kdo má liturgického ducha, přejde snadno od modlitby k činům ve službách Církve; a není to náhodou, že liturgické hnutí předešlo několik let před hnutím Katolické akce, která znovuoživuje velkou myšlenku spolupráce věřících s hierarchií v díle křesťanského rozmachu.

Brussel.

Jakub Leclercq.



Nebýt ničím a přece vším

Slavnost Narození Matky Páně je dnem radosti pro celé křesťanstvo. Tak je tomu dnes. Čím však byl tento den tenkrát, když ji co novorozeňátko kladli do náručí matčina? Prostě, pozdě narozené děcko dvou stárnoucích rodičů. Což, bude je matka moci vychovati? Bude je otec moci zaopatřiti? — Donesli je do chrámu, velmi časně, alespoň je tak o dítě postaráno a rodiče jsou zbaveni starostí. Dívka se vdá za řemeslníka; tím by byla kapitola jejího života uzavřena, kdyby jediný syn, z tohoto manželství vyšlý, nebyl vedl trochu zvláštní život. Ze začátku ne. Stal se z něho řádný tesař a časně ovdovělá matka v něm měla dobrou oporu. Potom však, když mu bylo třicet let, nakazil se i on ideami, jež se tenkrát v Židovstvu šířily, a stal se vůdcem jedné z oněch band, jež se domnívaly, že se mohou vzepřiti takové moci, jakou byla římská říše a že mohou osvoboditi Izraele od cizí nadvlády. Proto zemřel na kříži. Matky se ujal jeden ze stoupenců jejího syna. Oba tito přenesli jinam své bydliště a zmizeli.

Tak vypadal život Mariin v očích povrchního pozorovatele. My ji dnes nazýváme Matkou Boží a Královnou Patriarchů, Královnou Proroků, Královnou Apoštolů, Mučedníků, Vyznavačů, Panen. Jsme přesvědčeni, že jí vpravdě byla, víc než to můžeme tušit.

„Ničím — a přece vším.“ Jak je to možné? O její hodnosti jakožto Matky Boží nechceme tu mluvit: tou prostě byla. Ale: prokovala snad? kázala? sloužila snad Obět nejsvětější? byla snad mučena? — Nic z toho všeho; avšak — co soudíte o nepatrném seménku, jež do hroudy kladou a jež vzroste v statný strom? Tu stojí v plné síle kmen, jehož kořeny se široce pod zemí rozbíhají.

V modru nebes kolébá svou korunou a šťavnatými jeho plody občerstvuje se člověk i nemá tvář.

Maria dala světu Vykupitele. Přemohl smrt, život nám daroval. A jaký život? Život božský; nazýváme jej „milostí posvěcující“. Z nekonečné plnosti života Božího se vylévá, do duše naší vtéká, ji obohacuje, ji sílí, ji Bohem plní, a duše se stává schopnou skutky božské konati, ne světy tvořiti (to bylo příliš málo; nic by to v sobě neneslo, co by mělo cenu před Bohem), nýbrž díla, naplněná září světla, jež Srdce Boží radostí naplňuje.

Vizte tamhle ono slaboučké nemluvně! Křičí, pláče, kope nožičkama a ručkama kolem sebe tluče. Ubohouchké stvoření! Avšak z očí nese se již paprsek, jenž nám praví, že v tomto tělíčku sídlí duše nesmrtelná, duch chovající v sobě veškeré ty potence rozumu i vůle, jež se později vyvinou. Tak je to s činy, jež „z Boha jsou vykonány“, v síle posvěcující milosti, za pomoci milosti působící: jakási jiskra v nich žhne, která v očích Božích již nyní projevuje svatou září nebes. — Tak tomu bylo u Marie, tak tomu je u nás.

U Marie. — Stala se Matkou Boží. Její „Staň se“ uvedlo v chod plán Vykoupení, jež od věčnosti choval Bůh ve svém lůně. „Nastalo světlo.“ A slunce, jež tu vzházelo, mělo své červánky v onom slůvku „Staň se“; Ježíšův život, učení a svědectví krve, stálost mučedníků, Oběti a poučování kněží, věrnost vyznavačů, čistá oddanost panen. „Královna všech Svatých“ — neboť ona je všechny ve svém lůně nosila a jim všem darovala část svého života.

Ale ona sama rovněž nebyla nečinná. To, co vykonala ve spojení se svým Božským Synem a později co mateřská pomocnice, rádkyně a Přímluvkyně Apoštolů, to byla vpravdě činnost ve službě všeho lidstva.

A ještě něco, a to nám ji přibližuje a ukazuje nám cestu, na níž i my, kteří nejsme nic, se můžeme státi vším. O ní platí, co anděl byl pronesl o Danielovi, jakožto čin velice záslužný: „Quia vir desideriorum es.“ — „Neboť jsi mužem touhy“ (Dan. 9, 23).

Žádosti jsou před Bohem již skutky. To připouští každý, jedná-li se o špatné žádosti. Nebylo by však spravedlivé, kdyby totéž neplatilo rovněž o žádostech dobrých. Na to však se myslí málo.

O Marii se praví, že její touha po Vykupiteli a vykoupení urychlila splnění daného zaslíbení. Byla vpravdě „duší touhy“. Byla jí jistě ne pouze před Vtělením. Jak asi mocně se nesly vzhůru k Bohu její vroucí vzdechy a modlitby za spásu lidstva! A ta její touha, spolu se svým Božským Synem učiti, lásku osvědčovati, trpěti;

s Apoštoly putovati a kázati, bičování, hanbu i smrt na sebe vzíti; spolu s Církví všech následujících století pracovati a obětovati se pro čest Boží a spásu duší! Maria znamenala mnoho, nesmírně mnoho skrze množství jí udělené Boží milosti a skrze vlastní účinnou spolupráci na stavbě Domu Božího. Nevýslovně více však skrze svou modlitbu a svoji touhu.

A my? — Nechceš i ty být „mužem touhy“? Místo abych tě k tomu napomínal, budu ti vypravovat jeden příklad, ne ze života světců (těch by se dalo snést na sta), nýbrž ze života jistého mladého muže, který v očích svého okolí nikterak nebyl pokládán za světce.

V jednom z bavorských benediktinských klášterů umíral mladý mnich. Byl to člověk od přirozenosti veselý (což samo o sobě není u řeholníka žádnou vadou), ale zároveň přec jen trochu lehkomyšlný. A jak tu tak ležel, žertoval jako vždycky. Opat kláštera to pozoruje, a myslí si, trochu vážnějším by měl přece jen už být, když už to s ním jde ke konci. Navštíví jej.

„No, frater, jak se daří?“

„Ujde to, nejdůstojnější Otče.“

„Máte bolesti?“

„To ano.“

„Ale vy hledíte zcela spokojeně!“

„Ano, jsem stále spokojen, nejdůstojnější Otče.“

„Dobře, ale copak, kdybyste tak již nevstal s lůžka?“

„To jsem si i sám myslel.“

„No, a co potom?“

„Tak tedy půjdeme do nebe.“

„A na očistec nemyslíte?“

„Ne příliš.“

„Co však si chcete přinést s sebou pro nebe?“

„Z vlastního toho ovšem neponesu mnoho.“

„Z vlastního ne — tož tedy odkud?“

„Jednoduše vezmu si to od druhých.“

„Od druhých?“ táže se opat udiveně, „jak to myslíte?“

„Podívejte se, nejdůstojnější Otče, dříve mne to tížovalo, že jsem takový a že už asi nebudu lepší. Ale pak mi jedenkrátě napadla myšlenka: Co ty sám nemáš, vezmeš si od těch druhých! A to jsem vždycky uměl: kdykoliv někdo jiný vykonal něco opravdu krásného, tedy mě to moc těšilo. A já jsem řekl Pánu Bohu na nebesích: Podívej se: ten tu má, co nemám já; proto ti to přináším v obět. — A věděl jsem, že z toho má nebeský Otec radost. A tak

jsem to dělal častěji, vše, co bylo druhých, jsem mu obětoval, a teď se vůbec nebojím, poněvadž vím, že mám svůj poklad v nebi.“

Opat neřekl mnoho, myslil si však v duchu: „Tak si tvoří Bůh své světce.“

Nic nemít, a přec hojně dávat. Nic nezmoci, a přece mnoho vykonati. Ničím nebýt, a přece vším; komu se to zamlouvá, jednej podobně.

Neresheim.

P. Řehoř Böckeler.

Eucharistické hymny sv. Tomáše Akvinského

Obecným míněním o básnické tvorbě jest, jako by básník byl při tvorbě veden více citem, než intelektem. Platon ve své Apologii Sokratově vyslovuje názor, že básníci tvoří v jakémisi božském šílenství, pročež prý jich Sokrates nepovažoval za dokonale moudré. A přece jest tento názor na básnickou tvorbu jednostranný. K dobré básni náleží zrovna tak zdravý rozum jako ke kterémukoli jinému kulturnímu dílu. Jest ovšem celkem dvojí typ umělců. Jedni z nich tvoří bezprostředně v momentu inspirace, v mocném opojení, kdežto druzí tvoří až teprve, když chvíle inspirace již minula a kdy mohou intelektem zmoci to, co rozrušilo jejich cit ve chvíli inspirace. Estetikové se shodují téměř jednomyslně v tom, že intelektuální typ je typem vyšším. Umělec jest umělcem proto, že dovede se zmocniti své inspirace intelektem a že jeho citový dojem byl tak hluboký, že snese matematiku a architekturu stylu.

Svatý Tomáš Aquinský byl člověkem intelektuálním. Složil však řadu krásných hymnů církevních. Básnické extase. a i mystických stavů lze dostoupiti i prací rozumovou. Myšlenka, sledována jsouc do největších hloubek, octne se konečně ve stadiu mystickém. A nalézá i svoji básnickou formu. Krásně v tomto smyslu praví Carlyle, že každá hluboká myšlenka má svou melodii. Existuje i intelektuální mystika i intelektuální tvorba básnická. Svátý Tomáš Aquinský, Dante, Otakar Březina jsou doklady této these. I z myšlenek se může prameniti mystické světlo, nejen z citu, a z myšlenek snad ještě spíše.

Jest zajímavo, že svatý Tomáš Aquinský stal se básníkem, přinucen jsa vnějšími okolnostmi. Papež Urban IV. nařídil mu, aby složil officium ke slavnosti Božího Těla, r. 1264, kdy toto officium

bylo zavedeno v celém katolickém křesťanstvu na základě vidění blahoslavené Juliány, představené kláštera v Mont-Cornilloně, blíže Lutychu. V lutyšské diecézi bylo toto oficium zavedeno již o něco dříve. Jest nasnadě domněnka, že sv. Tomáš Aquinský vzal toto starší oficium lutyšské za základ. Dokázati se však tato věc nedá, neboť, jak poznamenává Dréves, obsahuje oficium lutyšské, jak se nám zachovalo, hymny právě k těm kanonickým hodinkám, ke kterým sv. Tomáš Aquinský hymnů neskládal, a k těm kanonickým hodinkám, ke kterým hymny složil, totiž k Matutinu, ke Chválám, k Nešporám, obsahuje toto oficium již hymny sv. Tomáše Aquinského. Celé oficium slavnosti Božího Těla má vyjádřiti a připomínati katolíkům ryzí učení o Nejsvětější Svátosti Oltářní proti věroučným bludům Valdenských a Katharů, zachovávajíc, jak poznamenává Schödl, správnou střední cestu mezi spiritualismem a realismem.

Svatý Tomáš Aquinský napsal tyto hymny: „Lauda, Sion, Salvatore“, který jest zařazen jako sekvence do obřadů božitélové Mše svaté, „Sacris solemniis“ k Matutinu, „Verbum supernum prodiens nec patris linguens dexteram“ k Chválám, „Pange lingua gloriosi Corporis mysterium“ k Nešporám a mimo to ještě hymnus „Adoro te devote, latens Deitas“, který jest zařazen do Misálu jako díkůčinění po Mši svaté. Zpěv hymnu „Pange lingua“ je mimo to v Misálu předepsán k theoforickému průvodu.

Rozbor jednotlivých hymnů.

Lauda, Sion, Salvatore (Sekvence ke Mši svaté).

Obsah: První strofa obsahuje invokaci Sionu (symbolu Církve), aby chválil svého vůdce a pastýře ve zpěvech a hymnech, ač ovšem Bůh jest větší, nežli jaká chvála může vystihnout. Zvláštní látkou chvály jest tentokrát Chléb živý a životodárný: „Panis vivus et vitalis“. Toto místo jest parafrází místa z Evangelia sv. Jana (VI. 58): „Totoť jest Chléb, který s nebe sestoupil. Ne jako otcové vaši jedli manu a zemřeli. Kdož jí Chléb tento, živ bude na věky.“ Dále líčí se postup při poslední večeři, kdy byla ustanovena Nejsvětější Svátost Oltářní. Opět následuje výzva, aby chvála odpovídala jásoťu myslí, když se slaví památka něčeho tak velikého. Nyní následuje rozumově velmi přesný dogmatický výklad učení o Nejsvětější Svátosti Oltářní, aniž však jest porušen básnický vzlet: jde o stůl nového krále Nového zákona, o novou Paschu (rituální hostinu, předepsanou starozákonným židům na památku východu z Egypta). Jako ustupuje tma před světlem, tak ustupuje i Starý zákon před Novým. Kristus přikázal, aby na jeho památku bylo činěno to,

co učinil On. Na základě tohoto ustanovení světíme obět chleba a vína, a jest článkem víry, že chléb se proměňuje v Tělo, víno v Krev. Čeho člověk nechápe smysly, o tom jej přesvědčuje víra i mimo přirozený řád. Pod různými způsoby, jež jsou však toliko znamenými a nikoli věcmi, jest skryto Tělo a Krev Kristova, celý Kristus, v každé z obou způsob. Kristus zůstává celý, i když Jej přijímá tisíce lidí. Přijímají-li Jej však zlí, působí jim věčnou smrt, kdežto dobrým dává život. Toto místo je parafrází z epištoly sv. Pavla ke Korintským 27—29: „Protože kdokoli by jedl chléb tento aneb pil kalich Páně nehodně, vinen bude Krví a Tělem Páně. Zkusíš tedy sám sebe člověk a tak z chleba toho jez a z toho kalicha pij, neboť kdož jí a pije nehodně, soud sobě jí a pije, nerozsuzuje Těla Páně.“ I toto místo ze sv. Pavla i předchází místo z evangelia sv. Jana jest součástí Mešního oficia na den Božího Těla.

Ani lámáním Svátosti se neruší celistvost Boží přítomnosti, neboť lámána jest jenom způsob, nikoli věc. Po tomto dogmatickém výkladě volá opět básník: „Ecce, panis Angelorum.“ „Ejhle, chléb andělský!“ Jak jest rozuměti tomuto místu? Svatý Tomáš Aquinský, jako středověcí hymnikové vůbec, jest příliš přesný ve výrazech, než aby bylo lze připustiti, že jde o metaforu, jež má oporu v pouhé fantasii. Filipo Ermini podává tento výklad: U sv. Matouše (VI. 2.) a u sv. Lukáše (XI. 3.) vyskytují se v řeckém textu slova: „ton arton ton epiúision“. Sv. Jeronym i Itala nepřekládá toto: „Panem nostrum quotidianum“, „chléb náš vezdejší“, t. j. každodenní, nýbrž „chléb nadpodstatný“, „Panem nostrum supersubstantialem“, „überwesentliches Brot“ (Gihr). Jde tedy o chléb, jehož účinky trvají i ve věčném životě, a proto jest brán jako posila na cestu na věčnost. Stává se „viaticum“, chléb poutníků, „cibus viatorum“. Jest „chlebem synů“, totiž těch, kteří se vykoupením stali dítkami Božími. Nesmí být vržen psům. Toto místo se může vztahovati ke dvěma místům novozákonním. „Nedávejte svatého psům, aniž házejte perel před svině, aby snad jich nepošlapaly nohama svýma a obrátíce se, neroztrhaly vás“ (Mat. VII. 6).

Ještě ku příběhu z Evangelia však jest možno vztahovati toto místo hymnu, totiž k události, jež se vypravuje u sv. Matouše v kap. XV. 24—26 a u sv. Marka VII. 26. Příběh zní podle Evangelia Matoušova takto: Žena kananejská (podle Marka Řekyně syrofenická) žádala Krista o uzdravení. On pak odpověděv, řekl: „Nejsem poslán, než ke ztraceným ovcím domu izraelského.“ Ale ona přistoupivši, klaněla se jemu, řkouc: „Pane, pomoz mi!“ On pak odpověděv, řekl: „Není slušné vzít chléb dětem a hoditi jej

štěnatům.“ Toto biblické místo, použité v hymnu, naznačuje, že vyvolenost národa židovského ustupuje vyvolenosti těch, kteří uvěřili slovům Kristovým. „Chléb andělský“ jest tedy chlebem těchto vyvolených.

Dále naznačuje sv. Tomáš Aquinský, jakými starozákonnými předobrazy byla typologicky naznačena Nejsvětější Svátost Oltářní: Abrahamem, v beránku velikonočním a maně, jež byla sesílána Izraelitům na poušti. Hymnus pak končí modlitbou, aby Ježíš, dobrý pastýř, se nad námi smiloval, aby nás pásł, chránil a dal nám zřítí dobro v zemi živých, aby On, který jest vševědoucí a všemohoucí, který nás smrtelníky pase zde na zemi, učinil nás svými spolustolovníky, dědici a druhy svatých občanů v nebeské vlasti. „In terra viventium“, toto úsloví „v zemi Živých“ jest obsaženo v žalmu 114, 9. „Ustavičně budu choditi před Hospodinem v zemi Živých“.

Forma: Básnická forma, kterou jest hymnus „Lauda Sion“ sepsán, jsou heterometrické strofy Adamiánské, strofy, kterých užívala škola, vyšlá z tradice Adama a Sancto Victore. Pravidelný útvar strofický jest na některých místech přerušován podle stupně básnického nadšení autorova. Tak v druhém dvojverší třetí strofy:

„Dies enim solemnis agitur,
In qua mensae prima recolitur
Hujus institutio.“

Místo pravidelných devíti slabik jest jich v tomto dvojverší deset; patrně proto, aby již metrickým útvarem byla zdůrazněna strofa, jež ukazuje obzvláště slavnou příčinu, pro niž jest svěcen svátek. Na jiném místě opět, ve čtvrté strofě, jest verš zkrácen:

„Vetustatem novitas,
Umbram fugat veritas“

Zde jest opět místo devíti slabik pouze sedm. Krátkost strofy vyjadřuje pregnatně příchod nové pravdy.

Ani počet veršů ve strofách není pravidelný. Tak v desáté strofě jsou místo dvou pravidelných rýmovaných veršů tři:

„Fracto demum Sacramento
ne vacilles, sed memento
tantum esse sub fragmento,
quantum toto tegitur.“

Tak tomu je i v dalších strofách. Od strofy

„In figuris praesignatur“

až do konce jsou dokonce rýmovaná čtyřverší, jako by návalu myšlenek a citů básníkových nemohl stačit pravidelný slokový útvar.

Hymnus „Lauda Sion“ vyniká nejenom tím, že se podařilo jeho autorovi neobyčejně šťastně spojit myšlenkovou přesnost s krásnou formou, nýbrž i obzvláště neobyčejně sonorním plnozvučným veršem, v němž se dokonale podařilo využití krás latiny. Recitujeme-li si jenom několik veršů nahlas, přesvědčíme se o tom. V celkovém ocenění tohoto hymnu lze dáti plně za pravdu Erminimu, který tvrdí, že se v tomto hymnu podařilo neobyčejně dobře spojit jasnost myšlenky s koncisním stylem a s mystickou sladkostí citů. Zbývá ještě upozorniti na ohlas tohoto hymnu v české literatuře. Jest zajímavo, že v době předhusitské, ba i v husitské byl tento hymnus často parafrasován a i v literatuře novočeské velmi často překládán. Novočeští jeho překladatelé v pořadí chronologickém jsou tito: 1486 Anonym v Kancionálu, Hradec Králové, 253; 1846 Sušil, Hymny, 117; 1859 Sušil, Ibidem II. vyd., 115; 1863 Bradáč, Kancionál I., 223; 1902 X. Dvořák, Útěcha srdce, 337; 1907 Dostál-Lutinov, Nový život, XII., 228; 1910 Rataj, Posvátné zpěvy, Soběslav, 188; 1913 Fuchs, Nový obzor; 1921 Orel, Český kancionál, 230; 1923 Fuchs, Archa, 388.

Sacris solemniis. (Matutinum.)

O b s a h: Hymnus počíná výzvou ke společné radosti ve slavnostech tak posvátných a vyzývá k obnově srdcí, myslí i skutků. Vždyť vzpomínáme na poslední večeři, v níž Kristus rozdal apoštolům beránka a nekvašený chléb, podle starobylého zvyku praotců. Po beránku, který byl jeho předobrazem, bylo dáno učedníkům Tělo Páně. Celé všem a celé jednotlivcům Jeho vlastníma rukama. Křehkého člověka posílil pokrmem Svého Těla, smutné nápojem Své Krve, řka: „Přijměte tento kalich a pijte z něho všichni!“ Tak ustanovil tuto Obět a podle své vůle předal povinnost ji konati toliko kněžím, kteří mají ji sami přijímati i ostatním dávati.

Chléb Andělský stává se chlebem lidí. Výklad této věty jest obdobný výkladu analogického místa v hymnu předešlém. Chléb nebeský předobrazům konec klade. V tomto verši se opět pojí neobyčejná stručnost výrazu a zvучnost verše s pojmovou přesností. Verš zní takto: „Dat panis coelicus figuris terminum.“ Autor zmiňuje se tu zcela krátce o všech starozákonních předobra-

zech této Svátosti, které byl jednotlivě vypočítal v mešní sekvenci. Nový tento Chléb nebeský (narážka na manu na poušti, v žalmech rovněž chlebem nebeským nazývanou) ukončuje definitivně období všech těchto předobrazů, ježto věc sama, kterou tyto představovaly, jest nyní již uskutečněna.

Jak podivuhodné! Ubohý a pokorný služebník požívá svého Pána.

Hymnus jest zakončen v hodinkách obvyklou doxologií o Nejsvětější Trojici: „Tebe, Trojjediné Božství, si žádáme, navštiv nás tak, jak Tě ctíme, po Svých stezkách ved' nás tam, kam směřujeme, ke světlu, v němž obýváš“. K tomuto poslednímu verši jest poznamenati, že breviář asi neobsahuje přesný text a že pravděpodobnější jest textová varianta, kterou podle řady rukopisů zaznamenává Dréves. Že totiž místo „visita“ má státi „visitas“. Nasvědčuje tomu především rým a za druhé toho žádá i smysl: že Bůh každého navštěvuje tak, jak Jej ctí, jest hluboká myšlenka. Naproti tomu žádati od Boha, aby nás navštěvoval podle míry naší vždy neapatrné a vždy nedostatečné bohopocty, neodpovídá názorům světovým (quia maior omni laude, nec laudare sufficis. „Lauda Sion.“). Církev také se nemodlí, aby Bůh nás navštívil podle naší zbožnosti, nýbrž naopak, „abychom svatá tajemství Těla a Krve Tvé tak velebili, abychom ovoce Tvého vykoupení stále v sobě okoušeli“. Právě tato modlitba, jež se vyskytuje i v oficiu Božího Těla, nasvědčuje tomu, že text „sic tu nos visitas“ jest asi původnější. Obsahem hymnu jest opět rekapitulace vzniku nejsvětější Svátosti Oltářní, ale především jest zdůrazněno nejvyšší sjednocení, jehož se může dostati v této Svátosti člověku s Bohem.

Forma: Hymnus jest složen v symfonické strofě asklepiadské. Na tomto místě je zajímavo podotknouti, že středověká hymnická poesie přejala mnohá metra antická, ale skládala je podle zásad přízvučné prosodie, která jest latině přirozenější a dovedla dáti latině nový půvab — rým. Rytmus tohoto hymnu jest přímo strhující. Právem píše o něm Giovanni Minozzi: „Vpadá jako bouře slavnostních zvonů a je celý prochnut tajemnými záchvěvy neznáma. Jest světlym poselstvím podivuhodně složeným v symfonické strofě asklepiadské.“ V novočeské literatuře byl přeložen celkem čtyřikrát. Chronologie překladů jest tato: 1846 Sušil, Hymny, 112; 1859 Sušil, Hymny, II. vyd., 113; 1863 Bradáč, Kancionál I., 221; 1923 Fuchs, Archa. (Dokončení příště.)

Praha.

Dr. Alfred Fuchs.

Sv. Ambrože kniha o tajemstvích

Ve velikonočním týdnu jistého (přesně dosud nezjištěného) roku měl svatý biskup milánský tyto katechetické promluvy k nově pokřtěným křesťanům. Jedná v nich o křtu, bířmování a Eucharistii, svátostech to, jež tito v oně veliké noci byli přijali. Pro nás má tato knížka po dvojí stránce nemalý význam: po stránce dogmatické (věroučné) a liturgické. — Dokazuje především pravost a původnost učení, jež Církev svatá nám hlásá a které je — jak spolu s jinými právě přítomný spis ukazuje — co do obsahu totožné s její naukou o týchž člancích víry v dobách raně křesťanských hlásanou. V tomto ohledu je na př. nanejvýš důležitá hlava IX., kde s přesností a jasností, jaké do té doby nikde jinde nenacházíme, vykládá o tajemství Proměňování. — Po stránce liturgické zajímá nás tato kniha svým popisem a líčením obřadů, jež tehdá (ve 4. stol.) doprovázely v Miláně udílení tří prvních svátostí. Naleznete tu mnoho styčných bodů s liturgií římskou, od níž se ovšem také nejednou dosti znatelně odchyluje. — K překladu použili jsme textu, jak jej podává J. Quasten ve sbírce *Florilegium Patristicum* Sv. VII.

Hlava první.

Svatý Ambrož vykládá, proč neměl řeč o Tajemstvích před křtem. Vysvětluje obřad otvírání uší.

Naše každodenní řeč jednala o mravních naučeních, ježto se četly činy patriarchů nebo příkazy knihy Přísloví, abyste jimi poučení a vzdělání si uvykli vstoupiti na cesty Otců a po jejich stezkách kráčet i a býti poslušni Božích výroků, abyste po svém obnovení křtem ten způsob života vedli, jenž se sluší na pokřtěné. Nyní nás čas upomíná promluvíti o Tajemstvích a vyjeviti samu podstatu svátostí. Kdybychom byli měli za to, že je třeba vyjeviti vám to před křtem, když jste ještě nebyli pokřtěni, bylo by nám to vykládáno spíše jako zrada nežli poučení. Mimo to bezprostředně vtilo se světlo Tajemství do vašich duší lépe, než kdyby je byl výklad předešel.

Otevřte tedy uší svých a libou vůni života věčného vdechnutou vám působením svátostí přijměte; neboť to jsme vám chtěli naznačiti, když při slavnosti otevření uší jsme pravili: Ephpheta, to jest otevři se, aby každý, jenž má dosáhnouti milosti, věděl, nač bude tázán, a pamětliv byl, jak má odpovídati. Tento tajemný obřad konal Kristus, jak jsme četli v Evangelii, když uzdravoval hluchoněmého. Avšak On se dotekl úst, ježto uzdravoval němého, a to muže; jednak (vykonal tento dotek), aby otevřel jeho ústa pro zvuk uděleného mu hlasu, jednak, poněvadž tento dotek byl na místě u muže, ne však u ženy.

Hlava druhá.

O vstupu křtěncově do baptisteria.

Potom bylo ti otevřeno místo nejsvětější, vstoupils do svatyně znovuzrození; zopakuj si, nač jsi byl tázán, uvědom si, cos odpověděl. Odřekl ses d'ábla a jeho skutků, světa, jeho nečistoty a jeho rozkoší. Nalézá se slovo tvé ne v kobce mrtvých, nýbrž v knize živých.

Uzřels tam levity, uzřels kněze, uzřels kněze nejvyššího. Nehleď na postavy tělesné, nýbrž na milost Tajemství. Za přítomnosti andělů jsi mluvil, jakož jest psáno: Rty knězovy ostříhají vědy a zákon vyžadují z úst jeho; neboť on andělem jest Pána všemohoucího (Mat. 2, 7). Nemožno tu klamati, nemožno zapírati: anděl jest to, jenž ti oznamuje království Kristovo a život věčný. Ne podle vnějšího vzhledu, nýbrž podle jeho úřadu nutno ho posuzovati. Co ti udělil, o tom uvažuj; o jeho úkonech přemýšlej a uznej jeho stav.

Vstoupils tedy, aby ses podíval do očí nepříteli, jehož — jak jsi věřil — tváří v tvář se ti bylo odřící.¹ Obracíš se k východu;² kdo se totiž odřiká d'ábla, ke Kristu se obrací, na něho patří přímým pohledem.

Hlava třetí.

O přítomnosti a působení Božím ve vodě křestní. Biblické předobrazy tajemství křestního.

Co jsi viděl? Vodu — ovšem, ne však jen to; levity, kterak přisluhují, nejvyššího kněze, kterak klade otázky a kterak světí (vodu). Především naučil tě apoštol, že nemáme patřiti na to, „co je viditelné, nýbrž na to, co je neviditelné; neboť co je viditelné, je časné; neviditelné však věčné“ (2 Kor. 4, 18). Konečně i na jiném místě čteš: „Vždyť neviditelné vlastnosti Boží od stvoření světa se dávají skrze věci stvořené poznati; rovněž tak Jeho odvěká moc a božství“ (Řím. 1, 20) dají se na dílech postřehnouti. Proto i sám Pán dí: „Mně-li věřiti nechce-

¹ Text latinského originálu je tu nejasný. Některé kodexy místo „putaris“ mají „sputaris“. V tom případě bychom zde měli narážku na úkon plivání ve tvář d'áblu, jež na Východě skutečně také tvořilo část obřadu křestního. S druhé strany však nutno uvážiti, že nejstarší a nejvěrohodnější kodexy podávají čtení první.

² Jako se při odřikání d'ábla postavil křtěnec tváří k západu, symbolu a zároveň sídlu „knížete Temnot“, tak ihned potom obrátil se na východ, do kraje „Slunce spravedlnosti“, jehož službě se zasvěcoval.

te, alespoň skutkům mým věřte“ (Jan 10, 38). Věř tedy, že tam je Bůh přítomen. V působení (Jeho) věříš a v přítomnost bys nevěřil? Odkud by se vzalo působení, nepředcházela-li by přítomnost?

Uvaž však, jak staré je toto tajemství. Již v samém počátku světa bylo předobrazeno. Na počátku samém, kdy Bůh učinil nebe a zemi, „Duch“, praví Písmo, „se vznášel nad vodami“. Což, nepůsobil snad nad vodami ten, jenž se nad vodami vznášel? Avšak co pravím: „Působil“? „Vznášel se“, to se vztahuje k jeho přítomnosti. Ten, jenž se tu vznášel, nepůsobil snad? Přesvědč se, že byl činným v oné výstavbě světa, an ti praví prorok: „Slovem Páně nebesa byla upevněna a Duchem úst jeho veškerá síla jejich“ (Ž. 32, 6). Obojí, jak to, že se vznášel, tak i to, že působil, opírá se o svědectví prorocké. Že se vznášel, praví Mojžíš, že působil, dosvědčuje David.

Poslyš ještě další svědectví. Zkaženo bylo veškeré tělo pro své nepravosti. Nezůstane — pravil Bůh — Duch můj v lidech, neboť jsou tělesní (Gen. 6, 3). Tím ukázal Bůh, že nečistotou tělesnou a skvrnou těžšího hříchu se zahání milost duchovní. Proto chtěje Bůh napravit, co chybělo, způsobil potopu a spravedlivému Noe kázal vstoupiti do archy. Zatím co zátopa ustupovala, vypustil tento, an byl předtím poslal havrana, který se nevrátil, holubici, o níž čteme, že se navrátila s ratolestí olivovou.

Vidíš tu vodu, vidíš dřevo, spatřuješ holubici, a pochybuješ o (přítomnosti) tajemství?

Onou vodou tedy (jež byla záplavami potopy předobrazena) je ta, do níž se tělo noří, aby veškerá vina tělesná byla obimyta. Veškerá hanebnost se tam pohřbívá. Oním dřevem jest to, na kterém byl přibit Pán Ježíš, když za nás trpěl. Onou holubicí jest ta, v jejíž podobě, jak ses v Novém zákoně učil, sestoupil Duch Svatý, který ti vdechuje mír duše a klid myslí. Havran je obrazem hříchu, který odchází a nevrací se, pokud ovšem i v tobě zůstane ostražitost a způsob jednání spravedlivého.

Ještě třetí svědectví tu je, jakož tě apoštol učí: „Že všichni otcové naši byli pod oblakem, a všichni moře přešli a všichni v Mojžíše byli pokřtěni v oblaku a v moři (I. Kor. 10, 1). Konečně i sám Mojžíš v chvalozpěvu dí: Seslal jsi dech svůj a pokrylo je moře (Exod. 15, 10). Pozoruješ, že již tehda v onom přechodu Židů, kdy Egyptan zahynul a Žid byl zachráněn, obraz křtu svatého se zjevoval. Vždyť, čemu jinému nás tato svátost denně učí, než že se (v ní) vina utápí a blud vyhlazuje, zbožnost však a nevinnost bez pohromy zůstává?

Slyšíš, že byli otcové naši pod oblakem, a to oblakem dobrým, an zchlazoval plameny žádostí tělesných. Oblak dobrý zastíňuje ty, jež byl navštívil Duch Svatý. Tak přišel konečně na Marii Pannu, a „moc Nejvyššího ji zastínila“ (Luk. 1, 35), když totiž zrodila Vykoupení pokolení lidskému. A onen zázrak Mojžíšem vykonaný byl (tohoto) předobrazem. Jestliže tedy tu byl Duch (pouze) předobrazně přítomen, nelze mluvit o přítomnosti skutečné, jak ti Písmo praví: „Neboť Zákon skrze Mojžíše byl dán, milost však a pravda skrze Ježíše Krista byla přinesena“ (Jan 1, 17).

V Maře byl pramen, jehož voda byla silně hořká; vnořil doň Mojžíš dřevo a stal se sladkým (Exod. 15, 23—25). Voda totiž bez hlásání Kříže Páně není v nejmenším užitečna k příští spáse; jakmile však je tajemstvím Kříže spásy posvěcena, stává se schopnou sloužiti co duchovní lázeň a spásonosný nápoj. Jako tedy Mojžíš, t. j. prorok, do onoho pramene dřevo vložil, tak i do tohoto pramene vkládá kněz Kříže Páně hlásání, a voda stává se sladkým zdrojem milosti.

(Pokračování.)

Katolická akce a liturgie

Obět Mše svaté obnovující každodenně před našimi zraky obět kalvarskou, jest oním světovým dějstvím, jež zadržuje Boží hněv a přináší požehnání na všechny naše práce. Robert Mäder ve své knize „Zurück zur Messe“ (144 stran, Verlag Nazareth, Basel) ve všech důsledcích zdůrazňuje tento význam Mše svaté, a přichází vždy k závěru, že není důležitějšího úkonu v lidském jednání, ať již světském, či náboženském, než spoluobětovat s knězem Mši svatou a správně se jí zúčastňiti. V následujících řádcích přinášíme malou ukázkou z jeho knihy.

Pius XI. jest nazýván papežem Katolické akce. On jest papežem, jenž od patnácti let o ničem častěji nemluví než o spolupráci katolického lidu na díle církevní hierarchie. Celým jeho velkorysým pontifikátem táhne se jako přímá stuha národy obepínající idea království Božího, myšlenka Krista-Krále. A Katolická akce jest mu vedle pravidelné duchovní správy a misie upravním cestou, srovnáváním vrchů a vyplňováním údolí pro cestu Páně k všeobecnému království Kristovu.

Ale ve vůdčí linii pontifikátu Pia XI. by něco chybělo, kdyby nebyl vydal k padesátému výročí svého kněžství Apoštolskou konstituci „Divini cultus“. Prozřetelnostní, časový projev o liturgii a kostelním zpěvu. Katolická akce musí býti též liturgickou akcí.

Když Katolická akce je spoluprací křesťanského lidu na vznešeném díle církevní hierarchie, pak nemůže být jen spoluprací na úřadu učitelském a pastýřském, nýbrž musí se stát též spoluprací na úřadu kněžském. Vrcholem Katolické akce jest Katolická akce v bohoslužbě.

Z Apoštolské konstituce Svatého Otce vyznačují proto dvě myšlenky. Prvá myšlenka: Katolická akce též liturgickou akcí! Druhá myšlenka: Katolická akce musí zpívat!

Katolická akce musí být též liturgickou akcí! Též bohoslužebným činem! Musíme se zde jako i jinde přeorientovat. Moderní lidé myslí, že jen to je činem, co činí člověk pro člověka, co nese na čele znamení politiky, kultury, všeobecného prospěchu. Zajisté! Jsme zde i pro ostatní. Katolická akce jest práce pro ostatní, jest to charita, apoštolát, služba celku. Ale my jsme zde především pro Jediného a Trojjediného Boha. Katolická akce jest v první řadě službou Nejvyššímu! Nejvyšším činem lidským jest bohoslužebný úkon! Opus Dei, „Dílo Boží“, jak to staří nazývali, liturgie, služba ve svatyni. Liturgie, Boho-služba, není jen záležitostí kněze, nýbrž i věcí lidu! Opus publicum! Věřejná záležitost!

Svatý Otec mluví ve své Apoštolské konstituci o cizích nebo němých divácích. A on rozumí jimi věřící, katolíky, praktické křesťany. V nynější době možno mluvit o krizi bohoslužby. Tato krize nevystupuje všude stejně nebezpečně. Má své stupně, svou rozličnou tvářnost. Jeví se zvláště jako krise náboženského společenského ducha. Kněz a lid modlí se v témže prostoru a v stejné době. Vedle sebe. Ale namnoze již ne společně.

V určitém smyslu není již táž bohoslužba v choru a v chrámové lodi, není již táž modlitba, tentýž úkon. Každý se modlí svou Mši svatou, pro sebe, ne však Mši svatou. Jsme zajisté diváky, ale ne spoluobětovníky. Cizinci, ale ne účastníky. Statisty, němými, ale ne spoluhlavicími. Trpnými, ale ne aktivními. Jdeme na Mši. Ale namnoze chybí pravý poměr k oltáři. Náboženská krise křesťanského lidu, o které se dnes tak mnoho mluví, jest z velké části krisí náboženského společenského ducha.

Vystupuje obzvláště jako krise nedělní bohoslužby. Nikde nejeví se obdivuhodný článek víry o společenství svatých a královském kněžství katolického lidu v tak slavnostní kráse jako právě v nedělní oficiální bohoslužbě. Nikdy nejsme tolik křesťany, nikdy necítíme se v té míře katolickými.

Dnes jest oficielní nedělní bohoslužba mnohých míst, obzvláště měst, v nebezpečí státi se nejhůře navštěvovanou bohoslužbou farnosti. Důvody: určitý minimalismus v náboženství, snaha, aby toho bylo pokud možno nejméně a vše pokud možno nejkratší; určité stranictví, snaha o zvláštní stavovské a třídní bohoslužby; pak též vyhledávání sportu a pobavení, jimž časná nebo pozdní Mše více se hodí.

Není všem vždy možno navštěvovati hlavní bohoslužby. Připouštíme! Se vši velkomyslností připouštíme! Ale vždy více se dostavující útěk před oficielní farní bohoslužbou jest nepopiratelnou skutečností v náboženském životě našich dnů. Jest to hroucení se jedné z hlavních pevností Církve. Tu nám neposkytují katolické sjezdy a rodinné večery žádnou náhradu.

Nejlepším katolickým shromážděním a nejlepším sociálním sdružením farnosti, tím, co i dnes nejvíce přiláhne a udrží pospolitost, jest shromáždění kolem obětního oltáře, to, co Svatý Otec ve své konstituci nazývá „aktivní účastí na slavení tajemství Církve a veřejné modlitbě“. Tím jsou v obzvláštní míře oficielní farní bohoslužby. Tu dosahuje Katolická akce svého vrcholu v nejvznešenějším spolupůsobení s hierarchickým kněžstvem a s velekněžstvím Kristovým. Katolická akce stane se při farní bohoslužbě liturgickou akcí, nejvznešenějším sociálním bohoslužebným úkonem.

Katolická akce musí též umět zpívat. Nejsme s to zadržovati v sobě svět, svět nejvnitřnějších myšlenek a citů. Musíme se projevit. Musíme ukázat, co myslíme a co cítíme. Musíme mluvit. To nám nestačí. Musíme zpívat. Teprve když jsme zazpívali, sdělili jsme své nejhlubší nitro. Ještě něco: písň d o d á v á nadšení, ro z i n ě c u j e, d o b ý v á. Kdo zpívá, ten vítězí. Proto zpívá patriotismus, vlastenectví. Proto zpívá svět. Proto zpívá revoluce.

Proto musí i Církve zpívat. Nadšení pro víru a chvála Boží, láska a vděčnost nutí ke zpěvu. Lid, z něhož vzešli mučedníci a vyznavači v prvokřesťanských dobách, zpíval. V podzemních katakombách za dob pronásledování radostně prozpěvoval k nebi své Gloria i Credo. A jak teprve je zpíval, když v starodávných basilikách slavil své bohoslužby! „Proto byl i císař Valens, přívrženec učení Ariova, když byl přítomen slavení božských tajemství, které konal svatý Basilius, pojat nikdy nepoznaným údivem a vnitřně rozechvěn. V Miláně obviňovali bludaři svatého Ambrože, že strhuje jednoduše zástupy svými liturgickými zpěvy, jako se

skutečně pod jejich vlivem Augustin rozhodl k přijetí křesťanství.“
(Pius XI., *Divini cultus*.)

Také katolický středověk miloval zpěv. Ale čím více církevní zpěv přijímal umělečtější formy, tím více ustupovala do pozadí tato aktivní účast na liturgickém latinském chorálu. A s rozvojem vícehlasého zpěvu v 15. a 16. století byl chorál vůbec stále více odstrkován.

To byla chyba. Jako Církev má svou řeč, latinu, tak má Církev svůj zpěv, chorál. Gregoriánský chorál obsahuje, jak již Pius X. řekl, v nejvyšším stupni všechny vlastnosti požadované od církevní hudby, posvátnost, dobré formy a všeobecnost. Je též nazýván vlastním zpěvem římské Církvě, jenž vždy a všude musí býti nejvyšším vzorem pro všechnu ostatní církevní hudbu.

Vícehlasý zpěv, jak Pius XI. výslovně poznamenává ve své konstituci, zaujímá teprve druhé místo. Co se týče zpěvu s instrumentálním doprovodem, praví papež se zvláštním důrazem, že podle církevního pojmání není to naprosto dokonalejší druh hudby, který by byl vhodnější k bohoslužbě. Ne nástroj, ale hlas má v kostele vládnout! Hlas kněze, choru, hlas lidu!

Zde dává působnost Katolické akci. S jistotou nejvyššího Zákonnodárce požaduje: „Aby věřící na bohoslužbě měli činnou účast, má býti gregoriánský chorál opět navrácen lidovému užívání v těch částech, které náleží lidu.“ Věřící nesmějí již zůstat při bohoslužbě „cizími a němými diváky“. Při každé farnosti má vzniknouti chlapecká škola zpěváků. Lid má být uveden do liturgického zpěvu obzvláště školou, zbožnými sdruženími a jinými spolky. Katolická akce jest též spoluprací na úřadu kněžském, a proto též „aktivní účastí na slavení tajemství Církvě a slavné a veřejné modlitbě“.

Apoštolská konstituce *Divini cultus* Pia XI. měla by působiti na probuzení církevního života jako zázrak na hluchoněmém. Pius XI. mluví své *Epheta*! Otevři se! Němí mají opět mluvit. Katolický lide, strhni svým liturgickým zpěvem vlašnou, zesvětštlou moderní dobu opět k nebeskému.

V dějinách církevního zpěvu byla perioda Cecilianismu, obnoveného kostelního zpěvu chorového. Tak počíná nyní gregoriánská perioda, perioda rozkvětu liturgického lidového zpěvu. Liturgický lidový zpěv jest apoštolát, Katolická akce. Kdo zpívá, vítězí.

Basilej.

Robert Mäder.





Dům Boží a brána nebes

To jest název katolického chrámu. Lze o většině v naší době vzniklých svatyních prohlásit, že svým celkovým rázem, slohem a dojmem, jímž působí, zaslouží toho názvu? Nemůžeme tuto otázku kladně zodpovědět. Příliš z profánního způsobu tvorby vniklo do chrámového stavitelství. Mnohé z moderních kostelů nepůsobí dojmem povznášejícím, nýbrž pustým, chladným a bezradostným. Farář a správce kostela jakožto páni stavby jsou často bezmocnými proti svévolnosti takového architekta a městského či státního stavebního úřadu, v jehož kanceláři pramálo z katolického náboženského citění a ještě méně pochopení pro ducha modlitby věřícího lidu lze nalézt. V takové době a za takových poměrů působí nejen krytí nákladu uprostřed hospodářského úpadku, nýbrž i sestavení plánu a výzdoby kostela velmi vážné starosti.

Každý duchovní, jemuž přináleží úkol vykonávat rozhodující vliv při novostavbě kostela, bude si vědom, že se jedná o vytvoření díla pro staletí, a učiní proto teprve po svědomité přípravě konečná rozhodnutí. Také toho má si býti vědom, že se jedná o dílo, jež má velký vliv na vnitřní náboženský život příštích pokolení. Tato nebudou z takových děl, jež vznikla jen z přechodného rozmáru nějakého umělce, moci čerpati trvalého povznesení.

Farář bude proto při stavbě mysliti nejen na hmotné zajištění provedení stavby pomocí správně a prakticky dostačující prováděcí smlouvy a na opatření potřebného materiálu, nýbrž bude mu stejně ležet na srdci, aby se uskutečnilo dílo, které by celým svým rázem odpovídalo potřebám duchovní správy obce a které by by-

lo schopné působiti povznášejícím způsobem; dílo, které by učinilo zadosť i všem liturgickým zákonům. Při výběru architektů musí se vzíti zřetel k tomu, aby prací byl pověřen jen takový, jenž svým charakterem a dosavadní činností se projevil vhodným i pro tuto stránku svého úkolu. Diplomy a reklamy nedostačují.

Stejně při vymalování, výzdobě a vypravení kostela, třeba i náklad byl uhrazen sbírkami nebo dary, nesmí býti směrodatným vkus dobrodinců, nýbrž ohled na náboženské a církevní citění. Kdo tu má rozhodující slovo?

Rozhodnutí o otázce, zda nějaký plán má sakrální ráz, a je proto církevně přípustný, přísluší biskupskému Ordinariátu. Neboť kánon 1164 stanoví: *Curent Ordinarii, audito etiam, si opus fuerit, peritorum consilio, ut in ecclesiarum aedificatione vel refectio- ne serventur formae a traditione christiana receptae et artis sacrae leges. Toto ustanovení chce zabrániti, aby formy, jež mohou býti vhodné pro budovy profánní, nebyly nevhodně přenášeny na stavby kostelní. S důrazem nutno poukázati na to, že nové, při světských stavbách obvyklé slohové formy nesmí jen tak beze všeho přejíti na stavby sakrální. I když nové stavby nemusí býti kopiemi starších děl, přec jest k politování, že mnohdy přímo s tendenční jednostranností a touhou po „něčem novém“ každý ohlas sakrálních forem slohových nám co drahocenné dědictví předaných bývá označován za nepřijatelný.*

Církevní autorita má naléhavý důvod proti tomu vystoupit, jsou-li formy koncertního sálu nebo nádražní haly přenášeny na kostely. Obec nesmí býti v době hledání a zápolení o nové cesty vydána měnivým rozmarům jednotlivce při tvoření díla určeného pro staletí, díla sloužícího nejsvětějším zájmům.

Nežřídko vidíme, že církevní stavby jsou svěřeny takovým umělcům, kteří sami se neúčastní katolické bohoslužby, proto nemají dostatečného smyslu pro katolickou bohoslužbu, pro povznášející, zbožnou náladu, pro náboženské citění lidu, ba ani pro správné zhotovení zpovědnic, pro důstojnost oltářního prostoru, pro vhodná klekátká a lavice.

Obzvláštní opatrnosti je třeba, když umělec, jak příklady dokazují, má zálibu v plastických a malířských znázorněních, jež se stejně vysmívají přirozenosti jako i zbožnému citění katolických křesťanů; nebo když ve skromném prostoru obrovské poprsí Kristovo v tíživých rozměrech prozrazuje, že umělci chybí správný smysl pro poměr prostoru a rozměrů. Svoboda tvořícího umělce

má totiž své meze jak v sakrálním charakteru stavby, tak i v duchovních potřebách lidu.

Také o tom můžeme se při vši snaze o centrální postavení oltáře zmíniti, že — jak často v útulných kaplích starobylých svatyň můžeme pozorovati — v dobách duševních zkoušek má lid též touhu po klidných, diskretních místech, která zvou ke hluboké, vnitřní modlitbě — zcela zdravý to projev katolické zbožnosti, jenž nebude uspokojen, pokládá-li se velká přednášková síň za jediné vhodné formu katolického kostela. Je totiž ve všech odvětvích uměleckého tvoření nutno správně pochopiti zdravou vnitřní potřebu duše katolického lidu — potřebu, již neodpomůže hlučné vychvalování slohu „čisté věčnosti“. „Zpustnutí duchovních hodnot“ — jak jistý prozíravý kritik předvídá — nastane, jen co se lid smíří s nesakrálním slohem.

Při prostředcích většinou velmi skrovných, jež jsou k použití, nebude obyčejně moci býti přihlíženo k vytvoření imposantního zevnějšku. Jakkoli jest pochopitelné, že architekti a místní úřady vzhledem k celkovému obrazu města a k moderním požadavkům kladou velký důraz na vnější působení, ano leckdy snaží se docílití obrovitého dojmu nečlenitých, hradům podobných památníků, není přece jenom při nedostačujících prostředcích třeba se tak snažiti o dominující zevnějšek, nýbrž v zájmu lidové zbožnosti největší péče má býti věnována vnitřku, jeho pečlivému uspořádání, praktickému zařízení a uzpůsobení vedoucím ke vnitřnosti a duchovnímu povznesení.

Při výběru umělce, řemeslníků a ostatních spolupracujících má podle možnosti býti přihlíženo ke zdatným silám z vlastní diecése.

Vratislava.

Kardinál Adolf Bertram.

Eucharistické hymny sv. Tomáše Akvinského

Verbum supernum. (Laudes.)

Obsah: Věčné Slovo, Kristus, skrze něž vše učiněno jest, dříve od věků až na věky po pravici Otcově, vyšlo z Boha Otce, aniž opustilo Jeho pravici, aby vykonalo svoje dílo, když se připozdívalo. Spasitel dříve, než byl svým učedníkem vydán na smrt, daroval sám sebe v pokrmu života. Pod obojí způsobou dal Svoje Tělo a Svou Krev, aby tak člověka dvojí podstaty nasýtil celého.

Když se narodil, byl naším druhem. Když jedl, stal se pokrmem. Když umíral, stal se cenou za naše vykoupení a když králuje, jest Sám odměnou. Hymnus končí překrásnou invokací spásitelné hostie, jež otvírá nebes bránu a prosbou, aby v době, kdy na nás doléhají voje nepřátel, nám dodala síly a přinesla pomoc. Ve svém pojednání o pojmu a významu mystiky napsal správně dr. Lang, že východní mystika soustředila svou pozornost na Krista, jakožto na Věčné Slovo, tajemný Logos. Západ neoddal se ztrnulé metafysické spekulaci, nýbrž soustředil svoji pozornost na Krista člověka. I tento hymnus tomu nasvědčuje. Ihned od verše o Věčném Slově přechází se ku pozemskému působení Kristovu a ovšem především k ustanovení Nejsvětější Svátosti Oltářní.

Správně poznamenává Minozzi, že hymnus je složen tak, jako by básník nejdříve rozumem uvažoval o hloubkách tohoto tajemství a pojednou přemožen touto hloubkou klesl na kolena.

Forma: Formou se neodchyluje tento hymnus od tradiční strofy osmislabičného čtyřverší jambického a zajímavé jest, že jsou v něm i tradiční obraty. I v tom jeví se způsob práce sv. Tomáše Aquinského, který vždy navazoval na tradici. Již počátek hymnu jest tradiční. „Verbum supernum prodiens“ jest začátkem ještě jednoho hymnu v breviáři, který se zpívá v Matutinu adventním. Jest to hymnus

„Verbum supernum prodiens
a Patris aeterni sinu
qui natus orbi subvenis
labente cursu temporis.“

Tento hymnus je připisován sv. Ambrožovi. Dréves však popírá, že hymnus v dnešní podobě pochází od sv. Ambrože a tvrdí, že byl v XVII. stol. přepracován, nicméně že však vyšel z ambrosiánské tradice. V *Analectech* nacházíme ještě jednu starší variantu tohoto hymnu, začínající rovněž slovy „Verbum supernum prodiens“ a pak ještě jeden hymnus téhož tradičního začátku, rýmovaný:

„Verbum supernum prodiens
salvare quod perierat
clavis cruce se muniens
complevit ad quod venerat.“

Tento hymnus je zaznamenán v pražském Antifonáři z kláštera sv. Jiří a pochází ze XIV. století. Ani jeden z těchto dochovaných

hymnů netýká se však Eucharistie. První dva varianty opěvují mysterium zrození Věčného Slova a druhý hymnus pražský týká se Kristova umučení. Obsahem eucharistickým naplnil starou formu teprve sv. Tomáš Aquinský. Kromě tohoto vlivu tradice ambrosiánské jest možno zjistiti ještě jeden vliv. Verš:

„Da robur, fer auxilium“

vyskytuje se v překrásném, hluboce lyrickém hymnu Petra Damiánského:

„Ave coeleste liliū,
Ave rosa speciosa,
Ave decus humilium,
Superis imperiosa,
Deitatis triclinium.
Hac in valle lacrymarum
Da robur, fer auxilium,
O excusatum culparum!“

Tento hymnus, připisovaný Petru Damiánskému, a vyšeďší pravděpodobně ze školy viktorinské, jest ukázkou nejkrásnější mariánské lyriky, kterou jest možno nazvati spiritualisovaným zpěvem troubadourů. I tento sladký pramen duchovní poesie byl Tomáši Aquinskému znám, jak ještě uvidíme na jiných ukázkách a dovedl i z něho přejmouti některé vroucí tóny a naplniti je duchem své hluboké filosofie.

Novočeské překlady hymnu „Verbum supernum“ jsou tyto: 1846 Sušil, Hymny 114, 1859 Sušil, Hymny II. vyd. 144, 1863 Bradáč, Kancionál I. 222, 1913 Fuchs, Nový Obzor, 1923 Fuchs, Archa.

Pangue lingua. (Ad vespervas.)

Obsah: Jazyku, zvěstuj tajemství slavného Těla a drahocenné Krve, kterou jako cenu za vykoupení světa vylil Plod vznešeného života, Král všech národů. Nám byl dán a nám se narodil z Neposkvrněné Panny, a po svém pobytu ve světě, když byl zasil símě slova, skončil podivuhodným způsobem dobu svého pozemského obývání. Poslední noci za večere, odpočívaje s bratřími, zachoval plně zákon v předepsaných chlebech a četě dvanácti apoštolů dal Sám Sebe, Svýma vlastníma rukama.

Toto místo vyžaduje malého výkladu. „Recumbens cum fratribus“: „recumbere“ znamená odpočívati opřen. Tento způsob se-

dění byl při velkonoční rituální hostině předepsán starozákonným židům jako znamení, že již nejsou otroky Egypta. „Cibi legales“, zákonité chleby, jsou nekvašené chleby, jež mají židé jísti rovněž na památku východu z Egypta. To jsou ony chleby přesné. Proto také západní Církev užívá na rozdíl od Církve východní při Mši svaté chlebů nekvašených. „Cibos legales“, podle předpisu, jak byl dán Izraelitům pro slavení velikonoce v II. Mojž. kap. 13, 5—7: „I budeť, když tě uvede Hospodin do země Kananejských, Hettejských, Amorejských, Hevejských a Jebuzejských, jakž přísahal otcům tvým; a dá tobě zemi oplývající mlékem a strdím, že vykonávati budeš službu tuto v tento měsíc: Po sedm dní jísti budeš chleby přesné, dne pak sedmého slavnost bude Hospodinova. Přesní chlebové jedění budou po dnů sedm, aniž spatřino bude u tebe co kvašeného, aniž se uhlídá u tebe kvas ve všech končinách tvých.“ Tyto nekvašené chleby byly původně Izraelitům předepsány na památku východu z Egypta, neboť když vycházeli z egyptského otroctví, neměli času dáti chleba vykvasiti, jak se praví v II. Mojž. 39: „I napekli z těsta, kteréž přinesli z Egypta, koláčů nekvašených, nebo bylo nezkytnulo, protože vypuzeni byli z Egypta a nemohli prodlévati a ani pokrmů nepřipravili sobě.“

Východ z Egypta jest předobrazem vykoupení člověčenstva, beránek velkonoční předobrazem Spasitele umučeného a nekvašené chleby jsou předobrazem ustanovení Nejsvětější Svátosti Oltářní.

Slovo proměňuje chléb v Tělo, a víno stává se Krví Kristovou, byť toho smysly nechápaly. K utvrzení čistého srdce stačí však pouhá víra. Takovou to tedy svátost uctívejme skloněni, a Starý Zákon nechť ustoupí novému obřadu. Nechť víra je doplňkem nedostatku smyslového poznání.

Následuje verš doxologický: Otcí i Jednorozenému Synu budiž sláva a jásání, chvála, čest, velebení a dobrořečení. Stejná chvála budiž Duchu Svatému z Obou vycházejícímu.

Forma: Dréves zaznamenává textový variant, který obsahují cisterciácké Breviáře. Mají totiž o dvě strofy více, jež jsou vsunuty za druhou strofu:

„Ipse Verbum quo creavit,
Alpha cuncta primitus.
Ens antiquum incarnavit,
Immensus Paraclitus,
hinc nos suo carne pavit
Deus homo genitus.

O mirandum Sacramentum
idem quando nascitur
se daturus alimentum
in praesepe ponitur,
novum autem testamentum,
cum pascha recolitur."

Je dnes těžko rozhodovati, zda tyto strofy jsou autentické. Mají všechny vlastnosti veršů svatého Tomáše, spojující filosofickou terminologii s básnickým vzletem. Obsahují jaksi stručnou rekapitulaci celého Kristova vykupitelského díla, podobně jako hymnus *Verbum supernum*. Forma osmislabičných šestiveršových trochejských vždy střídavě s týmž rýmem jest forma velmi oblíbená v církevní hymnice a vyskytuje se ve starších hymnech bez rýmu. I začátek „*Pange lingua*“ jest tradiční. Nejstarší dochovaný hymnus s tímto počátkem jest hymnus *Venantia Fortunata* z VI. stol. který je rovněž obsažen v Misálu v obřadu Velkého Pátku a opěvá život a utrpení Kristovo, nikoli však Nejsvětější Svátost. Zdá se, že byl co do komposice svatému Tomášovi vzorem. Začíná slovy: „*Pange lingua gloriosi lauream certaminis*“. V „*Analektech*“ však nalezneme neméně než devět hymnů tohoto začátku, a to nerýmovaný starobylý hymnus ke cti sv. Benedikta „*Pange lingua gloriosi confessoris Domini*“, „*Pange lingua gloriosae diei praeconium*“ ku počtě Panny Marie z XI. stol., „*Pange lingua gloriosae lanceae praeconium*“, z téže doby na počest utrpení Kristova. Hymnus na počest sv. Anežky mučednice, ze XII. stol. „*Pange lingua gloriosae virginis martyrium*“, na počest sv. Tomáše Lancasterského, dále hymnus rýmovaný „*Pange lingua gloriosi confessoris sedula*“ na počest sv. Štěpána Kalatinského, hymnus „*Pange lingua Nicolai praesulis praeconium*“ na počest sv. Mikuláše Myrského, „*Pange lingua gloriosum decus alte praesulum*“ a konečně časově blízký hymnus sv. Tomáši Aquinskému od Filipa de Greve, který byl r. 1236 kancléřem pařížské university složen na počest sv. Máří Magdaleny, který vyniká formou i sladkým lyrismem. Jeho první sloka zní:

*Pange, lingua, Magdalenae
lacrimas et gaudium,
sonent voces laude plenae
de concentu cordium,
ut concordet Filomenae
turturis suspirium.*

Vidíme i zde, že co do formy čerpal sv. Tomáš Aquinský z nejlepších tradic a že naplnil tyto formy obsahem zcela novým, neboť ani jeden z uvedených hymnů není eucharistickým.

Ze všech hymnů sv. Tomáše Aquinského byl tento v novočeské literatuře nejčastěji překládán. Jeho překlady jsou: 1846 Kancionálek, Hradec Králové, 69., 70., 247., 1846 Sušil, Hymny, 110., 1852 Blahověst, VI., 147., 1849 Pohořelý, Kancionál, 81., 1859 Sušil, Hymny, II. vyd., 113. 1863 Bradáč, Kancionál I. 222., 1875 Zvonař, Zpěvníček, Praha, 1883 Holain, Plesy duchovní Brno 175., 115., 1891 Karlík, Zpěvník, Plzeň 75., 1902 X. Dvořák, Útěcha srdce 259., 1900 Oltář, Hradec Král. 258., 345., 1904 Dostál-Lutinov, Nový Život IX. 264., 1913 Fuchs, Nový Obzor, 1918 Žák, Družinský zpěvníček, Praha, 33., 63., 1919 Dostál-Lutinov, Našinec, 55., 80., 4 varianty, 1921 Orel, Český kancionál 197., 1923 Fuchs, Archa.

A do ro te de vo te. (Z díkučinění po Mši svaté.)

Obsah: Tento hymnus má ráz kontemplativní: „Uctívám Tě zbožně, skryté Božství, které se skrýváš pod těmito způsobami. Tobě se mé srdce zcela oddává, neboť rozplývá se, když o Tobě rozjímá. Znak, hmat, chuť se v Tobě klame. Věřím však bezpečně sluchu. Věřím, cokoli řekl Syn Boží, nic není pravdivějšího nad tento hlas pravdy. Na kříži bylo skryto toliko Božství. Zde však jest skryto i lidství Spasitelovo, věřím však v obojí a vyznávám je a žádám, co žádal kající lotr. Nevidím ran, jako nevěřící Tomáš, ale přes to vyznávám, že jsi můj Bůh a Pán. Učiň, abych Tobě věřil stále více, abych v Tebe doufal, Tebe miloval. Ó pomníku smrti Kristovy! Chlebe živý, sdělující lidem život, dej mé mysli, aby žila podle Tebe a aby vždycky Tebe sladce chutnala. Milý Pelikáne, Ježíši, Pane, očist mne nečistého svou krví.“

Výklad tohoto místa jest ten, že podle středověkých názorů přírodopisných pták pelikán rozdírá si hrud', aby nakrmil svou krví hladovějící mláďata. Středověk, jemuž vše v přírodě bylo symbolem vyššího světa, který nazíral na Božství v zrcadle a hádankách přírody, spatřoval proto v pelikánovi symbol Krista, což se zračí i ve středověkém umění.

Hymnus pokračuje: „Jedna kapka této krve může uzdravit všechny hříchy světa. Ježíši, kterého spatřuji nyní zahaleného, aby se stalo to, po čem tolik žízňím, abych Tě mohl spatřit jednou s odhalenou tváří a býti blažen patřením na Tvoji slávu.“

Tento hymnus jest jak obsahově, tak formálně nejkrásnější. Verše jsou neobyčejně melodické a zejména stejný konec verše první-

ho v první a třetí strofě, po každé s jiným odstínem, působí neobyčejným hudebním kouzlem, jakoby vracející se melodie. Pozoruhodná jest také alliterace: nil hoc verbo veritatis verius. Ani rozměr, ani celkové složení nepřipomíná ničím hymny předchůdců. Zde vedl si básník nejsamostatněji, patrně proto, že nejde o součást rituální bohoslužby, nýbrž o výraz vlastní kontemplace.

Novočestí překladatelé tohoto hymnu jsou: 1846, Kancionálek, Hradec Králové, 258; 1846, Sušil, Hymny církevní, 120; 1856, Sušil, Hymny církevní, II., 117; 1863, Bradáč, Kancionál, I., 224; 1902, X. Dvořák, Utěcha srdce, 57; 1913, Fuchs, Nový Obzor; 1921, Orel, Český kancionál, 234; 1913, Fuchs, Archa.

Svatý Tomáš Aquinský jako básník jest zvěčněn i výtvarně na krásném obraze Guercinově, nalézajícím se v Bologni, v kostele San Domenico, kde jest světec znázorněn, kterak jej obletují andělové a kterak jiní opět vysoko v oblacích nad ním drží monstranci s Nejsvětější Svátostí a naslouchají dychtivě jeho zpěvům, jako by se jim chtěli naučit. Ve své encyklice „*Studiorum Ducem*“, kterou vydal nynější papež Pius XI. 1923 o Učiteli Andělském, vystihuje vlastnosti tohoto světce, které se jeví i v jeho hymnech, takto: „Jsou to tři dvojice, které dovedl sv. Tomáš Aquinský spojit: učenost se zbožností, vědu se ctností, pravdu s láskou.“ Podle slov tohoto listu nalézají se u sv. Tomáše Aquinského normy pro všechna odvětví posvátné vědy. Pro filosofii, apologetiku, dogmatiku, morálku, sociologii, asketiku a exegesi, dílo jeho však vrcholí v básních liturgických, pro něž si zasluhuje titulu „*Doctor Eucharisticus*“.

Eucharistické hymny sv. Tomáše Aquinského náležejí k vrcholům středolatinské poesie, která přes své hloubky a krásy jest známa jenom několika málo zasvěcencům, neboť na našich středních školách studují se sice sebe suchopárnější díla autorů antických, ale o velkolepém díle křesťanských hymníků západních i východních nedoví se moderní gymnasista ničeho. Cena uměleckého díla nezávisí však na vnějším pokroku civilizačním, neboť jde o hodnoty věčné. Právě tak jako do bojů středověkých, tak i nám zaznívá do bojů dnešních Tomášův posilující chorál:

„O salutaris Hostia
quae coeli pandis ostium:
bella premunt hostilia,
da robur, fer auxilium!“

Praha.

Min. rada Dr. Alfred Fuchs.

Sv. Ambrože kniha o tajemstvích

Nevěř tedy pouze svým očím tělesným. Více se vidí to, co není viděti; neboť ono spatřuje se co dočasné, toto však co věčné; oči to sice nevnímají, duch však a mysl na to zírá.

Na konec nechť tě ještě poučí čtení z knihy Královské, jež jsme probírali (4. Král. 5, 1 násl.). Byl jakýsi Syřan Námán a ten byl malomocný a nikdo ho nemohl očistiti. Tu pravilo jedno děvče ze zajatců, že je jistý prorok v Izraeli, který by ho mohl od nákazy malomocenství očistiti. Vzav, jak kniha praví, zlata a stříbra, spěchal ke králi izraelskému. Ten zvěděv důvod jeho příchodu, roztrhl roucha svá, řka, že se mu vlastně strojí úklady, ježto se od něho žádá něco, co není v moci králově. Eliseus však vzkázal králi, aby Syřana poslal k němu, aby tak poznal, že je (vpravdě) Bůh v Izraeli. A když přišel, rozkázal mu, aby se sedmkrátě ponořil do řeky Jordánu. Tu začal on u sebe mudrovati, ve své vlasti že má lepších vod, do nichž se mnohokrátě byl ponořil, aniž byl kdy obmyt ze svého malomocenství; tím tedy byv odraděn, nechtěl uposlechnouti příkazů prorokových. Na napomenutí však a domluvy svých sluhů svolil a ponořil se. Byv pak na místě očištěn, pochopil, že ne voda to je, nýbrž milost, která jednoho každého očišťuje.

Poznej nyní, kdo že je onou mladou dívkou ze zajatců; je jí totiž shromáždění z pohanů, t. j. Církev Páně, zdeptaná dříve zajetím hříchu, když ještě neměla svobody milosti; na její radu pošetilý ionen národ pohanů uposlechl slova prorockého, o němž byl předtím dlouho pochyboval; potom však, jakmile uvěřil, že ho nutno uposlechnouti, byl obmyt od veškeré nákazy vin. On tedy pochyboval, když ještě nebyl uzdraven; ty jsi již uzdraven, a proto není nikterak na místě, abys pochyboval.

Hlava čtvrtá.

Ze slov Páně a z uzdravení malomocného dokazuje, že voda bez spolupůsobení Ducha Sv. nemá očištné síly.

Proto bylo ti předem zdůrazněno, že nemáš věriti pouze tomu, co vidíš, abys i ty snad neřekl: To že je to veliké Tajemství, jehož oko lidské nespatriilo, o němž ucho neslyšelo, jež na srdce lidské nevstoupilo (1. Kor. 2, 9)? Vodu vidím, kterou jsem vidíval denně; ta že mne má očistiti? Mnohokrátě jsem do ní vstoupil a nikdy jsem nebyl očištěn. — Poznej tedy, že voda bez Ducha neočišťuje!

Proto jsi též četl, že (oni) tři svědkové při křtu jedno jsou: voda, krev a Duch (1. Jan. 5, 8); poněvadž, odstraníš-li jednoho z nich, nelze mluvit o svátosti křtu. Neboť, co je voda bez Kříže Kristova? Obyčejný prvek, bez jakéhokoli účinku svátostného. Než s druhé strany, není (možné) tajemství znovuzrození bez vody: „Nenarodí-li se totiž kdo znovu z vody a z Ducha, nemůže vejíti do království Božího“ (Jan 3, 5). Rovněž ve kříž Páně věří i katechumen; vždyť i on bývá jeho znamením označován; dokud však není pokřtěn ve jménu Otce a Syna a Ducha Svatého, nemůže dosáhnouti odpuštění hříchů, aniž načerpati daru duchovní milosti.

Onen Syřan se tedy ve (Starém) Zákoně sedmkrátě potopil; tys však byl pokřtěn ve jménu Trojice. Tys vyznal Otce — pamětliv buď svého činu — vyznal jsi Syna, vyznal jsi Ducha Svatého. Zachovávej (správný) řád věcí v této víře: světu jsi odumřel a Bohu vstal z mrtvých. A pohřben byv takřka v onom prvku zemském¹ a zemřev hříchu, byl jsi vzkříšen k životu věčnému. Věř tedy pevně, že není bezvýznamnou voda (křestní)!

Proto k vůli tobě bylo řečeno: Anděl Páně sestupoval časem do rybníka a voda dala se do pohybu; a kdo první po hnutí vody sestoupil do rybníka, uzdraven byl od jakéhokoli neduhu, jímž byl soužen (Jan 5, 4). Rybník tento byl v Jerusalemě; (pouze) jeden za rok býval v něm uzdravován; nikdo však nebyl dříve uzdraven, dokud nesestoupil anděl. Aby se vědělo, že anděl sestoupil, pohybovala se voda — k vůli nevěřícím. Jim znamení — tobě víra. K nim sestupoval anděl, k tobě Duch Svatý. Pro ně se věc stvořená dávala v pohyb, pro tebe působí Kristus, Vládce sám veškerého stvoření. Tehdy býval vždy jen jeden nemoci zbavován, nyní se uzdravují všichni; či chceš-li, sám jediný lid křesťanský; jest totiž u některých „voda klamná“.² Neuzdravuje křest nevěřících, neočišťuje,

¹ v (křestní) vodě. Tato věta není než pouhou obměnou slov sv. Pavla: „Byli jsme tedy pohřbeni s ním skrze křest ve smrt, abychom tak, jako Kristus, byl vzkříšen z mrtvých slávou Otcovou, i my kráčeli v životě novém“ (Řím. 6, 4).

² Srv. Jer. 15, 18. K tomuto místu poznamenává Niderhuber (Bibliothek d. Kirchenväter, Ambrosius III.): „Smysl věty není zcela jasný. Soudě z věty následující, má tu snad Ambrož na zřeteli, na rozdíl od křesťanské koupele křestní, ony očištné obřady mimokřesťanské (židovské), anebo, vzhledem k onomu omezujícímu výrazu „in aliquibus“ myslí ne na křest kacířů po výtce, nýbrž má před očima možná jen sekty antitrinitární (= popírající dogma Nejvyšší Trojice). Je též možné, že skutečné spasitelné účinky upírá křtu nevěřících ne tak s hlediska dogmaticko-principiálního, jako spíše z nábožensko-praktického.“

nýbrž jen poskvřňuje. Žid „křtí“ džbány a koflíky (srv. Marek 7, 4), jako kdyby věci neživé byly schopny viny či milosti. Ty obmyj křtem tento svůj živý kalich, aby v něm tvé dobré skutky zářily (srv. Mat. 5, 16), aby v něm tvou milosti zářil jas. — I onen rybník byl tedy předobrazem, abys uvěřil, že do pramene tohoto (= křestního) síla Boží vstupuje.

„Člověka“ pak očekával onen malomocný (Jan 5, 7). Tím však (člověkem) kdo jiný byl, než Pán Ježíš, z Panny narozený, jehožto příchodem ne již stín jednotlivce, nýbrž pravda všechny měla uzdraviti? On tedy jest tím, na jehož sestoupení se čekalo; o něm řekl Bůh Otec k Janu Křtiteli: Nad kým uvidíš Duchu sestupovati a nad ním zůstat, ten jest to, jenž křtí Duchem Svatým (Jan 1, 33). O něm vydal Jan svědectví, řka: Viděl jsem Duchu jako holubici sestupovati s nebe a zůstal na něm (Jan 1, 32). A proč zde Duch sestoupil v podobě holubice, než abys ty viděl, než abys ty pochopil, že i ona holubice, kterouž Noe spravedlivý z archy byl vypustil, byla náznakem této holubice? — než abys v tom spatřil předobraz svátosti?

Snad mi namítneš: Jestliže ona holubice, jež byla vypuštěna, byla opravdová holubice, zde však (Duch) v podobě holubice sestoupil — jak to, že říkáme, tam že byl předobraz, zde pak pravda; když přece podle řeckého textu³ je psáno, že Duch „v podobě holubice“ sestoupil? — Avšak co jest v takové míře „pravé“, jako Božství samo, jež na věky zůstává? Tvor však nemůže být pravdou, nýbrž (jen Jeho) obrazem, který snadno mizí a se mění. — Jiný ještě důvod: Prostota těch, kdož ke křtu přistupují, nemá být pouze zdánlivá, nýbrž opravdová. Proto i Pán dí: Opatrní buďte jako hadové a prostí jako holubice (Mat. 10, 16). Právem tedy sestoupil (Duch) co holubice, aby nás napomenul, že máme míti prostotu holubice. — Že pak „species“ (vzhled, obraz, tvář) nutno bráti co stejného významu s „veritas“ (pravda), čteme jak o Kristu — „A ve vnějším zjevu svém byl shledán jako člověk“ (Filip. 2, 7)⁴ — tak i o Bohu Otci: „... Ani tváře jeho jste neviděli“ (Jan 5, 37). (Pokračování.)

³ Autor má tu asi hlavně na zřeteli, Luk. 3, 22.

⁴ Na rozdíl od Vulgaty, jež čte „habitu“, má Itala „specie“.

My jsme všichni obětní dar

B. Welzel ve své knize „Eucharistie und mystischer Leib Christi“ (88 str., Verlag Nazareth, Basel, Kart. SFr. 2.50) vyslovuje někdy smělé myšlenky, ale četné citáty ze svatých Otců jsou nejlepším důkazem jejich pravdivosti. Kniha chce v nás utužit pouto, jímž jsme byli na křtu svatém spojeni s Kristem, a jež se v Nejsvětější Oběti obnovuje a upevňuje. Článek, jenž následuje, je vyňat z této knihy.

Obětní smýšlení.

Pozorovali jsme* Mši svatou jako obětní úkon mystického těla Kristova. Kristus však, Hlava, obětuje sebe sama. Není jen Knězem, ale zároveň i obětním Beránkem. Proto musíme my, údové jeho mystického těla, také sebe samy obětovat. Také my jsme tedy obětním darem.

To jest vlastně samozřejmé, neboť ke každé pravé oběti náleží také vnitřní obětní smýšlení, skrze něž vše, co jsme a co máme, zasvětime Bohu, aby se ve všem stala jeho svatá vůle. — To jest vlastní podstata oběti. Vnější dar, který Bohu na oltáři přinášíme, zastupuje jen naše místo, jest jen výrazem našeho vnitřního obětního smýšlení. „Viditelná oběť, jež jest Bohu zevně přinášena, jest jen znamením neviditelné oběti, skrze niž někdo sebe a vše své zasvěcuje službě Boží.“ (Sv. Augustin, citováno ze sv. Tomáše v Kom. k Řím. XII, 1.) Toto vnitřní smýšlení to jest, které vnějšímu úkonu teprve dodává ceny v očích Božích. Proto byl Bohu tak milý haléř od chudé vdovy (Mk. XII, 43). — Má-li tedy Mše svatá být též naší Obětí, Obětí celého mystického těla, pak musí k vnějšímu obětnímu úkonu přistoupiti též vnitřní obětní smýšlení. Jinými slovy: Také my se musíme s Kristem vnitřně obětovat. O tom chceme nyní uvažovati.

Již na kříži neobětoval Kristus jen sebe samého, ale — takřka předem — také již všechny údy svého mystického těla. „Kříž byl oltářem celého světa, na kterém se Bohu v Oběti své Hlavy obětovala celá Církev věřících ze všech dílů Země a ze všech století shromážděná (Thomassin, De Incarnatione 1. X, cap. X.). — Svým vtělením spojil Kristus lidskou přirozenost se sebou. Sv. přijímání při poslední Večeři utvořilo toto spojení ještě mnohem užším. Proto si Pán s takovou touhou žádal tohoto velikonočního beránka jísti se svými učeďníky (Luk. XXII, 15). Paschasius Radbertus (opat z Alt-Korvey, zemřel 865) píše v dopise Frudegardovi: „Pán pronesl modlitbu díků k Bohu, svému Otcí (při poslední Večeři) se srdcem tak radostným, neboť nyní byl dosažen tak dlouho očekávaný cíl jeho přání. Dotud pozvedl člověka až k Bohu, když se Slovo stalo tělem, aby nám udělil život v něm, t. j. v Bohu. Avšak nespojil se s námi ještě svým Tělem a Krví, aby nás všechny učinil údy jediného mystického Těla... My zůstáváme v něm skrze lidskou přirozenost, kterou dokonale přijal, a On zůstává v nás skrze

* V předešlých statích. (Pozn. red.)

toto tajemství svého Těla a Krve, které do sebe přijímáme. Proto si tak toužebně přál ještě před svým utrpením tohoto pravého velikonočního Beránka s námi požívat, aby tak, dříve než se sám za nás vydal jako výkupné, utvořil z nás spolu s sebou, t. j. mysticky, a ze sebe s námi, t. j. eucharisticky, jedno jediné Tělo. Proto byli jsme s ním na Kříž přibyti“ atd. ... (PL. t. 120, col. 1364.)

Co na Kříži bylo ještě skryto a Kristovým příkladem jen tajuplně naznačeno, stává se na oltáři plnou skutečností: ve Mši svaté obětuje se skutečně celé mystické tělo s Kristem, svou hlavou. Viděli jsme, že křtem všichni věřící obdrželi určitý kněžský charakter. Tím stáváme se s Kristem nejen obětujícími kněžími, jak jsme viděli, ale i obětními dary.

Lev Veliký praví ve svém 63. kázání o utrpení Páně: „Tělo těch, kteří byli křtem znovuzrozeni, stává se tělem Ukřižovaného.“ (PL. t. 54, col. 357.)

Podobně píše svatý Fulgencius v jednom dopise (N. 12; Kap. 12; n. 24), že Kristus nás činí současně chrámem a obětí, když se s námi ve křtu sjednocuje (PL t. 45, col. 391).

Co máme tedy obětovat?

Vše, co jsme a co máme.

1. Především musíme odstraniti všechny překážky; vzdáliti vše, co vzrůstu mystického těla a jeho životnímu principu, lásce, jest škodlivé. Vždyť láska jest podstatnou podmínkou pro růst a blahodárný vývoj jednotlivých duší, stejně jako celého mystického těla. Láska jest proto prvou a nejnnutnější přípravou na Obět. Ona teprve činí náš dar Bohu příjemným.

* Jasně a zřetelně zní příkaz Páně: „Když přinášíš svůj dar k oltáři a tam se rozpomeneš, že tvůj bratr má proti tobě něco, pak zanech svůj dar u oltáře a jdi nejprve, smiř se s bratrem svým a pak přijď a obětuj dar svůj“ (Mat. 5, 23—24). Žádá-li to Kristus již při obětech starozákonních, oč mnohem víc to platí o Oběti Nového Zákona.

Ozvuky toho učení viděli jsme také již u prvních křesťanů, kteří všichni byli „jednoho srdce a jedné duše“ (Sk. ap. 4, 32), kteří „drželi se pospolu a měli všechny věci společny“ (tamt. a 2, 44—45). Proč? — „Trvali na společném lámání chleba“ (2, 42), „denně trvali jednomyslně ve chrámě na modlitbách a lámali po domech Chléb“ (Sk. ap. 2, 46).

Zajímavý jest také předpis, jenž se o tom nachází v Didaché („Učení dvanácti Apoštolů“ z konce 1. stol.). Tam se praví (XIV, 2): „Každý věřící, jenž s někým jest zneprátelen, nesmí se k vašemu shromáždění připojiti, aby vaše Obět nebyla znesvěcena.“ — Nепřátelstvím není tedy jen srdce jednotlivce znesvěceno, nýbrž celé křesťanské shromáždění a jeho Obět. Každé provinění proti bratrské lásce stává se současně proviněním proti Eucharistii. To jest prvokřesťanské pojetí.

Také svatý Cyprián praví (De orat. Dom. cap. 23, PL t. 4, col. 535/6): „Bůh nepřijímá obět křesťana, který se se svými spolubratry zneprátelil. Chce, aby opustil oltář, a nejprve odešel smířiti se se

svým bratrem. Jen modlitby smiřlivé duše mohou Boha usmířiti. Nejmilejší ze všech obětí jest mu náš pokoj, naše vzájemná bratrská láska, vnitřní sjednocení křesťanské obce v jednotě Otce, Syna i Ducha Svatého."

Bylo právě v prvotní Církvi zvykem, že věřící, dříve než přinesli k oltáři obětní dar, jako výraz bratrské lásky dávali si políbení míru (Pax, jako se nyní při slavné Mši sv. dává po Pater noster). Jáhen napomínal shromážděné: „Pozdravte se navzájem ve svatém políbení! Nikdo nemá nic míti proti druhému! Nikdo nemá býti přítomen oběti s neupřímným smýšlením!“ — Věřící se objali a říkali navzájem: „Kristus jest mezi námi (Srv. Mat. 18, 19—20); On tu jest, On tu i zůstává!“ — Jak dojemný to asi byl pohled, když všichni věřící bez ohledu na urozenost a jmění, v opravdové lásce se objali. (NB. Muži a ženy byli při Oběti od sebe odděleni.)

Tak žádá tedy Nejsv. Svátost úplné odstranění z našich srdcí všeho, co rozděluje. Hřích proti lásce jest zároveň hříchem proti Eucharistii. Jen tehdy jest skutečně naší Obětí, když ji přinášíme se srdcem, jež jest prosté každé nenávisti a samolásky.

Obráceně: Nic nedodává mystickému tělu takovou sílu a nepřemožitelnou moc, jako upřímné sjednocení kolem eucharistické Oběti shromážděných křesťanů. Proto praví Pán: „Kde dva neb tři jsou shromážděni ve jménu mém . . .“ (Mat. 18, 20). Svatý Ignác, biskup a mučedník, píše Efeským (13): „Když se často shromažďujete, ničíte sílu satanovu; jeho zhoubná moc mizí před jednomyslností vaší víry. Jest něco lepšího, než pokoj, jenž všechny naše nepřátele, duševní jako tělesné, odzbrojuje?“

Praktický z á v ě r pro nás jest nasnadě. U našich velikých předků, prvých křesťanů, platil přestupek proti lásce zároveň jako chyba proti Eucharistii. Na to obzvláště myslíme, když přistupujeme ke Mši svaté a ke stolu Páně. Nenávist a nepřátelství, žárlivost, závist a nepřejícnost, každý vědomý odpor chceme odstranit pečlivě ze svých srdcí, všem opravdu odpustit, všechny ve stejné lásce obejmout, jak nás tomu Pán učil.

2. Ale odstraněním překážek, pouhým odpuštěním a usmířením jsme naprosto neučinili zadost naší povinnosti lásky. — Chceme-li Mši svaté skutečně tak býti přítomni, jak toho Církev od nás žádá, pak musíme to konati „devote“, to znamená nejen zbožně, ale i se sebeobětiváním, se skutečnou oddaností. Kristovo obětní smýšlení musíme si také my osvojiti jako On a s Ním musíme se také my obětovati Bohu. Jako Kristus se zcela za nás obětoval a vždy ještě obětuje na oltářích, tak také my máme považovati vše, co jsme a co máme, za Boží vlastnictví, tělo i duši se všemi schopnostmi i s naším hmotným majetkem, a býti ochotni také skutečně všeho se zřící, kdyby to byla vůle Boží.

„Obět Páně není správně slavena, když naše oddanost a naše obět neodpovídá Jeho utrpení,“ praví svatý Cyprián (ep. 63, n. 381).

„Celé vykoupené shromáždění, t. j. shromáždění a společenství svatých (tak byli tehda křesťané nazýváni), jest jako vše objímající

Obět přinášeno Bohu Veleknězem, jenž se také sám za nás obětoval, abychom byli tělem tak vznešené Hlavy... To jest, obět křesťanů, kteří, počtem mnozí, jsou jedním tělem v Kristu (Řím. 12, 3—6). Tuto Obět slaví Církev také ve Svátosti Oltářní věřícím dobře známé, při čemž je si vědoma, že v tom, co přináší (jako obět Bohu), také sama přinášena jest," praví svatý Augustin ve svém spise *De civitate Dei* (X, 6). Tamtéž nacházíme také místo: „Nejskvělejší však a nejlepší obětí pro něho (t. j. pro Krista), jsme my sami. To jest jeho stát, a my slavíme to tajemně ve svých obětech, které jsou věřícím známé“ (XIX, 23, n. 5).

Když slavíme tajemství utrpení Páně (ve Mši svaté), musíme napodobiti, co předvádíme. Teprve tehdy jest to pro nás pravou Obětí před Bohem, když sebe samy učiníme obětním darem," praví svatý Řehoř (*Dial.* 1, 4, c. 59). — Napodobujte to, co konáte!" vybízí biskup nověposvěcené kněze. — A nynější Svatý Otec praví ve své Encyklice „*Miserentissimus Redemptor*“ (8. V. 1928): „Proto musí se s touto eucharistickou Obětí spojití sebeobětování kněze stejně jako ostatních věřících, abyste se i vy sami jako živá, svatá, příjemná obět přinášeli Bohu“ (Řím. 12, 1).

Neobětujeme tedy Krista místo nás, jak jest nám to často od jinověrců předhazováno, nýbrž my obětujeme sebe s Kristem, jak nás k tomu svatý Pavel stále nabádá. K Římanům píše (8, 17), že s Kristem musíme trpět, abychom s ním byli oslaveni. Ve 12. kapitole praví: „Milí bratři, zapřisahám vás při Božím milosrdenství, přinášejte své tělo jako živou, svatou a Bohu příjemnou obět! To budiž vaší duchovním bohoslužbou.“ — On sám dal nám k tomu příklad. Všichni známe ono význačné místo v jeho listu ke Koloským (1, 24): „Raduji se v utrpení pro vás, neboť naplňuji na mém těle, co utrpení Kristovu ještě chybí pro jeho Tělo, (jímž je) Církev.“ — V 12. hlavě druhého listu ke Korintským vypočítává (verš 23), co vše pro Krista vytrpěl: vězení, špatné zacházení, nebezpečí na vodě i na souši, bičování, ztroskotání lodi, cesty, pronásledování a strádání, takže opravdu mohl říci, že jest s Kristem ukřižován (Gal. 2, 19), jak i skutečně život za Krista a své bratry obětoval.

Také svatý Augustin zdůrazňuje vždy znovu tuto myšlenku a poukazuje na příklad mučedníků, ku př. „... že my, jako Kristus dal svůj život za nás, také sami musíme dáti život za bratry. Svatí mučedníci to vykonali s planoucí láskou. A když nechceme způsobem nehodným jejich památku slaviti a toužíme-li míti účast na stolu Páně, na Hostině, která i je živila, pak musíme i my po jejich příkladu totéž připraviti. Oni vyplnili lásku, o které Kristus praví, že nad ni větší býti nemůže. Prokázali totiž svým bratřím to, co sami byli přijali se Stolu Páně“ (In *Ev. Joan. Tr* 84, 1.).

Basilej.

B. Welzel.



Květy ze zahrady svaté Církve

V měsíci listopadu je v přírodě již docela pusto. S polí byla již v předešlém měsíci poslední úroda odvezena a se stromů spadlo poslední listí; příroda jako by si sama ustlala k zimnímu spánku.

Naproti tomu v duchovní zahradě svaté Církve právě v tomto podzimním měsíci jako by nastalo nové jaro. Vidíme tu nejkrásnější květinky, jejichž vůně nás mile občerstvuje. Což nejsou svatí a světice porovnávání s květinami? Již v Starém zákoně zbožní Izraelité se přirovnávají k růžím a lilím. Tak čteme v knize Sirachovce: „Poslouchejte mne, synové zbožní, a pučte jak růže štípená nad potoky vod; ... rozvíjte květy jako lilie a vydávejte vůni“ (Sir. 39, 17., 18. a 19.). — Jedno z responsorií církevních hodinek na svátek Všech Svatých zní: „Vpravdě blahoslavená je matka Církve, kterou čest Boží blahovůle tak ozdobuje, kterou slavná krev vítězných mučedníků okrašluje, kterou neporušeného vyznání (víry) bělostné přiodívá panenství.“ Mezi jejími květinami neschází ani růže ani lilie. Co jiného nám představují červené růže, než mučedníky, co jiného nám zobrazují bílé růže, než vyznavače, kteří nevycedili svou krev za svatou víru, ičkoliv svatou trpělivostí mají také oni podíl na mučednictví. Konečně lilie všeobecně znázorňuje neposkvřenou čistotu, a proto v zahradě Církve svaté lilie nám představují bezúhonné panny, zvláště pak vzor všeho panenství, nejblahoslavenější Pannu Marii.

V Písni Šalamounově jest zahrada oblíbeným náznakem (symbolem). Ženich Kristus tam oslovuje nevěstu, t. j. Církev nebo také vyvolenou duši: „Zahrada zamčená jsi, sestro, má nevěsto, zahrada zamčená, studánka zapečetěná“ (Píseň Šalom. 4, 12). Opravdu, „Církev byla i jest veliká zahrada, plná vůně a vzácných plodů činnosti Kristovy i miláčků jeho. Také v Církvě je pramen živé vody, která omývá duše (křest, pokání), občerstvuje, zúrodňuje (nauka, ostatní svátosti), zejména Eucharistie“ (Hejčl). — Dobře se hodí obraz zahrady také na jednotlivou duši. Jak krásné je, co o sobě praví svatá Terezie z Avily: „... byla to pro mne velká

radost, když jsem si představovala svou duši jako zahradu a Pána Ježíše procházejícího se v ní. Prosívala jsem ho, aby rozmnožil vůni maličkých květiněk ctností, počínajících — jak se zdálo — právě pučeti, aby byly k jeho slávě . . . aby je zachoval a aby uřízl, které se mu zalíbí uříznouti, poněvadž jsem už věděla, že vyrostou pak lépe.“ (Sv. Terezie, Svěžívotopis, XIV.)

Jak čistých radostí, ba nevýslovných rozkoší duchovních zažije duše, která je s Bohem tak úzce spojena, jako byla sv. Terezie! I když platí o každém křesťanu slova sv. Pavla: „Nevíte, že jste chrámem Božím, a že Duch Boží přebývá ve vás?“, přece je značný rozdíl mezi duchovním životem obyčejného křesťana, žijícího v milosti Boží, a mezi duchovním životem těch, které ctíme jako světce a světice. Oni nejenom věřili v přítomnost Boží ve své duši a ve svých údech („Nevíte-li, že údy vaše jsou chrámem Ducha Svatého, jenž je ve vás?“ 1. Kor. 6, 19), nýbrž dovedli stále žít v přítomnosti Boží a často přijímali zvláštní důkazy této přítomnosti mimořádným vnitřním osvětlením, vnitřní sladkostí nebo i zjevenými. Ale tím nepravíme, že svatí a světice oplývali stále vnitřní sladkostí. Bůh zkoušel také tyto své miláčky nejenom tělesným utrpením, nýbrž také tím, že dopustil, aby nějaký čas trpěli vnitřní vypráhlostí, takže se jim zdálo, že jsou i od Boha opuštěni. Pak ovšem úpěnlivě volali: „Vyslyš, Pane, hlasité volání mé, slyšuj se nade mnou a slyš mne.“ K tobě mluví mé srdce, hledá tě tvář moje, po tváři tvé, Pane, toužím. Neodvracej ode mne své tváře, neodchyluj se ve hněvu od svého sluhu, buď mým pomocníkem. Neopouštěj mne a nepohrdej mnou, Bože, můj Spasiteli“ (Žalm 26, 7, 8, 9). — Při vzpomínce na dřívější milostiplné navštívení prosili asi také slovy velepisně Šalomounovy: „Nechat' přijde můj milý do zahrady své“ (5, 1), a když byla jejich prosba vyslyšena, pak zaplesali opojeni vnitřní sladkostí: „Já jsem mého milého a můj milý jest můj“; — „našla jsem toho, jehož miluje duše má; držím ho a nepustím“ (Tamtéž 6, 2 a 3, 4).

O tomto vnitřním, mystickém životě svatých a světic víme ovšem jen tolik, kolik oni sami nám o tom pověděli. Někteří nám zanechali o tom ve svých spisech dosti obšírné zprávy, na příklad sv. Terezie z Avily, a dávno před ní sv. Gertruda, a v nejnovější době sv. Terezie z Lisieux. Je jistě zajímavo čísti, jaké zvláštní milosti se dostalo sv. Gertrudě na svátek Všech svatých. Vypravuje se o tom v knize „Legatus divinae pietatis“ (Vyslanec božské Lásky) v 55. kapitole čtvrté knihy. Poznala sv. Gertruda, že nejsvětější Trojice, která v sobě oplývá blažeností, bez začátku a bez konce, uděluje všem svatým věčnou radost, slávu a blaženost. — Potom se jí ukázal Pán zástupu, Král slávy, v podobě jakéhosi přemocného otce rodiny („patrifamilias“), který strojí hostinu pro všechna svá knížata a panstva. A jelikož toho dne Církev slavila svátek Všech svatých, zdálo se, že nebeský Král mezi sbory svatých, v nebi již vítězství slavících, přibíral také věrné údy Církvě na zemi ještě bojující podle hodnoty jejich zásluh; na příklad ti, kteří v bázni Boží žili v řádném manželství, byli přidruženi k svatým patriarchům;

ti však, kteří zasloužili znáti tajemství Boží, byli připojeni k svatým prorokům; a konečně ti, kteří se věnovali hlásání svatých pravd, byli viděni v shromáždění svatých apoštolů. — Řeholníky spatřila vřaděné mezi sbory mučedníků, kteréžto odměny se jim dostalo pro jejich zvláštní odříkání a sebezapírání, což jest jakési nekrvavé mučednictví. — Když se pak chtěla připravovati na svaté přijímání, ale necítila chuť k modlitbě, prosila Pána, aby jí tuto chuť ráčil dáti, aby se mohla modliti také za Církev. A hned spatřila různé barvy, totiž bělostnou barvu panenské čistoty, modrou („hyacithinus color“) vyznavačů a řeholníků a růžový květ mučedníků. Když potom také sama se chtěla přiblížiti k Pánu, avšak poznala, že jí schází ozdoba oněch barev, jsouc povzbuzena Duchem Svatým začala s celou vroucností svého srdce děkovati Bohu za všecky, které kdy svou milostí povýšil na stupeň panenské důstojnosti, prosíc zároveň skrze lásku, kterou Syn Boží se chtěl státi synem Panny, aby všecky, které v Církví své ráčil povolati k důstojnosti panen, v čistotě srdce i těla k své chvále a slávě ráčil zachovati. Ihned pak viděla duši svou ozdobenou bělostným leskem panenství.

Podobně když děkovala Bohu za všecku dokonalost řeholníků a prosila Pána, aby všem, kteří posud v Církví na zemi slouží Bohu v tomto rouchu, hojně požehnal a zachoval je v dobrém předsevzetí až do konce, ihned byla duši její udělena ozdoba hyacintové barvy. — Taktéž se stala účastnou ozdoby ostatních svatých, když za ně Pánu vzdávala díky a zároveň prosila za rozšíření Církvě. — Konečně když vroucněji děkovala a se modlila za stav milujících Boha, byla její duše přioděna zlatým rouchem. A když se tak ukázala v podivuhodné ozdobě rozmanitých zásluh Církvě, sám Pán jakoby naplněn rozkoší nad její krásou ukázal na ni všem svatým a řekl: „Hle, tato stojí zde oděná v zlatohlav kolkolem zpestřený“ (Žalm 45, 10). A hned vztáhl své rámě a přitiskl ji k svému srdci.

Když se přiblížil čas svatého přijímání a sv. Gertruda se cítila tuze slabou ve své nemoci, aby povstala, postěžovala si s dětinnou důvěrou svému Pánu, a on ji hned co nejlaskavěji potěšil a tak posilnil svou milostí, že mohla povstati a bez obtíže přijmouti Tělo Páně, „jehož účastenstvím jsouc nasycena, stala se s ním jeden duch“. Těmito slovy končí 55. kapitola čtvrté knihy „Vyslanec božské Lásky“.

V pozemských zahradách povadly květiny a spadlo listí se stromů. Je nám líto pomíjející krásy? Hledejme náhradu v duchovní zahradě Církvě, slavíce s ní nábožně svátky jejích svatých a Kochající se v nadpřirozené kráse těchto nebeských kvítků a květin. Vůně jejich ctností nechať nás občerstvuje a povzbuzuje k následování, abychom měli již zde na zemi účast na jejich zásluhách a někdy podíl na jejich slávě.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.



Ano nebo ne?

V roce 1913 měl beneficiát Gerstenberger z Mohuče na šedesátém generálním shromáždění německých katolíků řeč na téma: „Katolík a tisk.“ Při tom učinil vzpomínku na preláta Dra Schädlera, jenž v roce 1890 při generálním shromáždění v Koblenci pojednával o stejném předmětu. Privil: „Prelát Dr. Schädler mluvil mezi jiným o zlu tak zvaného bezbarvého tisku a citoval při tom verš: „K nenávisti nebo k lásce jest zrozen člověk, ďábel jest neutrální.“

Velký potlesk 6000 posluchačů. Řečník čekal okamžik a pak pokračoval: „Pánové, dovolu mi, abych vyjádřil svůj příběh do konce. Tenkrát vzbudil citát úplně stejně živý souhlas jako nyní. Prelát Schädler se usmíval a pravit: Pánové, proč tak tleskáte? Ďábel přece není neutrální.“ Zarážení!

Ďábel není neutrální. Mohou jimi býti lidé?

Mohou býti věci, vzhledem k nimž jest to snad možné, věci, o něž se žádný člověk nezajímá. Ale jinak těžko. Jsou však i věci, u kterých nesmíme býti neutrálními. Tomu jest tak vždy v tom případě, když se jedná o to, aby bylo rozhodnuto mezi pravdou a klamem, mezi zlem a dobrem. Tu platí slovo: „K nenávisti nebo k lásce zrozen jest člověk.“ Slovo „zrozen“ chtěli bychom zdůrazniti. Neboť jest to v přirozenosti lidské rozhodnouti se v rozumu pro pravdivé a ve vůli pro dobré. Kdo to nečiní a již i jen ten, kdo chce zůstat neutrální, prohřešuje se proti lidské přirozenosti. Proto musela Věčná Pravda, když se zjevila lidem v lidské podobě, vyžadovati pro každé slovo bezpodmínečnou víru a pro každé přikázání bezpodmínečné podrobení se. „Nepřišel jsem přinésti pokoj, ale meč,“ platí zde. (Mat. 10, 34.) A „Když tě pohoršuje tvé oko, vylup je a odhod' je od sebe. Když tě ruka nebo noha tvá pohoršuje, pak ji utni. Neboť jest pro tebe lépe vejíti do království nebeského s jedním okem nebo s jednou rukou nebo nohou, než s oběma očima nebo s oběma rukama nebo nohama uvrženu býti do temností pekelných“ (Mat. 18, 9). — „Kdo není pro mne, proti mně jest“ (Mat. 12, 30).

Avšak to jest právě velké kacířství naší doby, to, co náš sv. Otec, papež Pius XI., nazývá sekularisací veřejného stejně jako i rodinného a soukromého života: Církev má ke státu býti neutrální, stát k Církvi. Život rodinný, ano i soukromý nemá se nechat „omezovat náboženskými předsudky nebo závazky“.

Je to možné? — Dějiny všech staletí pravit: Ne. O poměru Církeve ke státu a k lidské společnosti vůbec nechceme zde mluvit. Ona jest zástupkyní Boží na zemi. Proto nemůže sledovati žádného jiného cíle než její božský Zakladatel, jenž přišel, aby hledal a spasil to, co bylo ztracené — aby přinesl pokoj všem lidem dobré vůle. Ale mezi státy a vládci všech dob — byl kdy nějaký, jenž byl ke království Božímu neutrální?

Věda? — Když Laplace císaři Napoleonovi byl představen jako

spisovatel díla o hypotese mlhovin, otázal se ho císař: „Jest to pravda, že jste napsal knihu o vzniku světa, ve které jméno Boží se nevyskytuje ani jednou?“ — Laplace odpověděl: „Veličenstvo, to jest pravda.“ Tu se obrátil k němu Napoleon zády. Otázka nebyla dána správně. Musela by zníti: „Popřel jste stvoření světa?“ Tedy tak to není myšleno. Kdo slouží pravdě, slouží Bohu. Není třeba jméno Boží bráti stále na rty. Tím liší se právě katolík (zbožný katolík) namnoze od protestantů, že svůj vnitřní náboženský život nestaví rád na odív na ulici. A božský Spasitel sám praví: „Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, ale kdo plní vůli mého nebeského Otce.“ Jest to klamné, z dánilivě neutrální stanovisko, když někdo myslí, že v neděli na půl hodiny může být katolíkem, zatím co celý týden slouží mamonu a ďáblu, nebo čistě lidské „užitkové mravnosti“. A — protože na začátku již jednou byla zmínka o tisku — když člověk své vědění, své vzdělání a své mínění čerpá z knih a novin víře nepřátelských nebo „neutrálních“. Jsou nějaké neutrální noviny? Konkrétně mluveno: Jest to možné, aby se současně líbili bezvěrcům a věřícím křesťanům, židům a pohanům ve stejných věcech jako věřícím katolíkům? — Ne, muselo by se státi, že by noviny všechny věci, o které se veřejnosti právě jedná, pominuly naprostým mlčením. Pak však znamená bezbarvý tolik co bez krve. Vyzvědač, jenž za peníze prodává svá hlášení přátelům stejně jako nepřátelům, jest velezrádce. Noviny, které mi nepodávají zpráv o utrpení a pronásledování mé Matky, Církve sv., které její velkolepá díla ve světě tvrdošíjně zamlčují, aby nenarazily u druhých, ty nejsou ničím jiným než tajnostkáři. Kdo nevaruje, když hrozí nebezpečí, nepomáhá je odvrátiti, neodvází se raditi v utlačování, nenaříká, když jsme ujařmováni; takové nevšímavé individuum nepatří jako denní host ke stolu katolické rodiny.

A i když — prohlédni si jednou pořádně ty „neutrální“ noviny: co přinášejí, co zamlčují; prohlédni si především důkladně inseráty na zadní straně! Tu uvidíš, jak přece všude vykukuje čertův chvost ze zapraného pláštíku.

Proto čti jen noviny, které dovedou a mají odvahu říci k pravdě ano a ke lži ne. A ve svém vlastním životě nebuď žádným bojácným ústupkářem a potměšilcem, ale postav se svobodně a volně do první řady k těm, kteří radostně říkají „ano“ ke všemu, co jest pravdivé a dobré, a rozhodné „ne“ ke všemu, co jest lež a hřích.

Ty znáš toho muže, kterého jsme před krátkým časem pochovali. Nebyl katolíkem, ale my katolíci musíme mu býti věčně vděčni, i kdyby byl jen to jediné slovo před celou zemí vyslovil: „Vážím si každého katolíka, který jest opravdovým katolíkem. Proč jest u nás tak málo opravdových katolíků?“ Ty buď jedním z těch málo! — „Ano!“

P. Řehoř Böckeler.

Církevní hymny

Svátek Nejsv. Trojice.

55. Jam sol recedit igneus.

Hymnus k nešporám. Pravděpodobně od sv. Ambrože († 397).

Do breviáře se dostal teprve za reformy papeže Pia V. Je to tentýž hymnus jako k sobotním nešporám. Jen v 1. sloze ve 4. verši je zde místo „lumen“ — „amorem“. V hymnu prosíme sv. Trojici, aby nás naplnila svatou láskou a dala jednou radovati se ze společenství svatých v nebi.

Jam sol recedit igneus,
tu, lux perennis Unitas,
nostris, beata Trinitas,
infunde amorem cordibus.

Již hasne slunce ohnivé,
ty, věčné světlo zářivé,
ó Bože jeden v Trojici,
svou lásku vlej nám do srdcí.

Te mane laudum carmine,
te deprecamur vespere,
digneris ut te supplices
laudemus inter caelites.

Ti ráno chvály zpíváme,
tě vroucně večer vzýváme,
dej, bychom jednou s anděly
ti vroucí chvály zapěli.

† Patri, simulque Filio,
tibi que, sancte Spiritus,
sicut fuit, sit jugiter
saeculum per omne gloria.

† Ať Otci, Synu pospolu,
i Duchu v mocném hlaholu,
jak dříve, tak i na věky
zní chválami svět daleký.

Amen.

56. Summae Parens clementiae.

Hymnus na jitřní.

Skládá se ze 2 sloh. První je vzata ze stejnojmenného hymnu určeného na jitřní v sobotu. Druhá sloha je vlastně 2. slohou v abecedujícím hymnu „Aeterna caeli gloria“, určeného k chválám na pátek. V první sloze vzýváme sv. Trojici. V druhé sloze prosíme, aby nás provázela dnešního dne od prvního úsvitu svou mocnou pomocí, zbavila naše myšlení přeludů a vzbudila v nás vděčné a láskou hořící srdce.

Summae Parens clementiae,
mundi regis qui machinam,
unius et substantiae,
trinusque personis Deus:

Ó nejvyšší dobrý Otče všech,
jenž uvádíš řad světů v běh,
podstaty jedné, Bože náš,
jenž v osobách třech přebýváš:

¹ Mane = ráno, nejen dne, nýbrž i života = mládí. Podobně: Vespere.

Da dexteram surgentibus,
exurgat ut mens sobria,
flagrans et in laudem Dei
grates rependat debitas.

† Deo Patri sit gloria,
natoque Patris Unico,
cum Spiritu Paraclito,
in sempiterna saecula.

Dej vstávajícím ruku svou,
vzbud' z mrákot mysl střízlivou
ať k chvále Boží v nadšení
dík povinný vzdát nelení.

† Bud' Bohu Otci vzdána čest,
i Synu jeho v kraji hvězd,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvalozpěvů věčný hlas.
Amen.

57. Tu Trinitatis Unitas.

K chválám. Od sv. Řehoře Vel. († 604).

První sloha je vzata z pátečního hymnu na jitřní „Tu Trinitatis Unitas“. Druhá je vlastně třetí slohou z Chval v pátek. Nový den máme vždy začínat modlitbou. Jako v přírodě ustupuje vláda tmy slunečnímu jasu, tak má v našich srdcích ustoupit vše špatné světlu milosti. O toto světlo prosíme dnes sv. Trojici.

Tu, Trinitatis Unitas,
orbem potenter quae regis,
attende laudis canticum,
quod excubantes⁵ psallimus.

Ortus refulget Lucifer,
praeitque solem nuntius,⁶
cadunt tenebrae noctium:
lux sancta nos illuminet.

† Deo Patri sit gloria,
ejusque soli Filio,
cum Spiritu Paraclito,
nunc et per omne saeculum.

Slyš, trojjediný Bože náš,
jenž celý vesmír v moci máš,
jak pějeme ti píseň chval,
když z loží den nás zavolal.

Jitřenka vzplála v jasu svém,
jež bývá slunci heraldem,⁶
tmy noční zašly v dálav klín:
ó, naplň nás dnes jasem svým.

† Ať Otci, Synu pospolu,
i Duchu v mocném hlaholu,
jak dříve, tak i na věky
zní chválami svět daleký.

Amen.

² První sloha je od sv. Ambrože, druhá od sv. Řehoře Vel.

³ Sv. Pavel (2. Kor. 1, 3) nazývá Boha: „Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy.“

⁴ Pravice, ruka Boží značí Boží moc. (Srv. Ž. 15, 8; Luk. 11, 20; Mat. 12, 28.)

⁵ Excubare = ležeti venku, hlídati, bdíti.

⁶ Ve starověku kráčel před králem hlasatel, jenž upozorňoval lid, že král přichází.

Svátek Božího Těla.

Od nejstarších dob na Zelený čtvrtek se slavila památka ustanovení Nejsvětější Svátosti. Ale pro jiná tajemství, slavená tohoto dne, nebylo možno věnovati patřičnou pozornost ustanovení Svátosti Oltářní. Proto byl zaveden svátek Božího Těla, a to až ve XIII. stol. Papež Urban IV., pohnut mimořádnými událostmi, nařídil, aby se ve čtvrtek po svátku Nejsv. Trojice konala v celé Církvi slavnost k uctění Nejsv. Svátosti. A rozkázal sv. Tomáši Akv., aby složil zvláštní ofidium pro tento svátek. O kráse formuláře k dnešnímu svátku bylo již mnoho mluveno. Zvláště hymny sv. Tomáše strhují nás na jedné straně svou zvučností a lehkostí, na druhé straně hloubkou myšlenek a theologickou přesností. Celkem složil sv. Tomáš pro svátek pět hymnů, z nichž jsou v brevíři tři následující:

58. *Pange, lingua, gloriosi corporis mysterium.*

K nešporám. Od sv. Tomáše Akv.

Hymnus líčí ustanovení Nejsv. Svátosti. V první sloze vybízí nás básník k velebení tajemství Těla i Krve Páně. Kristus Pán jen z lásky k lidstvu sestoupil na zem, a zasiv símě slova, skončil podivuhodným způsobem dobu svého pobytu na zemi. Poslední noc, před svou smrtí, při poslední večeři ustanovil Nejsv. Svátost. Proměnil svým slovem chléb v Tělo a víno v Krev. Tajemství toto je našim smyslům nepochopitelné, avšak k utvrzení čistého srdce stačí pevná víra. Svátost tuto uctíváme skloněni, před ní musí ustoupit Starý zákon. Tam, kde nedostačují naše smysly, nechť nás posiluje víra. V poslední sloze, doxologii, skláníme se a vzdáváme úctu všem třem Božím osobám.

*Pange, lingua, gloriosi¹
corporis mysterium,
sanguinisque pretiosi,
quem in mundi pretium
fructus ventris generosi,
rex effudit gentium.*

*Zapěj, duše, píseň vroucí,¹
tajemné v ní Tělo chval,
chval i kalich krve skvoucí,
již Pán za nás v obět dal,
on, květ Matky nehynoucí,
všech národů mocný král.*

¹ Hymnus začíná stejně jako známý hymnus Venantia Fortunata, opěvující sv. kříž. Hymnus je složen v trochejích. Metrum toto se nazývá podle Valent. Sicula: Carmen dicolon (složené ze dvou meter) exastrophon (se 6 řádky). První řádek nazývá se trochaicum (trochejský) dimetrum (2 × 2 trocheje) catalectum (úplné) Alcmenium (podle vynálezce). Druhý řádek nese název: trochaicum dimetrum catalecticum (neúplné) Euripideum (podle vynálezce). Při příkladu vzat byl zřetel k dosavadním překladům.

Nobis datus,² nobis natus,
ex intacta Virgine,
et in mundo conversatus
sparso verbi semine,
sui moras incolatus
miro clausit ordine.

In supremæ nocte coenæ
recumbens cum fratribus,
observata lege plene
cibus in legalibus,³
cibum turbæ duodenæ
se dat suis manibus.

Verbum caro, panem verum
verbo carnem efficit,
fitque sanguis Christi merum:
et si sensus deficit,
ad firmandum cor sincerum
sola fides sufficit.

Tantum ergo Sacramentum
veneremur cernui:
et antiquum documentum
novo cedat ritui,
praestet fides supplementum
sensuum defectui.

Genitori, Genitoque
laus et jubilatio,
salus, honor, virtus quoque

Nám byl daný,² z čisté Panny
tělo lidské na se vzal,
když dlel mezi pozemšťany
símě slova rozséval,
než se vrátil v rajske stany,
podivný řád světu dal.

S bratřími když naposled již
při večeři zasedal,
totéž jídlo jako Mojžíš³
spolu s nimi požíval,
dříve než šel zemřít na kříž
za pokrm jim sebe dal.

Vtělené již Slovo chystá
z chleba tělo slovem svým,
víno v krev se mění Krista,
ač je rozum zmaten tím,
k utvrzení víra jistá
stačí srdcím upřímným.

Před svátostí veleslavnou,
skloňme v prach svá kolena,
bohoslužbu starodávnou
nahrad' nová, vznešená,
tam, kde síly smyslů slábnou,
sil nás víra nadšená.

Otci, Synu čest a chvála,
zaznívej vždy v nadšení,
moc a sláva neustálá,

² Srv. Jan 3, 16: „Neboť tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby nikdo, jenž v něho věří, nezahynul, nýbrž měl život věčný.“

³ „Cibus in legalibus.“ Kniha Exodus 13, 5—7: „Až tě uvede Hospodin do země Kananejských, Hetejských, Amorrhejských, Hevejských a Jebusejských, do země tekoucí medem a mlékem, kterou ti dáti přísahou slíbil tvým otcům, až budeš slaviti tohoto měsíce tento bohoslužebný obyčej: po sedm dní budeš jísti přesné chleby, dne sedmého pak bude svátek Hospodinův. Budete jísti přesné chleby po sedm dní; nic kvašeného nesmí býti u tebe shledáno v celém tvém území.“ „Cibi legales“ jsou nekvašené chleby, jež pojídali Židé na památku východu z Egypta. Proto také, zachovávajíc tento starozákonní předpis, jenž byl předobrazem Nejsv. Svátosti, užívá katolická Církev ke Mši sv. nekvašených chlebů. Východ z Egypta je přebrazem vykoupení, beránek velikonoční je předobrazem Spasitelovým.

sit et benedictio:
procedenti ab utroque
compar sit laudatio.

vroucí díků činění,
buď i Duchu neskonalá
sláva, stejné klanění.

Amen.

Kroměříž.

P. Jos. Škrášek.

Liturgická díkučinění v době adventní

Mluvíme-li zde o liturgickém díkučinění, nemyslíme na modlitby, které jsou v Misále označeny jako Gratiarum actio post Missam (díkučinění po Mši sv.). Nejedná se nám o díkučinění po Mši sv., v němž se kantikem Tří Mládenců nejlépe uplatňuje, ale o díkučinění bezprostředně po svatém přijímání. Podstatu tohoto díkučinění tvoří malá modlitba: Postcommunio — Modlitba po přijímání. Tuto modlitbu předchází ještě krátká antifona. Ta však doprovázela dříve zpěv žalmů při udílení svatého přijímání.

Stručná modlitba, ve své skladbě mnohdy ne hned srozumitelná, jest tedy jediným díkučiněním staré liturgie. Jaký rozdíl od těch moderních příruček, v nichž rozvláčné a mnohdy velmi sladké modlitby vyjadřují náš dík za příchod Spasitelův. A přec bychom měli dávat přednost těm stručným modlitbám, jež nám poskytuje Misál a stará křesťanská tradice. Pronikneme-li jednou do nich, pak nám budou poskytovat vždy nový zdroj pro vnitřní život a odhalíme v nich vždy novou krásu.

Chceme-li pochopiti jejich význam, musíme si především objasniti účel sv. přijímání. Přijímáním stáváme se nejreálněji účastnými na Oběti Mše svaté, spojujeme se nejúžeji s mystickým tělem Kristovým. Z Krista proudí tu v nás, údy jeho těla, nová životodárná síla, jež má v nás udržovat život s Kristem až do věčnosti. Jinými slovy, žijeme-li zde na zemi v stálém spojení s Kristem, přijímáme-li hodně svaté přijímání, pak tento život potrvá až do věčnosti a ani tělesná smrt jej nepřeruší. To jest účel svatého přijímání a za tento blahodánný účinek prosíme v těchto modlitbách. Proto tak často a na prvý pohled jednotvárně nám zní jako ozvěna ta slova „život věčný“, třebas v nejrozličnějších odstínech. Liturgie však není jednotvárná. Již samo rozdělení církevního roku na dva velké cykly: vánoční a velikonoční s dobou přípravnou a dobou, která po nich následuje, dodává liturgii velké pestrosti a určitého rytmu. Ráz každého období vyjadřuje Misál v proměnných částech; k nim náleží i naše modlitba Po přijímání.

Doba adventní jest jednak symbolickou upomínkou na čtyři tisíciletí trvající přípravu lidského pokolení na příchod Spasitele, dále jest vzpomínkou přípravy naší vlastní na příchod Kristův do naší duše ve světle víry, a konečně jest přípravou na poslední příchod Kristův. Tážeme se snad, jaký vztah může míti naše díkučinění po svatém přijímání k adventu. Není to vůbec nelogické, připravovati se na příchod Páně svatým přijímáním, skrze něž v nás

již Kristus přebývá? — Kdybychom tak usoudili, dopouštěli bychom se velkého omylu. Nejlepší vysvětlení dá nám sám Misál.

V první neděli adventní čteme po verši k přijímání následující modlitbu:

Suscipiámus, Dómine, misericórdiam tuam in médio templi tui: ut reparatiónis nostrae ventúra solémnia congruis honoribus praecedámus. Per Dóminum.

Kéž se nám dostane, Pane, milosrdenství tvého uprostřed chrámu tvého, abychom se na příští slavnost tvého vykoupení s náležitou připravovali úctou. Skrze Pána.

Předem nutno upozornit, že těžko lze vystihnouti v mateřštině jedinečnou stručnost latinské řeči, aniž by se při tom nesetřel nebo nezměnil význam některého slova. Překlad každé modlitby musí předcházeti dlouhá meditace, chceme-li ji náležitě pochopiti.

V první modlitbě prosíme, abychom „reparationis nostrae ventúra solemnia congruis honoribus praecedamus — příští slavnost naší nápravy, s náležitou předcházeli úctou“. Jedná se zde o nápravu duše a nápravu celé lidské přirozenosti. Konečná náprava stane se až v den posledního příchodu Spasitelova, kdy naše lidské tělo připodobní se oslavenému Tělu Kristovu, jak praví též Apoštol: „Cum Christus apparuerit, vita vestra: tunc et vos apparebitis cum ipso in gloria — Až se zjeví Kristus, váš to život, tehdy i vy se zjevíte s ním ve slávě“ (Kol. 3, 4). Na tento příchod má nás připravit svaté přijímání; proto doprošujeme se milosrdenství Boha Otce, jež toužíme hojně přijímati z Nejsvětější Oběti, skrze Ježíše Krista.

Doba adventní připravuje nás však především na adventní Vánoce. Tehdy byl učiněn počátek „naší nápravy“, když přišel Ježíš na svět. Toť onen blažený počátek našeho vykoupení. Ti, kteří byli připraveni a poznali v Dítku betlemském Spasitele, mohli zpívat se Simeonem hymnus „Nunc dimittis“, aniž by čekali na slova „Dokónáno jest“, neboť ve světle víry viděli vykoupení již uskutečněno. Proto také naše přijímání v době adventní má nám především dopomoci, aby naše duše opět zazářila v oné kráse, v jaké se jevila po svatém křtu. Toť nejlepší příprava na Vánoce. A jako údové onoho velkého těla, jímž jest Církev, nesmíme zapomínati ani na ty ostatní, kteří denně jsou přijímáni do lůna Církvě, nebo kteří pro pronásledování nemohou přijímati veřejně v chrámech toto milosrdenství, kterého se nám dostává v Oběti Mše svaté a svatého přijímání. To vyjadřuje stručně obsah první modlitby a o toto milosrdenství prosme.

Doba adventní má ráz kající. V mnohém ji možno přirovnati k době postní. Modlíme se proto v druhou neděli Po přijímání: „Nasyceni potravou duchovní krmě, pokorně tě, Pane, prosíme, abys nás účastenstvím na tomto tajemství učil pohrdati věcmi pozemskými, milovati pak nebeské. Skrze Pána.“

Svaté přijímání spojuje nás s Kristem, a tím s Nejsvětější Trojicí. Má-li toto spojení býti trvalé, musíme se odpoutávati od věcí po-

zemských a milovati zjevené pravdy — tajemství nebeská. Toto odpoutávání naší mysli od pozemského a povznášení se k nebeskému jest účelem adventních kajících skutků a k tomu nám napomáhá i svaté přijímání. Jaká síla tkví v Nejsvětější Svátosti, dokazuje nejlépe zázraky, kde u nemocných byla tato Svátost současně též jediným pokrmem tělesným.

Proto s takovou touhou prosí Církev Boha Otce tuto neděli, aby účastenstvím na duchovním pokrmu (Eucharistii) učil nás pohrdati věcmi pozemskými a milovati nebeské skrze Pána našeho Ježíše Krista (jehož příklad a život v sobě nosíme), v jednotě Ducha Svátého (jenž jest Láska a jehož Láska nás vybízí k velkodušnosti, a jenž jest i jednotitelem těla Církev).

Svátky vánoční se blíží, a proto na neděli „Gaudete“ prosí Církev v modlitbě Po přijímání: „Prosebně vzýváme, Pane, milostivost tvou, aby tato božská posila nás od hříchů očistěné k budoucím připravila slavnostem. Skrze Pána našeho.“ Oběť Mše svaté jest neustálým expiatio delictorum nostrorum — usmiřováním našich vin, a Eucharistie, onen nebeský lék, jest nejlepší posilou naší duše, jenž zároveň vyhlazuje stopy našich hříchů a naše nedokonalosti. Církev s obzvláštní naléhavostí a velkou důvěrou obrací se k Bohu Otci a prosí o to hlavní, co jest třeba k řádnému slavení Vánoc, opravdovou nevinnost a důstojnou přípravu — očistění od vin a vlití duchovní radosti. A toho chceme dosáhnouti opět skrze Krista, Pána našeho, jenž se nám poskytuje jako ona tajemná posila.

Čtvrtá neděle adventní jest poslední nedělí před Vánoce. Zde mluví Církev již konkrétně. Nemluví se již o blížící se slavnosti, ale již o našem vykoupení, o naší spáse. Modlí se: „Přijavše dary nebeské, prosíme, Pane, aby s opětováním tajemství vzrůstal i účinek pro naši spásu. Skrze Pána našeho.“ Kolik adventů jsme již slavili, kolika obětí Mše svaté jsme se již účastnili majíce též účast na nebeském Pokrmu. Ty všechny Oběti, ta všechna přijímání nyní shrnujeme a prosíme nebeského Otce, aby touto účastí na nebeských darech posílil a dal vzrůst naší spáse. Tu nám přinesl Ježíš Kristus, jenž co nevidět nás naplní radostí vánoční a jí bude nás naplňovati, dokavad' nebudeme slaviti své konečné Vánoce v nebi. Mohli bychom sem zařaditi ještě modlitbu ze Svatvečeru Narození Páně, ale ta má již velmi úzký vztah k samotnému tajemství vánočnímu.

Namítne snad někdo: Divné díkučinění. Všude místo děků jen kratičká prosba. Musíme je však pozorovati a uvědomiti si, jaké jsou ty prosby. Duše okouzlená příchodem Krista nemá jiné přání, než aby tato přítomnost Spasitelova v duši trvala, aby nic nepřekáželo tomu tajemnému životu, jenž proudí z Krista do nás, a pak nepotřebuje již nic více. Oddává se jen kontemplaci Božského Spasitele. A když byla Oběť skončena, pak teprve oddává se duše jáсотu a dobrořečení Bohu za celé dílo vykoupení, k němuž vyzývá (v hymnu Benedicite...) i všechno tvorstvo.

Emauzy.

P. Prokop Ptáček.

Sv. Ambrože kniha o tajemstvích

Hlava pátá.

Ne na zásluhy kritického kněze nutno hleděti, nýbrž na důstojnost jeho úkonu. — Připomíná krátce článek víry v Nejsv. Trojici, kterou byli pokřtěni vyznali.

Zdaž ti zbývá ještě čas, o čem bys mohl pochybovati, když přece ti jasně svědectví vydává v Evangelii Otec, řka: Tento jest Syn můj, v němž se mi zalíbilo? — když i Syn ti o tom svědectví vydává, an se nad ním co holubice zjevil Duch Svatý? — Když rovněž i Duch Svatý ti svědectví vydává, jenž v podobě holubice sestoupil? — když ti svědectví vydává i David: „Hlas Páně nad vodami, Bůh velebnosti hřímá, Pán nad vodami mnohými“ (Ž. 28, 3)? — když ti vydává svědectví i Písmo, když dí, že na zařikání kněží Baalových oheň s nebe nesestoupil, kdežto na prosby Eliášovy oheň byl seslán, kterýž oběť posvětil?

Nehleď na osobní zásluhy, nýbrž na úkony kněží! A chceš-li (přece) bráti zásluhy v úvahu, pak — jako patříš na Eliáše, patří i na Petrovy či Pavlovy zásluhy, kteří nám toto Tajemství předali, jak je byli přijali od Pána Ježíše. — K oněm⁵ seslán byl oheň viditelný, aby uvěřili, v nás, kteřížto věříme, působí oheň neviditelný; jim co znamení, nám co napomenutí. Věř tedy v přítomnost Pána Ježíše, jež byli kněží prosbami svými svolali. Pravíť on sám: „Kde dva nebo tři jsou, tam jsem i já“ (Mat. 18, 20); oč více tam, kde jest Církev, kde jsou Jeho Tajemství, ráčí udíleti dar Svoji přítomnosti?

Sestoupil jsi tedy.⁶ Vzpomeň, co jsi odpověděl, že věříš v Otce, že věříš v Syna, že věříš v Duchu Svatého. Nestojí tam: Věřím ve většího, v menšího a v posledního; nýbrž zástavou samotných slov svých jsi zavázán, abys právě tak věřil v Syna, jako věříš v Otce, právě tak abys věřil v Duchu Svatého, jako v Syna věříš; s jedinou výjimkou, že totiž vyznáváš, že jediné v Pána Ježíše ukřižování jest ti věřiti.

Hlava šestá.

Proč jsou pokřtěni mazáni na hlavě; jaký význam má mytí nohou po křtu.

Potom jsi tedy z křestního pramene vystoupil před kněze; uvaž, co následovalo. Zdali ne to, co praví David: „Jako olej na hlavě,

⁵ t. j. k Eliášovi a lidu kolem shromážděnému.

⁶ t. j. do pramene křestního.

jenž stekl na bradu, bradu Aronovu“ (Ž. 132, 2)? Jest to tatáž masť, o níž Šalamoun dí: „Masťi vylitou je jméno tvoje, proto dívky láskou k tobě vzplály a tebe přilákaly“ (Velepíseň 1, 2). Kolik duší, v tento den znovuzrozených, si tě zamilovalo, Pane Ježíši, volajíce: „Po svých stopách nás mocně ved', po vůni tvých šatů běžíme“ (Velepíseň 1, 3) — aby vdechovati mohly vůni vzkříšení —? Pozoruj, proč se tak děje, neboť „oči moudrého jsou v hlavě jeho“ (Kaz. 2, 14). „Na bradu“, t. j. na půvab mladosti stéká (olej); „na bradu Aronovu“ se praví proto, že se stáváš rodem vyvoleným, kněžským, vzácným (srv. 1. Petr. 2, 9); všichni totiž jsme pomazáni v království Boží a ve stav kněžský milostí duchovní.

Vystoupil jsi z pramene, připomeň si čtení z Evangelia. Pán náš Ježíš totiž v Evangeliu svým učedníkům myl nohy. Když přišel k Šimonovi Petrovi, řekl Petr: „Nebudeš mi mýti nohou na věky“ (Jan 13, 8). Nepochopil tajemství a proto odmítl obsluhu; obával se totiž, že by obtížena byla poníženost služebníka, kdyby klidně snesl býti obsloužen od Pána. Jemu odvětil Pán: „Jestliže ti neumyji nohou, nebudeš mít podílu se mnou.“ To uslyšev, dí Petr: „Pane, ne jenom nohy, nýbrž i ruce a hlavu!“ Odpověděl Pán: „Kdo je umyt, nepotřebuje leč nohy umýt, jinak je čist celý.“

Čist byl Petr, avšak nohy si musil umýt; měl totiž od prvního člověka zděděný hřích, tehdy, když tomuto byl nohy podrazil had a přemluvil ho, aby vešel v blud. Proto se myje jeho noha, aby odstraněny byly zděděné hříchy, neboť naše vlastní (hříchy) jsou skrze křest smazávány.* Zároveň však poznej, že ve službě pokornosti je obsaženo tajemství; praví totiž: „Jestliže já, Pán a Učitel, jsem vám umyl nohy, oč více máte vy sobě navzájem nohy mýti?“ Ježto totiž sám spásy Původce poslušností nás vykoupil, oč více máme my, služebníci jeho, konati službu pokory a poslušnosti?

Hlava sedmá.

Bílý šat křtěnců značí očištění vin. — I andělé, ba i sám Ježíš-ženich, obdivují krásu Církve a znovuzrozené duše.

Obdržel jsi potom roucho bílé, jež mělo býti znamením, že jsi svlékl obal hříchů, oblékl pak oděv čistý, o němž dí prorok: „Pokropíš mne yzopem, a budu očištěn; obmyješ mne, a nad sním budu zbělen“ (Ž. 50, 9). Kdo je totiž pokřtěn, o tom jsme přesvědčeni, že je jak podle Zákona, tak i podle Evangelia očištěn: podle

*) Slovy „zděděné hříchy“ (hereditaria peccata) míní Ambrož podle všeho totéž co „concupiscentia — zlá žádostivost“, jak lze souditi z obdobných míst v jiných jeho spisech.

Zákona, protože svazkem yzopu kropil Mojžíš krev beránka; podle Evangelia, protože roucha Kristova se stkvěla bělostí jako sníh, když v Evangeliu zjevoval slávu svého vzkříšení. Nad sníh tedy bělejší se stává, komu se odpouští vina. Proto též Pán praví skrze Izaiáše: „I kdyby byly hříchy vaše jako purpur, jako sníh je zbělím“ (Iz. 1, 18).

V tato roucha jsou skrze lázeň znovuzrození oděna, praví Církev ve Velepísni: „Černá jsem, a přece sličná, dcery jerusalemské“ (Velepíseň 1, 4). Černá pro slabost přirozenosti lidské, sličná pro milost; černá, protože z hříšníků pocházející, sličná svátostí víry. Tato roucha vidouce dcery jerusalemské, v údivu volají: „Kdože jest ta, jež vystupuje v bělost oděná?“ (Velepíseň 8, 5). Byla dříve černá, odkud to, že tak náhle zbělela?

Pochybovali též andělé při Kristově zmrtvýchvstání, pochybovaly mocnosti nebeské, vidouce, že tělo na nebesa vstupovalo. Konečně zvolaly: „Kdo je ten král slávy?“ A když jedni pravili: „Zvedněte brány knížete vašeho a pozdvihněte se brány věkověčné a vejde král slávy,“ pochybovali druzí, řkouce: „Kdo je ten král slávy?“ (Ž. 23, 7 násl.). Rovněž v Izaiášovi čteš, která mocnosti nebeské pochybovaly, řkouce: „Kdo je ten, jenž vystupuje z Edomu, nach roucha jeho z Bosoru, sličný v oděvu zářícím?“ (Iz. 63, 1). (Dokončení příště.)

Řím.

Přeložil Fr. Maurus Verzich.



Z B E N E D I K T I N S K É H O Ř Á D U

**Sjezd benediktinských opatů v Římě
dne 29. září—5. října 1937.**

V Římě na Monte Aventino trůní benediktinská kolej sv. Anselma s papežskou universitou. Malebná stavba stojí uprostřed rozsáhlé zahrady, jež spadá srážně k via della Marmorata. Příchod ke koleji a basilice sv. Anselma, která je vlastně jen velikým chorem pro 150 mnichů, vroubí alej cypřišů a mohutných vějířovitých palmem.

Komu je dopřáno vstoupit dovnitř koleje, ten je překvapen velkorysostí a vznešeností slohu, jenž mluví ze

všech částí stavby. Prozrazuje budo-
vatele, geniálního opata primasa Hil-
debranda de Hemptine, který byl zá-
roveň umělcem a stavitelem. Dvě ve-
liká nádvoří jsou středem stavby. Ko-
lem dokola otevřené arkády, v ná-
dvořích záhony s květinami a velký-
mi palmami a stále šumícími vodo-
trysky. O rozměrech koleje si může-
me učiniti představu, uvážíme-li, že
zde byli pohodlně ubytováni 102 o-
patí, nepočítaje asi 50 Patres a Bratří.

Kolej sv. Anselma hostila od 28. zá-
ří opaty celého Řádu sv. Benedikta.
Tito se sjíždějí od 12 let, aby volili o-
pata primasa, který není sice generá-

lím jako u centralisovaných Řádů, ale je opatem u sv. Anselma a zastupuje Řád u Svaté Stolice, jež mu udělila jistá práva.

Právo volit opata primasa mají všichni opati, již vedou správu klášterů, tedy ne opati resignovaní nebo převorí. Všech opatů voličů je letos 121, osobně se dostavili 102, ostatní jmenovali zástupce. Mezi těmito voliči je 6 opatů-biskupů, 12 opatů nullius, to jest opatů, již mají vlastní diecési a spravují ji jako biskupové; dále následují podle hodnosti předsedové kongregací, jichž je 15, a konečně ostatní opati.

Byla to krásná podívaná, když 102 opati v mozetách plnili v třech řadách po každé straně chor, nebo když seděli ve velkém refektáři kol kolem a ještě v prostředku. Co tu bylo zdatných mužů ze všech dílů světa. Ze Severní Ameriky jich přijelo 20, z Brasilie tu byli 4, přijeli opati z Jerusalema, z Manily, ze všech zemí Evropy. Slovanských opatů nás bylo 5, my tři z Břevnova, Rajhradu, Emauz, a český opat ze sv. Prokopa v Lisle a slovenský opat z Clevelandu.

A kolik činnosti, jež se uplatňuje ve velkém okruhu kolem každého opatství, představují tyto mužové z celého světa. Slyšeli jsme úchvatné zprávy o našich misích v Číně, Korei, Východní Africe, v Kongu, mezi Indiány, na ostrovech oceánu. A když se mluvilo o 11.000 „černých Benediktinů“, o 16.000 Benediktinek, o řadě světců a světic, již jsou v kanonizačním procesu — tu jsme cítili, jak velká a mocná je rodina sv. Benedikta, byť šla světem tiše a skoro nepozorovaně.

Po poradách, jimž předsedal ještě

starý opat primas, tento svůj úřad složil a dne 4. října byla volba. Zvolen byl opět opat Fidelis ze Stotzingen, který zastával úřad opata primasa již po dvě období, tedy 24 let. Je to neúnavný pracovník, který ovládá slovem i písmem hlavní světové jazyky a zná řád skrz naskrz.

V úterý dne 5. října jsme byli všichni přijati ve zvláštní audienci u Svatého Otce v Castel Gandolfo, vzdáleném od Říma 25 km. Shromáždili jsme se v konsistorní síni. Ve tři čtvrti na 1 hod. se otevírají vpravo dveře a Svatý Otec vstupuje a kráčí sám, bez pomoci a opory k trůnu. Pozorovali jsme, že překonaná těžká choroba a osmdesát let věku změnilo jeho zjev. Ale žasli jsme nad svěžestí jeho ducha a laskavostí, s níž k nám mluvil celé půl hodiny. Pozdravil nás jako své milé syny, kteří přicházejí do domu svého Otce a proto též do svého domu. Vyslovil svou radost nad shromážděním více než jednoho sta opatů, již představují víc než 11 tisíc mnichů. Děkoval za spolupráci Řádu po tolik století a povzbuzoval k další pomoci: „I když já,“ tak pravil, „zde již dlouho nebudu, tak pomáhejte stejně mému nástupci.“ Svatý Benedikt je orač, který vyoral a vyorává stále hlubokou brázdou celými dějinami lidstva. Z této brázdy klíčí stále nový život. „Bůh Vám požehnej a udělte mé požehnání všem a všude, kam přijdete. Modlete se za mne. Addio.“

Odcházel jsem dojatí a plni radosti, že jsme viděli a slyšeli Svatého Otce a pocítili tolik jeho lásky. Tato láska a láska tolika spolubratří nám zůstanou hřejivou vzpomínkou na římský sjezd opatů Řádu sv. Benedikta.

Opat A. Vykoukal.



Immaculata

Dne 8. prosince 1854 shromáždili se ve velechrámu sv. Petra v Římě nejen římsští kardinálové a preláti, nýbrž také kardinálové a biskupové z celého katolického světa. V jejich přítomnosti a s jejich předchozím souhlasem prohlásil papež Pius IX. učení o neposkvřněném početí Panny Marie za článek víry a ustanovil, aby den 8. prosince byl zasvěceným svátkem v celé katolické Církvi. V papežské bule, kterou Pius IX. tehdy vydal, je tento článek víry takto prohlášen: Učení, které hlásá, že nejblahoslavenější Panna Maria byla v prvním okamžiku svého početí zvláštní milostí Boží ode vsí poskvřny dědičného hříchu uchráněna, jest od Boha zjevené, a proto má býti od všech věřících pevně a stále věřeno.

Věřící, kteří jsou v náboženství dobře vyučeni, vědí, že prohlášením některého učení za článek víry papež nepřidává k zjeveným pravdám něco nového, nýbrž prohlašuje za článek víry jen to, co je s jinými články víry nerozlučně spojeno a z nich nutně vyplývá, jako potůček plyne ze svého pramene. Tak vyplývá učení o Neposkvřněném Početí Panny Marie z článků víry, že Panna Maria je vpravdě Matkou Boží, neboť když si ji Bůh vyvolil, aby byla matkou jeho Syna, musel ji na duši i na těle tak připravit, aby byla důstojným příbytkem Syna Božího. Tím by však již dokonale nebyla, kdyby byla, byť jen na okamžik, podrobena poskvřně dědičného hříchu. Proroctví, vyřknuté o zaslíbené ženě již v ráji: „Ona potře hlavu tvou“, neznámá jen: „Ona tě přemůže“, nebo: „Ona tě zkrátí“, nýbrž hlásá úplné vítězství nad ďáblem. Toho dobyla Panna Maria právě svým Neposkvřněným Početím, ne vlastní zásluhou, nýbrž zvláštní milostí Boží a pro předvídané zásluhy smrti Ježíše Krista, jak to hlásá modlitba Církve na svátek Neposkvřněného Početí.

Jeví-li se u některých svatých učitelů Církve, na příklad i u takového velkého ctitele Panny Marie, jakým byl sv. Bernard, a také u sv. Tomáše Akvinského, jakási nejistota anebo i opačné tvrže-

ní, co se týče úplné bezhříšnosti Matky Boží, bylo to z toho důvodu, že chtěli vytyčiti rozdíl mezi Ježíšem Kristem, Synem Božím, narozeným z Panny Marie, a jeho matkou, která byla sice milosti plná a vyvolená k takové důstojnosti, že je povýšena i nad kůry andělské, ale přece byla pouhým člověkem, a měla rodiče, jako jiné dívky. Hlavně však máta tyto svaté učitele námitka, že by Panna Maria byla vyňata z vykoupení, kdyby byla vyňata ze zákona dědičného hříchu. Ale pravdou je, že P. Maria právě svým Neposkvrněným Početím měla největší podíl na milosti vykoupení.

I když Neposkvrněné Početí Panny Marie je v nejužším spojení s její důstojností Matky Boží, přece v otázce, zdali byla prosta i dědičného hříchu, mohla z uvedených příčin býti různost mínění mezi učenými bohoslovci, dokud nejvyšší autorita Církve nerozhodla. Ani obecný sněm tridentský v 16. století neprohlásil Neposkvrněné Početí Panny Marie za článek víry, ačkoliv obšírně a jasně probral všechny články katolického učení, ale připravil k němu cestu, když stanovil, že hřích Adamův přechází na všechny lidi, avšak prohlásil, že nemíní do tohoto zákona dědičného hříchu pojmuti nejblahoslavenější Pannu Marii.

Přátele řádu sv. Benedikta musí těšiti, že k velké řadě církevních učitelů, na které se bula Pia IX. odvolává, jako na stoupence učení o Neposkvrněném Početí P. Marie, sluší počítati také sv. Anselma, zprvu mnicha, potom opata benediktinského kláštera Bec (Bek), a od roku 1093 arcibiskupa v Canterbury v Anglii (zemřel r. 1109). Jemu se přičítá delší latinská báseň ke cti Panny Marie, zvaná „Mariale“, která byla v novější době opětovně vydána tiskem. České katolíky musí pak také těšiti, že mezi stoupence učení o Neposkvrněném Početí P. Marie je počítán také první arcibiskup pražský, učený a zbožný Arnošt z Pardubic. Byl sám velkým ctitelem Panny Marie a šířil její úctu latinským spisem: „Psalterium de Laudibus Beatissimae Virginis“, t. j. „Žaltář o chválách nejblahoslavenější Panny“.*

Ve východní Církvi byla úcta k Panně Marii od pradávna hluboce zakořeněna. Východní Církve mohly se zajisté honositi, že na obecném sněmu v Efesu, r. 431, byla důstojnost Panny Marie jako Matky Boží, proti bludnému učení uhájena a před celým katolickým světem slavnostně potvrzena. Stalo se to ovšem za účasti Říma, neboť tehdejší papež, sv. Celestin I., potvrdil svou nejvyšší autoritou usnesení sněmu. — Učení o Neposkvrněném Početí Panny Marie vyplývá dosti jasně ze způsobu vyjádření východních církevních Otců jakož i z liturgie východních Církví. Jak často je na příklad v řecké liturgii Panna Maria nazývána „panagia“, t. j. celá svatá. Je to jistě významné, že právě na svátek Neposkvrněného Početí P. Marie propůjčuje svůj hlas latinské Círk-

* Na základě tohoto spisu vydal Dr. Antonín Lenz, kanovník vyšehradský (později probošt), roku 1887 knihu: *Mariologie* Arnošta z Pardubic, prvního arcibiskupa pražského. V Praze. Nákladem knihtiskárny Cyrillo-Methodějské.

vi biskup řecké Církve, totiž sv. Germanus, patriarcha cařihradský, v první polovici 8. století. Římská Církev přijala část jeho řeči o Panně Marii do jitřních hodiněk tohoto svátku. „Zdravas, Maria“, tak začíná tato homilie, „světější než Svátí, povýšená nad nebesa, slavnější než cherubíni, více ctěná než serafíni a úctyhodnější než všechno stvoření.“

Tuto vroucí úctu k panenské Matce Boží ve východních církvích neutlumil ani rostoucí odpor proti Římu ve stoletích, která následovala po slavném obecném sněmu v Chalcedonu (r. 451), ani pozdější rozkol. Někteří pravoslavní theologové učili i v této době rozkolu, že Panna Maria byla bez poskvrny hříchu počata. Tak praví Isidor Glabas, metropolita soluňský (zemřel kolem roku 1393): „Přečistá Panna, jak je slušno, jediná může odmítnouti, aby na ni byla obracena slova královského proroka, ona jediná může říci: já nebyla počata v nepravosti, a opět: má matka mne nepočala ve hříchu; tato výsada je obsažena ve velikých věcech, které mi učinil ten, jenž jest mocný.“ — Tvrdí-li dnes pravoslavní něco jiného, činí tak z předsudků proti latinské Církvi a z odporu proti římskému papeži.

Prohlášení Neposkvrněného Početí za článek víry bylo tenkrát přijato v katolickém světě s velikým jásotem. A tento jásot jako by stále ještě se ozýval v liturgii tohoto svátku. Mše svatá na ten den začíná radostnými slovy proroctví Isaiášova: „S radostí budu plesati v Pánu a jásati bude duše má v Bohu mém, neboť oděl mne v roucho spasení a oděvem spravedlnosti mne zahalil, jako nevěstu okrášlenou klenoty svými.“ (Is. 61, 10.)

V posvátných hodinách na tento svátek a mezi oktávem nám předvádí Církev Neposkvrněnou Pannu jako onu ženu, kterou ve svém zjevení na ostrově Patmos viděl svatý Jan evangelista: „Ukázalo se veliké znamení na nebi: Žena, oděná sluncem, a měsíc pod nohama jejích, a na hlavě její koruna z dvanácti hvězd.“ (Zjev. 12, 1.) Za čtyři léta po prohlášení Neposkvrněného Početí za článek víry na osamělém místě u skal massabielských ve francouzských Pyrenejích prostá dívka, Bernadetta Soubirous, viděla také veliké znamení; v době od 11. února do 25. března se jí ukázala šestnáctkrát nejblahoslavenější Panna. Při posledním zjevení, na svátek Zvěstování Panny Marie, Bernadetta dvakrát pronesla uctivě prosbu: „Paní, byla byste tak laskava a řekla mi, kdo jste?“ Tu Panna Maria sepjala ruce, pozdvihla je do výše prsou, pak je zase pomalu rozepjala a naklonivši se k dívce, řekla v nářečí Bernadettině: Que soy era Immaculado Councption, t. j.: Já jsem Neposkvrněné Početí. — Tak potvrdila Panna Maria sama, co před několika lety o ní prohlásil papež Pius IX.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.



Duchovní život a introity

Krásná je mluva Církve. Krásná je i mluva liturgie. Znova a znova poznáváme, jak zároveň je tato mluva časová, moderní. Kdo nikdy nepil z této studánky, nevěří. Kdo nikdy neochutnal lahody liturgických modliteb, neví, co je pravá zbožnost. Kdo se neumí modlit s Církví, marně se namáhá o vyšší duchovní život. Neporozumí nikdy dosti dobře mateřské ruce Církve, nepochopí nikdy plnost života Ježíšova a smysl vykoupení.

Proto podáváme introity nedělních Mší svatých k úvaze.

1. neděle adventní.

Rostliny touží po slunci. Proto se k němu obracejí listy i stonky. Pozdvihují se ke slunci. Svízel přítula nechce být obklopen tmou v křoví. Šplhá se ven, ke světlu. Živočichové touží po svobodě. Pták v kleci pozdvihuje svou hlavičku, hledí smutně mřížovím, touží vyletět ven, na vzduch, na slunce.

A k čemu se pozdvihujeme my, lidé?

Někdo touží po slávě. Umění nebo politika jest mu cestou ke slávě. Pachtí se po ní, honí ji udýchaně. Nedávno jsem slyšel projev jednoho umělce. Snad jej mohu uvéstí doslova: Člověk chcípá jako to zvíře a co ze všeho?

Jiný touží po rozkoši. Rytmika, balet a někde i tělocvik pod záminkou uměleckých snah snaží se namluvit člověku, že správné je pozdvihovati oči jen k obnaženým nohám, ke krásným svalům a zjemnělým pohybům.

Introit první neděle adventní vyjadřuje zvolání člověka, který zamířil svůj pohled mimo všecko lidské: „K tobě pozdvihuji duši svou, Bože můj, v tebe doufám, nedopust', abych byl zahanben a aby jásali nade mnou nepřátelé moji. Vždyť žádný, kdo v tebe doufá, zahanbení nepozná.“

Musíme se k něčemu pozdvihnout. Buď to bude lidské bláto, nebo Bůh. Není jiného východiska. Uprostřed zůstávají ti, kteří se děsí bláta a ještě nemilují Boha. Ještě nepoznali jeho hloubky a krásy, aby byli strženi k lásce. Prosíme-li v introitu současně Boha, abychom nebyli zahanbeni, pak je to strach z toho, co nás odvádí od Boha. To je hřích. To je největší naše zahanbení. Když hřešíme, jásají nad námi naši nepřátelé. Buď mají radost, že jsme se hříchem vzdali Boha nebo mají škodolibý výsměch, že jsme se Boha špatně uchopili, když nás nechal klesnout.

Ke hlasu krve však Bůh nikdy není hluchý. Žádný, kdo v Boha doufá, zahanbení nepozná. Poznává snad lidská příkoří, poznává snad, co znamená lidská noha zlomyslně nastavená. Třeba zdánlivě zcela fair a legálně. O tom by mohli psát obžalobu na zvrhlé lidi zejména mladí katoličtí učitelé...

Ale trpět musíme. Právě to, jak se stavíme k bolesti, liší nás od nevěrců, kteří „chcípají“. Bolesti se nebojíme. Jen hříchů se varujeme. Proto spojujeme své kající úmysly s fialovou barvou Církve, spináme ruce a voláme slovy žalmu dále: „Cesty své mi ukaž, Hos-

podíne, a po stezkách svých nauč mne choditi.“ Nezáleží mi na tom, budu-li umět chodit po lidských cestách, budu-li míti čest patřiti k eksklusivnímu obcenstvu, které tleská hříchu. Chci znáti Tvou cestu, Pane, a chci umět po ní chodit. To je cesta Tvých příkázání, to je cesta příkázání církevních. To je cesta lásky k Bohu a k bližnímu.

2. neděle adventní.

Na celém světě lidé čekají spasitele. Ale není v tom kousku radosti. Je v tom smutek ztročených lidí, kteří volají „hosana“ diktátorům a jim podobným uchvatitelům moci, doufajíce od nich vysvobození ze všeho zla.

Není v tom proto radosti, že jde o falešné spasitele. Proto Církev, jako by chtěla podtrhnouti potřebu obrácení duše k Hospodinu, vyjádřenou překrásně v introitu minulé neděle, začíná nejsvětější Obětí slovy proroka Isaiáše: „Lide Sionský, hle, Hospodin přijde spasit národy a pro radost srdce vašeho učiní, abyste slyšeli veliký hlas jeho.“

Toto spasení se již stalo. Není naší vinou, že je to nutno opakovat dětem i dospělým. Vždyť dnešní děti vědí toho tak maloučko o našem spasení a dospělí zapomněli to, čemu se kdysi naučili. Jinak by nemohli být dospělí lidé tak důvěřiví k lidským spasitelům a falešným prorokům, jinak by nemohli tak malicherně stavět na lidských názorech. Spása světa se již stala, a to skrze dřevo kříže, na němž umřel Ježíš Nazaretský. Nikdo jiný tudíž nemůže světa spasit.

Máme možnost slyšet veliký hlas jeho. Mluví k nám z Evangelii, mluví k nám hlasem kněží při kázání, mluví k nám liturgií. Mluví tiskem, mluví rozhlasem. Snad i mnohého z nás Bůh povolal k tomu, abychom byli do jisté míry reproduktory, moderními ampliony jeho velkého hlasu v katolické akci. Jako si Hospodin připravoval ke svým zvláštním plánům národ izraelský a jako ovečku vedl Josefa i jiné význačné muže tohoto vyvoleného národa, tak vede Hospodin i nás. Připravuje nás, připravuje celý náš národ k zvláštnímu poslání mezi Slovany, aby slovo Boží dostalo se i tam, kde bylo potlačeno, zkomoleno a zneuctěno. Nesmíme se protiviti těmto plánům, protože spasení bylo určeno všem lidem, celému světu. Musíme to hlásat, když svět zapomněl. Musíme ukazovat Spasitele dětem i dospělým. Nesmíme umlčovati jeho hlas v nás a skrze nás.

3. neděle adventní.

Mnoho lidí je přesvědčeno, že křesťan, katolík, nemůže se smát. Že to má zakázáno. Viděl jsem již nescíslněkrát udivené tváře, když katolík vesele žertoval. Radosti je totiž tak málo na světě, že si lidé i tu veselou mysl závidí. Nuže: máme plné právo se radovat. Vybízí nás k tomu apoštol v dnešním introitu (i epištola): „Radujte se v Pánu neustále, opět pravím: radujte se. Vlídnost vaše budiž známa všem lidem. Vždyť Pán blízko jest.“

Základem naší radosti jest Pán. Čím jsme mu blíže, tím máme více příčiny býti veselí. Jsme-li bez těžkého hříchu ve stavu posvěcující milosti, je Pán nejbliže, jak nám může býti na tomto světě. Křesťanská radost neprýští zespodu. Její prameny nejsou v dvojsmyslnosti, v oplzlosti, v cynismu. Křesťanská radost pramení shůry. Jejím základním tónem je soulad čisté duše s Bohem.

Křesťanská radost nás zavazuje k vlídnosti vůči ostatním lidem. Nevlídnost a neochota jsou známky slabosti. Křesťanská radost je silná. Proto rozsévá radost i kolem sebe vlídnými slovy, vlídným chováním. Čím jsou sluneční paprsky ztvrdlé zimní půdě, tím je křesťanská radost a vlídnost společnosti. Co by zbylo, kdybychom od všech těch projevů společenského života odečtli křesťanský soucit, útěšné slovo, slovo rady, přimluvy, povzbuzení?

Pro ty, kteří se vymlouvají, že na vlídnost nemají času pro ztrhané nervy ze shonu za živobytím, má dnešní introit další slova: „O nic nepečujte úzkostlivě, nýbrž ve všem žádosti vaše přicházejte modlitbou ve známost Bohu.“ Příliš spoléháme na své ruce, příliš na svůj rozum, příliš na své vlivné strýčky. Sháníme protekci, kde se dá. Ale nic nám to duchovně neprospívá. Víra zakořeněná v Bohu dala vznik úsloví: Nebylo zle, aby nebylo zase dobře. — U Boha není nic nemožného. Dnešní naše starosti může zítra obrátit v radosti. Večer usínáme se slzou v oku a ráno nás vítá s úsměvem. Nespolehejme jen na lidi. Modlitba zmůže často víc než přimluvy vlivných lidí. Bůh chce, abychom se modlili. Kdo říká opak, lže. Všechny naše starosti mají přicházet ve známost Bohu modlitbou — ne že by Bůh jich neznal, ale že chce i těmito prosbami býti ctěn a uznáván jako svrchovaný pán nade všemi ději.

Modleme se proto. Prosme o milost setrvati v dobrém. Tolik lidí se slibně rozeběhlo na cestě k výšině a nevytrvali. Klesli hluboko. Prosme i o své časné potřeby. Budeme-li silni věrou v Boha, můžeme se stále radovati, protože se nezakolísají naše kroky. Po česku bychom to vyjádřili: Ať se děje cokoliv: proč bychom se netěšili?

4. neděle adventní.

Volání, které jsme tak často slyšeli ve Mši svaté zvané „roráty“, vrcholí v introitu této neděle: „Rosu dejte, nebesa, shůry a oblačkové, dštěte Spravedlivého. Otevři se, země, a vypuč Spasitele.“

Žízeň po spravedlnosti, žízeň po Spravedlivém. Naplňují se slova Hellova, že všeobecným faktem se stává všeobecné odporování. Duch odporu zmámil mnohé. Rozdělení postihuje města jako vesnice, lidi prosté jako inteligenty. Stav se staví proti stavu, národ proti národu. Konference jsou bezvýsledné. Pěstují víc politiku, než morálku, politiku založenou na rozdělení a ovládnutí. Naplňují se slova Písma: „Viděl jsem bezpráví a rozdělení ve městě.“ Bezpráví, nedostatek spravedlnosti, jest dcera rozdělení.

Kdo přinese spravedlnost?

Ten, jehož původ je tajemně naznačen Isaiášem. Ten, který přijde jako rosa shůry a jako květ růže vypučí ze země. Ten, který je Bohem a člověkem zároveň.

Jen Ježíš může přemoci rozdělení a vyrovnati odpor, jen jeho učení, jen hlas jeho Církve může uklidniti rozjitřené lidstvo. Vždyť jeho učení bylo založeno na zdůraznění lásky: „Cokoliv jste učinili jednomu z těchto nejmenších, mně jste učinili. . . Chudé máte vždycky s sebou. . . Ano, a Ježíše v chudých, Ježíše v bližních máme stále uprostřed sebe. Je potřebí jen i tuto tvář Boží Lásky viděti.

Kdybychom začínali láskou, všechny naše činy by byly daleko plodnější. Kdybychom ve svém bližním neviděli odpůrce, protivníka, nepřítele, ale především Ježíše, život na zemi by se musel rázem změnit.

Víme: jsme jen lidé. Chápeme přítěž svého hmotného těla a všech jeho stavů. Víme, že by se neodstranily všechny potíže a všechny neshody. Ale obnovilo by se pravidelné dýchání lidské společnosti, která hyne. Hyne proto, že jen vydychuje zášť a nenávisť, odpor a rozdělení, ale nevdechuje lásku, nevdechuje milost, nepřijímá samého Boha. Dokud se nezmění vdechování, nezmění se ani vydechování. Nutno se sytit láskou, abychom ji mohli i svým dechem rozsévat.

S těmito myšlenkami se těšíme na Narození Páně. Nejen na historickou vzpomínku. Na skutečné narození Páně v našem srdci a ve společnosti.

Č. Budějovice.

Karel B. Hroch.

Církevní hymny

59. *Sacris solemniis.*

Na jitřní. Sv. Tomáš Akv.

Svátek Nejsv. Svátosti máme slaviti s čistým srdcem naplněným vděčností. Vždyť připomínáme si dnes poslední večeři, kdy Kristus Pán podle starobylého zvyku požíval s apoštoly velikonočního beránka a nekvašený chléb. Poté dal apoštolům své Tělo a svou Krev. Tělo jeho sílí nás v těžkostech, krev jeho nás těší a naplňuje důvěrou v zármutku. Povinnost konati obět Mše sv. dal Ježíš pouze kněžím, kteří ji mají sami přijímat a dávat ostatním. Tak nebeský pokrm stal se pokrmem lidí. Jím splnily se všechny předobrazy Starého zákona. V poslední sloze prosíme za hojné požehnání, až navštíví nás ve Svátosti sám Bůh. Posílnění Svátostí a osvícení milostí prýšící z ní, snáze se nám bude kráčet po určených stezkách k nebeské domovině.

Sacris solemniis
iuncta sint gaudia,
et ex praecordiis
sonent praecordia:
recedant vetera,¹
nova sint omnia:
corda, voces et opera.

Noctis recolitur
coena novissima,
qua Christus creditur
agnum et azyma
dedisse fratribus
juxta legitima
priscis indulta patribus.

Post agnum typicum
expletis epulis,
corpus Dominicum
datum discipulis,
sic totum omnibus,
quot totum singulis,
Iesus fatemur manibus.

Dedit fragilibus
corporis ferculum,
dedit et tristibus
sanguinis poculum
dicens: Accipite,
quod trado vasculum,
omnes ex eo bibite.

Sic sacrificium
istud instituit,
cuius officium
committi voluit
solis presbyteris,
quibus sic congruit,
ut sumant et dent ceteris.

V slavnostech svatých všem
společná radost bud',
zaznívej jásosem
vděčnosti plná hrud',
starý ať zmizí kvas,¹
k nové se změně vzbud':
srdce i činy, každý hlas.

Neboť dnes slavíme
vzpomínku svatých chvil,
kdy, jak z Písma víme,
beránka chleba díl
podal svým bratřím Pán,
aby tak vyplnil
zákon, praotcům jenž byl dán.

Beránkem obrazným
hod když byl dokončen,
Tělo své bratřím svým
podával Ježíš všem,
všem se jim celý dal,
každý jej v svátostném
chlebě celého požíval.

Slabým dal v Těle svém
pramen posílnění,
za nápoj dal se těm,
kdož jsou zarmoucení,
řka: „Vlastní krve číš
dávám všem k spasení,
nuže, z ní pijte všichni již.“

A tak byl stanoven
svátosti nové řád,
Ježíš ji kněžím jen
právo dal konávat,
proto též jenom jim
patří brát a dávat
svátost ostatním věřícím.

¹ Srv.: 1. Kor. 5, 7: „Vyčistěte kvas starý, abyste byli těstem novým!“ 2. Kor. 5, 17: Je-li tedy někdo v Kristu, jest novým stvořením, staré věci pominuly; hle, všechno se obnovilo.“

Panis angelicus
fit panis hominum,
dat panis caelicus
figuris² terminum.
O res mirabilis:
manducatur Dominum
pauper, servus et humilis.

Andělů chléb svatý
chlebem se lidí stal,
chléb ten s nebe vzatý
proroctví dokonal.
Uchvatný zjeví nám:
tvorů všech mocný král
bídňým je sluhou požíván.

Te trina Deitas
unaque, poscimus,
sic nos tu visita,³
sicut te colimus,
per tuas semitas
duc nos quo tendimus,
ad lucem quam inhabitas.

Bože trojjediný,
všichni tě prosíme,
tak nás s dary svými
navštiv,³ jak tě ctíme,
ukaž nám v jediný
domov cesty přímé,
veď nás v jas věčné otčiny.

Amen."

60. Verbum supernum prodiens.

K chválám. Sv. Tomáš Akv.

Věčné Slovo, sám Boží Syn, od věčnosti dlící u svého Otce, přišel na svět, aniž by opustil pravici svého Otce. Než byl vydán nevěrným apoštolem na smrt, dal se svým učedníkům za pokrm. Pod obojí způsobou dal lidstvu své Tělo a Krev, aby živil člověka dvojitě podstaty. Narodil se, aby byl naším bratrem. Při poslední večeři dal se nám za pokrm, na kříži byl naším výkupným. Teď kraluje v nebi, aby nám byl sám odměnou. Poslední dvě slohy jsou vroucí modlitbou, v níž vzýváme Krista Pána v Nejsv. Svátosti o pomoc v dobách zlých.

Verbum supernum prodiens,¹
nec Patris linquens dexteram,

Hle, věčné Slovo, Boží Syn,¹
aniž by Otce opouštěl,

² Figuris = předobrazům a proroctvím.

³ Zdá se, že v původním textu místo visita je „visitas“. Žádá to už rým a hlavně smysl, neboť Bůh navštěvuje každého tak, jak Jež ctíme. Nejsme nikdy dost zbožni a naše bohopocta je vždy nedostatečná: quia maior omni laude . . . Církev sv. modlí se naproti tomu „abychom svatá tajemství Krve i Těla tak velebili, abychom ovoce Tvého vykoupení v sobě hojně zakusili.“ Pak by český překlad tohoto místa zněl:

sic nos tu visitas,
sicut te colimus,

ty nás dary svými
daříš, jak tě ctíme.

⁴ Hymnus je složen v asklepiadských strofách. První čtyři verše v každé sloze jsou verše asklepiadské, čtvrtý verš se nazývá Glykonický.

¹ Stejně začíná adventní hymnus, pocházející, jak se zdá, od sv. Ambrože.

ad opus suum exiens,
venit ad vitae vesperam.

In mortem a discipulo
suis tradendus aemulis,
prius in vitae ferculo
se tradidit discipulis.

Quibus sub bina specie
carnem dedit et sanguinem,
ut duplícis substantiae
totum cibaret hominem.

Se nascens dedit socium,
convalescens in edulium,
se moriens in pretium,
se regnans dat in praemium.²

O salutaris hostia,
quae caeli pandis ostium,
bella premunt hostilia,
da robur, fer auxilium.

Uni, trinoque Domino,
sit sempiterna gloria,
qui vitam sine termino
nobis donet in patria.

šel na svět za svým posláním,
když k večeru den žití špěl.

Jsa učedníkem zaprodán
a vydán v ruce nepřátel,
dal bratřím v chlébě sebe sám,
jim živným chlebem býti chtěl.

V dvou způsobách dar přesvatý
jim Těla i své Krve dal,
by člověk dvojí podstaty
v něm posily zdroj nalézal.

Se zrodil, by nám bratrem byl,
by živil nás, se v chlébě skryl,
šel na kříž, by nás vykoupil,
a v nebi náš je sladký díl.²

Ó spasitelná hostie,
jež brány nebes otvíráš,
když úzkost nitro zalije,
sil nových kéž nám doléváš.

buď všemi věčně veleben,
Bůh v osobách třech jediný
kéž v jasu věčné otčiny
dá prožívat nám věčný den.

Amen.



Sv. Ambrože kniha o tajemstvích

(Dokončení.)

Kristus pak, vida Církev svoji v oděvu bělostném, pro niž sám, jak čteš v knize proroka Zachariáše, byl oděv nečistý na se vzal, či vida duši, lázní znovuzrození očištěnou a obmytou, praví: „Ejhle, krásná jsi, přítelkyně má, ejhle, krásná jsi, oči tvoje jako oči holu-

² Podobně píše sv. Augustin: „Učinil nás, když nás nebylo, obnovil pak, když jsme byli zahynuli, smrt podstoupil, drahou krví vykoupil, z jícnu věčné smrti vyrval a nebe nám za odměnu přislíbil.“ (De ver. Domini ser.)

bice" (Velepíseň 4, 1), v jejíž podobě sestoupil Duch Svatý s nebe. Oči sličné jako holubice; protože v její podobě sestoupil Duch Svatý s nebe. A o něco níže: „Zuby tvé stádo jsou koz ostříhaných, které teď z koupele vyšly právě, kteréž všechny dvojčata rodí, a neplodné mezi nimi není. Jako stuha z purpuru rty tvé" (Velepíseň 4, 2—3). Není věru prostřední tato pochvala. Nejprve vzhledem k něžnému přirovnání koz čerstvě ostříhaných: víme totiž, že se kozy i na výšinách bezpečně pasou a na strmých skalách beze strachu si potravu hledají; potom, když jsou stříhány, zbavují se zbytečného břemene. Takovému stádu je přirovnávána Církev, majíc v sobě hojnost síly pro duše, které skrze ni obmyty jsouce, hříchy zbytečné odkládají, kteréž víru tajemnou a půvab mravů vstříc Kristu nesou, kteréž Pána Ježíše kříž hlásají.

V nich sličná jest Církev; proto praví k ní Bůh-Slovo: „Celá sličná jsi, přítelkyně má, a poskvrny není na tobě" (Velepíseň 4, 7), ježto vina byla utopena. „Přijď sem z Libanu, snoubenko, přijď jsem z Libanu; od víry vycházejíc, přejdeš a půjdeš k cíli" (Velepíseň 4, 8); tím totiž, že zřeknuvši se světa, přešla svět, přišla ke Kristu. A opět praví k ní Bůh-Slovo: „Jak krásná a příjemná stala ses, láska má, v půvabu svém. Postava tvoje podobnou stala se palmě a prsy tvoje hroznům" (Velepíseň 7, 6—7). Jemu v odpověď dí Církev: „Kdo mi dá tebe, bratře můj, ssajíc prsy matky mé? Až tě naleznu venku, políbím tě a nebudou mnou pohrdati. Vezmu tě a uvedu do domu matky mojí a do komnaty oné, jež mne počala; ty mne budeš učit" (Velepíseň 8, 1—2).

Proto i sám Pán Ježíš přiváben jsa horlivostí tak vroucí lásky, krásou vnady a milosti, ježto z obmytých žádné již viny pach svůj nešíří, praví Církvi: Polož mne co znamení na srdce své, co pečeť na rámě své (Velepíseň 8, 6), to jest: Sličná jsi, přítelkyně moje, celá jsi krásná, nic ti nechybí. Polož mne co znamení na srdce své, by víra tvá, v plnosti Svátosti zářila.

Rovněž skutky tvoje ať svítí a obraz Boží hlásají, k jehožto obrazu jsi stvořena. Lásku tvoji nechť žádné pronásledování neumenší, ji „vody mnohé nechť neuhasí, ji řeky nezaplaví" (Velepíseň 8, 7).

Uvědom si proto znovu, žes obdržel pečeť duchovní, „ducha moudrosti a rozumu, ducha rady a síly, ducha vědění a zbožnosti, ducha svaté bázně" (Iz. 11, 2 násl.), a zachovej si, cos přijal. Poznamenal tě Bůh Otec, posílil tě Kristus Pán a záruku Ducha vložil do srdce tvého, jak tě poučilo čtení apoštolské (2. Kor. 1, 21).

Hlava osmá.

O nejsvětější Svátosti oltářní; dokazuje, že jak starobylostí, tak vznešeností je přednější než obřady Synagogy a než mana na poušti.

Těmito odznaky¹ bohatě vyzdoben spěchá, očištěný zástup k oltáři Kristovu, volaje: „A vstoupím k oltáři Božímu, k Bohu, jenž mladost moji radostí naplňuje (Ž. 42, 4); odložil zastaralého bludu šat a obnoven v orla mladosti dospěti touží k nebeské oné hostině. Přichází tedy a vidouc přesvatý oltář připravený, volá řkouc: „Uchystal jsi hostinu před tváří mou!“ (Ž. 22, 5.) Jeho slova uvádí David, řka: „Pán na pastvinu vodí mne a nic mi chybět nebude; na místo pastvy mne uvedl. U vody občerstvení mne vychoval“ (Tamt. 1, 2). A o něco dále: „Vždyť i kdybych vprostřed stínu smrti kráčet, nebudu se báti zlého; neboť ty se mnou jsi. Tvůj prut a tvoje hůl se staly mou útěchou. Před tváří mou stůl jsi uchystal, mě sužujícím na vzdory. Mou hlavu olejem jsi hojně pomazal, a opojná tvá číš jak vzácná jest!“ (Tamt. 4, 5.)

Nyní ještě o jedné věci uvažujme, aby někdo, patře na viditelné způsoby (co je totiž neviditelné, nelze spatřiti, nelze očima lidskýma postřehnouti), neřekl snad: Židům sesílal Bůh manu, sesílal křepelky, Církvi však, snoubence své přemilé — hle, co jí připravil, o čemž i řečeno jest: „Oko toho nespatrilo, ani o tom ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, co připravil Bůh těm, kdo jej milují“ (1. Kor. 2, 9). — Aby tedy nikdo nemohl takto mluvit, chceme s pečlivostí co největší dokázati, že jako starší jsou svátosti Církve než Synagogy, tak i many v znešenější.

Že starší jsou, dokazuje čtení z Genese, jež jsme slyšeli. Ze Zákona totiž Mojžíšova vzala Synagoga svůj počátek; Abraham však žil o mnoho dříve; a ten, zvítěziv nad nepřáteli a získav zpět svého synovce, vítězně se navracel; tu mu přišel vstříc Melchisedech a podal mu (chléb a víno), což Abraham úctu mu prokazuje přijal. Ne Abraham přinesl (tyto dary), nýbrž Melchisedech, jež „bez otce, bez matky“ Písmo uvádí, „bez začátku, bez konce dnů života, podobného tak Synu Božímu“ (Žid. 7, 3), o němž dí Pavel k Židům (tamt.): „Neboť zůstává knězem na věky; jeho jméno pak v latině má tentýž význam co rex justitiae, rex pacis (král spravedlnosti, král míru — srv. tamt. v. 2).

Nechápeš ještě, kdo jím je? Může člověk být „králem spravedlnosti“, když přece sám stěží je spravedlivý? Může být „krá-

¹ Má na mysli bílé roucho, hořící svíci a j., vše to, čím křtěnci vyzdobeni se ubírali z křestní kaple k oltáři.

„I e m míru“, když sám stěží je s to, být mírumilovný? — „Bez matky“, vzhledem k svému Božství; neboť z Otce Boha zrozen jest, jedné s Otcem jsa podstaty; „bez otce“ vzhledem k svému vtělení, an se z panny narodil; „nemající začátku ni konce“, an sám je začátek a konec všeho, „první a poslední“ (Apokal. 2, 8). Ne tedy lidským, nýbrž božským darem je svátost, kterou jsi přijal, od toho podaným, jenž požehnal otcí víry Abrahamovi, témuž, jehož milosti a činům se podivuješ.

Dokázali jsme, že svátosti Církve jsou starobylejší; nyní poznej, že jsou mocnější. Je vpravdě podivuhodné, že Bůh otcům manu dštil a že denně syceni byli pokrmem nebes. Proto bylo řečeno: Chléb andělský jedl člověk (Ž. 77, 25). Nicméně však kdožkoli chleba toho požívali, všichni zemřeli na poušti (Jan 6, 49, 59); tento však pokrm, jež přijímáš, tento „chléb živý, který s nebe sestoupil“ (Jan 6, 50), života věčného podstatu ti zprostředkuje; a kdožkoli jej jísti bude, nezemře na věky. Je to Tělo Kristovo. — Uvaž tedy, zda vznešenější je chléb andělů, či Tělo Kristovo, Tělo to Života. Mana ona přicházela s nebes, toto však nad nebesy sídlí; ona byla čímsi nebeským, toto však je Pána nebes; ona, byla-li na druhý den uschována, podléhala zkáze; toto jest prosto všeho porušení, a kdokoli ho s nábožností okouší, zkázy v sobě nemůže pociťovati. Oněm voda ze skály vytékala, tobě z Krista jeho Krev; je na chvíli sytila voda, tebe Krev pro věčnost očisťuje. Žid pije, a přece žízni; ty-li pítí budeš, nebudeš moci žízni. A ostatně, ono bylo pouhým náznakem, toto však je Pravda.

Jestliže to, čemu se podivuješ, je pouhým náznakem, jak vznešené je jistě ono, čehož pouhému náznaku se podivuješ? — Poslyš, že skutečně jest jen náznakem, co se našim otcům stalo: „Pili“, praví Apoštol, „ze skály, která šla s nimi; skalou tou byl Kristus. Avšak ve většině jich nezalíbilo se Bohu; neboť zahynuli na poušti“ (1. Kor. 10, 4. 5). To však se stalo, co předobraz pro nás. Pochopil jsi tedy, co je vznešenější; neboť mnohem vznešenější je světlo než stín, skutečnost než předobraz, Tělo Tvůrce nebes než mana s nebes.

Hlava devátá.

Z chleba se stává Tělo Kristovo; k posilnění víry mnoha biblickými příklady dokazuje možnost této tajemné proměny. Slovy Velepísně opěvuje vznešenost eucharistické hostiny.

Řekneš možná: Něco jiného vidím; jak mi můžeš tvrditi, že přijímám Tělo Kristovo? — Ještě to nám tedy zbývá dokázati. Převeliké je vpravdě množství příkladů, jež můžeme uvésti. Chceme

dokázati, že zde nemám to, co příroda utvořila, nýbrž co požehnaní posvětilo, a mocnější že je síla požehnaní než přírody; neboť skrze požehnaní sama příroda doznává proměny.

Hůl držel Mojžíš v ruce; vrhl ji na zem a stala se hadem. Uchoopil poté ocas hadův a tento se vrátil v podobu hole. Pozoruješ tedy, jak působením prorocké milosti dvakrát se změnila přirozenost, hada totiž a hole? — Čistým proudem vod plynuly řeky Egypta; náhle z pramenů žil krev vyvěrati počala a vody pitné v řekách nebylo. Opět na modlitbu prorokovu krev z proudů zmizela a vrátila se přirozenost vod. — Obklíčen odevšad byl národ židovský, zde, co by hradbou, Egyptány obehnán, tam mořem uzavřen; tu zvedl Mojžíš svoji hůl a ve chvíli rozstoupla se voda hned a ztuhla v hradbu podobu; tak vprostřed vln se objevila pěšina. — Jordánu proud se zpátky obrátil a proti svojí přirozenosti šel nazpět v lůno svého pramene (Jos. 3, 15 násl.). — Zdaž není jasno, že přirozenost mořských příbojů a řeky proudu byla změněna? — Žízní byl soužen otců našich lid; dotkl se Mojžíš skály a voda ze skály se řinula. Zda mimo přirozenost věci milost nepůsobila, by skála vodu vydávala, již z přirozenosti své neměla? — Mara byl pramen s vodou silně trpkou, takže zástup žíznící pít z něho nemohl; vpustil Mojžíš dřevo do vody a vody přirozenost odložila svou trpkost, ji milost do ní vlitá ihned zmírnila (Ezod. 15, 23). — Za Eliáše proroka se jednomu ze synů proroků sekyrka z topůrka vysmekla a hned se potopila. Ztratit tak sekyru, šel prosit Elisea o pomoc; i vnořil Eliseus topůrko do vody — a sekyrka vyplavala (4. Král. 6, 5). Chápeme zřejmě, že i to se stalo mimo přirozenost; jest totiž mnohem těžší železo než voda plynoucí.

Pozorujeme tudíž, oč větší je moc milosti než přirozenosti; a máme ještě dále důkazy moci prorockého požehnaní množiti? — Pakliže zmohlo tolik požehnaní člověka, že samu přirozenost zvrátilo, co řekneme o božském posvěcení, kde sama slova Pána — Spasitele působí? Tato svátost totiž, kterou přijímáš, slovem Kristovým se uskutečňuje. Pakliže tolik zmohla slova Eliášova, že oheň s nebe přivolal, zda není vstavu slovo Kristovo, by prvků přeměnilo podstatu? — O díle stvoření veškerého světa jsi četl: On prostě řekl, a učiněno bylo; on přikázal, a bylo stvořeno (Ž. 148, 5). Slovo tedy Kristovo, jež z ničeho učiniti mohlo, co nebylo, zda nemůže též to, co jest, v to změnit, čím dříve nebylo? Vždyť není menším divem přirozenost přeměnit, než novou věcem udělit.

Než, nač uvádíme důkazy? Jeho vlastní příklad uvedme, z Vtělení jeho, co z příkladu, dovedme pravdivost Tajemství. — Zdaž

přirozený pochod předcházela, an Ježíš Pán se z Panny měl zroditi? Tázeme-li se po obvyklém věcí řádu, tedy nikdy žena nerodí, leč se dříve s mužem spojila. Je tudíž jasno, že mimo přirozenosti řád Panna porodila. A toto Tělo, jež my (skrže Svatou Obět) uskutečňujeme, z Panny jest; nač tu hledáš v Těle Kristově řád přirozenosti, když přece Pán Ježíš sám byl mimo přirozenost z Panny narozen? Jistě právě bylo Tělo Kristovo, jež bylo na kříž přibito, jež bylo pohřbeno; vpravdě tedy Těla tohoto zde máme svátost.

Sám Pán Ježíš prohlašuje: Toto jest Tělo mé; před požeňáním slovy nebeskými jiným jménem nazývá se podstata, jež po Proměnění je co Tělo označována. — On sám mluví o své Krvi; před Proměněním nazýváme to, co po Proměnění se Krví jmenuje. A ty díš: Amen, to jest: vpravdě je tomu tak.² Co tedy ústa pronášejí, mysl uvnitř ať vyznává; co slova říkají, ať srdce prožívá.

Těmito tedy Tajemstvími živí Kristus svoji Církev, jimi upevňuje se duše podstata. A právem — vida stoupající její půvab — volá k ní: „Jak nádherné jsou prsy tvoje, sestro moje, snoubenko! Jak nádhernými skrže víno staly se! A vůně roucha tvého nade všechna koření. Co kapající medu plást jsou rety tvoje, snoubenko. Med s mlékem pod tvým jazykem, a vůně tvého roucha jako vůně Libanu. Jsi sadem zamčeným, ó sestro moje, snoubenko, jsi sadem zamčeným, jsi studní zapečetěnou!“ (Vešpiseň 4, 10 až 12.) Tím naznačuje, že takřka zapečetěným zůstati má v tobě Tajemství, aby nebylo porušeno skutky špatného obcování a znešvácením čistoty, aby nebylo rozhlášováno nepovolaným, aby babšskou žvanivostí nebylo mezi nevěřícími roznášeno. Bedlivá tedy musí být víry tvojí stráž, by beze skvrny zůstala života a tajemství tvého neporušenost.

Proto též Církev, zachovávajíc výši tajemství nebeských, odmítá od sebe příliš prudké příboje větrů a přivolává líbeznost půvabu jarního; a vědouc, že zahrada její Kristu nemilá být nemůže, volá: „Zvedni se větríku půlnoční, severní, a jižní rovněž zavítej! Provaň zahradu mou, a masti moje vonné nechť se roztekou. Ať sestoupí můj bratr ve svou zahradu a pojí z ovoce svých jabloní“ (Vešpiseň 4, 16; 5, 1). Výborné má totiž stromy a na ovoce bohaté; vždyť do vláhy přesvatého pramene kořeny své vnořily a k dobrým plodům rozpukem nové síly vyrazily, takže již nejsou pro-

² V prvotní Církví odpovídal všechen přítomný lid na konci kanonu „Amen“. Rovněž po přijetí Těla a Krve Páně odpovídal přijímající tímž způsobem.

rokovou sekýrou podtínány (Srv. Mat. 3, 10), nýbrž naopak plností Evangelia jsou oplodňovány.

Jejich pak úrodností sám Pán jsa potěšen, odpovídá: „Vešel jsem v zahradu svou, sestro, snoubenko, moje; myrhu svou posbíral jsem i s vonnými oleji svými, svůj pokrm požil jsem s medem svým, svůj nápoj vypil jsem i s mlékem svým“ (Velepíseň 5, 1). Jakožto věřící pochopíš, proč o pokrmu a o nápoji mluví. To však je mimo veškerou pochybnost, že on v nás jí a on v nás pije, jako — podle svých vlastních slov — v nás je i v žalář uvržen (Srv. Mat. 25, 36).

Proto i Církev, vidouc tak velikou milost, povzbuzuje svoje děti, povzbuzuje věrné, by přispěchali v Svátosti, volajíc: „Jezte, věrní moji, pijte do opojení, bratří moji!“ (Tamtéž.) A co máme jísti, co máme pítí, to ti na jiném místě Duch Svatý naznačil slovy: Okuste a vizte, že sladký je Pán; blažený muž, jenž v něho doufá (Ž. 33, 9). Ve svátosti této je Kristus, neboť je to Tělo Kristovo; ne tedy tělesný, nýbrž duchovní je to pokrm. Pročež praví též Apoštol o jeho předobrazu: „Neboť otcové pokrm duchovní jedli a nápoj duchovní pili.“ Tělo totiž Boha je tělo duchovní, je tělo ducha Božského; neboť Kristus je duch, jak čteme: Duch před tváří naší, Kristus Pán (Tren. 4, 20). A v listě Petrově máme: Kristus za nás zemřel (1. Petr 2, 21). Pokrm tento konečně posilňuje naše srdce a nápoj tento obveseluje srdce lidské, jak připomněl pronok (Ž. 103, 14).

Pročež, obdrževše veškerá Tajemství, vězme, že jsme znovuzrozeni, a neříkejme stále: Jakým způsobem jsem se znovu narodil? Zda jsme vešli do lůna matky a tak jsme se opět zrodili? Nevidím zde řádu přirozenosti. — Než nelze vůbec mluvit o řádu přirozenosti, kde vyšší moc milosti vládne. Vždyť ani ne vždycky je přirozený pochod podmínkou zrození: vyznáváme, že z Panny se Kristus Pán narodil; odmítáme přirozenosti řád. Nepočalať z muže Maria, nýbrž z Ducha Svatého v lůně počala, jak dí Matouš: Byla shledána těhotnou z Ducha Svatého (1, 18). Jestliže tedy Duch Svatý na Pannu sestoupiv, početí ve skutek uvedl a zplození uskutečnil, nelze nikterak pochybovati, že opravdové znovuzrození uskutečňuje, jakmile sestoupí v pramen či na ty, jimž se křest uděluje.

Končí se Svatého Ambrože Kniha o Tajemstvích.

